

Międzynarodowa Konferencja Dydaktyczno-Szkoleniowa

*„100 – lecie pielęgniarstwa w Polsce
Teoria i praktyka pielęgniarstwa XXI wieku”*

STRESZCZENIA

International Training Conference on

*„100 years of Nursing In Poland
Theory and Practice of Nursing in the 21st century*

ABSTRACTS

Kraków 2–3.VI.2011

Spis treści/Contents

SESJA: HISTORIA KSZTAŁCENIA I ROZWOJU ZAWODOWEGO PIELĘGNIARSTWA W POLSCE

HISTORY OF EDUCATION AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF NURSING IN POLAND

Ewa Smoleń

(Instytut Medyczny, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. J. Grodka w Sanoku, Katedra i Zakład Zarządzania w Pielęgniarstwie, Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny, Lublin)

Wanda Ossowska jako przykład osoby zasługującej na miano człowieka

Wanda Ossowska - an example of a person who deserves to be called human.....21

Michał Musielak, Jan Zamojski

(Katedra Nauk Społecznych, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny im. K. Marcinkowskiego, Poznań)

Heliodor Świącicki i jego idea pielęgniarstwa

Heliodor Świącicki and his idea of nursing23

Kazimiera Zdziebło¹, Elżbieta Januchta²

(¹Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego, ²Wojewódzki Szpital Zespolony, Kielce)

Z historii symboliki zawodowej – kompozytor hymnu pielęgniarstwa

From the history of the symbolism of the profession - the composer of Nursing Hymn..25

Ewa Ziarko, Anna Majda, Joanna Zalewska-Puchała

(Pracownia Teorii i Podstaw Pielęgniarstwa, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Kształcenie pielęgniarek na poziomie uniwersyteckim w Krakowie

The university education of nurses in Krakow.....27

Małgorzata Marcysiak

(Wydział Ochrony Zdrowia, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Ciechanów)

Kształcenie pielęgniarek w Polsce w okresie międzywojennym

Education of nurses in Poland in the interwar period.....29

Dorota Ciskowska,¹ Katarzyna Dybikowska,¹ Marzena Sobczak²

(¹Wojewódzki Szpital Zespolony, ²Wydział Nauk o Zdrowiu, Elbląska Uczelnia Humanistyczno - Ekonomiczna, Elbląg)

Pielęgniarstwo Elbląskie po drugiej wojnie światowej – rys historyczny

Nursing in Elbląg after the second world war – historical context.....31

SESJA: MIĘDZYKULTUROWY WYMIAR OPIEKI PIELĘGNIARSKIEJ INTERCULTURAL DIMENSION OF NURSING

Małgorzata Brykczyńska

(Faculty of Health and Social Sciences, Thames Valley University, United Kingdom)

Refleksje nad aspektami kulturowymi w pracy pielęgniarstwa: teraźniejszość i przeszłość
Some reflections on transcultural dimensions of nursing: past and present34

Anna Majda, Joanna Zalewska-Puchała
(Pracownia Teorii i Podstaw Pielęgniarstwa, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Wrażliwość międzykulturowa w opiece pielęgniarstwa
Intercultural sensitivity in the nursing care.....35

Magdalena Sosnowska, Ewelina Czarnul, Agnieszka Herzig
(Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medium, Kraków)

Obraz kobiety w najstarszych religiach świata
The image of women in the oldest religions.....37

SESJA: EDUKACJA W PIELĘGNIARSTWIE **EDUCATION IN NURSING**

Edyta Laska, Grażyna Dębska, Dorota Lizak, Renata Satory
(Wydział Zdrowia i Nauk Medycznych, Akademia Krakowska im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków)

Edukacja pacjenta prowadzona przez pielęgniarkę na temat wczesnej diagnostyki chorób przewodu pokarmowego
Patient education by the nurse on the early diagnosis of gastrointestinal disease.....39

Aneta Kościółek, Wrońska Irena
(Katedra Rozwoju Pielęgniarstwa, Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny, Lublin)

Kształcenie pielęgniarek a aspiracje zawodowe
Nursing education vs. vocational aspirations.....41

Anna Gawor¹, Krzysztof Sładek², Tomasz Brzostek¹, Marta Kasper¹
(¹Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego i Środowiskowego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ² II Katedra Chorób Wewnętrznych, Szpital Uniwersytecki, Kraków)

Wpływ edukacji prowadzonej w Szkole dla Chorych na Astmę na stosowanie samokontroli i zaleceń lekarskich przez chorych
Influence of education provided at the Classes for Asthmatic Patients on the patients' application of asthma self-management and compliance with medical advice.....43

Zofia Sienkiewicz¹, Irena Wrońska², Teresa Paszek¹, Grażyna Wójcik¹, Jacek Imiela¹
(¹Wydział Nauki o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny, Warszawa, ²Katedra Rozwoju Pielęgniarstwa, Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny, Lublin)

Podnoszenie kwalifikacji zawodowych w pielęgniarstwie
Raising professional qualifications in nursing.....44

SESJA: PIELĘGNIARSTWO W POZ **NURSING IN PRIMARY HEALTH CARE**

Anna Mirczak, Beata Tobiasz-Adamczyk, Piotr Brzyski, Monika Brzyska
(Zakład Socjologii Medycyny, Katedra Epidemiologii i Medycyny Zachowawczej,
Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Rozpoznanie zjawiska przemocy wobec osób starszych przez pielęgniarki środowiskowe
Identifying of elderly abuse by community nurses.....47

Iwona Zaczyk, Monika Brzyska, Agata Stypuła, Beata Tobiasz-Adamczyk
(Zakład Socjologii Medycyny, Katedra Epidemiologii i Medycyny Zachowawczej,
Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Nowe zadania dla pielęgniarki środowiskowej w oparciu o potrzeby ludzi starszych na podstawie wyników grup fokusowych przeprowadzonych w ramach projektu europejskiego PROGRESS

New tasks for the community nurse based on the needs of older people based on results of focus groups conducted within the framework of the European project PROGRESS.....49

Izabela Wróblewska, Barbara Kołodziej,
(Instytut Pielęgniarstwa, Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa, Jelenia Góra)

Oczekiwania rodziców w stosunku do pielęgniarki POZ w opiece nad dzieckiem do 6 roku życia

Expectations of parents from the primary care nurse taking care of a child up to 6 years old.....51

Krystyna Twarduś, Maria Kózka, Halina Struska-Depowska
(Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Ocena stanu zdrowia i rozwoju dzieci w wieku 6-7 lat jako podstawa zdrowotnej gotowości szkolnej

Assessment of health and development of children aged 6-7 years as the basis for the school readiness.....53

Anna Andruszkiewicz¹, Marta Nowik²
(¹Katedra i Zakład Promocji Zdrowia, Collegium Medicum Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika, Toruń, ²Collegium Medicum Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika, Toruń)

Zachowania zdrowotne kobiet czynnych zawodowo

Health behaviours of the working female Professional.....54

SESJA: OPIEKA POŁOŻNICZO – GINEKOLOGICZNA **OBSTETRIC AND GYNAECOLOGICAL CARE**

Renata Tokarska, Barbara Prażmowska, Anna Mierzwa, Elżbieta Sibiga
(Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński, Collegium Medicum, Kraków)

Poród w domu czy w szpitalu – czynniki warunkujące decyzję rodziców o wyborze miejsca porodu

Home birth or hospital birth – factors affecting parents’ decision about place of delivery.....56

Małgorzata Dzedzic, Dorota Matuszyk, Barbara Prażmowska
(Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński,
Collegium Medicum, Kraków)

Poród domowy w opinii położnych

Midwives' opinions about home birth.....58

Estera Michalska¹, Małgorzata Gierszewska², Grażyna Gebuza², Marzena Kaźmierczak²
(¹Wojewódzki Szpital Dziecięcy, ²Wydział Nauk o Zdrowiu, Collegium Medicum,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Bydgoszcz)

Objawy zmuszające do wizyty u lekarza ginekologa dojrzałe ciężarne – doniesienie wstępne

Symptoms forcing mature pregnant to visits to the gynaecologist - preliminary

report.....60

Konrad Wroński¹, Adam Depta², Roman Bocian¹

(¹Oddział Chirurgii Ogólnej i Naczyniowej, Specjalistyczny Szpital Wojewódzki, ²Zakład
Metod Ilościowych w Zarządzaniu, Wydział Organizacji i Zarządzania, Politechnika, Łódź)

Rola pielęgniarki w uczeniu kobiet samobadania piersi

The educational role of the nurse in a breast self-examination.....62

Lucyna Sochocka, Anna Zwierzyńska, Magdalena Chęć

(Instytut Pielęgniarstwa, Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa, Opole)

Stan wiedzy studentek opolskich uczelni na temat czynników ryzyka wad rozwojowych u płodu oraz opinie dotyczące problematyki badań prenatalnych

State of knowledge students of university in Opole about risk factors of congenital

malformations in the fetus. opinions on the problems of prenatal testing.....64

SESJA: PROBLEMY PIELĘGNIARSTWA KLINICZNEGO CZĘŚĆ I

PROBLEMS OF CLINICAL NURSING PART I

Izabela Wróblewska, Bożena Ulińska, Andrzej Steciwko, Lucyna Sochocka

(Instytut Pielęgniarstwa, Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa, Opole)

Rola pielęgniarki w diagnostyce GERD na podstawie częstotliwości wykonywania pH-metrii w oddziale wewnętrznym Szpitala Pulmonologiczno – Reumatologicznego w Kup

The nurse's role in diagnostics of gastroesophageal reflux disease (GERD) based on the frequency of performing pH-metrical examination in the internal disease ward of the

pulmonary and rheumatology hospital in Kup.....67

Elżbieta Grochans¹, Violetta Hycza¹, Magdalena Kuczyńska¹, Małgorzata Szkup-Jabłońska¹,
Anna Jurczak¹, Iwona Rotter², Liliana Zaremba-Pechmann², Beata Karakiewicz²

(¹Samodzielna Pracownia Propedeutyki Pielęgniarstwa Pomorski Uniwersytet Medyczny,
²Zakład Zdrowia Publicznego Pomorski Uniwersytet Medyczny, Szczecin)

(¹Samodzielna Pracownia Propedeutyki Pielęgniarstwa Pomorski Uniwersytet Medyczny,
²Zakład Zdrowia Publicznego Pomorski Uniwersytet Medyczny, Szczecin)

Subiektywna ocena bólu pooperacyjnego pacjentów po wybranych zabiegach operacyjnych

Subjective, postoperative judgment of patients pain after certain surgery.....69

Lucyna Tomaszek¹, Ryszard Gajdosz²

(¹Chirurgia Klatki Piersiowej, Instytut Gruźlicy i Chorób Płuc Rabka-Zdrój, ²Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Ocena przydatności skali PRINCE HENRY HOSPITAL PAIN SCALE (PHHPS) do pomiaru natężenia bólu po zabiegach torakochirurgicznych – wyniki wstępne

Assessment of usefulness of PRINCE HENRY HOSPITAL PAIN SCALE (PHHPS) for pain measurement after surgery of thorax - preliminary results.....71

Elżbieta Grochans¹, Irena Czekala¹, Magdalena Kuczyńska¹, Małgorzata Szkup-Jabłońska¹, Anna Jurczak¹, Sylwia Wieder-Huszl¹, Bożena Mroczek², Bożena Gorzkowicz³, Beata Karakiewicz²

(¹Samodzielna Pracownia Propedeutyki Pielęgniarstwa ²Zakład Zdrowia Publicznego, ³Zakład Pielęgniarstwa Chirurgicznego, Pomorski Uniwersytet Medyczny, Szczecin)

Ocena przygotowania pacjentów z drenażem klatki piersiowej do samoopieki

Assessment of preparation of patients with chest drainage for self-care.....73

PROBLEMY PIELĘGNIARSTWA KLINICZNEGO CZĘŚĆ II OPIEKA PIELĘGNIARSKA W CHOROBYCH PRZEWLEKŁYCH PROBLEMS OF CLINICAL NURSING - PART II NURSING CARE IN CHRONIC DISEASES

Elżbieta Grochans¹, Dorota Sychta¹, Małgorzata Szkup-Jabłońska¹, Anna Jurczak¹, Sylwia Wieder-Huszl¹, Anna Grzywacz², Iwona Rotter³, Beata Karakiewicz³

(¹Samodzielna Pracownia Propedeutyki Pielęgniarstwa, ²Katedra i Klinika Psychiatrii, ³Zakład Zdrowia Publicznego, Pomorski Uniwersytet Medyczny, Szczecin)

Ocena jakości życia pacjentów z przewlekłym wirusowym zapaleniem wątroby typu C

The assessment of life quality patients with chronic hepatitis C virus.....76

Małgorzata Marcysiak, Monika Rogulska, Małgorzata Zagroba, Miłosz Marcysiak, Ewa Wiśniewska, Bożena Ostrowska, Grażyna Skotnicka-Klonowicz

(Wydział Ochrony Zdrowia, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Ciechanów)

Funkcjonowanie osób starszych dotkniętych otyłością

Functioning older people suffering obesity.....78

Mirosława Dzikowska¹, Maria Merklinger-Soma²

(¹Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków, ²Instytut Zdrowia Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa Nowy Sącz)

Analiza występowania odleżyn w szpitalu specjalistycznym o profilu zachowawczym

Analysis of decubitus ulcer occurrence in a specialist medical profile hospital.....80

Ewa Wilczek-Rużyczka¹, Elżbieta Radecka², Katarzyna Wojtas¹

(¹Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²Oddział Opieki Paliatywnej, Zakład Opiekuńczo-Lecznicy, Kraków)

Postawy pracowników medycznych wobec śmierci

Attitudes of medical personnel towards death.....82

Barbara Guguła¹, Joanna Głaz², Anna Drelich³

(¹Instytut Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Rzeszowski, ²Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Lubaczów, ³Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Leżajsk)

Występowanie nietrzymania moczu w zależności od poziomu posiadanej wiedzy i stosowanej prewencji

Incontinence in relation to a patients level of education and applied prevention.....84

**PROBLEMY PIELĘGNIARSTWA KLINICZNEGO CZĘŚĆ III
OPIEKA PIELĘGNIARSKA W KARDIOLOGII INTERWENCYJNEJ
PROBLEMS OF CLINICAL NURSING - PART III
NURSING CARE IN INTERVENTIONAL CARDIOLOGY**

Joanna Girzelska, Aneta Kościółek, Violetta Mianowana, Grażyna Smagowska, Tomasz Cuber

(Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Medyczny, Lublin)

Wiedza pacjentów leczonych z powodu choroby niedokrwiennej serca w zakresie znajomości czynników ryzyka

Knowledge of patients treated due to ischemic heart disease concerning risk factors...87

Irena Milaniak¹, Wioletta Makieła¹, Piotr Przybyłowski^{1,2}, Karol Wierzbicki^{1,2}, Jerzy Sadowski^{1,2}

(¹Oddział Kliniczny Chirurgii Serca, Naczyń i Transplantologii, Krakowski Szpital Specjalistyczny im. Jana Pawła II, ²Collegium Medicum Uniwersytet Jagielloński, Kraków)

Jak poprawić przestrzeganie zaleceń u pacjentów po przeszczepieniu serca? - przegląd literatury i doświadczenia własne

How to improve adherence to treatment among heart transplant recipients? – literature review and own experience89

Anna Spannbauer^{1,4}, Jolanta Jaworek², Piotr Mika³, Maciej Chwała^{1,4}, Katarzyna Zając⁴, Joanna Danek⁴

(¹Zakład Chorób Naczyń, ²Zakład Fizjologii Medycznej, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum Kraków, ³Katedra Rehabilitacji Klinicznej, Akademia Wychowania Fizycznego Kraków, ⁴Oddział Chorób Wewnętrznych i Angiologii Szpitala Zakonu Bonifratrów św. Jana Granego, Kraków)

Pomiar wskaźnika kostka – ramię i dystansu chromania u chorych z miażdżycowym niedokrwieniem kończyn dolnych - zadanie nie tylko dla pielęgniarki chirurgicznej

Measurement of ankle-brachial index and walking distance in patients with peripheral arterial occlusive disease - should it be limited only to surgical nurses?.....91

Agata Reczek¹, Katarzyna Stańczykiewicz-Kudła², Tomasz Brzostek¹, Iwona Malinowska-Lipień¹, Ewa Kawalec¹

(¹Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego i Środowiskowego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, ²Absolwent Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Jakość życia chorych po wszczepieniu stymulatora serca

The quality of life among the patients after implantation of a pacemaker.....93

SESJA: PROBLEMY ETYCZNE W PIELĘGNIARSTWIE **BIOETHICAL PROBLEMS IN NURSING**

Estera Michalska¹, Grażyna Gebuza², Małgorzata Gierszewska², Marzena Kaźmierczak²,
Artur Mieczkowski³

(¹Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Wojewódzki Szpital Dziecięcy w Bydgoszczy, ²Pracownia Opieki Położniczej, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Collegium Medicum, Bydgoszcz, ³student, Wydział Lekarski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Collegium Medicum Bydgoszcz)

Praktyka powstrzymywania się od resuscytacji

The practice of abstaining from resuscitation.....96

Anna Iwanicka-Maciura, Barbara Gugąła
(Wydział Medyczny, Uniwersytet Rzeszowski)

Etyka w pracy pielęgniarki powinnością rozwoju moralnego

Ethics in the work of the nurse as an obligation of moral development.....98

Zygmunt Pucko

(Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

O zmienności zakresu semantycznego idei troski w filozofii krakowskiego pielęgniarstwa

On variability of semantic scope of the idea of care in the philosophy of cracovian nursing.....99

Beata Dobrowolska, Joanna Girzelska, Ewa Mąkosza, Violetta Mianowana
(Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny, Lublin)

Wiedza pielęgniarek pracujących w DPS na temat zasad stosowania przymusu bezpośredniego

Knowledge of nurses working in the nursing homes concerning the rules for direct coercion.....100

SESJA: ZARZĄDZANIE W PIELĘGNIARSTWIE **MANAGEMENT IN NURSING**

Anna Andruszkiewicz¹, Mariola Banaszek², Mirosława Felsmann³, Alicja Marzec⁴,
Bogumiła Kiełbratowska⁵, Anna Kocięcka⁶

(¹Collegium Medicum, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń, ²Zakład Kształcenia Podyplomowego, ³Katedra i Zakład Pedagogiki i Dydaktyki Pielęgniarskiej, ⁴Katedra i Zakład Pielęgniarstwa Społecznego, Collegium Medicum, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń, ⁵Katedra Perinatologii i Klinika Położnictwa, Uniwersytet Medyczny, Gdańsk, ⁶Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna, Łódź)

Poczucie własnej skuteczności a wybrane zmienne związane z funkcjonowaniem zawodowym w grupie pielęgniarek

The sense of self-efficacy and selected occupational functioning related variables in the group of nurses.....103

Elżbieta Grochans¹, Krystyna Seewald¹, Małgorzata Szkup-Jabłońska¹, Anna Jurczak¹,
Katarzyna Augustyniuk¹, Anna Grzywacz², Dorota Prociak³, Beata Karakiewicz³

¹Samodzielna Pracownia Propedeutyki Pielęgniarstwa, ²Katedra i Klinika Psychiatrii,
³Zakład Zdrowia Publicznego, Pomorski Uniwersytet Medyczny, Szczecin)

Satysfakcja z opieki pielęgniarskiej pacjentów pielęgnowanych tradycyjnie oraz w systemie Primary Nursing

Patients' satisfaction with the traditional nursing care and care provided in Primary Nursing.....105

Patrycja Gruca-Wójtowicz¹, Maria Mika²

(¹Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej, Uniwersytet Jagielloński, Kraków, ²Instytut Ochrony Zdrowia, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Tarnów)

System zarządzania jakością w perspektywie personelu pielęgniarskiego

The quality management system in the view of nursing Staff.....107

Zyznawska Joanna¹, Ćwiertnia Barbara¹, Madetko Renata²

(¹Zakład Fizjoterapii, Instytut Fizjoterapii, ²Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński, Collegium Medicum, Kraków)

Dolegliwości bólowe kręgosłupa w grupie zawodowej pielęgniarek i położnych

Pain in the spine professional group of nurses and midwives.....109

SESJA: WYKORZYSTANIE OSIĄGNIĘĆ BIOLOGII MEDYCZNEJ W PIELĘGNIARSTWIE

THE USE OF THE ACHIEVEMENTS OF MEDICAL BIOLOGY IN NURSING CARE

Barbara Macura, Leopold Śliwa

(Zakład Biologii i Rozwoju Człowieka, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński, Collegium Medicum, Kraków)

Wpływ diety, zróżnicowanej pod względem zawartości fitoestrogenów, na układ rozrodczy samców myszy

Effect of diet, containing different amount of phytoestrogens, on male mouse reproductive system.....112

Katarzyna Marcińska¹, Monika Majewska-Szczepanik¹, Katarzyna Maresz², Marian Szczepanik¹

(¹Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński, Collegium Medicum, Kraków, ²Wydział Biochemii, Biofizyki i Biotechnologii, Uniwersytet Jagielloński, Collegium Medicum, Kraków)

Rola IL-17 w naskórnio indukowanej supresji, która chroni przed kolagenowym zapaleniem stawów

Role of il-17a in epicutaneously (ec) induced supression that protects from collagen induced arthritis (CIA).....113

Joanna Bonior¹, Jolanta Jaworek¹, Michalina Kot¹, Stanisław J. Konturek², Wiesław W. Pawlik²

(¹Zakład Fizjologii Medycznej, Instytut Fizjoterapii, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński, Collegium Medicum, Kraków, ²Wydział Lekarski Uniwersytet Jagielloński, Collegium Medium, Kraków)

Czy endotoksemia wczesnego okresu życia moduluje produkcję białka szoku cieplnego 60 poprzez aktywację TLR4?
Does endotoxemia in the infant rats modulate heat shock protein 60 in the pancreatic acinar cells via activation of toll-like receptor4?.....115

SESJA: HUMANISTYCZNY I SPOŁECZNY WYMIAR OPIEKI PIELĘGNIARSKIEJ **HUMANISTIC AND SOCIAL ASPECTS OF NURSING CARE**

Marek Motyka
(Zakład Psychologii Zdrowia, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)
Rola aktywnego słuchania w komunikacji terapeutycznej z pacjentem
The role of active listening in therapeutic communication with patients.....118

Wojciech Kłapa, Joanna Miarka
(Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)
Wstępna diagnoza specjalistyczna dziecka skrzywdzonego, umieszczonego w Rodzinnym Pogotowiu Opiekuńczym
Preliminary diagnosing a harmed child placed in a Family Emergency Shelter.....119

Maciej Załuski
(Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)
Przemyślenia pojawiające się u człowieka w trakcie zmagania się z kryzysem a obawy stresu, oznaki rozwoju i przekonania na temat siebie i świata
Occurrence of ruminations in persons under personal crisis, the stress symptoms, symptoms of the personal growth, and beliefs about oneself and the world.....121

Monika Cempa
(Wydział Lekarski Uniwersytet Jagielloński, Collegium Medicum, Kraków)
Funkcjonowanie psychospołeczne osób po zabiegu laryngektomii totalnej w aspekcie braku zdolności mowy jako wyzwanie zawodowe pielęgniarki
Psychosocial functioning of people after total laryngectomy in terms of lack of ability to speak as a challenge to professional nurses.....123

Anna Andruszkiewicz¹, Marzena Sobczak¹, Mariola Banaszek¹, Mariola Zamojska-Nowak²
(¹Wydział Nauk o Zdrowiu, Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna, ²Pomorskie Centrum Chorób Infekcyjnych i Gruźlicy w Gdańsku)
Empatia a typy zachowań w pracy w grupie pielęgniarek oddziałów zakaźnych
Empathy and the types of behaviour in the group of nurses working in departments of infectious.....125

Barbara Ślusarska, Sylwia Barczak, Danuta Zarzycka, Beata Dobrowolska, Tomasz Cuber
(Katedra Rozwoju Pielęgniarstwa, Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny, Lublin)
Znaczenie wartości osobistych i symboli szczęścia wśród pielęgniarek aktywnych zawodowo
The importance of personal values and symbols of happiness among vocationally active nurses.....127

Sesje plakatowe

**SESJA: HISTORIA KSZTAŁCENIA I ROZWOJU ZAWODOWEGO
PIELĘGNIARSTWA W POLSCE (H)
HISTORY OF EDUCATION AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF NURSING
IN POLAND (H)**

H.1. Małgorzata Dziejcz, Kazimiera Płoch, Dorota Matuszyk, Elżbieta Sibiga
(Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk
o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

**Historia kształcenia położnych w Krakowie i jej uniwersyteckie tradycje
The history of midwifery training in Krakow and its traditions connected with Krakow
university130**

H.2. Teresa Gabryś
(Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński
Collegium Medicum, Kraków)

**Znaczenie czasopisma Pielęgniarka Polska w rozwoju pielęgniarstwa zawodowego w
Polsce
The importance of „Pielęgniarka Polska” magazine in the nursing development in
Poland.....132**

H.3. Katarzyna Jaworska
(Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Szpital Specjalistyczny im. S. Żeromskiego SP
ZOZ, Kraków)

**Historia kształcenia pielęgniarek w Polsce
History of education of nursing in Poland.....134**

H.4. Alicja Kamińska¹, Aleksandra Liszka², Iwona Bodys-Cupak¹
(¹Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński
Collegium Medicum, Kraków, ²Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych w Katowicach)

**Świadomość odpowiedzialności zawodowej wśród pielęgniarek
Consciousness of professional responsibility among nurses136**

H.5. Małgorzata Lipińska
**Świat wartości pielęgniarek i położnych w ustawodawstwie dwudziestolecia
międzywojennego
Nurses and midwives of values in the interwar legislation138**

H.6. Dorota Matuszyk, Małgorzata Dziejcz
(Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk
o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

**Stanisława Leszczyńska: położna oświęcimskich matek
Stanisława Leszczyńska: the midwife of Auschwitz Mothers.....140**

H.7. Kazimiera Płoch
(Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk
o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

**Działalność edukacyjna ośrodka kształcenia pielęgniarek psychiatrycznych w Krakowie
– Kobierzynie w latach 1958-1966**

The educational activity of psychiatric nursing education Centre in Krakow-Kobierzyn in 1958-1966.....141

H.8. Kazimiera Płoch

(Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Kształcenie pielęgniarek w szkole pielęgniarstwa psychiatrycznego w Krakowie w latach 1949-1958 i 1965-1991

Education in the Krakow school of psychiatric nursing in 1949-1958 and in 1965-1991.....143

H.9. Kazimiera Płoch, Małgorzata Dziedzic, Dorota Matuszyk

(Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Działalność dydaktyczna, naukowa i społeczna Państwowej Szkoły Położnych w Krakowie w okresie międzywojennym

The educational, academic and social activity of the National Midwifery School in Krakow during the interwar years.....145

H.10. Kazimiera Płoch

(Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Zuzanna Maria Merunowicz-Śmierchalska dyrektor szkoły położnych w Krakowie (1952-1975)

Zuzanna Maria Merunowicz-Śmierchalska head of midwifery school in Krakow (1952-1975).....147

H.11. Elżbieta Walewska, Teresa Radzik

(Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Stefania Poznańska 1923 – 2010 – nestorka pielęgniarstwa, nauczyciel

Stefania Poznańska 1923 – 2010 – teacher, tutor of nursing.....149

H.12. Wojciech Wiśniewski

Praca i kształcenie pielęgniarek w kolejowej służbie zdrowia

Work and education of nurse in Polish railroad health care151

**SESJA: PROBLEMY PIELĘGNIARSTWA KLINICZNEGO (K)
PROBLEMS OF CLINICAL NURSING (K)**

K.13. Edyta Barnaś^{1,2}, Iwona Izak³, Barbara Zych¹, Elżbieta Kraśnianian

(¹Katedra Położnictwa, Instytut Położnictwa i Ratownictwa Medycznego Uniwersytet Rzeszowski, ²Wyższa Szkoła Zawodowa, Tarnów, ³Oddział Intensywnej Terapii Noworodkowej, Szpital Wojewódzki Tarnów)

Opieka pielęgniarstwa nad noworodkiem z zespołem zaburzeń oddychania

Nursing care of neonates with respiratory distress syndrome.....154

K.14. Agnieszka Gniadek¹, Anna Białecka², Agnieszka Kulig³, Iwona Opach³, Andrzej Kasprowicz³

(¹Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²Centrum Badań Mikrobiologicznych i Autoszczepionek im. J. Bobra w Kraków, ³Oddział Kliniczny Kliniki Neonatologii Szpitala Uniwersyteckiego, Kraków)

Kolonizacja drobnoustrojami kaniul donosowych stosowanych w terapii oddechowej u noworodka

Microbial colonization of nasal cannulas applied in infant respiratory therapy.....155

K.15. Joanna Harzowska¹, Maria Kózka²

(¹doktorantka Wydział Lekarski, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Czynniki wpływające na wystąpienie u chorych hipotermii w okresie pooperacyjnym

Factors influencing the occurrence of hypothermia in patients in the postoperative period.....157

K.16. Robert Jach¹, Małgorzata Radoń-Pokracka¹, Hubert Huras², Tomasz Milewicz³, Paweł Basta¹, Barbara Prazmowska⁴

(¹Klinika Ginekologii i Onkologii, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²Klinika Położnictwa i Perinatologii, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ³Klinika Endokrynologii Ginekologicznej, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ⁴Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Rodzinne występowanie rdzeniowego zaniku mięśni – opis przypadku i przegląd możliwości diagnostyki prenatalnej

Familial occurrence of spinal muscular atrophy – a case description and review of prenatal diagnostics possibilities.....159

K.17. Ewa Kawalec¹, Agata Reczek¹, Agata Porębska², Tomasz Brzostek¹, Iwona Malinowska – Lipień¹.

(¹Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego i Środowiskowego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²Absolwent Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Zachowania zdrowotne pacjentów z otyłością

Health-related behaviour of patients affected by obesity.....160

K.18. Maria Kózka¹, Katarzyna Wojnar–Gruszka¹, Katarzyna Kuśmierska²

(¹Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²Szpital Uniwersytecki, Kraków)

Jakość życia pacjentów z przewlekłym wirusowym zapaleniem wątroby typu C leczonych interferonem alfa i rybawiryną

Quality of life among patients with chronic hepatitis c virus treated interferon alpha and rybaviryn.....163

K. 19. Anna Leja-Szpak, Joanna Szklarczyk, Jolanta Jaworek

(Zakład Fizjologii Medycznej, Instytut Fizjoterapii, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Nadekspresja anti-apoptycznych białek szoku cieplnego 90 I 70 w ludzkich komórkach nowotworowych trzustki – rola melatoniny

Overexpression of antiapoptotic heat shock proteins 90 and 70 in human pancreatic carcinoma cells – role of melatonin.....165

K.20. Anna Majda¹, Joanna Zalewska-Puchała¹, Danuta Brej²
(¹Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²absolwentka Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

**Zawroty głowy i zaburzenia równowagi u pacjentów powyżej 60-go roku życia
Vertigoes and disturbances of the equilibrium in patients over 60 years.....167**

K.21. Iwona Malinowska-Lipień¹, Agata Reczek¹, Tomasz Brzostek¹, Anna Belska², Ewa Kawalec¹,
(¹Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego i Środowiskowego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²Absolwentka Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

**Poczucie koherencji u pacjentów chorych na hemofilię
Sense of coherence among patients with hemophilia.....169**

K.22. Katarzyna Marcińska¹, Monika Majewska-Szczepanik¹, Katarzyna Maresz², Marian Szczepanik¹

(¹Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum
²Wydział Biochemii, Biofizyki i Biotechnologii, Uniwersytet Jagielloński, Kraków)

**Naskórna (ec) immunizacja kolagenem chroni przed kolagenowym zapaleniem stawów (cia) u myszy
Epicutaneous (ec) immunization with collagen protects from collagen induced arthritis (cia) in mice.....171**

K.23. Anna Mierzwa, Elżbieta Sibiga, Renata Tokarska, Kazimiera Płoch
(Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

**Satysfakcja pielęgniarek i położnych z pracy zawodowej
Nurses' and midwives' professional satisfaction173**

K.24. Irena Milaniak¹, Wioletta Makieła¹, Katarzyna Jakimowicz¹, Piotr Przybyłowski^{1,2}, Karol Wierzbicki^{1,2}, Jerzy Sadowski^{1,2}

(¹Oddział Kliniczny Chirurgii Serca, Naczyń i Transplantologii, Krakowski Szpital Specjalistyczny im. Jana Pawła II, ²Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum)

**20 lat doświadczeń w pielęgniarstwie transplantacyjnym – sztuka i nauka pielęgniarstwa
20 years of experience in nursing transplantat - art and science.....175**

K.25. Kazimiera Moździerz¹, Monika Łabuzek¹, Leszek S. Kołodziejski^{1,2}

(¹Zakład Pielęgniarstwa, Instytut Ochrony Zdrowia, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Tarnów, ²Akademia Wychowania Fizycznego, Kraków)

**Problemy psychospołeczne chorych przewlekle dializowanych
Psychosocial problems of chronic dialysis patients.....177**

K.26. Katarzyna Nawrot-Porąbka, Jolanta Jaworek, Anna Leja-Szpak
(Zakład Fizjologii Medycznej, Instytutu Fizjoterapii, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Czynność zewnątrzwydzielnicza trzustki – różnica pomiędzy efektem działania diety standardowej a diety pozbawionej tryptofanu

Role of tryptophan in the modulation of pancreatic exocrine secretion.....179

K.27. Patrycja Ostrogórska

(Oddział Kliniczny Kliniki Neonatologii, Szpital Uniwersytecki, Kraków)

Historia opieki nad najmniejszymi z najmniejszych

Care for newborns – a historical perspective.....181

K.28. Mieczysława Perek, Grażyna Cepuch

(Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Poziom wiedzy i jakość życia młodzieży chorej na nieswoiste zapalenia jelit

Knowledge and quality of life adolescents suffering from inflammatory bowel disease.....182

K.29. Lucyna Płaszewska-Żywko¹, Lesława Klecha²

(¹Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków, ²Częstochowskie Regionalne Centrum Chorób Serca, Częstochowa)

Porównanie wybranych aspektów opieki nad chorymi po zabiegach koronarografii z dostępu przez tętnicę udową i tętnicę promieniową

Comparison of selected aspects of caring for the patients with transfemoral and transradial approach for coronarography.....183

K.30. Iwona Sadowska-Krawczenko¹, Aldona K. Jankowska², Andrzej Kurylak^{1,2}

(¹Zakład Pielęgniarstwa Pediatrycznego, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu Collegium Medicum w Bydgoszczy, ² Katedra i Klinika Pediatrii, Hematologii i Onkologii Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu Collegium Medicum w Bydgoszczy)

Opieka nad noworodkiem przedwcześnie urodzonym po wypisie ze szpitala- rola pielęgniarki i położnej

Caring for a premature baby after being discharged from hospital- the role of nurse and midwife.....185

K.31. Joanna Szklarczyk¹, Jolanta Jaworek¹, Katarzyna Nawrot-Porąbka¹, Joanna Bonior¹, Michalina Kot¹, Romana Tomaszewska², Stanisław J. Konturek³

(¹Zakład Fizjologii Medycznej Instytut Fizjoterapii Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²Katedra Patomorfologii, ³Katedra Fizjologii Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Ochronne działanie na trzustkę obustronnej wagoTomii w zapaleniu trzustki wywołanym ceruleiną

Protective effect of bilateral vagotomy on caerulein-induced pancreatitis.....186

K.32. Lucyna Ścisło¹, Elżbieta Walewska¹, Antoni M. Szczepanik², Stanisław Kłęk³, Maria Kózka¹, Antoni Czupryna², Jan Kulig²

(¹Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²I Katedra Chirurgii Ogólnej i Kliniki Gastroenterologicznej Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków, ³Szpital Specjalistyczny im. S. Dudricka w Skawinie)

Stan odżywienia pacjentów z rakiem żołądka przed zabiegiem operacyjnym
Nutrition status in patients with stomach cancer before a surgery.....188

K.33. Krystyna Twarduś¹, Genowefa Gaweł², Grzegorz Lis³
(¹Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego, ²Zakład Zarządzania Pielęgniarstwem, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ³Klinika Chorób Dzieci Katedry Pediatrii, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Objawy astmatyczne i obecność nadreaktywności oskrzeli (NO) u dzieci z alergicznym i niealergicznym nieżytem nosa

Asthma symptoms and bronchial hyperresponsiveness (BHR) in children with allergic and nonallergic rhinitis.....190

K.34. Elżbieta Walewska¹, Magdalena Sumlet², Lucyna Ścisło¹, Stanisław Kłęk², Antoni M. Szczepanik³, Antoni Czupryna³

(¹Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²Szpital Specjalistyczny im. S. Dudricka w Skawinie, ³I Katedra Chirurgii Ogólnej i Kliniki Gastroenterologicznej Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Stan odżywienia pacjentów żywionych dojelitowo w warunkach domowych

Nutritional status of patients receiving home parenteral nutrition (hpn).....192

K.35. Barbara Zych, Katarzyna Ostrowska, Edyta Barnaś, Elżbieta Kraśnianin
(Instytut Położnictwa i Ratownictwa Medycznego, Wydział Medyczny Uniwersytet Rzeszowski)

Muzyka w medycynie jako składowa leczenia noworodków przedwcześnie urodzonych

Music in medicine as a component of the treatment of premature infants.....194

SESJA: HUMANISTYCZNY I SPOŁECZNY WYMIAR OPIEKI PIELĘGNIARSKIEJ

(HS)

HUMANISTIC AND SOCIAL ASPECTS OF NURSING CARE (HS)

HS.36. Joanna Baran, Jadwiga Piątek
(Zakład Psychologii Zdrowia, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Wydarzenia traumatyczne związane z pracą położnych a wypalenie zawodowe

Traumatic events relevant to the occupation of midwives and burnout syndrome.....197

HS.37. Grażyna Cepuch¹, Zofia Foryś², Grażyna Dębska², Elżbieta Bińczycka³
(¹Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²Kierunek Pielęgniarstwo Wydział Zdrowia i Nauk Medycznych Krakowska Akademia im. A.F. Modrzewskiego, ³absolwentka kierunku – Pielęgniarstwo, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Poczucie sensu życia w okresie adolescencji

The sense of meaning in life in the period of adolescence.....199

HS.38. Monika Chodyniak, Anna Korytkowska, Diana Rysak, Katarzyna Rokosz, Anna Kozynacka, Anna Kula, Janina Homa
(Studenci Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Edukacja dzieci i młodzieży na terenach po powodziowych na przykładzie Muszyny – Folwarku

Education of children and teenagers on the after flood areas on the example of Muszyna – Folwark.....201

HS.39. Katarzyna Beata Głodowska, Michał Musielak, Jan Głodowski
(Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny im. K. Marcinkowskiego, Poznań)

Ocalenie od zapomnienia. Budowanie świadomości tła historyczno-etycznego profesji pielęgniarstwa wśród studentów kierunków medycznych. Perspektywa polska i niemiecka

To save from oblivion: developing consciousness of the historical and ethical background of the nursing profession among medical students. Polish and german perspectives.....203

HS.40. Katarzyna Beata Głodowska, Michał Musielak, Jan Głodowski
(Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny im. K. Marcinkowskiego, Poznań)

Wykorzystanie Problem-Based Learning w procesie konstruowania wiedzy z zakresu historii pielęgniarstwa.....205

HS.41. Janina Homa, Monika Chodyniak, Katarzyna Rokosz, Anna Korytkowska, Anna Kula, Diana Rysak, Anna Kozynacka
(Studenci Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Sytuacja osób starszych na terenach popowodziowych na przykładzie Muszyny - Folwarku

Situation of the elderly on the after flood areas on the example of Muszyna–Folwark.....206

HS.42. Małgorzata Jantos
(Zakład Filozofii Medycyny i Bioetyki, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Etyka zawodowa pielęgniarek: powołanie czy profesjonalizm.....208

HS.43. Aneta Kościółek, Tomasz Cuber, Joanna Girzelska
(Katedra Rozwoju Pielęgniarstwa, Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Medyczny, Lublin)

Oczekiwania młodzieży ponadgimnazjalnej dotyczące realizacji edukacji seksualnej w szkole

Expectations of the secondary school youths concerning sexual education at school...209

HS.44. Maria Kózka¹, Stanisław Wojtan¹, Elżbieta Woźniok²
(¹Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²Uniwersytecki Szpital Dziecięcy, Kraków)

Funkcjonowanie psychospołeczne opiekunów chorych wentylowanych mechanicznie w warunkach domowych

Psychosocial functioning of caregivers of mechanically ventilated patients in at home environment.....211

HS.45. Barbara Kubik¹, Małgorzata Kołpa¹, Małgorzata Schlegel-Zawadzka²
(¹Instytut Ochrony Zdrowia, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie, ²Zakład Żywienia Człowieka, Instytut Zdrowia Publicznego, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Wiedza i świadomość Polaków w zakresie profilaktyki depresji na przykładzie mieszkańców małego miasta

Poles' knowledge and awareness of the prevention in the area of depression on the example of small town citizens.....213

HS.46. Alicja Marzec¹, Anna Andruszkiewicz², Mariola Banaszek³
(¹Katedra i Zakład Pielęgniarstwa Społecznego, ²Katedra i Zakład Promocji Zdrowia Uniwersytet Mikołaja Kopernika Toruń, Collegium Medicum w Bydgoszczy, Wydział Nauk o Zdrowiu, ³Zakład Kształcenia Podyplomowego Pielęgniarek i Położnych)

Poczucie koherencji, akceptacja choroby a funkcjonowanie w chorobie przewlekłej osób chorych na chorobę nerek i chorych na cukrzycę, hemodializowanych

The sense of coherence, the acceptance of illness and functioning in chronic illness in patients with chronic kidney disease in the end stage and in patients with diabetes, treatment hemodialysis.....214

HS.47. Maria Merklinger-Soma¹, Mirosława Dzikowska², Grażyna Dębska³
(¹Instytut Zdrowia, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu, ²Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ³Wydział Zdrowia i Nauk Medycznych, Krakowska Akademia im. A. Frycza Modrzejewskiego, Kraków)

Postawy ratowników medycznych wobec śmierci

Paramedics attitudes to death.....216

HS.48. Marek Motyka, Joanna Surmacka, Magdalena Góral
(Zakład Psychologii Zdrowia, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Psychologia w czasopismach pielęgniarstwach

Psychology in nursing journals.....218

HS.49. Jolanta Nobs

(Szwajcaria)

Wprowadzenie i ewolucja praktyki pielęgniarki zdobywającej wiedzę w środowisku praktycznym.....220

HS.50. Anita Orzeł-Nowak¹, Anna Wcisło²
(¹Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, ²Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

Krew bezcenny dar- studenci krakowskich uczelni wobec honorowego krwiodawstwa

Blood as a priceless gift – students of Cracow universities and honorary blood donation.....221

HS.51. Barbara Prażmowska¹, Małgorzata Dziubak¹, Stanisława Morawska², Joanna Stach³
(¹Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, ²Zakład Zdrowia Matki i Dziecka, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków, ³Zespół Szkół Specjalnych w Nowym Sączu)

Wybrane zachowania zdrowotne nauczycieli szkół średnich

Selected Aspects of Secondary School Teachers' Healthful Behaviour.....222

HS.52. Agnieszka Sadurska, Irena Wrońska, Wiesław Fidecki, Mariusz Wysokiński, Iwona Adamska-Kuźmicka, Lilla Walas
(Katedra Rozwoju Pielęgniarstwa, Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Medyczny, Lublin)

Wybrane elementy satysfakcji ze studiowania studentów pielęgniarstwa

Selected elements of nursing students' satisfaction with studying224

HS.53. Małgorzata Schlegel-Zawadzka^{1,2}, Anna Klich², Barbara Kubik², Małgorzata Kołpa²
(¹Zakład Żywienia Człowieka, Instytut Zdrowia Publicznego, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków, ²Zakład Pielęgniarstwa, Instytut Ochrony Zdrowia, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie)

Ocena zdolności ludzi starszych do samoobsługi i samoopieki z uwzględnieniem zachowań żywieniowych

The estimation of older people abilities to the self-service and the self-care with the regard of nutritional behaviours.....226

HS.54. Konrad Wroński¹, Adam Depta², Roman Bocian¹

(¹Oddział Chirurgii Ogólnej i Naczyniowej, Wojewódzki Specjalistyczny Szpital im. dr Mikołaja Pirogowa, ²Zakład Metod Ilościowych w Zarządzaniu, Wydział Organizacji i Zarządzania Politechnika, Łódź)

Wiedza pacjentów na temat ochrony prawnej należnej funkcjonariuszowi publicznemu dla personelu medycznego podczas udzielania świadczeń medycznych

Patients' awareness concerning legal protection appertaining to a public official guarranteed to medical staff while performing medical services.....228

HS.55. Danuta Zarzycka, Barbara Ślusarska, Beata Dobrowolska, Tomasz Cuber
(Katedra Rozwoju Pielęgniarstwa, Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Medyczny, Lublin)

Empiryczna identyfikacja pielęgnowania w oparciu o związek z praktyką pielęgniarstwa

Empirical identification of care process on the basis of its relation with nursing practice.....230

HS. 56. Jean S. MacFadyen

(Drexel University College of Nursing and Health Professions, Pennsylvania, USA)

Entrepreneurism: valuing the past, creating the future.....232

**SESJA: HISTORIA KSZTAŁCENIA I ROZWOJU
ZAWODOWEGO PIELEŃNIARSTWA W POLSCE
HISTORY OF EDUCATION AND
PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF NURSING
IN POLAND**

EWA SMOLEŃ

(Instytut Medyczny, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. J. Grodka w Sanoku, Katedra i Zakład Zarządzania w Pielęgniarstwie, Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny Lublin)

WANDA OSSOWSKA JAKO PRZYKŁAD OSOBY ZASŁUGUJĄCEJ NA MIANO CZŁOWIEKA

Wstęp: Wanda Ossowska – pielęgniarka, autorytet, wzór osobowości, patriota, człowiek godny naśladowania. Przyjęta postawa i wyznawane wartości pozwoliły Wandzie Ossowskiej przeżyć trudy wojny i powojennych prześladowań w Polsce, dając równocześnie przykład osoby godnej naśladowania. Pomimo bolesnych doświadczeń, doznanych prześladowań fizycznych i psychicznych oraz realnych zagrożeń, pozostała wierna prawdzie i Polsce oraz bezinteresownej służbie człowiekowi. Odznaczona Medalem Florencji Nightingale, darzona szacunkiem przez zwyczajnych ludzi oraz wielkich tego świata, a przez Jana Pawła II papieża uznana za „Świadka najwyższej próby”.

Cel badania: Celem artykułu jest ukazanie sylwetki osobowej pielęgniarki Wandy Ossowskiej od dzieciństwa przez młodość, decyzję wyboru drogi zawodowej oraz okres wojny – czas prześladowań i największych upokorzeń człowieczeństwa, łamania zasad humanitaryzmu aż po równie trudne lata powojenne.

Materiał i metody: W przygotowaniu pracy posłużono się analizą piśmiennictwa oraz źródeł historycznych przybliżających życie Wandy Ossowskiej.

Wyniki: Życie Wandy Ossowskiej jest świadectwem osoby, które szczególnie w okresie dzisiejszych zagrożeń dla istotnych wartości i prawd powinno docierać zwłaszcza do osób młodych, szukających wzorów i autorytetów. Świadectwo życia Wandy Ossowskiej ukazuje pełnię człowieczeństwa. Wierność Ojczyźnie, prawdzie i służba wobec chorych i cierpiących, budzą podziw, uznanie i szacunek.

Wnioski: Życie osoby żyjącej w innej niż nasza rzeczywistości, może być wzorem godnym naśladowania. Obrona człowieczeństwa wymaga jasnej i stabilnej hierarchii wyznawanych wartości, a nie raz ich ochrony kosztem cierpień fizycznych i psychicznych. Postawa taka daje jednak wolność od kłamstwa i zniewolenia manipulacjom, systemom politycznym i wyznawanym ideologiom. Okres II wojny światowej nie powróci, ale postawa broniąca najwyższych wartości i człowieczeństwa ma znaczenie ponadczasowe.

WANDA OSSOWSKA - AN EXAMPLE OF A PERSON WHO DESERVES TO BE CALLED HUMAN

Introduction. Wanda Ossowska – a nurse, authority, personality role model, patriot, a woman worthy of being followed. Wanda Ossowska presented an attitude and believed in values, which allowed her to survive the war and post-war persecutions in Poland while being an example of a person worthy of imitation. Despite all painful experiences, physical and mental harassment, and real threats, she stayed faithful to the truth and Poland as well as selfless service for other people. She was awarded with the Florence Nightingale Medal, respected by both simple and great men of this world, and considered a "Witness of the highest rank" by the Pope John Paul II.

Purpose. The purpose of this paper is to present the personality of Wanda Ossowska from her childhood, through the youth, her decision to become a nurse, war time – years of persecutions and the greatest humiliation of humanity, years of violation of humanitarian principles, till equally difficult post-war time.

Material and Methods. The preparation work included the review of literature and historical sources considering the life of Wanda Ossowska.

Results. The life of Wanda Ossowska is a personal testimony, which especially in the time of current threats for significant values and the truth should reach young people seeking role models and authorities. The testimony of Wanda Ossowska life presents the fullness of humanity. Faithfulness to the homeland and the truth, and care for the sick and suffering inspire admiration and respect.

Conclusions. The life of a person living in a reality so different than ours may be a good model for imitation. The defence of humanity requires clear and stable hierarchy of respected values, and sometimes even their protection at the expense of physical and mental suffering. However, this attitude is free from lies and slavery to manipulation, political systems, and believed ideologies. The times of world war II won't return but the attitude protecting the highest values and humanity is of timeless relevance.

MICHAŁ MUSIELAK, JAN ZAMOJSKI

*(Katedra Nauk Społecznych, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny
im. K. Marcinkowskiego, Poznań)*

HELIODOR ŚWIĘCICKI I JEGO IDEA PIELĘGNIARSTWA

Heliodor Święcicki (1854-1923) był znanym polskim uczonym i lekarzem praktykiem w dziedzinie ginekologii i położnictwa, założycielem i pierwszym rektorem uniwersytetu w Poznaniu. Ze względu na swoje osiągnięcia naukowe przewodniczył XI Zjazdowi Lekarzy i Przyrodników Polskich w Krakowie w 1911 r. Zjazdy te były wówczas najważniejszym forum wymiany i prezentacji polskiej myśli naukowej.

Celem badania było ustalenie roli i znaczenia idei pielęgniarstwa w pracy naukowej, społecznej oraz w praktyce lekarskiej Święcickiego.

Przedmiotem opracowania były źródła archiwalne, publikacje Heliodora Święcickiego i ich recepcje. Zastosowane metody to: biograficzno-historyczna i analizy dokumentów osobistych oraz egzegetyczna i komparatystyczna.

Wynikiem dociekań było ustalenie powiązanych z Heliodorem Święcickim treści dotyczących idei pielęgniarstwa w poznańskich wydawnictwach Związku Polsko-Katolickich Towarzystw Dobroczynnych (1907-1909), w wygłoszonej na krakowskim zjeździe rozprawie O estetyce w medycynie oraz w dotyczących jej komentarzach, a także ustalenia dotyczące faktycznego zaangażowania Święcickiego w różne formy opieki pielęgniarstwa i społecznej.

We wnioskach należy podkreślić prekursorski charakter głoszonej przez Święcickiego idei pielęgniarstwa środowiskowego i znaczną rolę, jaką odgrywała ona w jego działalności społecznej oraz oryginalne na tle ówczesnej polskiej filozofii medycyny ujęcie idei pielęgniarstwa i jej źródeł w rozprawie o estetyce w medycynie.

HELIODOR ŚWIĘCICKI AND HIS IDEA OF NURSING

Heliodor Święcicki and the idea of nursing. Some thoughts on the 100th anniversary of the 11th Cracow convention of Physicians and Polish Naturalists Heliodor Święcicki (1854-1923) was a well-known Polish scholar and a physician-practitioner in sphere of gynecology and obstetrics, also was a founder and first president of university of Poznan. In view of his scientific achievements, he presided over the 11th convention of Physicians and Polish Naturalists in Cracow in 1911th. At the time these conventions were the most important forum of exchange and presentation of Polish scientific thought. The purpose of this research was to establish the role and the meaning of the idea of nursing in research and social work, and also in medical practice of Święcicki. The objects of elaboration were archival sources, publications of Heliodor Święcicki and its receptions. Applied methods were: the historical-biographical method, analyses of personal documents, and also the method of exegesis and comparatistic. The result of the research was the establishment the content related to Heliodor Święcicki concerning the idea of nursing in Poznanian publishers of the Association of Polish-Catholic Charity Companionship (1907-1909), as well as in the dissertation About esthetics in medicine declaimed at Cracow convention, and in along with the comments. Also the settlement of the fact of Święcicki's engagement into variety of nursing forms and social help. In conclusions, it is necessary to emphasise the innovatory character of his idea of the

environmental health nursing and significant role, which it figured in Świącicki's social work, and also the original -on contemporary background of polish philosophy of medicine – shot of the idea of nursing and its sources in his dissertation about esthetics in medicine.

KAZIMIERA ZDZIEBŁO¹, ELŻBIETA JANUCHTA²

(¹Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego,

²Wojewódzki Szpital Zespolony, Kielce)

Z HISTORII SYMBOLIKI ZAWODOWEJ - KOMPOZYTOR HYMNU PIELĘGNIARSKIEGO

Symbolika zawodowa w pielęgniarstwie ma długą tradycję i stanowi bardzo istotny element naszej zawodowej kultury. Podstawowe symbole zawodowe w pielęgniarstwie, takie jak: pielęgniarzski czepek, mundur, lampka oliwna, tekst przyrzeczenia/ślubowania i hymn pielęgniarzski, jak również zawodowy ceremoniał spełniają wiele funkcji ważnych zarówno dla grupy zawodowej, jak też dla współpracowników i samych pacjentów.

Celem prezentacji jest przedstawienie twórcy muzyki do słów hymnu pielęgniarzskiego, powszechnie znanego i cenionego w środowisku kieleckim i wielu miejscowościach województwa świętokrzyskiego, muzyka (kompozytora i wykonawcy) oraz wielkiego działacza społecznego Adama Chamerskiego.

W trakcie swojej pracy zawodowej w Filharmonii Świętokrzyskiej Adam Chamerski prowadził także zajęcia z wychowania muzycznego w Liceum Medycznym w Kielcach oraz przez 24 lata prowadził w tej szkole chór (60-80 osobowy). W roku 1970 został poproszony przez dyrektorkę szkoły o napisanie muzyki do słów Hymnu Pielęgniarzskiego, które to słowa poznała podczas swoich studiów w Warszawie.

Melodię skomponowaną przez A. Chamerskiego zaakceptował Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Pielęgniarzskiego. Pierwszy raz Hymn został odśpiewany przez chór Liceum Medycznego w czasie uroczystego zakończenia IV Olimpiady Pielęgniarstwa w roku 1971.

Hymn Pielęgniarzski był śpiewany przez chór szkolny Liceum Medycznego na wszystkich uroczystościach w szkole, ale także poza nią. Repertuar oraz program artystyczny dobierany był w zależności od okoliczności i uroczystości na których chór występował. Uczennice występowały zawsze w galowym umundurowaniu.

FROM THE HISTORY OF THE SYMBOLISM OF THE PROFESSION - THE COMPOSER OF NURSING HYMN

Symbolism Nurses in nursing profession has a long tradition and is a very important part of our professional culture. Basic training in nursing symbols, such as nursing cap, uniform, an olive light, the text promises / vows and anthem nursing, as well as professional etiquette perform many functions for both the professional group, as well as for colleagues and patients.

The aim is to present the music to the words of the creator of nursing anthem, widely known and respected in the environment Kielce and Świętokrzyskie many places, the music (composer and performer) and the great social activist Adam Chamerski. During his career in the Kielce Philharmonic Adam Chamerski he also teaches music education at the Medical School in Kielce, and ran for 24 years in the school choir (60-80 people). In 1970 he was asked by the headmistress to write music to the words of Hymn Nursing, which is the word she met during his studies in Warsaw. A melody composed by approved Chamerski Board of the Polish Society of Nursing.

The first hymn was sung again by the choir of the Medical School during the official closing of Nursing IV Olympiad in 1971. Nursing anthem was sung by the choir school of the Medical School at all celebrations in school, but also beyond. Repertoire and the artistic program was selected depending on the circumstances and events in which the choir performed. The students were always in gala uniforms.

EWA ZIARKO, ANNA MAJDA, JOANNA ZALEWSKA-PUCHAŁA

(Pracownia Teorii i Podstaw Pielęgniarstwa, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

KSZTAŁCENIE PIEŁĘGNIAREK NA POZIOMIE UNIWERSYTECKIM W KRAKOWIE

Wstęp: Historia kształcenia pielęgniarek na poziomie uniwersyteckim na świecie sięga przełomu XIX i XX wieku, w Polsce kształcenie pielęgniarek na poziomie wyższym datuje się 1969 roku, kiedy to otwarto pierwszy Wydział Pielęgniarstwa w Lublinie. W Krakowie powołanie wyższych studiów pielęgniarstwa w Akademii Medycznej im. Mikołaja Kopernika miało miejsce w 1975 roku. Był on trzecim po Lublinie (1969) i Katowicach (1974) ośrodkiem akademickim w Polsce kształcącym pielęgniarki na poziomie wyższym.

Cel i metody: Praca prezentuje trzydziestopięcioletnią historię akademickiego kształcenia pielęgniarek w Krakowie, m.in.: zmiany organizacyjne, plany i programy kształcenia, osiągnięcia współpracy międzynarodowej, organizowane konferencje naukowe, liczbę dotychczasowych absolwentów pielęgniarstwa oraz dokonania pracowników Wydziału Pielęgniarstwa/Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa. Materiał badawczy zebrano za pomocą metody analizy dokumentów oraz metody sondażu diagnostycznego przeprowadzonego wśród pielęgniarek aktualnie zatrudnionych w Instytucie Pielęgniarstwa i Położnictwa Wydziału Nauk o Zdrowiu UJ CM.

Wyniki: Wydział Pielęgniarstwa Akademii Medycznej im. Mikołaja Kopernika rozpoczął działalność w roku akademickim 1975/1976. W jego skład weszło wówczas pięć zakładów. Kadre naukowo-dydaktyczną Wydziału tworzyli lekarze i pielęgniarki oraz przedstawiciele innych dyscyplin naukowych, jak psychologowie czy pedagodzy. Pielęgniarki wchodzące w skład kadry naukowo-dydaktycznej uczestniczyły i uczestniczą w różnych formach doskonalenia zawodowego, są członkiniami wielu towarzystw naukowych, podejmują liczne prace na rzecz rozwoju polskiego i europejskiego pielęgniarstwa. Publikują wiele prac naukowych. Pełnią rolę konsultantów i recenzentów w dziedzinie pielęgniarstwa. Biorą czynny udział w krajowych i międzynarodowych konferencjach. Organizowały konferencje o zasięgu międzynarodowym. Powołały Stowarzyszenie Absolwentów Pielęgniarstwa.

Wnioski: Prężnie rozwijające się w Krakowie kształcenie pielęgniarek na poziomie akademickim przyczyniło się do przygotowania profesjonalnej kadry pielęgniarek pracującej w sektorze ochrony zdrowia i rozwoju pielęgniarstwa polskiego.

THE UNIVERSITY EDUCATION OF NURSES IN KRAKOW

Introduction. The world history of nurse education on the university level dates back to the turn of the 20th century while in Poland the history of educating nurses on the higher level of education starts in 1969 when the first Faculty of Nursing was opened in Lublin. The first university level studies in Krakow were initiated at the Nicolaus Copernicus Medical Academy in 1975 when the office of Chancellor was held by professor Tadeusz Popiela. The Academy was the third school, after Lublin (1969) and Katowice (1974), educating nurses on the university level.

Aim and tools. The aim of this paper is to present the thirty-five year-old history of academic education of nurses in Krakow considering the following topics: organization changes, plans

and programs of education, the number of nursing graduates and achievements of the employees of the Faculty of Nursing. The methods of this research were document analysis and a questionnaire carried over among the nurses currently employed by The Institute of Nursing and Midwifery at the Faculty of Health Sciences of UJ CM.

Outcomes. The Faculty of Nursing of the Nicolaus Copernicus Medical Academy was created in the academic year of 1975/1976. At the time it consisted of five institutes. The staff consisted of doctors and nurses and also of representatives of other scientific branches; among them there were psychologists and teachers. The nurses of the Faculty have been taking active part in various programs of professional improvement; they have been members of numerous learned societies; they have been working for development of the Polish and European nursing. A large number of their works have been published in Polish and foreign scientific magazines. They are authors, co-authors and editors of many books, handbooks and monographs. They play the role of consultants and reviewers in the area of nursing. They take part in domestic and international conferences. They have organized conferences of an international range. They have created the Association of Nursing Graduates.

Conclusion. The dynamically developing university level education of nurses in Krakow has contributed to the preparation of professional staff of nurses working in the area of health protection and the development of the Polish nursing.

MAŁGORZATA MARCYSIAK

(Wydział Ochrony Zdrowia, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Ciechanów)

KSZTAŁCENIE PIELEŃNIAREK W POLSCE W OKRESIE MIĘDZYWOJENNYM

Wstęp: Wobec szerzących się chorób społecznych i zakaźnych oraz nadmiernej umieralności w okresie międzywojennym zaistniała potrzeba fachowego przygotowania pielęgniarek. Musiały one wykazać się dużą samodzielnością, inicjatywą, znajomością organizacji służby zdrowia, odpowiedzialnością i profesjonalizmem. Wysokie wymagania, jakie stawiano pielęgniarcom znajdowały odzwierciedlenie w programach kształcenia i metodyce nauczania szkół pielęgniarstwa.

Cel: Celem badań było poznanie zasad kształcenia pielęgniarek w okresie międzywojennym w kontekście potrzeb i specyficznych uwarunkowań.

Materiał i metody: W pracy zastosowano metodę badania dokumentów, w tym analizę i krytykę piśmiennictwa. Przedmiotem analizy było polskie czasopiśmiennictwo medyczne i społeczne, archiwalia, źródła drukowane oraz opracowania.

Wyniki: W okresie międzywojennym w Polsce funkcjonowało siedem szkół kształcących pielęgniarce: w Poznaniu, Warszawie (3), Krakowie, Katowicach i Lwowie. Jako autonomiczne jednostki, miały swój własny budżet, statut i zarząd. Regulamin określał obowiązki uczennicy, zwłaszcza: przestrzeganie zasad higieny, punktualność i sumienność w uczęszczaniu na zajęcia. Szkoły były instytucjami zamkniętymi. Internat był obowiązkowy. Przyjmowano kandydatki posiadające świadectwo ukończenia 6 klas szkoły średniej, a od roku 1932 - tzw. małą maturę. Czas trwania nauki wynosił 2 lata do 2 lat i 4 miesiące. Za najważniejsze w programie nauczania uznano dostarczenie wiedzy teoretycznej, nabycie umiejętności praktycznych oraz przestrzeganie zasad etyki zawodowej. Kształcenie oraz pobyt w internacie były odpłatne. Większość uczennic korzystała ze zniżek, a koszty szkolenia pokrywano z subwencji rządowych, samorządowych, itp.

Wnioski: W wyniku podejmowanych działań wzrastały kwalifikacje pielęgniarek. Obserwowano niedosyt w przygotowaniu zawodowym pielęgniarek w dziedzinie zdrowia publicznego, szczególnie do pracy na wsi. Konieczne było zwiększenie liczby szkół i zmodyfikowanie programu kształcenia.

EDUCATION OF NURSES IN POLAND IN THE INTERWAR PERIOD

Introduction. In view of thig independence, responsibility and professionalism. The high requirements whe widespread social and infectious diseases and excessive mortality in the interwar period there was a need for professional training of nurses. They had to demonstrate a ere reflected in the education curricula and teaching methods of schools of nursing.

Objective. The aim of this study was to learn the rules of education of nurses in the interwar period in the context of the needs and specific situations.

Material and methods. The method of study of documents, including the analysis and criticism of literature. The subject of analysis was the Polish medical periodicals and society, archives, printed sources and studies.

Results. In the interwar period in Poland are seven schools educating nurses in Poznań, Warsaw (3), Krakow, Katowice and Lvov. As autonomous entities, have their own budget, charter, management and rules. Schools were closed institutions. Internat was compulsory.

Accepted candidates have a certificate of completion of six classes of high school, and since 1932 – called “mała matura”. The duration of study was from 2 years to 2 years and 4 months old. The most important part of the curriculum was to provide theoretical knowledge, acquire practical skills and adherence to professional ethics. Education and staying in the hostel were paid.

Conclusions. As a result of actions taken to rise qualified nurses. Insufficiency observed in the preparation of professional nurses in public health, especially for work in the countryside. It was necessary to increase the number of schools and modify the educational program.

DOROTA CISKOWSKA,¹ KATARZYNA DYBIKOWSKA,¹ MARZENA SOBCZAK²
(¹Wojewódzki Szpital Zespolony w Elblągu, ²Wydział Nauk o Zdrowiu, Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna)

PIELĘGNIARSTWO ELBLĄSKIE PO DRUGIEJ WOJNIE ŚWIATOWEJ – RYS HISTORYCZNY

Wstęp: Stosunkowo krótka historia zawodowego pielęgniarstwa polskiego stanowi część fascynującej historii pielęgniarstwa obecnego w medycynie od zarania dziejów ludzkości. Niniejsza praca jest oparta na materiale gromadzonym na potrzeby dwóch prac magisterskich powstających na Elbląskiej Uczelni Humanistyczno – Ekonomicznej.

Cel badania: Celem badania jest ukazanie pielęgniarstwa elbląskiego budowanego na gruzach zrujnowanego miasta Elbląga i powiatu elbląskiego po II wojnie światowej i pośrednio przedstawienie sytuacji pielęgniarzek rozpoczynających działalność na tych terenach.

Materiał i metody: Materiał badawczy stanowiły osoby nestorek elbląskiego pielęgniarstwa i dokumenty zgromadzone w archiwach w Gdańsku, Malborku i Warszawie. Analiza dokumentów i wywiad stanowiły metody badawcze, za pomocą których możliwe było nakreślenie historycznego zarysu pielęgniarstwa elbląskiego po II wojnie światowej.

Wyniki: Wynik badań stanowi wkład w historię pielęgniarstwa polskiego.

Wnioski: Badanie historii pielęgniarstwa polskiego przyczynia się do umacniania prestiżu zawodu, zrozumienia jego istoty przez młodych adeptów oraz kształtowania ich postaw moralnych. Poznawanie swoich korzeni umacnia w pielęgniarzach poczucie własnej wartości i godności zawodowej.

NURSING IN ELBLAG AFTER THE SECOND WORD WAR – HISTORICAL CONTEXT

Introduction. A relatively short history of vocational nursing in Poland constitutes a part of a fascinating history of nursing. The present piece of written work is based on the material that has been gathered for the sake of two Master's theses being written at Elblag University of Humanities and Economy.

Aim. The aim of the article is to present nursing in Elblag being formed on the ruins of the city and the poviato of Elblag after the Second World War. The situation of nurses starting their activities there has been indirectly described.

Material and methods. The research material constituted the interviews with the doyens of nursing in Elblag and the documents gathered in archives in Gdansk, Malbork and Elblag. The analysis of the documents and the interviews constituted the research methods. Owing to them, the presentation of the outline of the history of nursing in Elblag after the Second World War is possible.

Results. One can talk about nursing in Elblag from 1945 when Elblag was incorporated into Poland. Mainly German nurses were the first nurses in post-war Elblag. After their eviction, people coming to Elblag constituted nursing staff. The first nursing school started to function in Elblag in 1951.

Conclusions. The examination of the history of vocational nursing in Poland contributes to such aspects as the increase of the prestige of the profession, understanding its essence by

young students and forming their moral principles. Nurses not only can boost their self-esteem, but also increase their professional dignity by familiarising themselves with the history of vocational nursing in Poland.

**SESJA: MIĘDZYKULTUROWY WYMIAR
OPIEKI PIEŁĘGNIARSKIEJ
INTERCULTURAL DIMENSION OF NURSING**

MAŁGORZATA BRYKCZYŃSKA

(Faculty of Health and Social Sciences, Thames Valley University, United Kingdom)

REFLEKCJE NAD ASPEKTAMI KULTUROWYMI W PRACY PIELĘGNIARSKIEJ: TERAŹNIEJSZOŚĆ I PRZESZŁOŚĆ

Mówi się teraz dość powszechnie o tym, że świat jakoby maleje. Że żyjemy w globalnej wiosce. Jednak takie spostrzeżenia ukrywają ogrom nieporozumień i złej woli – nie mówiąc o dobrowolnej ucieczce przed „wpływami zachodnimi” w wielu krajach świata.

Referat ten jest refleksją nad problematyką dostarczania opieki pielęgniarskiej, która byłaby wrażliwa na tak różne potrzeby kulturowe pacjentów z różnych stron świata i o różnych poglądach religino-kulturowych.

Dzisiejsze pielęgniarki muszą pracować w nieraz bardzo trudnych okolicznościach, zderzeń wielu kultur. Nie jest to łatwe zadanie, ale jeżeli pielęgniarki ponad sto lat temu potrafiły uszanować odmienność kultur i religii swoich pacjentów to tym bardziej teraz kiedy sprawy kulturowe i wyznaniowe są o tyle bardziej jasno omawiane w społeczeństwie i w szkołach pielęgniarskich.

SOME REFLECTIONS ON TRANSCULTURAL DIMENSIONS OF NURSING:PAST AND PRESENT

It has become an accepted cliché to talk about the social and cultural shrinking of our world and the noticeable increase in mobility of the many diverse population groups and to refer to our world as a *global village*. Additionally, in proportion as the world's population is becoming increasingly more homogeneous, countless ethnic groups are clamouring for greater recognition and in some cases even threatening governments with separation and autonomy. As we become more alike and uniform on an interplanetary level, on another we insist on maintaining our cultural and religious individuality.

Amongst all of these contradicting trends and multi-layered social constraints, healthcare professionals strive to promote the total wellbeing of their patients, and public health officials are concerned for the socio-cultural integrity of whole communities. The pastoral and nursing questions that need to be considered however, is to what extent does the culture and community of a patient affects the quality of care that is being delivered, and to what extent can nurses promote and support the cultural integrity of their patients.

This paper will consider some issues which impinge on the delivery of our culturally sensitive care. It will also look back into history and comment how cultural sensitivity was fostered among nurses a hundred years ago and how contemporary nurses may approach these issues today.

ANNA MAJDA, JOANNA ZALEWSKA-PUCHAŁA

(Pracownia Teorii i Podstaw Pielęgniarstwa, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

WRAŻLIWOŚĆ MIĘDZYKULTUROWA W OPIECE PIELEŃNIARSKIEJ

Wstęp: Wstąpienie Polski do układu państw Unii Europejskiej spowodowało otwarcie granic, nasiliło migrację ludności z wielu krajów odmiennych kulturowo, doprowadziło do wzrostu liczby imigrantów i uchodźców asymilujących się w Polsce oraz do korzystania ze świadczeń zdrowotnych. Powyższa sytuacja wymaga od pielęgniarek już nie tylko postrzegania pacjenta przez pryzmat jego potrzeb biologicznych, psychicznych, społecznych i problemów zdrowotnych, ale także pod kątem potrzeb duchowych, tj. wyznawanej religii czy wierzeń oraz pochodzenia społeczno-kulturowego. Tak więc, wiedza na temat różnic kulturowych odbiorców usług zdrowotnych oraz kształtowanie wśród pielęgniarek i innych pracowników ochrony zdrowia wrażliwości międzykulturowej jest niezbędne.

Cel pracy: Celem pracy jest próba przybliżenia pielęgniarkom znaczenia wrażliwości międzykulturowej w opiece nad pacjentami.

Metody: W pracy wykorzystano metodę analizy piśmiennictwa i modelu wrażliwości międzykulturowej Milтона Bennetta.

Wyniki: Uczenie się wrażliwości międzykulturowej powinno obejmować przyszłe i obecne pielęgniarki, osoby tworzące i realizujące programy/projekty z zakresu edukacji międzykulturowej. Dotyczyć także osób obcujących z odmiennością kulturową, w takich grupach zawodowych, jak położne, ratownicy medyczni, lekarze. Do interpretacji zachowań i postaw pracowników ochrony zdrowia oraz klientów/pacjentów przydatny może się stać model wrażliwości międzykulturowej Milтона Bennetta.

Wnioski: Postawa wrażliwości międzykulturowej powinna być jednym z elementów kompetencji zawodowych, nabywanych w procesie kształcenia podstawowego i podyplomowego przez studentów studiów medycznych, w tym pielęgniarki, w zakresie zapewnienia profesjonalnej opieki uwarunkowanej kulturowo. Należy tworzyć i realizować programy szkoleniowe propagujące świadomość kulturową wśród pielęgniarek, z wykorzystaniem interaktywnych metod nauczania i znajomością zasad treningu umiejętności.

INTERCULTURAL SENSITIVITY IN THE NURSING CARE

Introduction. The accession of Poland to the European Union resulted in the opening of borders, the intensified migration of people from many culturally diverse countries, the increase in the number of immigrants and refugees assimilating in Poland and the use of medical services. Such a situation requires from nurses not only the perception of a patient from the point of view of their health problems, and biological, psychological and social needs, but also considering their spiritual needs, that is their religion or beliefs, as well as social-cultural backgrounds. Thus, knowledge about cultural differences of healthcare recipients and developing intercultural sensitivity of nurses and other healthcare professionals is indispensable.

Aim. The aim of the work is an attempt to familiarize nurses of the meaning of the intercultural sensitivity in charge of patients.

Methods. On the work one used the method of the analysis of the literature and the model of the intercultural sensitivity of Milton Bennett.

Results. Learning intercultural sensitivity should refer to present and future nurses, people who design and implement programmes/projects on intercultural education. It also refers to people who experience cultural diversity in professional groups such as obstetricians, paramedics and doctors. Milton Bennett's model of intercultural sensitivity can be useful in the interpretation of behaviours and attitudes of healthcare professionals as well as of clients/patients.

Conclusions. The attitude of intercultural sensitivity should be one of the elements of professional competencies useful in providing professional healthcare the conditioned culturally and developed in the process of graduate and post-graduate education of medical students, including nurses. Training programmes which promote cultural awareness in nurses and use active methods of teaching and rules of skills training should be designed and implemented.

OBRAZ KOBIETY W NAJSTARSZYCH RELIGIACH ŚWIATA

Wstęp: W tradycyjnych religiach i kulturach zawsze występowała asymetria związana z płcią. Uważano zajęcia wykonywane przez mężczyzn za ważniejsze od tych, które należały do niewiast. Kobieta jako opiekunka i strażniczka rodziny określana jest mianem matki. Podstawowym i niezwykłym pięknem kobiety jest macierzyństwo. Atrybutami kobiety są: płodność, rodzicielstwo oraz tajemnica nowego życia. Przez wieki zmieniała się pozycja kobiety w społeczeństwie. W czasach współczesnych rola kobiety jest zależna od kultury, w której żyje i religii jaką wyznaje.

Cel: Celem pracy jest przedstawienie obrazu kobiety w najstarszych religiach Świata.

Metoda: Analiza piśmiennictwa z zakresu kulturoznawstwa, religioznawstwa, ginekologii i położnictwa, a także źródła osobowe.

Wyniki: Zaczynając od Chrześcijaństwa, religii nam najbliższej przywołujemy postawę Jana Pawła II, który podkreślał równość kobiety i mężczyzny. W Islamie, Koran i Hadisy gromadzą prawa i obowiązki każdego muzułmanina. Rolę kobiety Allah określił jako inną niż mężczyzny, ma ona niższy status społeczny. W Judaizmie zgodnie z Torą, każdemu człowiekowi wyznaczona jest inna funkcja w życiu. Główną misją kobiety jest podtrzymywanie pozytywnej atmosfery domowej i wychowanie potomstwa zgodnie z wiarą.

THE IMAGE OF WOMEN IN THE OLDEST RELIGIONS

Introduction. In traditional religions and cultures, there was always the asymmetry related to gender. It was believed that activities performed by men were more important than those which were carried out by women. Woman as the protectress and the guardian of the family is called the mother. The primary and the extraordinary beauty of a woman is motherhood. The attributes of women are: fertility, parenting and the mystery of new life. Over centuries, the position of women in society has changed. Nowadays, the role of women depends on the culture in which they live and the religion they confess.

Purpose. The authors present the image of women in the oldest religions of the world.

Method. Literature analysis in the field of culture, religion, gynecology and obstetrics as well as the personal experience.

Results. According to Christianity, the religion the most meaningful for us, we recall the approach of John Paul II who emphasized equality between men and women. In Islam, the Koran and Hadith collect rights and obligations for every Muslim. Allah has described the role of women as less important than a men's, the women have lower social status. In Judaism, according to Torah every single person is has a different function in life. Woman's main mission is to maintain a positive home atmosphere and to educate children in accordance with faith.

SESJA: EDUKACJA W PIELEGNIASTWIE
EDUCATION IN NURSING

EDYTA ŁASKA, GRAŻYNA DĘBSKA, DOROTA LIZAK, RENATA SATORY
(Wydział Zdrowia i Nauk Medycznych, Akademia Krakowska im. Andrzeja Frycza
Modrzewskiego, Kraków)

EDUKACJA PACJENTA PROWADZONA PRZEZ PIEŁĘGNIARKE NA TEMAT WCZESNEJ DIAGNOSTYKI CHORÓB PRZEWODU POKARMOWEGO

Wstęp: Edukacja wpływa na kształtowanie pozytywnych postaw wobec zdrowia oraz inicjowanie i utrzymanie pożądanego zachowań zdrowotnych. Działania edukacyjne zachęcające do wczesnej diagnostyki przewodu pokarmowego są istotne, aby pacjent świadomie wykonał badania i ewentualnie podjął leczenie.

Cel badania: Przedstawienie standardu edukacji na temat wczesnej diagnostyki chorób przewodu pokarmowego oraz ocena przygotowania pielęgniarek do edukacji i wdrażania standardów.

Materiał i metody: Badaniem objęto 95 pielęgniarek różnych specjalności podejmujących studia podyplomowe na Wydziale Zdrowia. Do opracowywania standardu posłużyła metoda – analiza literatury, do poznania opinii na temat edukacji i standardów metoda sondażu diagnostycznego – ankieta.

Wyniki: Wynika, że pielęgniarki zajmują się edukacją (94,5%), 5, 4% twierdzi, że nie zawsze (brak czasu). Większość badanych uważa, że pielęgniarki są przygotowane do edukacji (65,4%) ,pozostałe ok. 14,5% , że nie są przygotowane, a 20% nie ma zdania. Jeśli chodzi o wiedzę na temat standardu –56,4% pielęgniarek udzieliło poprawnej odpowiedzi, a 41,8 % udzieliło złej lub w ogóle nie udzieliło. Odnośnie weryfikacji standardu 49,1% pielęgniarek odpowiedziało niepoprawnie lub w ogóle, 36,6%, że na podstawie jakości wykonywanych usług. Tylko 10,9% pielęgniarek twierdzi, że standard należy weryfikować za pomocą ankiety.

Wnioski: Większość badanych uważa, że pielęgniarki zajmują się edukacją, a ponad połowa, że są przygotowane. Prawie 1/5 badanych ocenia, że pielęgniarki nie są dobrze przygotowane. Gorzej wygląda wiedza dotycząca standardów, ponieważ ponad 2/5 pielęgniarek nie udzieliło żadnej odpowiedzi lub odpowiedziało niepoprawnie. Z badań wynika, że opracowany standard poszerzy wiedzę pielęgniarek na temat edukacji i standardów, jak również zwiększy motywację pacjentów do wykonywania badań profilaktycznych.

PATIENT EDUCATION BY THE NURSE ON THE EARLY DIAGNOSIS OF GASTROINTESTINAL DISEASE

Background. Patient education enhances positive health attitudes development and initiates maintaining desirable health behaviors. Educational activities encouraging patients for early digestive diagnosis are important factors, to consciously perform studies and took treatment.

Aim. Standard's presentation' s education about early diagnosis of gastrointestinal diseases and evaluation of nurses preparation regarding education and standard implementation.

Material and Methods. 95 nurses of various specializations from Health Department were examined. Literature analysis method was applied to develop standard. To get opinions on education, diagnostic survey method was used.

Results. Investigations show that percentage of nurses engaged in education is (94.5%), 5.4% occasionally. Majority of respondents believed that nurses are well prepared for education

(65.4%), 14.5% claim they are not prepared, while 20% have no opinion. While standard knowledge is considered- 56.4% nurses provided correct answer, 41.8% neither exact response nor at all. Considering standard verification - 49.1% nurses responded incorrectly , 36.6% stated that above based on services 'quality. Only 10.9% nurses said that standard should be verified by survey.

Conclusions. Majority of respondents claim nurses are really engaged in education and more than half that they are prepared. Nearly one fifth of surveyed assess that nurses are bad prepared. Much worse situation considers standards' knowledge, as more than two fifths of nurses did not give any answer or answered incorrectly. Study shows that standard developed will improve our knowledge about the nurses' education and standards and will contribute to increase patient motivation to perform preventive examinations.

ANETA KOŚCIOŁEK, WROŃSKA IRENA

(Katedra Rozwoju Pielęgniarstwa, Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny, Lublin)

KSZTAŁCENIE PIELEŃNIAREK A ASPIRACJE ZAWODOWE

Wstęp: Badanie opinii studentów i absolwentów na temat przebiegu procesu kształcenia w kontekście satysfakcji ze studiowania jest jednym z ważniejszych elementów wpływających na ocenę jakości kształcenia i plany zawodowe. Absolwenci na kierunku pielęgniarstwo, planując swoją przyszłość zawodową, stają przed wyborami: kontynuowania nauki lub podjęcia pracy w danej specjalności.

Cel badania: Celem niniejszej pracy było poznanie opinii pielęgniarek na temat ich kształcenia oraz zbadanie związku między kształceniem pielęgniarek a ich aspiracjami zawodowymi.

Materiał i metody: Badania przeprowadzono w oparciu o metodę sondażu diagnostycznego, wykorzystując autorski kwestionariusz ankiety. Objęto nim 157 absolwentów kierunku pielęgniarstwo na Uniwersytecie Medycznym w Lublinie. Materiał badawczy zebrano w okresie od stycznia 2009 roku do lipca 2010 roku. Zebrane dane empiryczne poddano analizie opisowej i statystycznej.

Wyniki i wnioski: Ogólne zadowolenie absolwentów kierunku pielęgniarstwo z Uczelni, kierunku studiów, usług edukacyjnych oraz perspektyw pracy po studiach jest wysokie. Pomimo, iż istnieje zróżnicowanie ocen dla poszczególnych kryteriów, to jednak respondenci jednomyślnie oceniają mocne i słabe strony procesu kształcenia. Najwyżej oceniono pracę nauczycieli uniwersyteckich, tj: systematyczne i punktualne prowadzenie zajęć, dyspozycyjność prowadzących zajęcia oraz ich zaangażowanie. Natomiast najslabiej oceniane kryteria to: organizacja toku studiów zwłaszcza rozplanowanie przedmiotów i liczby godzin na poszczególnych latach studiów. Analiza opinii ankietowanych dość jednoznacznie wskazuje, że wynieśli oni z Uczelni wiedzę i umiejętności przydatne w pracy zawodowej. Wyniki ankiety dowodzą, że badani absolwenci przywiązują wysoką wagę do wartości ważnych w życiu zawodowym, a także, co należy szczególnie podkreślić, do rozwoju osobowego oraz podnoszenia kwalifikacji.

NURSING EDUCATION VS. VOCATIONAL ASPIRATIONS

Introduction. Evaluating students' and graduates' opinion concerning the development of education process in the context of their satisfaction of studying is one of the important element that influences quality of education and vocational plans. The graduates of nursing study who plan their vocational future face choice of continuing their education or start their vocational career.

Aim of the study. The aim of the study was to recognize opinions of nurses about their education and uncover the relation between nursing education and their vocational aspirations.

Material and methods. The study was conducted by using the method of diagnostic survey and the tool of self-constructed questionnaire. The graduates of nursing from the Medical University of Lublin at the number of 157 people have participated in the study. The data were collected between January 2009 and July 2010 and descriptively and statistically analysed.

Results. The general satisfaction of the graduates of nursing study from the university, study subject, educational offer and perspectives for future work after finishing study were highly ranked. Despite the existence of different notes for particular criteria the respondents were unanimous in their opinions concerning strong and weak sides of education process. The highest rank was given to work of academic teachers, e.g. their systematic and punctual leading of classes, their availability and their commitment. Although the weakest evaluated criteria were: organisation of study course, especially planning of study subjects and numbers of hours at particular years of study. The analysis of opinions of respondents pointed out quite clearly that knowledge and skills they gathered during studying are very valuable for their nursing practice. The results proved that the surveyed graduates pay attention to the values that are worth for their vocational lives and their personal development to improve their qualifications.

ANNA GAWOR¹, KRZYSZTOF SŁADEK², TOMASZ BRZOSTEK¹, MARTA KASPER¹

(¹Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego i Środowiskowego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum,

²II Katedra Chorób Wewnętrznych, Szpital Uniwersytecki, Kraków)

WPŁYW EDUKACJI PROWADZONEJ W SZKOLE DLA CHORYCH NA ASTMĘ NA STOSOWANIE SAMOKONTROLI I ZALECEŃ LEKARSKICH PRZEZ CHORYCH

Wstęp: Astma oskrzelowa jest przewlekłą chorobą zapalną dróg oddechowych, charakteryzującą się napadami kaszlu i duszności, która wymaga regularnego, lecz dostosowanego do nasilenia duszności leczenia obejmującego właściwe stosowania leków. Astma powoduje między innymi ograniczenie aktywności życiowej chorych. Czy edukacja chorych na astmę wpływa na poprawę samokontroli i przestrzeganie zaleceń lekarskich jest tematem prezentowanych badań.

Materiał i metody: Badania przeprowadzone zostały w grupie 100 chorych na astmę, edukowanych w Szkole dla Chorych na Astmę prowadzona przy II Katedrze Chorób Wewnętrznych CMUJ w Krakowie. Wiedzę i umiejętności w zakresie samopielęgnacji w astmie oceniano na podstawie wyników ankiety autorskiej którą badani chorzy wypełniali przed kursem edukacyjnym i po 6 miesiącach od jego zakończenia.

Wyniki: W badanej grupie chorych, poddanych edukacji uzyskano statystycznie znamiennej poprawę w zakresie poziomu wiedzy. Wykonane badania wskazują na korzystny wpływ edukacji na poprawę samokontroli i przestrzeganie zaleceń lekarskich przez chorych na astmę.

INFLUENCE OF EDUCATION PROVIDED AT THE CLASSES FOR ASTHMATIC PATIENTS ON THE PATIENTS' APPLICATION OF ASTHMA SELF- MANAGEMENT AND COMPLIANCE WITH MEDICAL ADVICE

Introduction. Bronchial asthma is a chronic inflammatory disease, characterized by attacks of cough and dyspnea, which required regular but adopted to intensity of dyspnea treatment, including medicine intake. Asthma leads between other to limitation of quality of life.

The aim of study was an assessment of impact of education conducted by School for Asthmatics in Krakow on improvement of self-control and compliance with medical recommendations.

Method and sources. The study was performed in group of 100 subjects with bronchial asthma participating in the education course at School for Asthmatics at the II Department of Medicine, Jagiellonian University in Krakow. Medical knowledge and nursing skills in asthma were evaluated on the basis of questionnaire survey results. Questionnaire was conducted twice: at the beginning of the course and 6 month after the course completion.

Results. The results of study showed statistically significant improvement of medical knowledge of studied patients with asthma after education at the School for Asthmatics. The results indicate a beneficial effect of education on improving patient's self-control and compliance with medical recommendations.

ZOFIA SIENKIEWICZ¹, IRENA WROŃSKA², TERESA PASZEK¹, GRAŻYNA WÓJCIK¹, JACEK IMIELA¹

(¹Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny, Warszawa, ²Katedra Rozwoju Pielęgniarstwa, Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny, Lublin)

PODNOSENIE KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH W PIELEGNIASTWIE

Wstęp: Wiedza kształtuje i wzbogaca osobowość człowieka. Poszerzenie kwalifikacji zawodowych wpływa na umacnianie pozycji zawodowej. Zwiększa się samodzielność i współpraca w zespole interdyscyplinarnym.

Cel: próba określenia wpływu podnoszenia kwalifikacji na realizację zadań zawodowych.

Materiał i metody: W badaniu wzięło udział 937 pielęgniarek/pielęgniarzy, zatrudnionych na terenie województwa mazowieckiego, studiujących na Wydziale Nauki o Zdrowiu. Narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety. Badania przeprowadzono dobrowolnie i anonimowo.

Wyniki: 68% badanych studiuje na niestacjonarnych studiach I stopnia, 29% na niestacjonarnych studiach II stopnia. Z pośród badanych 80% nie posiada specjalizacji. Oddziałowe 22%, częściej niż pielęgniarki odcinkowe (8%), czy zabiegowe (7%) posiadają specjalizację. Badani z oddziałów neurologicznych, gastrologicznych, pielęgniarstwa środowiskowo – rodzinnego najczęściej zabiegają o podnoszenie kwalifikacji zawodowych.

Wnioski: Pielęgniarki chętniej zdają na studia magisterskie niż podejmują specjalizacje zawodowe. Osoby ze stażem 16 – 25 i więcej lat częściej posiadają specjalizacje zawodowe.

RAISING PROFESSIONAL QUALIFICATIONS IN NURSING

Introduction. Evaluating students' and graduates' opinion concerning the development of education process in the context of their satisfaction of studying is one of the important element that influences quality of education and vocational plans. The graduates of nursing study who plan their vocational future face choice of continuing their education or start their vocational career.

Aim of the study. The aim of the study was to recognize opinions of nurses about their education and uncover the relation between nursing education and their vocational aspirations.

Material and methods. The study was conducted by using the method of diagnostic survey and the tool of self-constructed questionnaire. The graduates of nursing from the Medical University of Lublin at the number of 157 people have participated in the study. The data were collected between January 2009 and July 2010 and descriptively and statistically analysed.

Results. The general satisfaction of the graduates of nursing study from the university, study subject, educational offer and perspectives for future work after finishing study were highly ranked. Despite the existence of different notes for particular criteria the respondents were unanimous in their opinions concerning strong and weak sides of education process. The highest rank was given to work of academic teachers, e.g. their systematic and punctual leading of classes, their availability and their commitment. Although the weakest evaluated criteria were: organisation of study course, especially planning of study subjects and numbers of hours at particular years of study. The analysis of opinions of respondents pointed out quite clearly that knowledge and skills they gathered during studying are very valuable for their

nursing practice. The results proved that the surveyed graduates pay attention to the values that are worth for their vocational lives and their personal development to improve their qualifications.

SESJA: PIELEGNIASTWO W POZ
NURSING IN PRIMARY HEALTH CARE

ANNA MIRCZAK, BEATA TOBIASZ-ADAMCZYK, PIOTR BRZYSKI, MONIKA BRZYSKA

(Zakład Socjologii Medycyny, Katedra Epidemiologii i Medycyny Zachowawczej, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

ROZPOZNANIE ZJAWISKA PRZEMOCY WOBEC OSÓB STARSZYCH PRZEZ PIELĘGNIARKI ŚRODOWISKOWE

Wstęp: Przemoc wobec osób starszych we wszystkich jej formach, tj. przemoc fizyczna, psychiczna, emocjonalna, materialna oraz zaniedbywanie jest narastającym problemem w społeczeństwie. Pielęgniarka środowiskowa jest osobą, która z racji pełnionych wobec osoby starszej funkcji, powinna umieć rozpoznać pierwsze symptomy doświadczanej przemocy oraz podjąć skuteczną interwencję.

Cel badania: Celem badania była ocena przygotowania pielęgniarek środowiskowych do rozpoznawania zjawiska przemocy wobec osób starszych.

Materiał i metody: Badania, którymi objęto 507 przedstawicieli personelu medycznego (67 pielęgniarek środowiskowych, 117 pielęgniarek klinicznych, 58 lekarzy, 125 pracowników socjalnych MOPS oraz 140 pracowników DPS) zrealizowano w Krakowie w latach 2007-2009. Narzędziem badawczym był autorski kwestionariusz ankiety. Analizę statystyczną przeprowadzono z wykorzystaniem pakietu statystycznego SPSS for Windows v. 15.

Wyniki: Przemoc fizyczna była postrzegana w zbliżony sposób przez wszystkich badanych pracowników. Różnice dotyczyły natomiast rozpoznawania pozostałych form przemocy, które pielęgniarki środowiskowe dostrzegały kilkakrotnie rzadziej niż przedstawiciele innych zawodów. Przemoc psychiczną, jako problem społeczny w Polsce pielęgniarki środowiskowe postrzegały dwukrotnie rzadziej niż lekarze i pracownicy socjalni, a jako problem w swojej codziennej pracy czterokrotnie rzadziej. Formą przemocy najrzadziej dostrzeganą przez pielęgniarki środowiskowe w porównaniu z innymi pracownikami, było wykorzystanie materialne oraz samozaniedbanie (18,5%;18,8%). Według modelu wielowymiarowej regresji logistycznej, ryzyko postrzeżenia przemocy psychicznej wobec osób starszych w Polsce, jako problemu społecznego obniżało się istotnie u pielęgniarek środowiskowych w wieku powyżej 50 lat, natomiast postrzeżenie wykorzystania finansowego osób starszych determinowała liczba podopiecznych.

Wnioski: Pielęgniarki środowiskowe powinny być szczególnie edukowane w zakresie rozpoznawania zjawiska przemocy wobec osób starszych.

IDENTIFYING OF ELDERLY ABUSE BY COMMUNITY NURSES

Background. Elderly abuse is a growing problem in society and includes physical, psychological, emotional, financial abuse and neglecting. The community nurses involved in giving home care are one's who should be able to recognize the first signs of violence and to take effective intervention.

Aim. The aim of this research was to evaluate community nurse's preparation to recognize elderly abuse.

Material and methods. The study, which included 507 representatives of medical staff (67 community nurses, 117 clinical nurses, 58 physicians and 265 welfare workers) involved in home care giving conducted in Cracow in 2007-2009. The research tool was the original

questionnaire. Statistical analysis was performed using the statistical package SPSS for Windows v. 15.

Results. Analysis of results showed that physical violence was perceived in a similar manner by all tested medical and social workers. Differences arose in the recognition of other forms of violence, which was perceived by community nurse's differently than by other professions and there were several times less frequent indications. Community nurse's perceived psychological violence to be a social problem in Poland twice less frequently than social workers and physicians. They found psychological violence to be a problem in their daily work frequently four times less frequently than other professionals. Financial abuse and self-neglected was the rarely discerned community nurse's than other workers (18,5%; 18.8%). According to multivariate logistic regression model, risk of perception of psychological violence against elderly people in Poland, as a social problem decreased significant among in nurse's over the age of 50 and older while the perception of financial abuse of elderly people was determined by number of patients.

Conclusions. Community nurses should be specially educated in the recognizing the elderly abuse.

IWONA ZACZYK, MONIKA BRZYSKA, AGATA STYPUŁA, BEATA TOBIASZ-ADAMCZYK

(Zakład Socjologii Medycyny, Katedra Epidemiologii i Medycyny Zachowawczej, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

**NOWE ZADANIA DLA PIEŁĘGNIARKI ŚRODOWISKOWEJ W OPARCIU O
POTRZEBY LUDZI STARSZYCH NA PODSTAWIE WYNIKÓW GRUP
FOKUSOWYCH PRZEPROWADZONYCH W RAMACH PROJEKTU
EUROPEJSKIEGO PROGRESS**

Wstęp: Współczesne trendy demograficzne pokazują, że proces starzenia się ludności w wielu krajach europejskich nadal trwa. Wysoki stopień starości demograficznej dotyczy również Polski. Implikuje to wzrost zapotrzebowania na usługi medyczne i socjalne. Osoby starsze są głównymi beneficjentami opieki zdrowotnej w zakresie świadczeń pielęgniarских i opiekuńczych, co rodzi konieczność reorganizacji systemu opieki nad osobami starszymi w środowisku zamieszkania.

Cel: Celem badania było określenie nowych zadań dla pielęgniarки środowiskowej wyznaczonych przez potrzeby i oczekiwania podopiecznych w starszym wieku.

Materiał i metody: W dwóch zogniskowanych wywiadach grupowych przeprowadzonych w ramach projektu „Zwiększenie dostępu do środowiskowych form opieki dla osób starszych mieszkających w domach” wzięło udział 6 osób starszych oraz 11 przedstawicieli usługodawców opieki środowiskowej.

Wyniki: Oczekiwania ludzi starszych wobec różnych instytucji środowiskowych w głównej mierze adresowane są wobec pielęgniarек środowiskowych. Uczestnicy grup fokusowych podkreślają znaczenie pielęgniarки środowiskowej w procesie informowania seniorów o możliwościach uzyskania opieki. Wskazują również na rolę pielęgniarки w przekazywaniu informacji innym profesjonalistom środowiskowego zespołu geriatrycznego. Szczególnie istotne w realizowanych przez pielęgniarkę środowiskową zadaniach, obok wykonywania czynności instrumentalnych jest udzielanie wsparcia informacyjnego oraz emocjonalnego seniorowi i jego bliskim.

Wnioski: Wobec obserwowanych zmian konieczne staje się określenie nowej roli pielęgniarки środowiskowej w opiece nad ludźmi starszymi. Nowe zadania dla pielęgniarек wyznacza w głównej mierze sytuacja demograficzna oraz zmiany zachodzące w rodzinie.

**NEW TASKS FOR THE COMMUNITY NURSE BASED ON THE NEEDS OF
OLDER PEOPLE BASED ON RESULTS OF FOCUS GROUPS CONDUCTED
WITHIN THE FRAMEWORK OF THE EUROPEAN PROJECT PROGRESS**

Background. Current demographic trends show that the aging of the population in many European countries is still going on. The high percentage of older people is present in general Polish population. This implies a growing demand for medical and social services. The elderly are the main beneficiaries of health care especially of the nursing and care system, which implies the need to recognize the system of care for the elderly in the living home.

Aim. The aim of this study is to define new tasks for the community nurse drawing from the needs and expectations of the elderly people.

Material and methods. The two focused groups interviews conducted in the framework of the project „Increasing access to local care for the elderly living at home" consisted of 6 elderly people and 11 representatives of various community care providers.

Results. The nurses are most commonly turned to when talking about older people' expectations towards community institutions. Participants in focus groups emphasize the importance of community nurse in the process of informing senior citizens about the possibilities of obtaining care. They also point to the role of nurses in transmitting information to other community professionals of geriatric team. In community nurse's work apart from performing instrumental tasks it is particularly important to provide informations and emotional support for elderly people and their families.

Conclusions. In view of the changes observed it is necessary to define the new role of nurse in caring for the elderly. New roles for nurses are determined largely by the demographic situation and the changes occurring in the family.

IZABELA WRÓBLEWSKA, BARBARA KOŁODZIEJ,
(Instytut Pielęgniarstwa, Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa, Jelenia Góra)

OCZEKIWANIA RODZICÓW W STOSUNKU DO PIEŁĘGNIARKI POZ W OPIECE NAD DZIECKIEM DO 6 ROKU ŻYCIA

Wstęp: Wraz ze wzrostem edukacji zdrowotnej zwiększają się również oczekiwania rodziców. Pragną oni widzieć w pielęgniarce współpartnera, który ich wspiera w zdrowym wychowaniu dzieci, pełni funkcje pielęgnacyjne wobec rodziny w czasie zdrowia, choroby i rehabilitacji. Rodzice są odpowiedzialni za rozwój i zdrowie swoich dzieci, dlatego też oczekują pomocy i fachowej opieki od osób, które są w tej dziedzinie kompetentne. Rodzic, który jest dobrze informowany o stanie zdrowia dziecka, chętniej współpracuje i wspiera działania służb medycznych.

Cel: Celem badania była analiza oczekiwań rodziców w stosunku do pielęgniarki POZ w opiece nad dzieckiem od jego narodzin do 6 r.ż.

Materiał i metody: Dla zgromadzenia danych posłużono się specjalnie w tym celu sporządzoną anonimową ankietą, która była rozdana losowo wybranym 48 rodzicom dzieci znajdujących się pod opieką NZOZ-u „Medica” w Zgorzelcu (miasto) oraz NZOZ-u w Sulikowie (wieś). Opiekunowie dzieci zostali podzieleni na grupy ze względu na wiek dzieci oraz miejsce zamieszkania. W ankietach zawarte zostały pytania dotyczące danych osobowych, chorób dziecka, szczepień ochronnych, informacji udzielanych przez pielęgniarkę oraz oceny współpracy pomiędzy nią a opiekunami dziecka.

Wyniki i wnioski: 1. Dzieci chorują najczęściej na choroby górnych dróg oddechowych. 2. Częściej chorują dzieci mieszkające w mieście. 3. Wady rozwojowe wzroku, zgryzu i postawy są wykrywane najczęściej przez pielęgniarkę. 4. Rodzice są zadowoleni z badań przesiewowych przeprowadzanych przez pielęgniarkę. 5. Przeprowadzane szczepienia ochronne są odbierane przez rodziców w sposób zadawalający. 6. Profilaktyka zdrowotna przeprowadzana przez pielęgniarkę postrzegana jest przez rodziców jako potrzebna. 7. Rodzice oczekują indywidualnego podejścia do dziecka.

EXPECTATIONS OF PARENTS FROM THE PRIMARY CARE NURSE TAKING CARE OF A CHILD UP TO 6 YEARS OLD

Background. Together with the growth of health education, expectations of the parents also increase. They want to see in the nurse a co-partner who supports them in healthy upbringing of children, fulfils caring functions towards the family in its living and accommodation environment during the period of health, sickness and rehabilitation. The parents are responsible for development and health of their children, therefore they are expecting help and professional care from people who are competent in this area.

Objective. The objective of the study was to analyse expectations of the parents towards the primary care nurse taking care of the child from his/her birth up to the age 6.

Material and methods. In order to collect data, an anonymous questionnaire prepared specially for this purpose was used which was distributed to randomly selected 48 parents of children staying under the care of the Non-Public HealthCare Centre „Medica” in Zgorzelec (town) and Non-Public Healthcare Centre in Sulikow (village). The children's caretakers were divided into groups based on the children's age and place of living. The questionnaires

included questions concerning personal details, diseases of the child, protective vaccinations, information provided by the nurse and assessment of cooperation between her and the child's parents.

Conclusions. 1. The children most often suffer from diseases of upper respiratory system. 2. Children living in a town get ill more often. 3. Developmental defects of eyesight, occlusion and postural defects are most often detected by the nurse. 4. The parents are satisfied with screen tests carried out by the nurse. 5. The protective vaccinations performed are perceived by the parents in a satisfactory way. 6. Health prophylaxis ensured by the nurse is regarded by the parents as needed. 7. The parents are expecting an individual approach to their child.

KRYSTYNA TWARDUŚ, MARIA KÓZKA, HALINA STRUSKA-DEPOWSKA
(Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

OCENA STANU ZDROWIA I ROZWOJU DZIECI W WIEKU 6-7 LAT JAKO PODSTAWA ZDROWOTNEJ GOTOWOŚCI SZKOLNEJ

Wstęp: Ważnym etapem w życiu dziecka jest rozpoczęcie nauki szkolnej. Dobry stan zdrowia i prawidłowy rozwój jest jednym z głównych czynników decydujących o możliwości sprostania nowym wymaganiom i obowiązkom. Pomyślne funkcjonowanie dziecka w roli ucznia jest warunkiem osiągnięcia przez niego zdrowotnej dojrzałości szkolnej.

Cel pracy: Ocena zdrowia i rozwoju dzieci w wieku 6-7 lat, jako podstawa zdrowotnej gotowości szkolnej.

Materiał i metoda: Badaniem objęto 70 dzieci (37 dziewczynek i 33 chłopców), przebywających pod opieką medyczną NZOZ Lekarze Rodzinni „Wójtowska” w Krakowie. Do zebrania danych wykorzystano wyniki testów przesiewowych i badania lekarskiego oraz dane uzyskane od rodziców dzieci i pielęgniarki szkolnej. Do oceny rozwoju somatycznego zastosowano siatki centylowe wysokości i masy ciała oraz wskaźnik BMI.

Wyniki: Analiza danych wykazała obecność różnych problemów zdrowotnych u 84% badanych, w tym około 63% wymaga opieki specjalistycznej. Problemy zdrowotne badanych dotyczyły najczęściej: nieprawidłowej masy ciała (13%), wysokości ciała (25,7%), wad układu ruchu (71%) i próchnicy zębów (20%).

Wnioski: U wszystkich badanych dzieci stwierdzono pełną dojrzałość szkolną, pomimo rozpoznawanych problemów zdrowotnych

ASSESSMENT OF HEALTH AND DEVELOPMENT OF CHILDREN AGED 6-7 YEARS AS THE BASIS FOR THE SCHOOL READINESS

Introduction. An important stage in the life of a child is starting primary school. Good health and proper development is a key factor determining the possibility to meet new demands and responsibilities. The successful functioning in the role of student achievement is provided by the child care school readiness.

Aim of the study. Assessment of health and development of children aged 6-7 years as the basis for the school readiness.

Material and methods. The study was done in 70 children (37 girls and 33 boys), attending the Non-Public Health Care Group of Family Physicians „Wójtowska” in Krakow. To collect the data, the results of screening tests and a physical examination and information obtained from the parents of children and the school nurse were used. The centile charts for height and weight and BMI were used for the evaluation of the somatic development.

Results. Assessment of children’s health status showed the presence of various health problems in 84% of children and about 63% of them were under the care of the various specialty clinics. Health abnormalities were found most often in: body weight (13%), body height (25.7%), musculoskeletal system development (71%), dental hygiene (caries) (20%).

Conclusions. All children were found the full maturity to the school attendance, although they often show different health problems.

ANNA ANDRUSZKIEWICZ¹, MARTA NOWIK²

(¹Katedra i Zakład Promocji Zdrowia, Collegium Medicum Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika, Toruń, ²Collegium Medicum Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika, Toruń)

ZACHOWANIA ZDROWOTNE Kobiet CZYNNYCH ZAWODOWO

Wstęp: Wśród wskaźników zalecanych do monitorowania zdrowia ludności znalazły się między innymi zachowania zdrowotne. Wyniki licznych badań świadczą o związkach i zależnościach przyczynowo-skutkowych między zachowaniem a stanem zdrowia jednostki.

Cel pracy: Głównym celem prowadzonych badań była ocena zachowań zdrowotnych kobiet aktywnych zawodowo, na przykładzie pielęgniarek i nauczycielek.

Materiał i metody: Przebadano razem 83 osoby, 43 (52%) pielęgniarki i 40 (48%) nauczycielek. Kobiety były czynne zawodowo, pracowały w Elblągu. Średnia wieku dla wszystkich badanych wynosiła 41,93 lata (przy SD=7,35). Najmłodsza osoba miała 25 lat, a najstarsza 57. W badaniach wykorzystano Skalę Pozytywnych Zachowań Zdrowotnych dla Kobiet autorstwa Hildt-Ciupińskiej.

Wyniki: Zachowania zdrowotne badanych kobiet badano w oparciu o 6 podskal: dbałości o zdrowie, żywienie, dbałość o ciało, zachowanie bezpieczeństwa, zdrowie psychospołeczne i aktywność fizyczną. Najwyższe wyniki w obu grupach uzyskano dla podskali dbałość o ciało, natomiast najniższe dla aktywności fizycznej.

Wnioski: 1. Badane kobiety nie różniły się między sobą w zakresie pozytywnych zachowań zdrowotnych w zależności od wykonywanego zawodu. 2. Najczęściej stosują pozytywne zachowania zdrowotne osoby z najdłuższym stażem pracy.

HEALTH BEHAVIOURS OF THE WORKING FEMALE PROFESSIONAL

Introduction. Health behaviour is one of a number of indicators which are recommended to monitor the health of the population. The results of numerous studies indicate a correlation and a cause and effect dependence between the behaviour and the state of health of the individual.

The purpose of the study. The main objective of this research was the assessment of the health behaviour of working female professionals using as an example a group of nurses and teachers.

Material and methods. There were 83 females examined, of whom 43 (52%) were nurses and 40 (48%) were teachers. All the women were professionally employed in Elbląg. The average age of all respondents was 41,93 years (with SD=7,35). The youngest person was 25 years old and the oldest 57 years. The Positive Health Behaviours Scale for women developed by Hildt-Ciupińska was used in this study.

Results. The health behaviours of the women in the study were based on 5 subscales: nutrition, body care, safety, psychosocial health, and physical activity. The highest results in both groups were obtained in the body care subscale, and the lowest results were in the physical activity subscale.

Conclusions. 1. The women in this study displayed similar positive health behaviours irrespective of their profession. **2.** Positive health behaviours are most often observed in people with the longest employment history.

SESJA: OPIEKA POŁOŻNICZO – GINEKOLOGICZNA
OBSTETRIC AND GYNAECOLOGICAL CARE

**RENATA TOKARSKA, BARBARA PRAŻMOWSKA, ANNA MIERZWA,
ELŻBIETA SIBIGA**

(Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński, Collegium Medicum, Kraków)

PORÓD W DOMU CZY W SZPITALU - CZYNNIKI WARUNKUJĄCE DECYZJĘ RODZICÓW O WYBORZE MIEJSCA PORODU

Wstęp: Możliwość wyboru miejsca porodu i osoby sprawującej opiekę nad kobietą rodzącą jest coraz częściej tematem poruszonym nie tylko przez samych rodziców ale także poddawany jest dyskusji społecznej i środowisk medycznych, w celu umożliwienia kobiecie rodzącej takiej opieki okołoporodowej, która zapewni dobry stan zdrowia matki i dziecka przy możliwie najmniejszej liczbie interwencji medycznych. Jedną z wielu możliwości takiej opieki nad rodzącą jest poród domowy, który odbywany przez kobietę w jej naturalnym, przyjaznym środowisku całkowicie wyklucza interwencje farmakologiczne i instrumentalne.

Cel badania: Celem badań było poznanie opinii rodziców na temat porodu domowego oraz czynników, które wpływają na wybór miejsca narodzin dla ich dziecka.

Materiał i metody: Badania przeprowadzono w grudniu 2010 r w Centrum Medycznym Ujastek w Szpitalu Położniczo-Ginekologicznym Ujastek w Krakowie wśród 178 rodziców, którzy spodziewają się narodzin dziecka. W badaniach zastosowano metodę sondażu diagnostycznego. Narzędziem badawczym był anonimowy kwestionariusz ankiety. Uzyskany materiał poddano analizie ilościowej i jakościowej.

Wyniki: Przyszli rodzice spodziewający się dziecka nie decydują się na poród w domu obawiając się powikłań. Poczucie bezpieczeństwa daje rodzicom obecność fachowego personelu i specjalistycznego sprzętu.

Wnioski: Na decyzję rodziców co do miejsca porodu mają istotny wpływ czynniki medyczne i względy ekonomiczne. Większość ankietowanych nie preferuje porodu domowego obawiając się mogących wystąpić powikłań i braku możliwości wykonania natychmiastowego cięcia cesarskiego. Ankietowani rodzice dostrzegają jednak korzyści z porodu w domu głównie wskazując na komfortowe warunki i spokojną atmosferę.

HOME BIRTH OR HOSPITAL BIRTH – FACTORS AFFECTING PARENTS’ DECISION ABOUT PLACE OF DELIVERY

Introduction. The possibility to choose the place of delivery and the person attending a childbearing woman is the topic raised with increasing frequency, not only by parents, but in public and medical community discourse as well. This is done with the aim of providing childbearing women such prenatal care that will require the smallest possible number of medical interventions. One of numerous possibilities of such care is home birth, which takes place in a woman’s natural and friendly surroundings, and totally excludes the use of pharmaceutical drugs or medical instruments.

Aim of study. The aim of the study was to find the opinions of parents about home birth and factors which affect the choice of delivery location.

Material and Methods. The research was conducted in December 2010, in Ujastek Medical Centre, Ujastek Gynaecological and Obstetric Hospital in Krakow, among 178 expecting parents. Diagnostic survey method was used, the tool being an anonymous opinion

questionnaire. The material obtained was subject to quantitative and qualitative analysis.

Outcomes. Expecting parents do not consider home birth in fear of complications. Presence of qualified personnel and specialist equipment gives them a sense of security.

Conclusions. Medical and economic factors have a considerable influence on parents' decision about the place of delivery. The majority of respondents do not prefer home birth in fear of unexpected complications and impossibility of performing immediate Caesarean section. Polled parents, however, realize the benefits of home birth, mainly indicating comfortable setting and calm atmosphere.

MAŁGORZATA DZIEDZIC, DOROTA MATUSZYK, BARBARA PRAŻMOWSKA
(Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński,
Collegium Medicum, Kraków)

PORÓD DOMOWY W OPINII POŁOŻNYCH

Wstęp: W ciągu kilkunastu lat poród z wydarzenia intymnego i rodzinnego stał się zdarzeniem medycznym, podlegającym kontroli i procedurom medycznym. Odradzająca się idea porodu naturalnego w warunkach szpitalnych przyniosła zasadnicze zmiany w zakresie opieki okołoporodowej. Zmiany te dotyczą również prawa rodzącej do świadomego wyboru miejsca narodzin dziecka. Zmieniająca się świadomość kobiet powoduje, że część z nich decyduje się na poród w naturalnych, przyjaznych warunkach domowych, z towarzyszeniem wybranej położnej. Propozycja innego podejścia do fizjologicznego okresu okołoporodowego jest dla środowiska medycznego jak i społeczeństwa interesująca alternatywą wobec tradycyjnego, medycznego modelu położnictwa.

Cel badań: Celem przeprowadzonych badań było poznanie opinii położnych dotyczących przyjmowania porodów w warunkach domowych.

Materiał i metody: W badaniach wykorzystano sondaż diagnostyczny z zastosowaniem autorskiego kwestionariusza ankiety, obejmującego pytania dotyczące miejsca pracy, kwalifikacji zawodowych, znajomości aktów prawnych, oceny bezpieczeństwa porodu domowego, czynników wpływających na decyzję położnych o prowadzeniu porodów w warunkach domowych. Badania przeprowadzone zostały wśród 158 położnych pracujących w Krakowie i województwie małopolskim. Wyniki przeprowadzonych badań poddano analizie statystycznej przy użyciu programu Statistica 9.0.

Wyniki: Spośród badanych ponad połowa wyraża opinię, że poród domowy może być bezpieczny, ale tylko 9% respondentek wyraża gotowość do podjęcia opieki nad rodzącą w domu. Zaobserwowano istotną statystycznie zależność między opiniami położnych uważających, że poród domowy może być bezpieczny a ich wykształceniem i stażem pracy w sali porodowej.

Wnioski: Wśród położnych pracujących w Krakowie i województwie małopolskim jest grupa położnych akceptujących wybór domu przez kobietę na miejsce porodu i wyrażająca gotowość przyjmowania porodów domowych. Grupa ta posiada jednocześnie dobre przygotowanie zawodowe.

MIDWIVES' OPINIONS ABOUT HOME BIRTH

Introduction. Within several years childbirth, from an intimate and family event, turned into a medical event, subject to control and medical procedures. The reviving idea of natural childbirth in hospital environment has brought about fundamental changes in perinatal care. These changes also concern the right of a childbearing woman to consciously choose the place of delivery. The changing women's awareness makes some of them decide to deliver in natural, friendly home environment, attended by a chosen midwife. The possibility of different approach to physiological perinatal period is, for both medical community and the society, an interesting option compared with a traditional medical model of obstetrics.

Aims of study. The aim of the study was to find the opinions of midwives regarding giving birth at home.

Materials and methods. A diagnostic survey has been made using an original questionnaire. The questions involved workplace, professional qualifications, knowledge of relevant legislation, assessed safety of home birth, factors affecting women's decisions, assessed own preparation for home birth attendance. The survey has been conducted among 158 midwives working in Krakow and Małopolska province. The outcome of the survey was subject to statistical analysis with the use of computer program Statistica 9.0.

Outcome. Over half of the respondents expressed the opinion that home birth may be safe, but only 9% declared readiness to attend home delivery. A statistically considerable correlation has been observed between expressing the opinion that home birth may be safe and the qualifications and work experience in a delivery room.

Conclusions. Among midwives working in Krakow and Małopolska province there is a sufficient number of those who accept the choice a woman makes to deliver at home and declaring readiness to provide their attendance. This group has, at the same time, good professional experience.

**ESTERA MICHALSKA¹, MAŁGORZATA GIERSZEWSKA², GRAŻYNA GEBUZA²,
MARZENA KAŻMIERCZAK²**

*(¹Wojewódzki Szpital Dziecięcy, ²Wydział Nauk o Zdrowiu, Collegium Medicum, Uniwersytet
Mikołaja Kopernika, Bydgoszcz)*

OBJAWY ZMUSZAJĄCE DO WIZYTY U LEKARZA GINEKOLOGA DOJRZAŁE CIĘŻARNE – DONIESIENIE WSTĘPNE

Wstęp: W ostatnich dziesięcioleciach obserwuje się znaczny wzrost liczby kobiet decydujących się na późne macierzyństwo. Dojrzały wiek kobiet ciężarnych niesie ze sobą ryzyko powikłań ciąży i porodu, takich jak cukrzyca ciężarnych, nadciśnienie tętnicze, choroba niedokrwienna serca, wady rozwojowe płodu, anomalie genetyczne, poronienia i porody przedwczesne.

Celem pracy było określenie, który z niepokojących objawów występujących w ciąży zmusza starsze kobiety ciężarne do konsultacji z lekarzem ginekologiem.

Materiał i metody: Przebadano 30 kobiet, będących pacjentkami Oddziału Klinicznego Położnictwa, Chorób Kobięcych i Ginekologii Onkologicznej Szpitala Klinicznego nr. 2 im. Dr J. Bizuela w Bydgoszczy. Średnia wieku w grupie wynosiła 38,2 roku. Narzędzie badawcze stanowiła ankieta. Pytania dotyczyły wieku, stanu cywilnego, wykształcenia, miejsca zamieszkania i objawów zmuszających do wizyty u ginekologa.

Wyniki: Krwawienie zmusiłoby wszystkie badane kobiety (100%) do wizyty u lekarza. Natomiast plamienie zaniepokoiło by już tylko ok. 76% respondentek. Obrzęki nieznikające po odpoczynku nocnym tylko 40% kobiet badanych jest powodem koniecznym do wizyty u specjalisty.

Wnioski: Krwawienie z dróg rodnych w okresie ciąży stanowi konieczność konsultacji medycznej. Objawy takie jak: wymioty, upławy, bóle głowy, ból podbrzusza, choć mogą świadczyć o groźnych powikłaniach, często są bagatelizowane. Objawy wskazujące na stan przedrzucawkowy byłyby powodem wizyty u lekarza dla mniej niż połowy badanych kobiet.

SYMPTOMS FORCING MATURE PREGNANT TO VISITS TO THE GYNAECOLOGIST – PRELIMINARY REPORT

Introduction. In recent decades we observe a significant increase in the number of women opting for the late motherhood. Mature age of pregnant brings the risk of pregnancy and delivery complications such as gestational diabetes, hypertension, ischemic heart disease, malformations, genetic abnormalities, miscarriage and preterm deliveries.

Objective. The aim of this study was to determine with of the distressing symptoms that occur during pregnancy, forcing older pregnant women to consult with her gynaecologist.

Materials and methods. The research group was 30 women hospitalized in Clinical Hospital no. 2 in Bydgoszcz name dr Biziel in the Department of Obstetrics, Gynaecology and Gynaecological Oncology. The average age group was 38.2 years. The research tool was a questionnaire. Questions included age, marital status, education, place of residence and symptoms enforcing to visit to the gynaecologist.

Results. Bleeding would force all surveyed women (100%) to the doctor. However, the spotting will worry only about 76% of respondents. Oedema which not disappear after a night-rest only for 40% of surveyed women were a reason to visit a specialist.

Conclusion. Vaginal bleeding during pregnancy is a need for medical consultation. Symptoms such as vomiting, vaginal discharge, headache, abdominal pain, although it may indicate serious complications are often underestimated. Symptoms suggesting of preeclampsia would be the reason for visit the doctor for less than half of the surveyed women.

KONRAD WROŃSKI¹, ADAM DEPTA², ROMAN BOCIAN¹

(¹Oddział Chirurgii Ogólnej i Naczyniowej, Specjalistyczny Szpital Wojewódzki, ²Zakład Metod Ilościowych w Zarządzaniu, Wydział Organizacji i Zarządzania, Politechnika, Łódź)

ROLA PIELEŃNIARKI W UCZENIU KOBIET SAMOBADANIA PIERSI

Wstęp: Rak piersi jest jednym z najczęściej występujących nowotworów na całym świecie. Zwiększenie populacji kobiet powyżej 50 roku życia oraz zwiększenie ekspozycji na działanie czynników rakotwórczych sprawia, że liczba nowych zachorowań na raka piersi na całym świecie będzie wciąż wzrastać. W Polsce umieralność spowodowana rakiem piersi jest wyższa niż w innych krajach Unii Europejskiej. Badanie palpacyjne jak i badania obrazowe piersi są w stanie znacznie zwiększyć wykrywalność wczesnych raków piersi i obniżyć umieralność.

Cel pracy: Celem pracy było dowiedzenie się o roli personelu pielęgniarskiego w uczeniu kobiet samobadania ich piersi.

Materiał i metody: Grupa 300 pacjentek przebywających w Wojewódzkim Specjalistycznym Szpitalu im. dr Mikołaja Pirogowa w Łodzi została poddana badaniu przeprowadzonemu ankietą własnego opracowania, w której zastosowano narzędzia badające rolę personelu pielęgniarskiego w uczeniu kobiet samobadania ich piersi. Niezbędne obliczenia przeprowadzone zostały za pomocą pakietów: STATISTICA 7.1 i EXCEL 2008.

Wyniki: Analiza wyników badań wykazała, że 263 (87,7%) ankietowanych uważa, że personel pielęgniarski powinien odgrywać ważną rolę w uczeniu kobiet samobadania ich piersi. Wśród 300 ankietowanych, 37 (12,3%) pacjentek miało inne zdanie w tej sprawie.

Wnioski: Wyniki przeprowadzonej ankiety w Wojewódzkim Specjalistycznym Szpitalu im. dr Mikołaja Pirogowa w Łodzi wskazują, że większość ankietowanych kobiet chce by personel pielęgniarski uczył kobiety badania swoich piersi i aktywnie uczestniczył w profilaktyce pierwotnej raka piersi. Wykrycie raka piersi we wczesnym stadium daje szansę na pełne wyleczenie i zmniejszenie śmiertelności związanej z tą chorobą.

THE EDUCATIONAL ROLE OF THE NURSE IN A BREAST SELF-EXAMINATION

Introduction. Breast cancer is one of the most frequently diagnosed neoplasms all over the world. A larger female population over 50-years-old together with an increased exposure to carcinogenic factors cause that the number of new cases of breast cancer will be growing larger. In Poland the mortality rate due to breast cancer is higher than in the European Union. Palpation and imaging examination of the breasts can enhance an early diagnoses of breast cancer and reduce the death rate.

Objectives. The purpose of this research was to establish what role the nursing staff can play in womens' breast self-examination.

Material and methods. A group of 300 patients staying in Doctor Pirogow's High Specialized Hospital in Lodz was requested to fill in a survey prepared by the authors, in which appropriate tools were applied in order to investigate the issue what role the nursing staff can play in womens' breast self-examination.

Results. A careful analysis of the results shows that 263 (87,7%) of the female respondents think that nurses should play an important role in teaching women to self-examine their breasts. Among these female, 37 (12,3%) females replied otherwise.

Conclusions. The results of the survey conducted in Pirogow Hospital in Lodz show that the majority of women respondents wish that the nursing staff should teach women to self-examine their breast and participate actively in primary breast cancer prophylaxis. An early diagnosis of breast cancer is an opportunity of a full recovery and at the same time of reducing the death rate caused by the disease.

LUCYNA SOCHOCKA, ANNA ZWIERZYŃSKA, MAGDALENA CHEĆ
(Instytut Pielęgniarstwa, Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa, Opole)

STAN WIEDZY STUDENTEK OPOLSKICH UCZELNI NA TEMAT CZYNNIKÓW RYZYKA WAD ROZWOJOWYCH U PŁODU ORAZ OPINIE DOTYCZĄCE PROBLEMATYKI BADAŃ PRENATALNYCH

Wstęp: Według badań epidemiologicznych, na świecie rodzi się około 2-3% dzieci z różnymi wadami, z czego 85% tych wad uwarunkowana jest genetycznie. Rozwój i dostępność badań prenatalnych stawia coraz większą grupę rodziców wobec rozpoznania problemu zdrowotnego u dziecka jeszcze przed jego urodzeniem.

Celem pracy było określenie stanu wiedzy studentek opolskich uczelni na temat czynników ryzyka wad wrodzonych u płodu oraz poznanie ich opinii w kwestii badań prenatalnych oraz problemów z nimi związanych.

Materiał i metody: Badania przeprowadzono w okresie od października do grudnia 2010 roku. Grupę badawczą, liczącą 354 osoby, stanowiły studentki I roku trzech opolskich uczelni: Państwowej Medycznej Wyższej Szkoły Zawodowej w Opolu, Uniwersytetu Opolskiego oraz Politechniki Opolskiej. Udział w badaniach był dobrowolny i anonimowy.

Narzędzie badawcze stanowił kwestionariusz ankiety stworzony na potrzeby pracy przez autorkę. Kwestionariusz zawierał metryczkę oraz pytania szczegółowe pozwalające poznać stan wiedzy i opinie badanych na temat wad rozwojowych.

Wnioski: W opinii 79% respondentów tryb życia kobiety ciężarnej może mieć wpływ na urodzenie dziecka obciążonego wadą wrodzoną. Czynnikiem ryzyka wad wrodzonych u dzieci, wg badanych są, przede wszystkim: palenie papierosów w ciąży (83,4%), używanie narkotyków (89,5%), picie alkoholu w ciąży (84,5%). Badaniom prenatalnym poddałoby się 76,6% respondentek. Ich celem dla 75,6% badanych jest wykrycie wady rodzonej. Zdaniem 30,1% ankietowanych wada wrodzona u płodu, potwierdzona w badaniu prenatalnym, jest wystarczającym, z punktu widzenia prawa, powodem do przedwczesnego zakończenia ciąży. Niewiele ponad 40% kobiet biorących udział w badaniu zdecydowałoby się urodzić dziecko wiedząc, że jest ono obciążone wadą wrodzoną.

STATE OF KNOWLEDGE STUDENTS OF UNIVERSITY IN OPOLE ABOUT RISK FACTORS OF CONGENITAL MALFORMATIONS IN THE FETUS. OPINIONS ON THE PROBLEMS OF PRENATAL TESTING

According to epidemiological research, the world is born approximately 2-3% of children with various defects, 85% of these defects is genetically conditioned.

The development and availability of prenatal testing poses a growing group of parents to identify a health problem in the child before birth.

Purpose. Determination of the state of knowledge students of University in Opole about risk factors of congenital malformations in the fetus. Knowing their views on prenatal testing and the problems associated with them.

Materials and methods. The research was conducted from October to December 2010. The research group, numbering 354 persons, were the first-year students: State Medical Professional School in Opole, University of Opole and Technical University of Opole. Participation in the research was voluntary and anonymous. Research tool was a

questionnaire created for work by the authors. Questionnaire contained a birth certificate and detailed questions allowing to know knowledge and opinions of respondents about birth defects.

Conclusions. In the opinion of 79% respondents woman's lifestyle may affect the birth of a child with congenital. Risk factors for birth defects in children by respondents are primarily smoking gin pregnancy (83,4%), drug use (89,5%), drinking alcohol during pregnancy (84,5%). 76,6% of respondents would agree to prenatal tests. For 75.6% of respondents to the research objective is to detect congenital. By 30,1% of respondents fetal on genital anomaly proven of the prenatal tests is sufficient ground for legal abortion. Slightly more than 40% of respondents decided that the birth of their child knowing that they have an inborn defect.

**SESJA: PROBLEMY PIELEŃNIARSTWA
KLINICZNEGO CZĘŚĆ I
PROBLEMS OF CLINICAL NURSING PART I**

IZABELA WRÓBLEWSKA, BOŻENA ULIŃSKA, ANDRZEJ STECIWKO, LUCYNA SOCHOCKA

(Instytut Pielęgniarstwa, Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa, Opole)

**ROLA PIEŁĘGNIARKI W DIAGNOSTYCE GERD NA PODSTAWIE
CZĘSTOTLIWOŚCI WYKONYWANIA PH-METRII W ODDZIALE
WEWNĘTRZNYM SZPITALA PULMONOLOGICZNO –
REUMATOLOGICZNEGO W KUP**

Wstęp: Choroba refleksowa przełyku jest chorobą przewlekłą i uciążliwą dla chorego ze względu na liczne dolegliwości, które powoduje. Coraz częściej towarzyszy innym jednostkom chorobowym. Zespół szpitali Pulmonologiczno-Reumatologicznych w Kup jest jedyną placówką w województwie opolskim wykonującą badanie pH-metryczne, które często pozwala na postawienie szybkiej i właściwej diagnozy, co z kolei umożliwia wdrożenie ukierunkowanego leczenia przynoszącego wyraźne efekty w postaci znaczącego zmniejszenia lub nawet wyeliminowanie różnego rodzaju dolegliwości.

Celem badania: było określenie roli pielęgniarki w diagnostyce GERD-u na podstawie analizy częstotliwości wykonywania badania ph-metrycznego.

Badaniem objęto 150 pacjentów leczonych w latach 2008-2010. Pod uwagę wzięto płeć i wiek pacjenta, występujące objawy chorobowe oraz wynik końcowy badania pH-metrycznego. Przeprowadzona analiza dowiodła dużego znaczenia wykonywanego badania i jego wpływu na postawienie właściwej diagnozy.

Wnioski:

1. Zaobserwowano wyraźny wzrost ilości wykonywanych badań pH-metrycznych.
2. Obserwuje się tendencję wzrostową wyników potwierdzających występowanie GERD-u.
3. Zaobserwowano przewagę kobiet wśród osób podanych badaniu pH-metrycznemu, wśród nich jest też większa częstotliwość występowania GERD-u.
5. Osoby w przedziale wiekowym 41-60 stanowiły najliczniejszą grupę badanych.
6. Najbardziej dynamiczny wzrost ilości osób poddawanych badaniu obserwuje się w przedziale wiekowym 20-40 lat.
7. Najczęstsze dolegliwości zgłaszane przez badanych dotyczą układu pokarmowego i oddechowego, najrzadsze dolegliwości stomatologicznych.
8. Największą ilość potwierdzonego GERD-u stwierdzono przy dolegliwościach dotyczących układu pokarmowego.

Znajomość objawów i możliwości występowania tzw. masek klinicznych choroby powinna znaleźć się w sferze wspólnych zainteresowań lekarzy różnych specjalności, ale także pielęgniarek. Współpraca między członkami zespołu terapeutycznego przyspiesza wybranie właściwej drogi diagnostycznej i wdrożenie odpowiedniego postępowania terapeutycznego. Pozwala to na uniknięcie lub zmniejszenie powikłań ze strony różnych narządów, poprawi także komfort życia chorego.

**THE NURSE'S ROLE IN DIAGNOSTICS OF GASTROESOPHAGEAL REFLUX
DISEASE (GERD) BASED ON THE FREQUENCY OF PERFORMING PH-
METRICAL EXAMINATION IN THE INTERNAL DISEASE WARD OF THE
PULMONARY AND RHEUMATOLOGY HOSPITAL IN KUP**

Introduction. Gastroesophageal reflux disease is a chronic disease difficult for the patient because of numerous disorders caused by it. More and more often it accompanies other diseases. The Complex of Pulmonary and Rheumatology Hospitals in Kup is the only facility in the Opolskie district conducting pH-metric examination which enables quick and correct diagnosis, and thus enables implementation of focused treatment causing visible effects in the form of considerable reduction or even elimination of various types of disorders.

The objective of the study. was to analyse the role of the nurse in GERD diagnostics based on the number of pH-metric examinations conducted in the internal disease ward of ZSP-R hospital in Kup in the years 2008- 2010.

Material and methods. The study covered in total 150 patients. Their age and sex, appearing disease symptoms and final result of pH-metric examination were analysed.

Results and conclusions.

1. The number of performed pH metric examinations increased.
2. The number of results confirming occurrence of GERD increased.
3. It is observed that the frequency of GERD occurrence is higher in women.
4. The highest number of tests is carried out among people at the age of 41-60.
5. For the age range of 20-40, the most dynamic growth of the number of people undergoing the examination is observed.
6. The most frequent disorders mentioned by the people covered by the study concern alimentary canal and respiratory tract, the rarest ones concern dental disorders.

The knowledge of symptoms and the possibility of occurrence of so called clinical masks of the disease should be the subject of common interest of nurses and doctors with various specialities. Cooperation between members of the therapeutic team ensures quicker selection of a proper diagnostic route and implementation of an appropriate therapeutic procedure. It allows us to reduce or avoid many complications from the side of various organs.

**ELŻBIETA GROCHANS¹, VIOLETTA HYRCZA¹, MAGDALENA KUCZYŃSKA¹,
MAŁGORZATA SZKUP-JABŁOŃSKA¹, ANNA JURCZAK¹, IWONA ROTTER²,
LILIANA ZAREMBA-PECHMANN², BEATA KARAKIEWICZ²**

*(¹Samodzielna Pracownia Propedeutyki Pielęgniarstwa Pomorski Uniwersytet Medyczny,
²Zakład Zdrowia Publicznego Pomorski Uniwersytet Medyczny, Szczecin)*

SUBIEKTYWNA OCENA BÓLU POOPERACYJNEGO PACJENTÓW PO WYBRANYCH ZABIEGACH OPERACYJNYCH

Wstęp: Ból stanowi naturalną reakcję organizmu na czynniki uszkodzające. Jednym z wielu problemów, z którymi boryka się współczesna medycyna jest ból pooperacyjny. Zgodnie z ustawodawstwem międzynarodowym oraz polskim, pacjenci powinni mieć zagwarantowaną opiekę medyczną, eliminującą ból powstały wskutek chorób oraz działalności wynikającej z ich leczenia i pielęgnacji. Okres pooperacyjny jest szczególnie narażony na zwiększone odczuwanie bólu u pacjentów po zabiegach. Ocenę bólu można zaliczyć do najważniejszych umiejętności zespołu terapeutycznego.

Cel pracy: Celem pracy była analiza rodzaju i stopnia natężenia bólu pooperacyjnego w bezpośrednim okresie po zabiegu operacyjnym w zależności od różnych metod oceny bólu, trybu, rodzaju i metody zabiegu oraz rodzaju zastosowanego znieczulenia.

Materiał i metody: Badanie przeprowadzono od czerwca do września 2009 r. wśród 84 chorych leczonych w oddziale chirurgicznym Szpitala Regionalnego w Kołobrzegu. W badaniach zastosowano metodę sondażu diagnostycznego. Narzędzia badawcze stanowiły: autorski kwestionariusz ankiety, skale oceny natężenia bólu oraz kwestionariusz polskiej wersji Skali Klinicznych Wskaźników Jakości Postępowania z Bólem Pooperacyjnym (wybrane pytania).

Wyniki: Przeprowadzone badanie wykazało, że ból stanowił integralną część okresu pooperacyjnego respondentów. Nie wykazano istotnego związku między metodą, trybem, rodzajem zabiegu i rodzajem znieczulenia a nasileniem bólu ($p > 0,05$). W opinii ankietowanych, zastosowane leczenie farmakologiczne i nefarmakologiczne okazało się niewystarczające. Ból odczuwany w trzeciej dobie po zabiegu operacyjnym okazał się istotnie słabszy w odniesieniu do doby pierwszej ($p < 0,05$).

Wnioski: 1. Pacjenci po zabiegach operacyjnych odczuwają ból o różnym natężeniu. 2. Metoda, tryb, rodzaj zabiegu oraz rodzaj zastosowanego znieczulenia nie mają wpływu na poziom odczuwanego bólu.

SUBJECTIVE, POSTOPERATIVE JUDGMENT OF PATIENTS PAIN AFTER CERTAIN SURGERY

Pain is a natural reaction of an organism when experiencing damage. One problem that modern medicine has to cope with is postoperative pain. According to international and Polish law, patients should be guaranteed pain-free medical care. The pain experienced during the postoperative period can be particularly strong and the ability to estimate it is one of the most important skills of the therapeutic team.

The aim of this study was to analyze the type and intensity of postoperative pain immediately after surgery with regard to different methods of pain assessment, the type and method of a surgical procedure and the type of anaesthesia.

The study was conducted from June to September 2009 and involved 84 patients hospitalized at the surgical ward of the Regional Hospital in Kołobrzeg. A diagnostic survey was used and the research instruments included the author's questionnaire, pain intensity assessment scales and a questionnaire based on the Polish version of the scale of Clinical Quality Indicators in Postoperative Pain Management.

The study demonstrated that pain was an integral part of the postoperative period. There was no significant relationship between the method, type of surgery, type of anaesthesia and pain escalation ($p>0.05$). According to respondents both pharmacological and non-pharmacological treatment was insufficient. Pain that was experienced on the third day after surgery was significantly weaker than on the first day ($p<0,05$).

1. Patients after surgical procedures feel pain of different intensity. 2. The method, type of surgery and type of anaesthesia have no influence on pain intensity.

LUCYNA TOMASZEK¹, RYSZARD GAJDOSZ²

(¹Chirurgia Klatki Piersiowej, Instytut Gruźlicy i Chorób Płuc Rabka-Zdrój, ²Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

OCENA PRZYDATNOŚCI SKALI PRINCE HENRY HOSPITAL PAIN SCALE (PHHPS) DO POMIARU NATĘŻENIA BÓLU PO ZABIEGACH TORAKOCHIRURGICZNYCH – WYNIKI WSTĘPNE

Wstęp: Skale oparte na subiektywnym odczuciu bólu uznawane są za najbardziej precyzyjne narzędzia do oceny bólu, a skala numeryczna (NRS) i werbalna (VRS) za najbardziej przydatne klinicznie. W torakochirurgii coraz szersze zastosowanie znajduje także skala PHHPS, która uwzględnia ocenę bólu nie tylko w spoczynku, ale i w warunkach dynamicznych.

Cel pracy: Celem pracy była ocena przydatności skali PHHPS do pomiaru natężenia bólu u dzieci po operacjach torakochirurgicznych poprzez porównanie ze skalą NRS i VRS.

Materiał i metoda: Ból oceniano za pomocą skali PHHPS, NRS i VRS w 1, 2, 4, 11 i 24 godzinie po zabiegu operacyjnym - w 2 grupach dzieci w wieku od 7 do 18 lat. W grupie I (n = 41) ból pooperacyjny leczony był drogą zewnątrzoponową, a w grupie II (n = 41) dożylną.

Wyniki: Pomiar bólu w spoczynku skalą NRS i VRS oraz w warunkach dynamicznych skalą PHHPS nie wykazał istotnego zróżnicowania między średnim natężeniem bólu w obu grupach. Jeśli skala PHHPS wykazała obecność bólu podczas spoczynku lub głębokiego oddychania i kaszlu, i w tym czasie mierzono jego natężenie skalą NRS i VRS, wówczas zaobserwowano, że dzieci leczone drogą zewnątrzoponową odczuwają istotnie słabszy ból podczas głębokiego oddychania i kaszlu niż drogą dożylną. Wykazano silną współzależność między skalą NRS - VRS ($r = 0,764$) oraz umiarkowaną między PHHPS - NRS ($r = 0,319$) i PHHPS - VRS ($r = 0,310$).

Wnioski: Pomiar bólu wg skali PHHPS pozwala jedynie na stwierdzenie faktu obecności bólu lub jego braku podczas spoczynku, głębokiego oddychania i kaszlu, ale nie dostarcza informacji o jego natężeniu. Skala PHHPS powinna stanowić podstawę do oceny bólu za pomocą skali NRS. Połączenie tych dwóch skal pozwala na dokładną ocenę bólu i właściwe dawkowanie leków przeciwbólowych.

ASSESSMENT OF USEFULNESS OF PRINCE HENRY HOSPITAL PAIN SCALE (PHHPS) FOR PAIN MEASUREMENT AFTER SURGERY OF THORAX - PRELIMINARY RESULTS

Introduction. Measurement scales based on subjective perception of pain experience are believed to be the most precise pain measurement tools. The Numeric Rating Scale (NRS) and Verbal Rating Scale (VRS) proved to be the most useful tools in clinical practice. However, the PHHP scale finds wider application in thoracic surgery every day since it takes into account pain not only in static but also in dynamic conditions.

Purpose. The objective of this work was to evaluate the usefulness of the PHHPS in pain intensity measurement in children after thoracic surgery through its comparison with the NRS and VRS.

Material and method. Pain was assessed with the PHHPS, NRS and VRS at 1st, 2nd, 4th, 11th and 24th hour after thoracic surgery. Two groups of patients aged between 7 and 18 were

selected. Postoperative pain was treated with epidural analgesia in group I (n=41) and intravenous analgesia (n=41).

Results. The measurement of pain experienced when resting with the NRS and VRS and dynamic pain assessment with the PHHPS didn't reveal any significant differences between mean pain score in both groups. If the PHHPS indicated pain during rest or deep breathing and cough and at the same time pain intensity was measured with the NRS and VRS, an observation was made that children receiving epidural analgesia experienced significantly weaker pain when taking deep breaths or coughing when compared with intravenous analgesia group. A strong correlation between the NRS and VRS was found ($r=0,764$) whereas the PHHPS and NRS ($r = 0,319$) and the PHHPS and VRS ($r = 0,310$) correlated with each other moderately.

Conclusions. Pain assessment with the PHHPS allows only confirming the fact of pain presence or its absence during rest, deep breathing and coughing, and gives no information about pain intensity. The PHHP scale should become a basis for pain assessment with the numeric rating scale. Combining these two scales provides an exact pain measurement and adequate dosage of analgesic drugs.

**ELŻBIETA GROCHANS¹, IRENA CZEKAŁA¹, MAGDALENA KUCZYŃSKA¹,
MAŁGORZATA SZKUP-JABŁOŃSKA¹, ANNA JURCZAK¹, SYLWIA WIEDER-
HUSZLA¹, BOŻENA MROCZEK², BOŻENA GORZKOWICZ³, BEATA
KARAKIEWICZ²**

*(¹Samodzielna Pracownia Propedeutyki Pielęgniarstwa ²Zakład Zdrowia Publicznego, ³
Zakład Pielęgniarstwa Chirurgicznego, Pomorski Uniwersytet Medyczny, Szczecin)*

OCENA PRZYGOTOWANIA PACJENTÓW Z DRENAŻEM KLATKI PIERSIOWEJ DO SAMOOPIEKI

Wstęp: Przygotowanie pacjentów do działań samoopiekuńczych pozwala w relacjach pielęgniarka-pacjent zachować obustronne poczucie samorealizacji oraz poczucie nowej jakości życia. Ważne jest to między innymi w opiece nad pacjentami operowanymi torakochirurgicznie.

Cele pracy: Celem badań była ocena przygotowania pacjentów z drenażem klatki piersiowej do samoopieki.

Metody: Badanie przeprowadzono wśród 120 pacjentów hospitalizowanych w Oddziale Klinicznym VII Chirurgii Klatki Piersiowej PUM w Szczecinie. Kryterium włączenia do badania stanowiło zastosowanie u pacjenta drenażu jamy opłucnej. Zastosowano metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem następujących narzędzi: skali aktywności Zubroda, autorskiego narzędzia, uwzględniającego dane socjodemograficzne i źródła informacji oraz poziom wiedzy pacjentów na temat samoopieki (test dla pacjentów).

Wyniki: Większość pacjentów z drenażem klatki piersiowej – 69,2% zadeklarowało, że wypis do domu z drenem byłby dla nich problemem. Najczęściej wskazywanym przez badanych źródłem informacji na temat funkcjonowania drenażu klatki piersiowej były pielęgniarki - 66,3%. Średnia liczba punktów uzyskanych w teście wyniosła 5,2 punktu, maksymalna - 7. Stwierdzono, że nie występuje zależność między liczbą zdobytych informacji na temat funkcjonowania drenażu, a sumą punktów uzyskanych w teście ($p>0,05$). Analiza wykazała, iż obawy pacjentów związane z wypisem do domu z drenażem klatki piersiowej nie zależą od stopnia aktywności wg Zubroda ($p>0,05$), a także od częstotliwości pobytu w szpitalu ($p>0,05$).

Wnioski:

1. Uzyskano poziom przygotowania do samoopieki umożliwiający pacjentom z drenażem aktywne uczestniczenie w samoobsłudze drenażu.
2. Przygotowanie pacjentów do samoopieki przebiegało niezależnie od stopnia aktywności pacjentów wg skali Zubroda i od częstotliwości pobytu w oddziale.

ASSESSMENT OF PREPARATION OF PATIENTS WITH CHEST DRAINAGE FOR SELF-CARE

Introduction. Preparation of patients for self-care activities gives both nurses and patients the feeling of self-fulfilment in their mutual relations.

Aim of the study. The aim of this study was to assess preparation of patients with chest drainage for self-care.

Methods. The study included 120 patients at the Clinical Ward of the VII Department of Chest Surgery, the Pomeranian Medical University in Szczecin. Inclusion criterium was the

use of drainage of pleural cavity. The following instruments were used in this survey-based study: the Zubrod score and the author's questionnaire including sociodemographic data, sources of information, and patients' knowledge of self-care.

Results. The majority of patients with chest drainage (69,2%) said that discharge from hospital with a drain would be a problem for them. Nurses were the most commonly mentioned source of information on the functioning of chest drainage (66,3%). The average test score was 5.2, and the maximum - 7. It was found that there was no correlation between the amount of information about the functioning of drainage and the test score ($p>0,05$). The analysis demonstrated that patient anxiety about discharge from hospital with a drain did not depend on the level of activity according to Zubrod ($p>0,05$) or the number of stays in hospital ($p>0,05$).

Conclusions.

1. The achieved level of preparation for self-care enabled patients with chest drainage to use a drain without any assistance.
2. Patients preparation for self-care did not depend on the level of activity according to Zubrod or the number of stays in hospital.

PROBLEMY PIEŁĘGNIARSTWA KLINICZNEGO
CZĘŚĆ II
OPIEKA PIEŁĘGNIARSKA W CHOROBYCH
PRZEWLEKŁYCH
PROBLEMS OF CLINICAL NURSING - PART II
NURSING CARE IN CHRONIC DISEASES

ELŻBIETA GROCHANS¹, DOROTA SYCHTA¹, MAŁGORZATA SZKUP-JABŁOŃSKA¹, ANNA JURCZAK¹, SYLWIA WIEDER-HUSZLA¹, ANNA GRZYWACZ², IWONA ROTTER³, BEATA KARAKIEWICZ³

(¹Samodzielna Pracownia Propedeutyki Pielęgniarstwa, ²Katedra i Klinika Psychiatrii, ³Zakład Zdrowia Publicznego, Pomorski Uniwersytet Medyczny, Szczecin)

OCENA JAKOŚCI ŻYCIA PACJENTÓW Z PRZEWLEKŁYM WIRUSOWYM ZAPALENIEM WĄTROBY TYPU C

Wstęp: Jednym z głównych celów opieki pielęgniarskiej i lekarskiej nad chorym z wirusowym zapaleniem wątroby typu C jest poprawa jakości jego życia poprzez pomoc w fizycznych, psychologicznych, socjalnych czy duchowych trudnościach.

Cel badania: Celem pracy była analiza różnic w ocenie jakości życia pomiędzy osobami dotkniętymi chorobą przewlekłą a zdrowymi w obrębie czterech głównych dziedzin składających się na obraz jakości życia: fizycznej, psychologicznej, relacji społecznych i środowiskowej.

Materiał i metody: Badaniem objęto 91 zdrowych losowo wybranych respondentów oraz 77 pacjentów oddziału hepatologii oraz chorych leczonych w Poradni Hepatologicznej w Szczecinie. Dane pozyskano dzięki wykorzystaniu standaryzowanego kwestionariusz ankiety WHOQOL (The World Health Organization Quality of Life Assessment) w wersji skróconej WHOQOL-Bref. Wyniki poddano analizie statystycznej z wykorzystaniem testów: istotności różnicy precyzji testem F-Snedecora, istotności różnicy wartości średnich testem t-Studenta oraz przeprowadzono analizę zgodności wartości średnich badanych dziedzin życia dla poziomu ufności 95%.

Wyniki: Analiza oceny własnego funkcjonowania w sferze fizycznej wykazała istnienie różnicy istotnej statystycznie pomiędzy osobami zdrowymi (średnia wartość – 89,2) a chorymi (72,5). W obrębie dziedziny relacji społecznych zauważono podobne różnice (81,5 u osób zdrowych i 77,7 u chorych). Różnice istotne statystycznie wykazano także w dziedzinie relacji psychologicznych (73,6 u osób zdrowych i 71,6 u chorych).

Wnioski: Przewlekłe wirusowe zapalenie wątroby typu C ma znaczący wpływ na pogorszenie jakości życia chorych w obrębie takich dziedzin życia jak: fizyczna, psychologiczna i relacji społecznych oraz na ogólną percepcję własnego stanu zdrowia, nie wpływa jednak na ogólną percepcję jakości życia tych pacjentów w porównaniu z osobami zdrowymi.

THE ASSESSMENT OF LIFE QUALITY PATIENTS WITH CHRONIC HEPATITIS C VIRUS

Introduction. One of the main goals of medical and nursing care of patients with viral hepatitis type C is to improve quality of their lives by helping them to cope with physical, psychological, social and emotional difficulties.

Aim. The aim of this study was to analyze differences in the quality of life assessment by healthy individuals and people suffering from chronic diseases. The concept of the quality of life was divided into four main domains: physical, psychological, social and environmental.

Material and methods. The study involved 91 randomly chosen healthy respondents and 77 patients hospitalized at the hepatology ward or treated in the Hepatology Outpatient Clinic in

Szczecin. Data were collected using the WHOQOL-Bref instrument. Statistical analysis was performed using F-Snedecor's test and t-Student's test. The analysis of significance for mean values in the analyzed areas of life was performed with a confidence level of 95%.

Results. The analysis of respondents' physical sphere assessment demonstrated a statistically significant difference between healthy (mean value was 89.2) and ill subjects (72.5). Similar differences were noticed in the sphere of social relations (81.5 in healthy and 77.7 in ill respondents). Statistically significant differences were also found in the psychological domain (73.6 in healthy and 71.6 in ill people).

Conclusions. Chronic viral hepatitis type C has a significant negative effect on patients' quality of life which refers to physical, psychological and social domains, as well as on patients' general perception of their health. However, it does not affect the general quality of life assessment in these patients comparing to healthy individuals.

MAŁGORZATA MARCYSIAK, MONIKA ROGULSKA, MAŁGORZATA ZAGROBA, MIŁOSZ MARCYSIAK, EWA WIŚNIEWSKA, BOŻENA OSTROWSKA, GRAŻYNA SKOTNICKA-KLONOWICZ

(Wydział Ochrony Zdrowia, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Ciechanów)

FUNKCJONOWANIE OSÓB STARSZYCH DOTKNIĘTYCH OTYŁOŚCIĄ

Wstęp: Otyłość jest chorobą cywilizacyjną, dotyczy ok. 20% populacji. Stanowi poważny problem zdrowotny i społeczny, szczególnie w przypadku ludzi starszych, nasilając objawy innych chorób i zaburzając codzienne funkcjonowanie. Wobec starzenia się społeczeństwa i narastającej epidemii otyłości problem ten będzie się jeszcze nasilał.

Cel badania: Celem badań było poznanie funkcjonowania osób starszych dotkniętych otyłością.

Materiał i metody: Badania przeprowadzono w 120 osobowej grupie seniorów w wieku 65-85 lat. Wśród nich 60 osób starszych było dotkniętych problemem otyłości, zaś grupę kontrolną stanowiło 60 osób o prawidłowej masie ciała. Jako metodę badawczą zastosowano sondaż diagnostyczny, techniką badawczą było ankietowanie, a narzędziem autorski kwestionariusz ankiety. Wyniki poddano analizie statystycznej i statystycznej weryfikacji hipotez. Przyjęto poziom istotności $p < 0,05$.

Wyniki badań: Poziom codziennego funkcjonowania osób starszych dotkniętych problemem otyłości jest istotnie gorszy niż osób o prawidłowej masie ciała ($p < 0,05$). Czynności dnia codziennego takie jak gotowanie, sprzątanie, zabiegi higieniczne stanowiły utrudnienie dla znacznej liczby respondentów z otyłością (70,8%). Ponad połowa respondentów (55,4%) była zadowolona z własnego wyglądu. Najczęstszą formę aktywności fizycznej stanowiło spacerowanie (41,5%). Osoby badane napotykały wiele trudności wynikających z ich słabszego społecznego funkcjonowania, były to m.in. samotność oraz stopniowe wycofanie się z życia społeczno-zawodowego. Do najczęściej występujących chorób u respondentów zaliczyć można nadciśnienie tętnicze oraz miażdżycę.

Wnioski:

- Należy zachęcać pacjentów do systematycznego kontrolowania masy ciała, ciśnienia tętniczego krwi, poziomu cholesterolu, co może pomóc w wykryciu chorób współistniejących.
- Istnieje konieczność zwrócenia szczególnej uwagi na rolę pielęgniarki w edukacji pacjentów, w kształtowaniu czy modyfikacji ich zachowań zdrowotnych i żywieniowych.

FUNCTIONING OLDER PEOPLE SUFFERING OBESITY

Introduction. Obesity is a disease of civilization, for about 20% of the population. Constitutes a serious health and social problem, particularly in the case of older people, exacerbating the symptoms of other diseases and disrupting everyday life.

Objective. The aim was to identify the functioning of older people with obesity.

Material and methods. The study was conducted in a group of 120 seniors at the age of 65-85 years. Among them, 60 were older people with obesity, while the control group comprised 60 people of normal weight. A survey with author's own questions was method and the tool. The obtained results were analyzed statistically and analyzed according to statistical verification of hypotheses. The significance level $p < 0.05$.

Results. The level of daily functioning of older people with obesity is significantly worse than people of normal weight ($p < 0.05$). Activities of daily living such as cooking, cleaning, hygiene measures constituted an impediment to a large number of obese respondents (70.8%). More than half of respondents (55.4%) were satisfied with their appearance. The most common form of physical activity was walking (41.5%). Respondents encountered many difficulties resulting from their weaker social functioning. The most common diseases in respondents can include hypertension and atherosclerosis.

Conclusion. Patients should be encouraged to systematically control the body weight, blood pressure, cholesterol levels. There is a need to pay particular attention to the role of nurses in patient education, in developing or modifying their health behaviors and habits

MIROŚŁAWA DZIKOWSKA¹, MARIA MERKLINGER-SOMA²

(¹Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków, ²Instytut Zdrowia Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa Nowy Sącz)

ANALIZA WYSTĘPOWANIA ODLEŻYN W SZPITALU SPECJALISTYCZNYM O PROFILU ZACHOWAWCZYM

Wstęp: Odleżyna jako problem kliniczny pojawia się u hospitalizowanych we wszystkich oddziałach szpitalnych. Grupę największego ryzyka stanowią ludzie starsi, niepełnosprawni, przewlekle i terminalnie chorzy. Monitorowanie i analiza występowania odleżyn pozwala na skuteczniejsze zapobieganie oraz leczenie.

Cel pracy: Celem badania jest przedstawienie wyników monitorowania występowania odleżyn i ryzyka ich wystąpienia w szpitalu specjalistycznym o profilu zachowawczym w zależności od specyfiki oddziału.

Materiały i metody: Badanie przeprowadzono w 2010 roku, w szpitalu specjalistycznym o profilu zachowawczym, w oddziałach Chorób Wewnętrznych i Alergologii, Chorób Wewnętrznych i Gastroenterologii, Chorób Wewnętrznych i Geriatrii, Kardiologii, Neurologii, Reumatologii i Rehabilitacji. Ogółem przebadano 12519 pacjentów. Jako narzędzia badawcze posłużyły karty opracowane na podstawie skali wg Norton i wg Torrance'a. Analizę danych przeprowadzono przy użyciu pakietu statystycznego „STATISTICA wersja 8” oraz korelacje Tau b Kendalla.

Wyniki: Pacjenci przyjęci do szpitala z odleżyną stanowili 2% wszystkich hospitalizowanych. Natomiast w Oddziale Chorób Wewnętrznych i Alergologii odsetek nowoprzyjętych do oddziału pacjentów z odleżyną, w stosunku do wszystkich leczonych w oddziale, wynosił 5% i był najwyższy względem pozostałych oddziałów. Chorzy zagrożeni powstaniem odleżyn stanowili 10% wszystkich leczonych w szpitalu. Największy odsetek zagrożonych wystąpieniem odleżyną, w stosunku do wszystkich przyjętych do oddziału, dotyczył Neurologii –18% i Oddziału Chorób Wewnętrznych i Alergologii –19%. Najwyższy odsetek pacjentów, u których faktycznie powstała odleżyna w trakcie hospitalizacji wystąpił w Oddziale III Chorób Wewnętrznych i Geriatrii (26%), co stanowi wyraźną przewagę w stosunku do I Oddziału Chorób Wewnętrznych i Alergologii (4%).

Wnioski: Występowanie odleżyn w badanym szpitalu o profilu zachowawczym było na porównywalnym poziomie w stosunku do innych jednostek o podobnej specjalistyce. Wyższe ryzyko wystąpienia i zdiagnozowane odleżyny zaobserwowano na Oddziałach Chorób Wewnętrznych i Alergologii i Geriatrii oraz Neurologii. Badania należy poszerzyć o zagadnienia dotyczące wpływu grup jednostek chorobowych na występowanie odleżyn u hospitalizowanych pacjentów.

ANALYSIS OF DECUBITUS ULCER OCCURRENCE IN A SPECIALIST MEDICAL

Introduction. Decubitus ulcer as a clinical problem occurs among hospitalised patients in every hospital clinical ward. The greatest risk group is represented by the elderly, the immobilized, chronically and terminal patients. Monitoring and analysis of decubitus ulcer frequency and occurrence allow successful prevention and treatment.

The aim. The aim of this study is to present the results of monitoring the risk of decubitus ulcer occurrence in a specialistic hospital of conservative profile depending on the ward specialization.

Material and methodology. The study was conducted in a year 2010 in a specialistic hospital of conservative profile at Medical and Allergology Unit, Medical and Gastroenterology, Medical and Geriatric Unit, Cardiology, Neurology, Rheumatology, Physiotherapy. The total number of 12,519 patients were included. The Norton and Torrance patients' cards were used as the research tools. Data analysis was based on statistics “Statistica – version 8” and correlation Tau b Kendalla.

Research results. Two per cent of all the patients had decubitus ulcer at the admission. However, at the Medical and Allergology Unit, up to five per cent of admitted patients to hospital ward suffered from decubitus ulcer, which was the highest rate in comparison with other wards. The patients endangered with decubitus ulcer amounted to 10% of all the patients treated in hospital. The highest percentage of patients endangered with decubitus ulcer occurred at the Neurology Department (18%) and Medical and Allergology Unit (19%). The highest percentage, 26%, of the patients who actually got decubitus during hospital treatment was at Medical and Geriatric Unit, which shows significant predominance in comparison to Medical and Allergology Unit (4%).

Conclusion. The occurrence of decubitus ulcer in the studied medical profile hospital was comparable with other hospitals of similar specialization.

The higher risk of decubitus ulcer and its diagnosed occurrence were observed in the Medical and Allergology Unit as well as in Medical and Geriatric Unit and the Neurology Department. Presented study indicates necessity to extend research in order to include data of particular illness effect on decubitus ulcer occurrence in hospitalized patients.

EWA WILCZEK-RUŻYCZKA¹, ELŻBIETA RADECKA², KATARZYNA WOJTAS¹
(¹Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²Oddział Opieki Paliatywnej, Zakład Opiekuńczo-Leczniczy, Kraków)

POSTAWY PRACOWNIKÓW MEDYCZNYCH WOBEC ŚMIERCI

Wstęp: Śmierć we współczesnej kulturze rozumiana jest jako pewien etap egzystencji ludzkiej powszechnie tolerowany i akceptowany, choć nie wzbudzający pozytywnych emocji. Zagadnieniem śmierci zajmują się naukowcy reprezentujący różne dziedziny nauki, a przedstawiciele tanatologii starają się na nowo przywrócić utracony we współczesnym świecie wizerunek godnej śmierci. Jest ona nieodłącznym, ostatnim etapem życia i w sposób bezwzględny dotyczy każdego człowieka

Cel badania: Celem badań było poznanie postaw pracowników medycznych wobec śmierci i czynników wpływających na ich kształtowanie.

Materiał i metody: W badaniu wykorzystano Inwentarz Postaw Wobec Śmierci Ks. Józefa Makselona, składający się z trzech części: skali postaw wobec śmierci, kwestionariusza postaw wobec śmierci oraz uzupełnienia niedokończonych zdań. Badania przeprowadzono wśród 100 osób pracujących w Zakładach Opiekuńczo-Leczniczych.

Wyniki: Analiza uzyskanych wyników potwierdziła istotną statystycznie różnicę w poszczególnych grupach dla wymiaru: Wartości, Grozy, Destrukcyjności i Absurdalności śmierci. Ponadto zaobserwowano w badanych grupach różnice pod względem odczuć towarzyszących śmierci osób obcych i bliskich oraz własnej śmierci, jak również w uzupełnieniu przez nich niedokończonych zdań (śmierć człowieka) oraz (do myślenia o własnej śmierci).

Wnioski: Analiza uzyskanych wyników wskazuje na różnice w postawach pracowników medycznych wobec śmierci w zakresie poszczególnych jej wymiarów. Badani wobec śmierci bliskiej osoby różnią się w odczuciach i myśleniu związanym ze śmiercią. Wszystkie ważne doświadczenia wymienione przez osoby badane mają wpływ na kształtowanie postaw w życiu człowieka.

ATTITUDES OF MEDICAL PERSONNEL TOWARDS DEATH

Introduction. Death in contemporary culture is understood as a stage of human existence widely tolerated and accepted, but not rising positive emotions. The issue involves scientists from various fields of science, among them representatives of thanatology try to restore the lost image of a dignified death in the modern world. Death is the last, integral stage of life and relates to absolutely everyone.

Aim of the study. The aim of this study was to identify the attitudes of health professionals towards death and factors influencing their development.

Materials and methods. The study used Inventory of attitudes towards death of priest Joseph Makselon which consists of three parts: the scale of attitudes towards death, a questionnaire of attitudes towards death and completion of unfinished sentences. The study was conducted among 100 people working in care and treatment centres.

Results. Analysis of the results confirmed a statistically significant difference in various groups for the dimensions : Values, Horror , Destructiveness and Absurdity of death. Moreover, differences in terms of the feelings connected with death of strangers, relatives and

own death, as well as in completing unfinished sentences (death of a man), and (to think about own death.) were observed.

Conclusion. Analysis of the results indicate differences in the attitudes of medical workers to death in its various dimensions. Respondents differ in feelings and thoughts associated with death of a loved one and in thinking associated with death. All important experiences mentioned by the subjects of the survey have an impact on forming and shaping the attitudes in human life.

BARBARA GUGAŁA¹, JOANNA GŁAZ², ANNA DRELICH³

(¹Instytut Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Rzeszowski, ²Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Lubaczów, ³Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Leżajsk)

WYSTĘPOWANIE NIETRZYMANIA MOCZU W ZALEŻNOŚCI OD POZIOMU POSIADANEJ WIEDZY I STOSOWANEJ PREWENCJI

Wstęp: Według WHO nietrzymanie moczu jest jednym z dziesięciu najważniejszych problemów społeczno – zdrowotnych współczesnego świata. Problem ten dotyczy od 5 do 10% polskich obywateli, z czego 2/3 to kobiety. Pomimo faktu upowszechniania się choroby wyniki badań wskazują, że nie wszystkie osoby z tym problemem zgłaszają się do specjalistów.

Cel: Określenie związku pomiędzy posiadaną wiedzą i stosowaną prewencją a występowaniem dolegliwości nietrzymania moczu.

Materiał i metoda: Do badań uczestniczyło 260 osób (179 kobiet i 81 mężczyzn) o średniej wieku 56,9 przy rozpiętości od 32 – 90 lat, zamieszkałych na terenie Leżajska, Lubaczowa i okolic. Narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety własnej konstrukcji oceniający poziom wiedzy z zakresu profilaktyki i leczenia schorzenia, stosowanie prewencji oraz wpływ objawu nietrzymania moczu na jakość życia badanych.

Wyniki: Spośród badanych 61,9 % osób miało dolegliwości nietrzymania moczu, które najczęściej odczuwały przy dźwiganiu, aktywności fizycznej, podczas kichania, kaszlu, śmiechu. Dolegliwości te wpływały na jakość życia codziennego. Osoby które uważały, iż dbanie o dobrą kondycję fizyczną ma wpływ na normalizację objawu (80,95%) miały istotnie mniej nasilone dolegliwości związane z nietrzymaniem moczu. Spośród badanych 34 % deklarowało systematyczne wykonywanie ćwiczeń kondycjonujących mięśnie zwieraczy mając mniej nasilone dolegliwości związane z nietrzymaniem moczu (11,47) oraz stosunkowo częściej oddając mocz o stałych porach (50,00%) w stosunku do osób które nie stosowały tych ćwiczeń (25,76%).

Wnioski: Powszechność występowania problemu nietrzymania moczu wskazuje na brak znajomości prewencji. W zależności od poziomu wiedzy i stosowanej profilaktyki zmienia się częstotliwość występowania objawu nietrzymania moczu.

INCONTINENCE IN RELATION TO A PATIENTS LEVEL OF EDUCATION AND APPLIED PREVENTION

Introduction. According to the World Health Organization (WHO) incontinence is one of the ten most common disease in the world. This disease occurs in 5-10% of the Polish population, and approximately 2/3 of those effected are women. Although incontinence is very common, patients rarely consult their physician.

Aim. The aim of this study is to estimate the correlation between the knowledge and applied prevention of incontinence.

Material and methods. The research was using 260 people (179 women and 81 men) with an average age of 56,9 years (where the youngest was 32 and the oldest 90) living in Leżajsk, Lubaczów and the surrounding communities. Our method of research consisted of a multiple choice questionnaire, prepared by the author, who estimated the level of knowledge in the

range of prevention and treatment of incontinence, and the influence of incontinence on the quality of patients lives.

Results. 61.6% of respondents exhibited a problem with incontinence, which occurred mostly when lifting heavy objects, doing physical activity, and while coughing, laughing or sneezing. These ailments had an adverse effect on their everyday life. Respondents showed a very low level of medical knowledge about the factors which cause incontinence. 80.95% of women, who believed that fitness influenced the symptoms of incontinence, actually had showed a lower level of symptoms of the disease. Among respondents 34 % admitted practicing regular exercises which improve the bladder's sphincter muscles. These respondents exhibited a marked decrease (11.47%) in symptoms. They also urinated more frequently at a regular time of the day (50%), as opposed to patients who did not practice bladder training exercises (25.76%).

Conclusion. The prevalence of incontinence is showing a resistance to preventive measures. The level of patient education and applied prevention changes the frequency of incontinence.

PROBLEMY PIEŁĘGNIARSTWA KLINICZNEGO
CZEŚĆ III
OPIEKA PIEŁĘGNIARSKA W KARDIOLOGII
INTERWENCYJNEJ
PROBLEMS OF CLINICAL NURSING - PART III
NURSING CARE IN INTERVENTIONAL
CARDIOLOGY

**JOANNA GIRZELSKA, ANETA KOŚCIOŁEK, VIOLETTA MIANOWANA,
GRAŻYNA SMAGOWSKA, TOMASZ CUBER**

(Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Medyczny, Lublin)

WIEDZA PACJENTÓW LECZONYCH Z POWODU CHOROBY NIEDOKRWIENNEJ SERCA W ZAKRESIE ZNAJOMOŚCI CZYNNIKÓW RYZYKA

Wstęp: Choroby układu krążenia od kilkunastu lat są przyczyną około 50% zgonów w Polsce. Wiele zgonów dotyczy ludzi poniżej 65 roku życia. Wśród przyczyn tak wysokiej umieralności, eksperci wymieniają niedostateczną wykrywalność oraz niską skuteczność leczenia zaburzeń lipidowych, nadciśnienia tętniczego i cukrzycy, a także niezdrowy styl życia Polaków: palenie tytoniu, nieodpowiednią dietę i niewystarczającą aktywność fizyczną.

Cel badania: Celem pracy jest ocena poziomu wiedzy, pacjentów leczonych kardiologicznie, na temat czynników ryzyka choroby niedokrwiennej serca i jej wpływu na zachowania zdrowotne.

Materiał i metody: Badania przeprowadzono na Oddziale Kardiologii Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Radomiu, wśród 101 pacjentów. W badaniach zastosowano metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety.

Wyniki: Analiza poziomu wiedzy na temat czynników ryzyka choroby niedokrwiennej serca wykazała, że większość badanych posiada ogólną wiedzę w tym zakresie. Wysoki poziom wiedzy na temat czynników ryzyka cechował 37,62% ankietowanych.

Badani w wieku do 55 lat mieli wyższy poziom wiedzy na temat czynników ryzyka choroby niedokrwiennej serca (średnia 7,67), niż badani w wieku 56 – 65 lat (średnia 5,90) i powyżej 65 roku życia (średnia 4,50). Ankietowanych z wykształceniem wyższym cechował wyższy poziom wiedzy w zakresie znajomości czynników ryzyka choroby (średnia 6,83), niż badanych z wykształceniem średnim (średnia 6,07), zawodowym (średnia 6,04) i podstawowym (średnia 4,14).

Wnioski: Pacjenci leczeni kardiologicznie posiadają wiedzę na temat czynników ryzyka choroby niedokrwiennej serca, poziom wiedzy wzrasta wraz z wykształceniem ankietowanych i ulega obniżeniu wraz z wiekiem.

Na wzrost poziomu pożądaných zachowań zdrowotnych wpływa większa znajomość czynników ryzyka choroby niedokrwiennej serca.

KNOWLEDGE OF PATIENTS TREATED DUE TO ISCHEMIC HEART DISEASE CONCERNING RISK FACTORS

Introduction. For more than ten years, cardiovascular diseases have been the cause of approximately 50% of deaths in Poland. Many deaths occur among the population aged under 65. Among the causes of such a high mortality the experts mention an insufficient detectability and low effectiveness of treatment of lipid disorders, arterial hypertension and diabetes, as well as the unhealthy life style of Poles: tobacco smoking, inadequate diet and insufficient physical activity.

Objective. The objective of the study was analysis of the level of knowledge of the risk factors of ischemic heart disease among patients who receive cardiologic treatment, and its effect on health behaviours.

Material and methods. The studies were conducted in the Cardiology Ward at the Regional Specialist Hospital in Radom, and covered 101 patients.

The method of a diagnostic survey was applied with the use of a questionnaire form.

Results. Analysis of the level of knowledge concerning risk factors of ischemic heart disease showed that the majority of the patients examined possessed knowledge in this area. A high level of knowledge concerning risk factors was observed in 37.62% of respondents. The respondents aged up to 55 had a higher level of knowledge of the risk factors of ischemic heart disease (mean 7.67), than those aged 56 – 65 (mean 5.90) and over 65 (mean 4.50). Respondents who had university education level were characterized by a higher level of knowledge of risk factors of the disease (mean 6.83), compared to respondents with secondary school education level (mean 6.07), primary vocational (mean 6.04) and elementary school education (mean 4.14).

Conclusions. Patients who receive cardiologic treatment possess knowledge concerning risk factors of ischemic heart disease; however, this level increases with respondents' education level and decreases with age.

A higher knowledge of risk factors of ischemic heart disease results in an increase in the level of desired health behaviours.

**IRENA MILANIAK¹, WIOLETTA MAKIEŁA¹, PIOTR PRZYBYŁOWSKI^{1,2},
KAROL WIERZBICKI^{1,2}, JERZY SADOWSKI^{1,2}**

*(¹Oddział Kliniczny Chirurgii Serca, Naczyń i Transplantologii, Krakowski Szpital
Specjalistyczny im. Jana Pawła II, ²Collegium Medicum Uniwersytet Jagielloński, Kraków)*

JAK POPRAWIĆ PRZESTRZEGANIE ZALECEŃ U PACJENTÓW PO PRZESZCZEPIENIU SERCA? - PRZEGLĄD LITERATURY I DOŚWIADCZENIA WŁASNE

Wstęp: Przeszczepianie narządów jest skuteczną, uznaną metodą leczenia schyłkowej niewydolności narządów. Celem transplantacji jest przedłużenie życia, poprawa jakości życia, powrót chorego do społeczeństwa.

Brak adherencji u pacjentów po przeszczepieniu oscyluje w granicach od 5 % do 70 %. Z powodu braku adherencji wzrasta siedmiokrotnie prawdopodobieństwo niewydolności greftu i jest trzecią główną przyczyną epizodów odrzucania przeszczepionego narządu.

Cel pracy: Ocena przestrzegania zaleceń u chorych po przeszczepieniu serca (HTX)

Ocena interwencji wpływających na poprawę adherencji na podstawie literatury i doświadczeń własnych

Materiał, metody: Badaniem objęto 66 pacjentów (16 K, 50M) w wieku od 23- 76 lat, od 1 do 18 lat HTX w trakcie wizyt w Oddziale Klinicznym Chirurgii Serca, Naczyń i Transplantologii Szpitala Jana Pawła II.

Do oceny przestrzegania zaleceń wykorzystano kwestionariusz Morisky'ego, podzielony na dwie części dotyczące leczenia immunosupresyjnego oraz innych leków.

Wyniki: Wiek pacjentów 23-73 lata; od 1 do 18 lat po HTX. Ze zgromadzonych danych wynika, iż 35% pacjentów przyznało, że zdarzyło się im zapomnieć żarzyć leki immunosupresyjne, a 41 % inne leki. 3 -6 % vs. 21,21-30,3 % przerwało zalecone leczenie.

Interwencje

1. Ocena przyczyny niestosowania się do zaleceń
2. Dobranie formy i metod edukowania pacjentów
3. Promowanie samo opieki
3. Współpraca z lekarzem.

Ewaluacja podjętych działań – nie odnotowano epizodów ostrego odrzucania, niskich poziomów leków wynikających z nieprzestrzegania zaleceń.

Wnioski: Działania edukacyjne powinny się skupić na łączeniu metod edukacji pacjenta oraz ocenie przyczyn niestosowania się do zaleceń zespołu terapeutycznego. Kombinacja interwencji pozwala na budowanie dobrej adherencji u pacjentów po przeszczepieniu serca.

HOW TO IMPROVE ADHERENCE TO TREATMENT AMONG HEART TRANSPLANT RECIPIENTS? – LITERATURE REVIEW AND OWN EXPERIENCE

Background. Organ transplantation is treatment of choice for selected patients with end stage organ diseases.

Medication adherence (MA) is essential for the survival of organs grafts, however complexity of the medication –taking regimen makes adherence difficult and is the reason of graft loss and graft rejection.

Aim. To assess adherence in patients after heart transplantation (HTX) Evaluation of nursing interventions which improve adherence based on literature and own experience

Method. 66 patient after HTX were administered a questionnaire that included the validated 6-item Morisky Medication Adherence Scale.

Results. The age of participants was ranged 23-73 years, 1-17 years after HTX.

35% of recipients admitted to having missed a dose of immunosuppressive medications, 41 % vs. other drugs. 3 -6 %cut back or stopped taking their medication because they felt worse or they felt their conditions were under control vs. 21,21-30,3 %.

Literature Review and Evidence Based Nursing indicates the need to combine various methods to increase MA.

Nursing interventions:

1. Evaluation of the reasons for not following the recommendations
2. Choosing the form and methods to educate patients
3. Promoting self-care

Evaluation there were no episodes of acute rejection, low levels of drugs resulting from nonadherence.

Conclusions. Nursing actions should focus on combining the methods of patient education and assessing the reasons for not following the recommendations of the therapeutic team
A combination of interventions in nursing allows to build a good adherence in patients after HTX

ANNA SPANNBAUER^{1,4}, JOLANTA JAWOREK², PIOTR MIKA³, MACIEJ CHWAŁA^{1,4} KATARZYNA ZAJĄC⁴, JOANNA DANEK⁴

(¹Zakład Chorób Naczyń, ²Zakład Fizjologii Medycznej, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum Kraków, ³Katedra Rehabilitacji Klinicznej, Akademia Wychowania Fizycznego Kraków, ⁴Oddział Chorób Wewnętrznych i Angiologii Szpitala Zakonu Bonifratrów św. Jana Granego, Kraków)

POMIAR WSKAŹNIKA KOSTKA – RAMIĘ I DYSTANSU CHROMANIA U CHORYCH Z MIAŻDŻYCOWYM NIEDOKRWIENIEM KOŃCZYN DOLNYCH - ZADANIE NIE TYLKO DLA PIEŁĘGNIARKI CHIRURGICZNEJ

Wstęp: Miażdżycowe niedokrwienie kończyn dolnych (MNKD) objawia się często typowym dla niego symptomem chromania przestankowego. Chromanie przestankowe to spowodowany wysiłkiem ból mięśni kończyn dolnych będący wynikiem ich niedokrwienia. Możliwości funkcjonalne chorych określa maksymalny dystans chromania i bezbólowy dystans marszu. Dystans chromania wynoszący 100 m i krótszy oraz znaczne niedokrwienie potwierdzone pomiarem wskaźnika kostka – ramię (WKR) wstępnie kwalifikuje chorego do leczenia inwazyjnego. Ocena tych parametrów może być wykonana przez przeszkolone pielęgniarki.

Celem pracy: jest upowszechnienie wykonywania badań wskaźnika kostka – ramię (WKR) i dystansu chromania u chorych z miażdżycowym niedokrwieniem kończyn dolnych (MNKD) przez pielęgniarkę i popularyzacja wiedzy na ten temat.

Materiał i metody: Badaniami objęto 45 chorych ze zmianami miażdżycowymi tętnic kończyn dolnych powodujących chromanie przestankowe, których pytano o maksymalny dystans jaki są w stanie pokonać. U tych chorych marszowym testem zweryfikowano deklarowany maksymalny dystans chromania.

Badaniami objęto również 44 pielęgniarki pracujące w różnych specjalnościach klinicznych i 12 lekarzy rodzinnych, których zapytano o umiejętność wykonywania pomiaru WKR i jego interpretację.

Wyniki:

- 38 chorych (85%) z MNKD nie podaje rzeczywistego maksymalnego dystansu marszu zaniżając faktyczny dystans który pokonują.
- Grupa 42 pielęgniarek i 11 lekarzy rodzinnych (n=53; 94%) nie znała badania WKR.

Wnioski:

1. Wartość deklarowanego przez chorego maksymalnego dystansu chromania należy obiektywnie zweryfikować np. prostym marszowym testem korytarzowym.

2. Konsensus TASC II zaleca aby badanie przesiewowe pomiarem WKR obejmowało wszystkich chorych z objawami wysiłkowego bólu kończyn, wszystkich chorych w wieku 50-69 lat z cukrzycą i z paleniem tytoniu w wywiadzie oraz chorych powyżej 70 roku życia. Zalecenie to wymaga upowszechnienia pomiaru WKR np. poprzez wprowadzenie szerokiej akcji popularyzatorskiej zarówno pośród lekarzy rodzinnych jak i pośród pielęgniarek innych specjalności czy fizjoterapeutów gdyż zmiany miażdżycowe wykazane pomiarem wskaźnika kostka - ramię stanowią potencjalne zagrożenie ze strony powikłań sercowych i mózgowych.

MEASUREMENT OF ANKLE-BRACHIAL INDEX AND WALKING DISTANCE IN PATIENTS WITH PERIPHERAL ARTERIAL OCCLUSIVE DISEASE - SHOULD IT BE LIMITED ONLY TO SURGICAL NURSES?

Background. Claudication, the common regional manifestation of peripheral arterial occlusive disease (PAOD), is usually described as an ischaemic pain of lower limb muscles during walking. Functional ability in patients with claudication is decreased because of limited pain free and maximal walking distance. Walking distance of 100 m or less is usually the indication for surgical treatment. The assessment of walking distance as well as ABI may be successfully performed by the trained nurse.

Aim. The aim of this study was to popularize the measurement of ABI and walking distance, performed by the nurses, in PAOD patients.

Methods. Forty five patients with PAOD were assessed. The measurement of maximal walking distance was performed in each patients to verified patient's self reported walking data. Additionally 44 nurses of various specialities and 12 physicians were asked if they there familiar with ABI measurement.

Results.

- Thirty eight patients (85%) with PAOD reported lower maximal claudication distance then measured by walking test.
- The group of 42 nurses and 11 physicians (n=53, 94%) were not familiar with ABI measurement.

Conclusion.

1. The value of patient's self-reported walking distance should be verified objectively eg. during corridor walking test.
2. TASC II recommends that ABI measurement should be performed in every patient with claudication, every patient 50 – 60 years old with diabetes and smoking history, and every patient in the age of 70 or older. Therefore this recommendation ought to be considered in every nurse, physiotherapist and physician's practice. It also should be emphasized, especially in primary health care professionals' group, that the presence of atherosclerosis in lower limbs may indicate the risk of cerebral and cardiac events.

AGATA RECZEK¹, KATARZYNA STAŃCZYKIEWICZ-KUDŁA², TOMASZ BRZOSTEK¹, IWONA MALINOWSKA-LIPIEN¹, EWA KAWALEC¹

(¹Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego i Środowiskowego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, ²Absolwent Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

JAKOŚĆ ŻYCIA CHORYCH PO WSZCZEPIENIU STYMULATORA SERCA

Wstęp: Jakość życia jest wielowymiarowym pojęciem odnoszącym się do różnych sfer funkcjonowania człowieka. Każdy proces chorobowy wpływa na życie chorego i prowadzi do różnorodnych ograniczeń. Rozwój techniki medycznej pozwolił udoskonalić stymulatory serca, które mogą spełniać różne funkcje. Umożliwiają uzyskanie czynności elektrycznej serca w sposób najbardziej zbliżony do stanu prawidłowego. Ich zadaniem jest ochrona chorego przed utratą przytomności i nagłym zgonem.

Cel pracy: Ocena poziomu jakości życia chorych po wszczępieniu stymulatora serca.

Materiał i metody: Grupę badanych stanowili pacjenci z wszczępieniem stymulatorem serca (n=58). Przeprowadzając badania posłużono się kwestionariuszem ankiety własnego autorstwa oraz skalą jakości życia WHOQOL-BREF.

Wyniki: Badani chorzy byli bardziej zadowoleni z jakości życia (śr. 3,60), niż ze stanu zdrowia (śr. 3,12). Zadowolonych z jakości życia było 63,79% badanych, a ze stanu własnego zdrowia 43,10% badanych. Badani najwyżej ocenili jakość życia w dziedzinie społecznej (śr. 14,15), najniżej w dziedzinie fizycznej (śr. 11,77).

Wnioski: Badani chorzy przystosowali się do funkcjonowania z wszczępieniem stymulatorem serca. Jakość życia badanych była zależna od: wieku, wykształcenia, aktywności zawodowej, czasu funkcjonowania z wszczępieniem stymulatorem, obecności chorób współistniejących, zakłóceń w funkcjonowaniu stymulatora

THE QUALITY OF LIFE AMONG THE PATIENTS AFTER IMPLANTATION OF A PACEMAKER

Background. The quality of life is a multidimensional concept relating to the various spheres of human functioning. Any disease process affects the patient's life and leads to various restrictions. The development of medical technology helped to improve cardiac pacemakers, which can fulfill different functions. They make it possible to obtain the electrical activity of the heart in a manner most similar to normal. Their job is to protect the patient from the loss of consciousness and sudden death.

Aim. To assess the quality of patient's life after implantation of a pacemaker.

Material and methods. The research group consisted of patients with implanted pacemaker (n = 58). A questionnaire constructed on the purpose of this survey and the quality of life scale WHOQOL-BREF were used in the study.

Results. The examined patients were more satisfied with the quality of their lives (mean 3.60) than with the health condition (mean 3.12). 63.79% of the respondents was satisfied with the quality of life and 43.10% with the state of health. The quality of life in the social field was rated highest by the respondents (mean 14,15), the quality of life in the physical domain was rated lowest (mean 11.77).

Conclusions. The researched patients adapted to the functioning with the implanted pacemaker. The quality of life was dependent on the respondents: age, education, economic activity, time period after a pacemaker implantation, the presence of coexisting diseases, disfunctions of the pacemaker.

**SESJA: PROBLEMY ETYCZNE W
PIELĘGNIARSTWIE
BIOETHICAL PROBLEMS IN NURSING**

**ESTERA MICHALSKA,¹ GRAŻYNA GEBUZA,² MAŁGORZATA GIERSZEWSKA,²
MARZENA KAŻMIERCZAK,² ARTUR MIECZKOWSKI³**

(¹Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Wojewódzki Szpital Dziecięcy w Bydgoszczy, ²Pracownia Opieki Północnej, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Collegium Medicum, Bydgoszcz, ³student, Wydział Lekarski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Collegium Medicum Bydgoszcz)

PRAKTYKA POWSTRZYMYWANIA SIĘ OD RESUSCYTACJI

Wstęp: Trudne sytuacje występujące w pracy personelu medycznego, wiążą się przede wszystkim z odpowiedzialnością za życie i zdrowie pacjenta. Dzięki resuscytacji wiele osób może nadal w pełni cieszyć się życiem. Jednak może ona stać się również przyczyną cierpienia i przedłużania procesu umierania. Wtedy w myślach pojawia się nurtujące pytania: Gdzie leży granica między wskazaniami do dalszej reanimacji a jej zaprzestaniem? Jak działać by nie pozbawiać człowieka i jego najbliższych godności? Niejednokrotnie pojawiają się dylematy etyczne, które są ogromnym obciążeniem psychicznym dla personelu. Wielu nie umie radzić sobie z tymi problemami, co może prowadzić do wyrzutów sumienia i wypalenia zawodowego.

Cel: Przybliżenie problemów etycznych związanych z resuscytacją i uporczywą terapią.

Materiał i metoda: Analiza piśmiennictwa medycznego i etycznego zgodnie z tematem pracy.

Wyniki: Decyzja powstrzymywania się od resuscytacji bądź jej zaprzestania jest niezwykle trudną do podjęcia zarówno przez pacjenta jak i personel medyczny. 70-95 % prób resuscytacji kończy się niepowodzeniem. Badania dowodzą, że ponad połowa badanego personelu medycznego jest zainteresowana uczestnictwem w szkoleniach przygotowujących do pracy z człowiekiem umierającym, szczególnie w zakresie współpracy z rodziną umierającego, komunikacji z umierającym, radzenia sobie z własnymi emocjami w obliczu śmierci, opieki nad psychiczną i duchową sferą umierającego oraz tworzenia godnych warunków umierania

Wnioski: Personel nie posiada odpowiednio ustandaryzowanych wytycznych dotyczących powstrzymywania się od resuscytacji bądź zaprzestania uporczywej terapii. Szkolenie w zakresie etyki w czasie kształcenia zarówno przed- jak i podyplomowego jest niewystarczające.

THE PRACTICE OF ABSTAINING FROM RESUSCITATION

Introduction. Difficult situations that arise in the work of medical staff, are associated primarily with the responsibility for the lives and health of the patient. Thanks to CPR, many people may still enjoy their life fully. But it can also become a cause of suffering and prolonging the dying process. Then in minds there appear questions: Where is the border between the indications for further resuscitation and its cessation? How to act to not deprive a dignity of a man and his family? Often there appears an ethical dilemmas that are a major mental burden for staff. Many do not know how to deal with these problems, what can lead to a pangs of conscience and an occupational burnout.

Objective. Approximation of the ethical issues related to resuscitation and persistent treatment.

Materials and methods. The analysis of medical and ethical literature in accordance with the theme of the work.

Results. The decision to refrain from resuscitation or its cessation is extremely difficult to make both for the patient and medical staff. 70-95% of resuscitation attempts fails. Research shows that more than half of the tested medical staff is interested in taking part in training which can prepare to work with a dying man, especially with regard to cooperation with the family of dying patient, communication with the dying man and coping with own emotions in extremis, care for mental and the spiritual realm of the dying man, and to create decent dying.

Conclusions. The staff has not adequately standardized guidelines to refrain from resuscitation or cessation of aggressive medical treatment. Training in ethics during both pre- and post-graduate is not enough.

ETYKA W PRACY PIEŁĘGNIARKI POWINNOŚCIĄ ROZWOJU MORALNEGO

Pielęgniarstwo jako dziedzina nauki i działalność praktyczna przeżywa w ostatnich latach dynamiczny rozwój. Praca zawodowa pielęgniarek nie ogranicza się obecnie wyłącznie do realizowania procesu pielęgnowania, ale zobowiązuje również do uczestnictwa w procesie kształcenia, planowania, organizowania i zarządzania opieką oraz wnoszenia wkładu w działalność naukowo-badawczą. Bardzo ważne jest, aby równocześnie z rozwojem zawodu, nie zapominać o etyce jako swoistym fundamencie, na którym zbudowane zostało pielęgniarstwo. Istotą etyki zawodowej pielęgniarek jest zasada mówiąca, że dobrem najwyższym jest dobro, życie i zdrowie człowieka.

Medycyna XXI wieku i jej ciągły postęp stawia pielęgniarkom coraz wyższe wymagania. Nie tylko w dziedzinie umiejętności i wiedzy, ale także w zakresie postawy etycznej oraz zdolności podejmowania poprawnych moralnie decyzji, a także rozwiązywania pojawiających się konfliktów wartości i dylematów moralnych.

Wysoki poziom moralny, według wielu uczonych tworzących polską szkołę higieny psychicznej, m.in. twórcy teorii rozwoju osobowości – prof. Kazimierza Dąbrowskiego, stanowi wewnętrzną mobilizację do ciągłego doskonalenia siebie, nie tylko pod względem wiedzy i umiejętności ale także w aspekcie emocjonalnym, etycznym, moralnym. Jest on gwarantem sprawowania możliwie najlepszej opieki, ukierunkowanej na dobro podopiecznego, bez względu na jego wiek, płeć, rasę, wyznanie, czy status społeczny.

ETHICS IN THE WORK OF THE NURSE AS AN OBLIGATION OF MORAL DEVELOPMENT

In recent years, nursing, as a branch of science and practical activity, experiences a dynamic progress. Nowadays, a professional nurse work is not limited only to accomplishing the process of nurse but it also obliges to participate in the process of education, planning, organizing, care management and contribute to scientifically-explorative activity. It is highly important to not forget, together with the development of the occupation, about the ethic as a substructure on which the nursing was raised. The essence of the professional nurse ethic is the rule that the highest good is the good, life and health of a human being.

Medicine of the 21st C and its constant progress raise higher and higher needs not only when it comes to abilities and knowledge but also in the field of ethic base, the ability to take up morally proper decisions and to solve the appearance of the values conflicts and moral dilemmas.

According to many scholars who create the polish school of mental hygiene, including the creator of the character development theory - professor Kazimierz Dąbrowski, the high moral level constitutes an inner mobilization to constant self-development not only in respect of knowledge and abilities but also emotional, ethical and moral aspect. It is a guarantor of taking the best possible care, which is directed to the good of one's charge irrespective of his age, gender, religion or social class.

ZYGMUNT PUCKO

(Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

O ZMIENNOŚCI ZAKRESU SEMANTYCZNEGO IDEI TROSKI W FILOZOFII KRAKOWSKIEGO PIELEŃNIARSTWA

Krakowskie pielęgniarstwo od początku swych narodzin było rzeczywistością dynamiczną. Continuum jego przemiany dokonywało się w określonej aksjosferze. Tworzyła ją koniunkcja rozmaitych wartości zogniskowanych wokół idei troski. Mylne jednakże byłoby przypuszczenie jakoby krakowskie pielęgniarstwo sformułowało jej zakres semantyczny raz na zawsze w niezmiennej postaci. Stałe w filozofii krakowskiego pielęgniarstwa jest tylko pojęcie troski. Treść jej natomiast pozostaje materią płynną. W pierwszym okresie istnienia krakowskie pielęgniarstwo zaczerpnęło ją z szeroko rozumianego humanizmu chrześcijańskiego. Kluczową rolę odgrywało w nim pojęcie caritas. W dobie panowania filozofii marksistowskiej ideę troski tłumaczono zgodnie z założeniami tego nurtu. Po bankructwie marksizmu na zakres semantyczny stanowi zlepek rozmaitych koncepcji. Na ile zbliża on do zrozumienia pojęcia troski, a na ile oddala od niego jest kwestią sporną. Ta sytuacja w najbliższej przyszłości to jedno z poważniejszych wyzwań dla filozofii krakowskiego pielęgniarstwa.

ON VARIABILITY OF SEMANTIC SCOPE OF THE IDEA OF CARE IN THE PHILOSOPHY OF CRACOVIAN NURSING

On variability of semantic scope of the idea of care in the philosophy of cracovian nursing Cracovian nursing has been a dynamic reality since its very beginning. The continuum of its changes has existed in a specific axiosphere created by the combination of various values connected with the idea of care. However, an assumption about the unchangeability of its semantic scope on cracovian background seems false. What is constant within the philosophy of Cracow's nursing is only the idea of care, and its content remains fluid. During the first phase of its existence, cracovian nursing drew inspiration from christian humanism in its wider sense, where prominent role was played by the notion of caritas. In the times of the domination of marxist philosophy, the idea of care was explicated in concordance with rules of marxist philosophy. In the times after the collapse of communism the semantic scope of caritas is a cluster of various ideas. It is a contentious question whether it remains far from or close to understanding of the notion of care. The above stated complex situation is one of the most significant challenges for the philosophy of cracovian nursing of the present day.

BEATA DOBROWOLSKA, JOANNA GIRZELSKA, EWA MAKOSA, VIOLETTA MIANOWANA

(Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny, Lublin)

WIEDZA PIELEŃNIAREK PRACUJĄCYCH W DPS NA TEMAT ZASAD STOSOWANIA PRZYMUSU BEZPOŚREDNIEGO

Wprowadzenie: Zastosowanie przymusu bezpośredniego w warunkach placówki opieki zdrowotnej może mieć miejsce wyłącznie w określonych okolicznościach i zgodnie z określoną procedurą.

Cel badania: Analiza znajomości zasad stosowania przymusu bezpośredniego w grupie pielęgniarek pracujących w DPS.

Materiał i metody: Zastosowano metodę sondażu diagnostycznego wykorzystując kwestionariusz ankiety własnej konstrukcji. Badania przeprowadzono w 2010 roku wśród 84 (100%) pielęgniarek pracujących w pięciu Domach Pomocy Społecznej regionu lubelskiego. Zgromadzony materiał badawczy poddano analizie statystycznej stosując oprogramowanie komputerowe STATISTICA 8.0 (StatSoft Polska).

Wyniki: Samoocena poziomu wiedzy personelu pielęgniarskiego na temat zasad stosowania przymusu bezpośredniego jest wysoka (76,19%), co nie zawsze znajduje potwierdzenie w analizie odpowiedzi badanych pielęgniarek odnośnie poszczególnych elementów stosowania przymusu. Pielęgniarki ze stażem pracy do 10 lat istotnie częściej oceniały swoją wiedzę w tym zakresie jako bardzo dobrą. Pielęgniarki przejawiają zainteresowanie szkoleniami o tej tematyce (66,67%). W DPS przymus bezpośredni stosowany jest bardzo rzadko (33,33%) lub w ogóle (42,86%). Najczęściej stosowany jest wobec pacjentów, którzy dopuszczają się zamachu przeciwko życiu lub zdrowiu własnemu lub innych (79,76%). Najczęstszą formą przymusu według badanych jest podanie leku (47,62%) lub przytrzymanie (34,52%). O wyborze formy przymusu decyduje zwykle wygoda personelu. Zdaniem większości badanych, decyzję o zastosowaniu przymusu bezpośredniego w DPS może podjąć pielęgniarka (60,91%). Fakt zastosowania przymusu bezpośredniego odnotowywany jest w odpowiedniej dokumentacji (65,48%), pacjent jest obserwowany, a jego stan i zachowanie jest kontrolowane co 15 minut (78,57%).

Wnioski: Wiedza respondentów na temat zasad stosowania przymusu bezpośredniego wobec pacjenta w DPS jest dobra ale nie wyklucza to zapotrzebowania tej grupy pracowników medycznych na szkolenia w tym zakresie.

KNOWLEDGE OF NURSES WORKING IN THE NURSING HOMES CONCERNING THE RULES FOR DIRECT COERCION

Introduction. The use of direct coercion in a medical institution may take place only in certain circumstances and in accordance with a specified procedure.

Aim of the research. Analysis of the nurses' knowledge about the rules of the use of direct coercion in the Nursing Homes.

Material and methods. The method of diagnostic survey was used with self constructed questionnaire. The study was conducted in 2010 among the 84 (100%) nurses working in five Nursing Homes in region of Lublin. Research material was statistically analyzed using computer software STATISTICA 8.0 (StatSoft Poland).

Results. Selfassessment of the level of knowledge of nursing staff concerning the rules of using direct coercion is high (76.19%), what is not always confirmed in the analysis of the responses of the nurses on the different elements of coercion. Nurses with work experience less than 10 years significantly more often assessed their knowledge in this field as very good. Nurses are interested in participating in training on this subject (66.67%). Direct coercion is used in Nursing Homes very rarely (33.33%) or none at all (42.86%). Most commonly is used to patients who commit assault against their own life or health, or others (79.76%). The most common form of direct coercion is using a drug (47.62%) or holding the patient (34.52%). The choice of form of coercion usually depends on convenience of medical staff. According to most respondents, nurse may take the decision to use direct coercion in Nursing Home (60.91%). The use of coercion is recorded (65.48%), the patient is observed, and its state and behavior is monitored every 15 minutes (78.57%).

Conclusions. Knowledge of respondents about the principles of direct coercion in Nursing Homes is good but does not exclude the needs of training in this subject.

SESJA: ZARZĄDZANIE W PIELEGNIARSTWIE
MANAGEMENT IN NURSING

ANNA ANDRUSZKIEWICZ¹, MARIOLA BANASZKIEWICZ², MIROSŁAWA FELSMANN³, ALICJA MARZEC⁴, BOGUMIŁA KIELBRATOWSKA⁵, ANNA KOCIĘCKA⁶

¹Collegium Medicum, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń, ²Zakład Kształcenia Podyplomowego, ³Katedra i Zakład Pedagogiki i Dydaktyki Pielęgniarskiej, ⁴Katedra i Zakład Pielęgniarstwa Społecznego, Collegium Medicum, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń, ⁵Katedra Perinatologii i Klinika Położnictwa, Uniwersytet Medyczny, Gdańsk, ⁶Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna, Łódź

POCZUCIE WŁASNEJ SKUTECZNOŚCI A ZMIENNE ZWIĄZANE Z FUNKCJONOWANIEM ZAWODOWYM W GRUPIE PIELĘGNIAREK

Wstęp: Poczucie własnej skuteczności różnicuje ludzi pod względem funkcjonowania poznawczego i motywacyjnego. Wiara we własną skuteczność determinuje w dużej mierze to, jak ludzie myślą, czują, jaką mają motywację i jak się zachowują również w pracy.

Cel pracy: Głównym celem prowadzonych badań była ocena związku między poczuciem własnej skuteczności a zmiennymi związanymi z funkcjonowaniem zawodowym w grupie pielęgniarek.

Materiał i metody: Badania prowadzono w wśród 428 osób, w tym 413 (96,5%) kobiet i 15 (3,5%) mężczyzn. W średnim wieku 39,35 lat (przy SD=8,06). Najmłodsza osoba miała 22 lata, a najstarsza 62. Wykorzystano: Skalę Uogólnionej Własnej skuteczności GSES (Generalized Self-Efficacy Scale) autorstwa R. Schwarzera, M. Jerusalema (polska adaptacja: Juczyńskiego) służącą do pomiaru uogólnionego poczucia własnej skuteczności oraz Kwestionariusz: Stres w Pracy adaptacja skróconej wersji Occupational Stres Indicator- OSI-2

Wyniki: Prowadzone badania w grupie pielęgniarek potwierdziły wcześniejsze doniesienia, że praca w tym zawodzie jest odczuwana jako stresująca. Wykazano związek między poczuciem własnej skuteczności a zmiennymi związanymi z funkcjonowaniem zawodowym.

Wnioski: Wysokie poczucie własnej skuteczności jest elementem chroniącym pielęgniarki przed nadmiernym odczuwaniem stresu zawodowego.

THE SENSE OF SELF-EFFICACY AND SELECTED OCCUPATIONAL FUNCTIONING RELATED VARIABLES IN THE GROUP OF NURSES

Introduction. The sense of self-efficacy differentiates people in terms of cognitive and motivational functioning. The belief in self efficacy determines to a large extent the way people think, feel, they are motivated and they behave at work.

The aim of the study. The main aim of the performed studies was to assess the relation between the sense of self-efficacy and variables connected with occupational functioning in the group of nurses.

Material and methods. The studies were carried out among 428 people including 413 (96.5%) women and 15 (3.5%) men. The average age of this people was 39.35 years (SD = 8.06). The youngest person was 22 and the oldest was 62. The following was used: The Generalized Self-Efficacy Scale (GSES) by R. Schwarzer, M. Jerusalem (Polish adaptation by Juczyński) used to measure the generalized sense of self-efficacy and the Questionnaire:

Stress at Work – adaptation of the abbreviated version of the Occupational Stress Indicator – OSI-2.

Results. Present study confirmed in the group of nurses confirmed earlier reports showing that the work in this profession is considered as stressful It was demonstrated that there is a relation between the sense of self-efficacy and the variables connected with occupational functioning.

Conclusion. A high sense of self-efficacy is the element protecting nurses against excessive feeling of occupational stress.

ELŻBIETA GROCHANS¹, KRYSZYNA SEEWALD¹, MAŁGORZATA SZKUP-JABŁOŃSKA¹, ANNA JURCZAK¹, KATARZYNA AUGUSTYNIUK¹, ANNA GRZYWACZ², DOROTA PROCIAK³, BEATA KARAKIEWICZ³

(¹Samodzielna Pracownia Propedeutyki Pielęgniarstwa, ²Katedra i Klinika Psychiatrii, ³Zakład Zdrowia Publicznego, Pomorski Uniwersytet Medyczny, Szczecin)

SATYSFAKCJA Z OPIEKI PIELEŃNIARSKIEJ PACJENTÓW PIELEŃNOWANYCH TRADYCYJNIE ORAZ W SYSTEMIE PRIMARY NURSING

Wstęp: Przemiany zachodzące we współczesnej opiece pielęgniarstwie są podyktowane nie tylko przeobrażeniami wewnątrz środowiska zawodowego, zmianami zachodzącymi w całym systemie ochrony zdrowia, ale przede wszystkim zmieniającymi się jakościowo potrzebami zdrowotnymi społeczeństwa. Wzrosło zainteresowanie oceną świadczeń zdrowotnych z perspektywy samego pacjenta.

Cel pracy: Celem pracy było porównanie satysfakcji pacjenta z opieki pielęgniarstwie w systemie tradycyjnym i zindywidualizowanym *Primary Nursing* oraz uzyskanie odpowiedzi na pytanie, czy system organizacji pracy pielęgniarstwie ma znaczący wpływ na satysfakcję pacjenta z opieki pielęgniarstwie.

Materiał i metody: Badania przeprowadzono w Klinice Uniwersyteckiej Ewangelickiego Szpitala Hubertus w Berlinie w latach 2009 - 2010. Badaniami objęto 202 osoby. Połowę stanowili podopieczni oddziału chirurgii naczyniowej, w którym prowadzono pielęgnację metodą tradycyjną; druga połowa chorych przebywała na oddziale geriatrycznym, gdzie zastosowano system *Primary Nursing*. W celu oceny satysfakcji chorych zastosowano metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem standaryzowanego narzędzia badawczego NSNS (ang. The Newcastle Satisfaction with Nursing Scale).

Wyniki: Analiza danych wskazuje, że pacjenci hospitalizowani na oddziale geriatrycznym lepiej ocenili swoje doświadczenia związane z opieką pielęgniarstwie niż pacjenci na oddziale chirurgicznym. Nie były to jednak różnice istotne statystycznie. Chorzy podobnie ocenili stopień satysfakcji z opieki pielęgniarstwie. W opinii na temat ogólnej oceny pobytu na oddziale 53,4% podopiecznych oddziału geriatrycznego i 51,5% pacjentów oddziału chirurgicznego oceniło hospitalizację bardzo wysoko.

Wnioski: Pielęgniarki sprawujące opiekę nad pacjentem w systemie *Primary Nursing* wykazywały zdecydowanie większą świadomość potrzeb pacjenta niż ich koleżanki pracujące w systemie tradycyjnym. Ogólnie świadczenia pielęgniarstwie oceniono bardzo wysoko. System opieki pielęgniarstwie nie jest więc jedynym elementem wpływającym na jakość sprawowanej opieki.

PATIENTS' SATISFACTION WITH THE TRADITIONAL NURSING CARE AND CARE PROVIDED IN PRIMARY NURSING

Background. Transformations in the present-day nursing care are not imposed only by changes within the professional community or the whole health care system, but first and above all by wider health needs of the society. They have been increasingly interested in the assessment of medical care.

Aim. The aim of this study was to compare patients' satisfaction with nursing care provided in a traditional way and within an individualized system of *Primary Nursing*. The author also

sought for the answer if organization of nursing work has a significant effect on patients' satisfaction with nursing care.

Material and methods. The research was conducted in the clinic in Berlin between 2009 and 2010. In this survey-based study patients' satisfaction with nursing care provided within the Primary Nursing system was measured by means of a standardized research tool The Newcastle Satisfaction with Nursing Scale (NSNS).

Results. The results obtained show that the patients in the geriatric ward evaluated their experiences with nursing care higher than those in the surgery ward. Opinions about the level of satisfaction with nursing care were similar. Some 53,4% of the geriatric ward patients and 51,5% of the surgery ward patients assessed their stay in hospital as generally very good.

Conclusions. The nurses taking care of the patients within the Primary Nursing system were definitely more aware of patients' needs than the nurses working in the traditional way. Nursing services were generally assessed as very good. Therefore, the system of nursing care is not the only one factor which have an influence on quality of nursing.

PATRYCJA GRUCA-WÓJTOWICZ¹, MARIA MIKA²

(¹Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej, Uniwersytet Jagielloński, Kraków, ²Instytut Ochrony Zdrowia, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Tarnów)

SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ W PERSPEKTYWIE PERSONELU PIELĘGNIARSKIEGO

Wstęp: System zarządzania jakością jest jednym z najpopularniejszych narzędzi doskonalenia zarządzania w zakładach opieki zdrowotnej w Polsce. W normie ISO 9001:2008 wyspecyfikowano wymagania dotyczące zarządzania jakością w przypadku, gdy organizacja zamierza wykazać swoją zdolność do świadczenia usług, spełniających wymogi prawne oraz oczekiwania pacjentów i pracowników (tzw. klientów wewnętrznych). W przypadku organizacji usługowych szczególne znaczenie mają pracownicy bezpośrednio zaangażowani w realizację świadczeń. W tym obszarze istotne znaczenie ogrywa najliczniejsza grupa zawodowa pielęgniarek i położnych.

Cel badania: Celem badawczym ankiet było uzyskanie informacji o poziomie wiedzy na temat systemu zarządzania jakością wśród personelu pielęgniarskiego z uwzględnieniem postrzegania znaczenia tej grupy zawodowej w kształtowaniu jakości usług medycznych.

Materiał i metody: Narzędziem badawczym był kwestionariusz ankietowy, zawierający pytania otwarte i zamknięte skierowane do pielęgniarek zatrudnionych w różnych zakładach opieki zdrowotnej. Badanie przeprowadzono w I kwartale 2011 roku wśród populacji 100 pielęgniarek.

Wyniki: W tekście przedstawiono rozważania związane z rolą personelu pielęgniarskiego jako klienta pośredniego nastawionego na odbieranie i kształtowanie efektywnego systemu zarządzania jakością usług medycznych.

Wnioski: W systemach zarządzania jakością usług medycznych klient wewnętrzny odgrywa niezwykle istotną rolę, ponieważ od niego zależy dominująca część realizacji wymagań normy. Poznanie preferencji motywów zachowania oraz postrzegania systemu powinno znaleźć się w centrum zainteresowań placówek, którym zależy na podnoszeniu jakości świadczonych usług. Autorki próbowały dowieść tezy o dużym znaczeniu świadomości jakościowej pielęgniarek i położnych w kształtowaniu skutecznego znormalizowanego systemu zarządzania usług medycznych.

THE QUALITY MANAGEMENT SYSTEM IN THE VIEW OF NURSING STAFF

Introduction. The quality management system is one of the most popular tools to improve management in health care facilities in Poland. The ISO 9001:2008 standard specifies requirements for quality management if the organization intends to demonstrate its ability to provide services that meet legal requirements and expectations of patients and staff (ie internal customers). In the case of service organizations staff directly involved in the implementation of benefits is particularly important. In this field the largest occupational group of nurses and midwives plays an important role

Aim of the study Survey research goal was to obtain information about the level of knowledge about quality management system among the nursing staff and the perception of the importance of this professional group in shaping the quality of medical services. 3.

Materials and methods. The research tool was a questionnaire containing open-ended

questions and closed directed to nurses employed in various health care facilities. The study was conducted in the first quarter of 2011 within the population of 100 nurses.

Results. The text presents considerations related to the role of nursing staff as an intermediate (internal) client focused on receiving and developing of effective quality management system of medical services.

Conclusion. In the quality management systems of medical services, internal client plays a very important role because it determines the dominant part of the standard. Understanding the preferences of behavior motives and the perception of the system should be at the center of interest of health care facilities, which value on improving the quality of service. The authors tried to prove the thesis of the great importance of awareness of quality management among nurses and midwives in the development of effective and standardized quality management system of medical services.

ZYZNAWSKA JOANNA¹ ĆWIERTNIA BARBARA¹ MADETKO RENATA²

(¹Zakład Fizjoterapii, Instytut Fizjoterapii, ²Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński, Collegium Medicum, Kraków)

DOLEGLIWOŚCI BÓLOWE KRĘGOSŁUPA LĘDŹWIOWEGO W GRUPIE ZAWODOWEJ PIELEŃNIAREK I POŁOŻNYCH

Wstęp: Większość stanowisk pracy wymaga czynności związanych z dźwiganiem i transportem pewnych przedmiotów. W konsekwencji prowadzi to do narastających przeciążeń i dolegliwości bólowych układu ruchu. Grupą wyjątkowo obciążoną takim zagrożeniem są pielęgniarki i położne.

Cel: Prześledzenie statystyk dolegliwości bólowych kręgosłupa u pielęgniarek i położnych oraz zwrócenie uwagi na rozmiar problemu.

Materiał badawczy i metody: Badania przeprowadzono w 200 osobowej, losowo wybranej grupie małopolskich oddziałów szpitalnych, o profilu zabiegowym i zachowawczym. W badaniu wzięły udział wyłącznie pielęgniarki i położne. Badanie przeprowadzono metodą sondażu diagnostycznego. Posłużono się ankietą składającą się z 25 pytań o zróżnicowanej konstrukcji. Ból mierzono za pomocą wzrokowo-analogowej skali VAS. Uzyskane wyniki rozpatrywano pod względem ilościowym.

Wyniki: Występowanie bólu zgłosiło 92,9% badanych, średnia wieku zgłaszających przewlekłe dolegliwości (38,4) była zaskakująco niska. Większość respondentek zgłaszała związek między dolegliwościami a przeciążeniem układu ruchu podczas dyżuru. Poziom dolegliwości i ich częstotliwość występowania wyraźnie korelował z koniecznością korzystania ze zwolnień lekarskich oraz pogorszeniem komfortu pracy, co zdecydowanie przekładało się na jakość świadczonych usług. Dolegliwości bólowe najczęściej dotyczyły odcinka lędźwiowego kręgosłupa. Badając czynności, które najczęściej wywoływały dyskomfort stwierdzono, że jest to schyłanie się, podnoszenie oraz stanie. W badaniach próbowano też określić, w jakim stopniu warunki pracy mają wpływ na komfort wykonywanych czynności oraz oceniono poziom wiedzy na temat ergonomii pracy.

Wnioski: Badania ujawniły, że pielęgniarki i położne są grupą zawodową szczególnie narażoną na dysfunkcje kręgosłupa w wyniku przeciążenia. Poziom wiedzy na temat profilaktyki bólu kręgosłupa w tej grupie jest niedostateczny. Należy zwrócić baczność uwagę na potrzebę ergonomii pracy w służbie zdrowia i przedstawić bogatą ofertę szeroko rozumianej profilaktyki.

PAIN IN THE SPINE PROFESSIONAL GROUP OF NURSES AND MIDWIVES

Introduction. Most jobs require activities related to being moved and the transportation of certain items. This in turn leads to growing congestion and pain of movement. A group of extremely burdened with such a threat is a nurse and midwives. Objective Statistics traced back pain among nurses and midwives and to highlight the extent of the problem.

Research material and methods. The study was conducted in a 200-person, randomly selected group of Malopolska hospital wards, the profile of surgical and conservative management. Participated in the study only nurses and midwives. The study was conducted using a diagnostic survey. The questionnaire consists of 25 questions of varying design. Pain

was measured using visual analogue scale VAS. The results obtained have been considered in terms of quantity.

Results. The occurrence of pain reported 92.9% of respondents reporting an average age of chronic ailments (38.4) was surprisingly low. Most respondents reported a link between illnesses and overload the musculoskeletal system during the call. The level of symptoms and their frequency clearly correlated with the need to use sick leave and the deterioration of comfort, which will definitely translate into the quality of services provided. Mostly related to pain of the lumbar spine. In examining the activities that caused the most discomfort, it was found that it is bending, lifting and state. The study also attempted to determine the extent to which working conditions affect the comfort of their operations and assesses the level of knowledge about ergonomics.

Conclusion. The study revealed that a group of professional nurses and midwives are particularly vulnerable to dysfunction of the spine as a result of overload. The level of knowledge about the prevention of back pain in this group is inadequate. Please pay close attention to the need for ergonomics in the health sector and provide a wide range of broader prevention.

**SESJA: WYKORZYSTANIE OSIĄGNIĘĆ BIOLOGII
MEDYCZNEJ W PIELEŃNIARSTWIE**
**THE USE OF THE ACHIEVEMENTS OF MEDICAL
BIOLOGY IN NURSING CARE**

BARBARA MACURA, LEOPOLD ŚLIWA

(Zakład Biologii i Rozwoju Człowieka, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński, Collegium Medicum, Kraków)

WPŁYW DIETY, ZRÓŻNICOWANEJ POD WZGLĘDEM ZAWARTOŚCI FITOESTROGENÓW, NA UKŁAD ROZRODCZY SAMCÓW MYSZY

Wstęp: Fitoestrogeny to grupa substancji występująca naturalnie w wielu roślinach. Ich najbogatszym źródłem w diecie człowieka są soja i produkty sojowe. Fitoestrogeny wykazują znaczne podobieństwo w budowie do głównego żeńskiego hormonu płciowego 17 β estradiolu i dlatego mogą naśladować w organizmie jego działanie.

Cel: Celem badania była odpowiedź na pytanie, czy fitoestrogeny mogą wpływać na funkcjonowanie męskiego układu rozrodczego.

Materiał i metody: Dojrzałe samce myszy szczepu Balb/c były karmione trzema rodzajami specjalnie przygotowanych pasz, które różniły się zawartością soi, a więc i fitoestrogenów.

Wyniki: Histologiczne zmiany w jądrach zwierząt karmionych paszą zawierającą soję obejmowały: zaburzenia w przebiegu spermatogenezy, zahamowanie podziałów komórek germinalnych, degenerację nabłonka płciowego w kanalikach nasiennych, spadek ilości dojrzałych plemników i ich żywotności. Fitoestrogeny wykazały również wpływ na wysokość komórek nabłonka w głowie, trzonie i ogonie najądrza.

Wnioski: Wyniki badań wskazują, że fitoestrogeny mogą zaburzyć płodność osobników męskich.

EFFECT OF DIET, CONTAINING DIFFERENT AMOUNT OF PHYTOESTROGENS, ON MALE MOUSE REPRODUCTIVE SYSTEM

Introduction. Phytoestrogens are the group of substances which naturally can be found in many plants. The richest sources of phytoestrogens in human's diet are soy and soy products. Phytoestrogens have similar structure to main female sex hormone 17 β estradiol, therefore displaying mimic effects of this hormone in organism.

Aim. The aim of the dissertation was to investigate if phytoestrogens are able to influence on the functions of male reproductive system.

Material and methods. Male Balb/c mice were fed three kinds of special prepared animal chows that differed in content of soy, and in this way in content of phytoestrogens. The experiment comprised mice adulthood.

Results. The histological changes in testes of animals fed the chow with soy showed: disturbance of spermatogenesis, delay of germinal cell divisions, degeneration of seminal tubule epithelium, decrease in number of mature sperm cells and their lower viability. Moreover, phytoestrogens displayed effects on height of epithelial cells in caput, corpus and cauda of the epididymis.

Conclusions. The results of experiments show that phytoestrogens can disturb the fertility in adulthood.

**KATARZYNA MARCIŃSKA¹, MONIKA MAJEWSKA-SZCZEPANIK¹,
KATARZYNA MARESZ², MARIAN SZCZEPANIK¹**

(¹Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński, Collegium Medicum, Kraków, ²Wydział Biochemii, Biofizyki i Biotechnologii, Uniwersytet Jagielloński, Collegium Medicum, Kraków)

ROLA IL-17 W NASKÓRNICZNIE INDUKOWANEJ SUPRESJI, KTÓRA CHRONI PRZED KOLAGENOWYM ZAPALENIEM STAWÓW

Nasze wcześniejsze badania nad negatywną regulacją stanu zapalnego w CIA wykazały, że naskórna (EC) immunizacja kolagenem łagodzi natężenie choroby, co zaobserwowano w testach makro- i mikroskopowych potwierdzonych pomiarem aktywności mieloperoksydazy. W obecnej pracy wykazaliśmy, że obserwowana ochrona przed CIA może być przenoszona przez komórki węzłów chłonnych pachowych i pachwinowych oraz splenocyty izolowane od myszy EC immunizowanych kolagenem (COLL). Tymocyty i komórki węzłów chłonnych krezkowych izolowane od EC toleryzowanych myszy nie przenosiły supresji. Minimalna liczba nieseparowanych komórek węzłów chłonnych, która może hamować CIA wynosi 4×10^5 /myszy. Negatywna selekcja z zastosowaniem przeciwciał monoklonalnych i dopełniacza wykazała, że EC immunizacja kolagenem indukuje komórki T supresyjne TCR β ⁺ CD4⁺ CD8⁺, które hamują proces zapalny w stawach. Ocena produkcji cytokin przez LNC izolowane z myszy EC immunizowanych kolagenem, u których następnie wywołano CIA wykazała zmniejszenie poziomu IFN- γ oraz wzrost stężenia IL-17A w porównaniu do kontroli pozytywnej. Ponadto, produkcja IL-4, IL-10 i TGF- β przez LNC od myszy EC traktowanych kolagenem była podobna do poziomu cytokin uwalnianych przez LNC od myszy kontrolnych. Komórki węzłów chłonnych od myszy EC traktowanych COLL w opatrunku produkowały wyższy poziom IL-17A w porównaniu do kontroli. Neutralizacja IL-17A *in vivo* u wcześniej EC toleryzowanych myszy znosiła ochronę przed CIA wykazując, że ta cytokina odgrywa ważną rolę w naskórnicznie indukowanej supresji. Podsumowując, naskórna immunizacja kolagenem prowadzi do indukcji limfocytów T supresyjnych TCR β ⁺ CD4⁺ CD8⁺, które chronią przed CIA. Naskórnicznie indukowana protekcja przed CIA jest zależna od IL-17A.

ROLE OF IL-17A IN EPICUTANEOUSLY (EC) INDUCED SUPPRESSION THAT PROTECTS FROM COLLAGEN INDUCED ARTHRITIS (CIA)

Our previous study on negative regulation of inflammatory reaction in CIA showed that epicutaneous (EC) immunization with collagen (COLL) ameliorates disease severity what was determined by macro- and microscopic tests confirmed by myeloperoxidase activity. In the current work we showed that observed protection from CIA can be transferred with auxiliary and inguinal lymph node cells (LNC) or splenocytes isolated from mice EC immunized with COLL. Thymocytes and mesenteric LNC isolated from EC tolerized mice did not transfer suppression. Minimal number of unseparated LNC which could inhibit CIA was 4×10^5 /mouse. Negative selection experiments employing monoclonal antibodies and complement showed that EC immunization with COLL induces TCR β ⁺ CD4⁺ CD8⁺ double positive T suppressor cells which inhibit inflammatory process in the joints. Cytokine production by LNC isolated from mice EC immunized with COLL before induction of CIA showed decreased release of IFN- γ and increased synthesis of IL-17A when compared to positive control. Moreover, IL-4, IL-10 and TGF- β production by LNC isolated from mice EC

treated with COLL was similar to cytokine release by LNC taken from control mice. Lymph node cells of COLL patched mice produced increased level of IL-17A when compared to control group. In vivo neutralization of IL-17A in previously EC tolerized mice abolished protection from CIA showing that this cytokine plays an important role in EC induced suppression. To summarize, EC immunization with COLL leads to induction of TCR β + CD4+ CD8+ T suppressor cells which protect from CIA. EC induced protection from CIA is IL-17A dependent.

JOANNA BONIOR¹, JOLANTA JAWOREK¹, MICHALINA KOT¹, STANISŁAW J. KONTUREK², WIESŁAW W. PAWLIK²

(¹Zakład Fizjologii Medycznej, Instytut Fizjoterapii, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński, Collegium Medicum, Kraków, ²Wydział Lekarski Uniwersytet Jagielloński, Collegium Medium, Kraków)

CZY ENDOTOKSEMIA WCZESNEGO OKRESU ŻYCIA MODULUJE PRODUKCJĘ BIAŁKA SZOKU CIEPLNEGO 60 POPRZEZ AKTYWACJĘ TLR4?

Wstęp: Endotoksyny bakteryjne (lipopolisacharydy - LPS) są odpowiedzialne za wstrząs septyczny i uszkodzenia wielonarządowe, jednak uprzednie ich podanie w niskich dawkach zmniejsza uszkodzenie trzustki w przebiegu jej ceruleinowego zapalenia (CIP) u szczurów. LPS działają za pośrednictwem receptorów Toll 4 (TLR4).

Cel: Zbadanie wpływu endotoksemii bakteryjnej we wczesnym okresie życia na produkcję TLR4, proapoptotycznego białka szoku cieplnego 60 (heat shock protein HSP60) oraz Bax i antyapoptotycznego Bcl-2 w komórkach pęcherzykowych trzustki u dorosłych zwierząt.

Materiał i metodyka: Młode szczury (25g) nastrzykiwano endotoksynami bakteryjnymi (*Escherichia coli*) (5, 10 or 15 mg/kg/dzień) przez 5 kolejnych dni. Grupa kontrolna otrzymywała sól fizjologiczną. Dwa miesiące później izolowano pęcherzyki trzustkowe ze wszystkich grup eksperymentalnych i poddawano je stymulacji ceruleinowej (10-8M). Produkcję białka oznaczano przy użyciu metody Western-blot.

Wyniki: W pęcherzykach trzustkowych w warunkach kontrolnych wykazano produkcję białka: TLR4 na poziomie umiarkowanym wraz z wysoką ekspresją HSP60 i Bax oraz niską dla Bcl-2. Podanie młodym szczurom LPS nie wpłynęło na produkcję badanych białek, za wyjątkiem TLR4. Stymulacja ceruleinowa podnosi produkcję białek TLR4 i Bcl-2 oraz obniża HSP60 i Bax. Endotoksemia we wczesnym okresie życia odwraca niekorzystne działanie ceruleiny na poziom produkcji białka proapoptotycznego HSP60 oraz Bax w komórkach pęcherzykowych trzustki. Ponadto w sposób zależny od dawki podnosi produkcję TLR4 u dorosłych zwierząt. Z drugiej strony, LPS zmniejsza również produkcję białka antyapoptotycznego Bcl-2, stymulowanej przez ceruleinę.

Wnioski: Endotoksemia we wczesnym okresie życia prawdopodobnie indukuje HSP60 poprzez TLR4 i może brać udział w ochronie tkanki trzustkowej przed uszkodzeniem, za pośrednictwem LPS.

DOES ENDOTOXEMIA IN THE INFANT RATS MODULATE HEAT SHOCK PROTEIN 60 IN THE PANCREATIC ACINAR CELLS VIA ACTIVATION OF TOLL-LIKE RECEPTOR4?

Introduction. Lipopolysaccharide endotoxin (LPS) is responsible for septic shock and multiorgan failure, but pretreatment of the rats with low doses of LPS reduced pancreatic damage produced by caerulein-induced pancreatitis (CIP). Toll-like receptor 4 (TLR4) has been identified as the primary receptor for LPS.

Aim: This study was undertaken to investigate the effects of endotoxemia induced in the early period of life on toll-like receptor 4 (TLR4), proapoptotic heat shock protein 60 (HSP60) and Bax or antiapoptotic molecules Bcl-2 protein expression detected in the pancreatic acinar cells of adult animals.

Materials & Methods. Newborn rats (25g) were injected with endotoxin (*Escherichia coli*) (5, 10 or 15 mg/kg/day) for 5 consecutive days. Control animals received injections of physiological saline. Two months later pancreatic acinar cells were isolated from all above groups of rats and subjected to caerulein stimulation (10⁻⁸M). Total protein expression were isolated for Western-blot.

Results. Mild TLR4 protein level, together with high levels of HSP60 or Bax protein and low expression of Bcl-2 protein has been observed in the pancreatic acinar cells under basal conditions. Pretreatment of newborn rats with LPS failed to affect above proteins, except that for TLR4. Caerulein stimulation upregulated TLR4, Bcl-2 and downregulated the HSP60 or Bax proteins. Endotoxemia in the infant rats reversed above caerulein - induced suppression of proapoptotic HSP60 and Bax proteins and significantly and dose-dependently increased protein expression for TLR4 in the pancreatic acini obtained from adult rats. On the other hand, LPS inhibited antiapoptotic Bcl-2 protein levels stimulated by caerulein.

Conclusions. Endotoxemia in the infant rats probably promotes the induction of HSP60 via TLR4 and could take a part in the LPS-induced protection of the pancreatic tissue against acute damage.

**SESJA: HUMANISTYCZNY I SPOŁECZNY WYMIAR
OPIEKI PIEŁĘGNIARSKIEJ
HUMANISTIC AND SOCIAL ASPECTS OF NURSING
CARE**

MAREK MOTYKA

(Zakład Psychologii Zdrowia, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

ROLA AKTYWNEGO SŁUCHANIA W KOMUNIKACJI TERAPEUTYCZNEJ Z PACJENTEM

Biopsychospołeczne podejście, obecne we współczesnej medycynie i charakterystyczne dla współczesnego pielęgniarstwa, w sposób zdecydowany wskazuje na konieczność integracji metod leczenia i pielęgnowania z praktycznie zorientowaną psychologią. Integracja ta wyraża się najlepiej w terapeutycznej komunikacji z pacjentem.

Celem referatu jest przybliżenie pojęcia komunikacji terapeutycznej oraz charakterystyka jej najważniejszego narzędzia jakim jest aktywne słuchanie. Autor prezentuje techniki aktywnego słuchania, takie jak: potwierdzanie odbioru informacji, konkretyzowanie, parafrazowanie, odzwierciedlanie uczuć i odzwierciedlanie potrzeb. Wskazuje na ważną rolę diagnostyczną i terapeutyczną aktywnego słuchania, pozwalającego na empatyczne zrozumienie pacjenta i zbudowanie z nim terapeutycznie działającej relacji.

THE ROLE OF ACTIVE LISTENING IN THERAPEUTIC COMMUNICATION WITH PATIENTS

The biopsychosocial approach present in modern medicine and contemporary nursing profession strongly emphasizes the necessity to integrate medical treatment and nursing with a practically-oriented psychology. This integration is best expressed in therapeutic communication with patients.

The aim of this paper is to define therapeutic communication and to characterise the most important tool, namely active listening. The author presents active listening techniques, such as: confirming, specifying, paraphrasing, reflecting feelings and reflecting needs. The author highlights the diagnostic and therapeutic importance of active listening which enables the understanding of the patients' needs and the constructing of a relationship which has a therapeutic effect.

WOJCIECH KLAPA, JOANNA MIARKA

(Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

WSTĘPNA DIAGNOZA SPECJALISTYCZNA DZIECKA SKRZYWDZONEGO, UMIESZCZONEGO W RODZINNYM POGOTOWIU OPIEKUŃCZYM

Wstęp: Rodzinne Pogotowia Opiekuńczego (RPO) są zinstytucjonalizowaną, transkulturową formą sprawowania opieki wobec każdego dziecka będącego w sytuacji kryzysowej tj. zagrożenia zdrowia i/lub życia. Do RPO trafiają dzieci z szeroką gamą zaburzeń biopsychospołecznych. Działanie Rodzinnego Pogotowia Opiekuńczego ma na celu przywrócenie dziecku w możliwie maksymalnym stopniu zaburzonych funkcji, co stanowi podstawę działań prewencyjnych w profilaktyce trzeciorzędowej. Aby tego dokonać, w pierwszym należy dziecko poddać diagnozie specjalistycznej pod kątem zaburzeń, a następnie wyjaśnić opiekunom jak powinni pracować z dzieckiem, by pomóc. Niestety, tylko nieliczne dzieci zanim trafią do RPO poddawane są diagnozie. Dzieje się tak tylko, gdy problemy zdrowotne dziecka w sposób rażący wymagają natychmiastowego skonsultowania.

Cel badań: Celem pracy jest zapoznanie pielęgniarek z funkcjonowaniem RPO i wskazanie im roli diagnozy w budowaniu profilaktyki wobec dziecka skrzywdzonego.

Materiał i metody: Materiał do pracy został zebrany przez zastosowanie sondażu diagnostycznego i metody indywidualnych przypadków. W ramach stosowanych metod wykorzystano następujące techniki badawcze - rozmowę, wywiad z opiekunami prawnymi i kuratorem zawodowym, obserwację uczestniczącą oraz analizę dokumentów medycznych. Teren badań stanowiło RPO w Zagórniku.

Wyniki i wnioski: Analiza wyników badań wskazuje na potrzebę prowadzenia ciągłej, fachowej edukacji zdrowotnej opiekunów dzieci – ofiar przemocy. Najczęściej opiekunowie dziecka przebywającego w RPO są pozostawieni sami wobec problemów zdrowotnych podopiecznego, w sytuacji kiedy tego najbardziej potrzebują. Opiekunowie wymagają pogłębienia wiedzy i wsparcia w zakresie problemów zdrowotnych podopiecznych i budowania rodzinnego systemu profilaktycznego. Umieszczenie dziecka strauatyzowanego w placówce opiekuńczej powinno być możliwe tylko po konsultacji lekarskiej.

PRELIMINARY DIAGNOSING A HARMED CHILD PLACED IN A FAMILY EMERGENCY SHELTER

Introduction. A Family Emergency Shelter (FES) is an institutionalized transcultural form of taking care of every child found in a critical situation, i.e. one threatening its life or health. When a child lands in an FES it has an array of biopsychosocial disorders. The purpose of FES is restoring a disturbed child's functions back to the highest degree, which constitutes a basis for taking preventive measures in tertiary prevention. In order to accomplish that, first, a child must be put through specialized examination paying particular attention to disorders, and secondly, the guardians must be instructed on how to work with a child in order to help it. Unfortunately only a few children undergo a diagnosis before they are placed in an FES. It occurs only when a child's problems grossly demand an instant consultation.

Aim. The purpose of the work is to make nurses familiar with the operations of EFSs and to sensitize them to the role of diagnosis in building prevention with regard to a harmed child staying at a help centre.

Material and Method. Material for this work was collected by means of employing diagnostic survey and applied method of individual cases. Parts of the used methods constitute conversation, interviewing legal guardians as well as professional guardians, participative observation and analysis of medical documents. Field of research was EFS in Zagórnik.

Results and Conclusion. Analysis material collected suggests the need of providing the guardians of children (who have fallen victim of violence) with continuing specialist education. In most cases, the guardians of a child staying at EFSs are left to their own devices regarding its health problems, exactly when they need help the most. Legal guardians require broadening their knowledge and support in their charges' health problems and in building domestic prevention system. Placing a traumatized child in a welfare institution should be allowed only after an initial medical consultation.

MACIEJ ZAŁUSKI

(Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

PRZEMYŚLENIA POJAWIAJĄCE SIĘ U CZŁOWIEKA W TRAKCIE ZMAGANIA SIĘ Z KRYZYSEM A OBAWY STRESU, OZNAKI ROZWOJU I PRZEKONANIA NA TEMAT SIEBIE I ŚWIATA

Wstęp: Kontakt człowieka z krytycznymi wydarzeniami życiowymi kształtuje przekonania o sobie i świecie, rodzi objawy stresu, jak i oznaki rozwoju. U człowieka pojawiać się mogą przemyślenia dotyczące: przebiegu zdarzenia, powodów jego zajścia i rozumienia przyczyn, sensu i celu zdarzenia, znaczenia zdarzenia dla dalszego życia człowieka, własnego funkcjonowania i zmiany osobowej.

Cel badania: Poznanie relacji łączących występowanie przemyśleń z obecnością objawów negatywnych i pozytywnych pozwolić może na lepsze dostosowanie pomocy osobom w kryzysie psychicznym.

Materiał i metody: Badania przeprowadzono w grupie studentów kierunku: pielęgniarstwo. Zastosowano: inwentarz PTCI (Foa), skalę IES-R (Weiss, Marmar), skalę WAS (Janoff-Bulman), inwentarz PTGI (Tedeschi, Calhoun) oraz własny kwestionariusz.

Wyniki: Analizą objęto wyniki pochodzące od 234 osób. Bardzo częste zastanawianie się nad powodami zajścia zdarzenia współwystępowało zarówno ze wzrostem wskaźnika zmian rozwojowych, jak i objawami negatywnymi. Poszukiwanie sensu zawartego w zdarzeniu wiązało się z występowaniem zmian rozwojowych, a przekonanie o braku sensu współwystępowało ze wzrostem negatywnych przekonań o świecie i sobie. Myślenie na temat wagi zdarzenia dla dalszego życia człowieka współwystępowało ze wzrostem nasilenia zmian rozwojowych i objawów negatywnych, natomiast odstępianie od omawianych rozważań wiązało się ze wzrostem negatywnych przekonań o sobie. Podejmowanie przemyśleń na temat własnego funkcjonowania wiązało się ze wzrostem zmian rozwojowych, jak i objawów negatywnych. Brak wspomnianych przemyśleń współwystępował ze spadkiem nasilenia objawów negatywnych. Koncentrowanie się na pozytywnych zmianach siebie współwystępowało ze wzrostem zmian rozwojowych i objawów negatywnych, natomiast brak jakichkolwiek przemyśleń na ten temat współwystępował ze spadkiem nasilenia objawów negatywnych.

Wnioski: Obecność przemyśleń u człowieka zmagającego się z kryzysem pełnić może funkcję ochrony, jak i służyć rozwojowi. Fakt ten wymaga uwzględnienia w trakcie udzielania mu pomocy.

OCCURRENCE OF RUMINATIONS IN PERSONS UNDER PERSONAL CRISIS, THE STRESS SYMPTOMS, SYMPTOMS OF THE PERSONAL GROWTH, AND BELIEFS ABOUT ONESELF AND THE WORLD

Introduction. The contact of the human with critical live events to shape the beliefs about oneself and world, to cause the stress symptoms as well as the signs of the development. The human to be able to ruminate about: course of the event, reasons why it occurred and understanding of the causes, meaning of the event and its purpose, relevance of the event for the further life, functioning, and the personal change.

Aims of study. To cognition of the relations between ruminations, negative, and positive symptoms to enable better adjustment to the needs the persons under the personal crisis.

Material and methods. The study was executed in population of students of the field nursery. The study employed the following questionnaires: the PTCI inventory (Foa), the IES-R scale (Weiss, Marmar), the WAS scale (Janoff-Bulman), the PTGI inventory (Tedeschi, Calhoun). A questionnaire designed by the author was used to measure the presence and intensity of ruminations relating to a critical live event.

Results. The study included 234 students. Very frequent ruminations about reasons of the event coincided both with the increase in the intensity of the growth symptoms as well as the negative symptoms. Ruminations about the meaning and purpose of the event proved to be relevant to the positive symptoms, and relate to the intensity of negative beliefs about world and oneself, too. Ruminations about the relevance of the event for the further life coincided with the increase in the intensity of the growth symptoms as well as the negative symptoms, however, the lack of ruminations coincided with the increase the negative beliefs about oneself. Ruminations about the own behavior during to struggle with the consequences of event coincided both with the increase in the intensity of the growth symptoms as well as the negative symptoms; the lack of ruminations coincided with decrease negative symptoms. Ruminations about positive changes coincided with the increase in the intensity of the growth symptoms, as well as the negative symptoms, the lack ruminations coincided with the decrease in the intensity of the negative symptoms.

Conclusions. The presence of the ruminations in people under psychological crisis may serve to be the protection as well as to the personal growth. This fact needs consideration when the help is provided to human under personal crisis.

MONIKA CEMPA

(Wydział Lekarski, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

FUNKCJONOWANIE PSYCHOSPOŁECZNE OSÓB PO ZABIEGU LARYNGEKTOMII TOTALNEJ W ASPEKCIE BRAKU ZDOLNOŚCI MOWY JAKO WYZWANIE ZAWODOWE PIELĘGNIARKI

Wstęp: Zabieg laryngektomii totalnej powoduje nie tylko skutki fizyczne, które przejawiają się w braku zdolności mówienia ale przede wszystkim psychologiczne, do których przede wszystkim można zaliczyć depresję, brak samoakceptacji oraz nieumiejętność przystosowania się do zmienionych warunków funkcjonowania w społeczeństwie. Taka sytuacja chorego stanowi wyzwanie dla efektywnej i profesjonalnej pracy pielęgniarki.

Cel pracy: Celem pracy było poznanie zależności pomiędzy utratą zdolności mowy a stanem psychicznym i emocjonalnym osób poddanych zabiegowi całkowitego usunięcia krtani, zwłaszcza problemu samoakceptacji, oceny własnej przyszłości, motywacji do walki o powrót do normalnego funkcjonowania w społeczeństwie oraz ukazanie wagi uzyskanych wyników w praktyce zawodowej pielęgniarki.

Materiał i metody: Badania przeprowadzono wśród osób poddanych zabiegowi całkowitego usunięcia krtani pozostających w różnych odległościach czasu od operacji. Wzięło w nich udział 61 osób – będących pacjentami Szpitala Specjalistycznego im. Stefana Żeromskiego w Krakowie oraz należących do ogólnopolskiego forum internetowego osób laryngektomowanych „socjum.pl”. Badania były przeprowadzane od początku listopada 2009 roku do końca kwietnia 2010 roku. Metodę badań stanowił sondaż diagnostyczny. Zastosowano technikę ankietową. Narzędzie badawcze stanowił kwestionariusz ankiety.

Wyniki: Z biegiem czasu poziom akceptacji utraty głosu przez osoby laryngektomowane zwiększa się. Im dłuższa odległość czasowa od zabiegu, tym lepsza jest ocena własnej przyszłości przez chorych. Stany depresyjne u pacjentów pojawiają się najczęściej bezpośrednio po zabiegu całkowitego usunięcia krtani.

Wnioski: Znajomość i zrozumienie stanu psychologicznego laryngektomowanych ułatwia pracę pielęgniarską oraz przyczynia się do poszerzenia empatii i wyrozumiałości pielęgniarek współpracujących z chorymi.

PSYCHOSOCIAL FUNCTIONING OF PEOPLE AFTER TOTAL LARYNGECTOMY IN TERMS OF LACK OF ABILITY TO SPEAK AS A CHALLENGE TO PROFESSIONAL NURSES

Introduction. This surgery isn't making only physical effects which are displaying, in lack of the ability of talking, but above all psychological to which we can rank depressions, the lack of self-acceptance and the inability of adapting in changing society. This situation of ailing is a challenge for efficacy and professional nursing.

Aim. Aim of the work was knowing correlation between lost of the ability of talking, and mental and emotional state of people subjected to the surgery of the removing the voice box, above all self-acceptance problem, evaluation of own future, and motivation to return to the normal functioning in society and show the weight of acquire outcome in nursing.

Material, methods. The researches were carried among people subjected to the surgery of the removing the voice box staying in different distances of the time from the operation. 61

patients, from Żeromski Hospital in Cracov and members of the all- Internet forum of laryngectomic persons “socjum.pl”, took part in researches. The researches was conducted since November to April of 2010. This method was a diagnostic survey, and the research tool were questionnaire.

Results. With time, the level of approval of loss the voice, by laryngectomic people is growing up. If there’s more time from survey, then the evaluation of future is better. The depressive states, most often appears right after surgery.

Conclusions. Acquaintance and comprehension of mental state of laryngectomic persons made a practice of nursing easier and is the reason of diversify of empathy and toleration of nurses who cooperation with infirm.

ANNA ANDRUSZKIEWICZ¹, MARZENA SOBCZAK¹, MARIOLA BANASZKIEWICZ¹, MARIOLA ZAMOJSKA-NOWAK²

(¹Wydział Nauk o Zdrowiu, Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna, ²Pomorskie Centrum Chorób Infekcyjnych i Gruźlicy w Gdańsku)

EMPATIA A TYPY ZACHOWAŃ W PRACY W GRUPIE PIELEŃNIAREK ODDZIAŁÓW ZAKAŹNYCH

Wstęp: Grupy zawodowe zajmujące się profesjonalnym pomaganiem drugiemu człowiekowi, w którym narzędziem pracy są umiejętności społeczne są narażone na wypalenie zawodowe. Empatia odgrywa w niektórych profesjach, w tym również w przypadku pielęgniarek bardzo ważną rolę. Można przypuszczać, że istnieje związek między empatią a typami zachowań jakie reprezentują pielęgniarki w pracy zawodowej.

Cel pracy: Głównym celem prowadzonych badań była ocena związku empatii i typów zachowań związanych z pracą w grupie pielęgniarek.

Materiał i metody: Przebadano razem 61 kobiet – w średnim wieku 43,28 lat (przy SD=7,88). Najmłodsza miała 23 lata, a najstarsza 58. Średni staż pracy badanych pielęgniarek wynosi M=21,98 przy odchyleniu standardowym SD=8,559. Zastosowano: Kwestionariusz AVEM do badania typów zachowań i przeżyć w pracy oraz Kwestionariusz Wrażliwości Empatycznej.

Wyniki: Badane pielęgniarki w pracy zachowują się w zróżnicowany sposób, jednak najczęściej zgodnie z typem oszczędnym i z typem zdrowym. Średnie nasilenie empatii w jej trzech wymiarach jest na poziomie przeciętnym, jednak najwyższe wyniki uzyskały badane w skali mówiącej o umiejętnościach przyjmowania punktu widzenia innych ludzi w codziennych sytuacjach.

Wnioski: 1. Pielęgniarki z wysokim nasileniem w zakresie umiejętności przyjmowania perspektywy częściej funkcjonują w pracy w sposób zdrowy a rzadziej w sposób oszczędny i wypalony. 2. W procesie edukacji przed i podyplomowej pielęgniarek należy zwrócić uwagę na kształtowanie empatii.

EMPATHY AND THE TYPES OF BEHAVIOUR IN THE GROUP OF NURSES WORKING IN DEPARTMENTS OF INFECTIOUS

Introduction. Professional groups involved in the professional helping another person, in which the tool are social skills which are at risk of burnout. The empathy plays in certain professions, including nurses, a very important role. It may assume that there is a relation between the empathy and the types of behaviours which nurses represent at work.

Aim. The aim of work The main aim of the study was an assessment of the relationship of empathy and types of work-related behaviours in a group of nurses.

Materials and methods. It was studied together 61 women - middle-aged 43.28 years (SD = 7.88 at.) The youngest was 23 years old and the oldest was 58. The average work experience of the nurses is M = 21.98 with a standard deviation SD = 8.559. There were used: Questionnaire AVEM surveys the types of behaviours and experiences at work, and Empathic Sensitivity Questionnaire.

Results. Investigated nurses at work behave in different ways, but generally in accordance with the type of cost-effective and healthy type. The average intensity of empathy in its three

dimensions is at the level of average, however, the highest scores were received in the scale test of speaking skills, taking the perspective of other people in everyday situations

Conclusions.

1. Nurses with a high intensity in the range of skills of taking a perspective more often take part in work in a healthy way and more seldom in an economical and burned way.
2. In the process of pre-and post-graduate education of nurses, attention should be paid to the development of empathy.

BARBARA ŚLUSARSKA, SYLWIA BARCZAK, DANUTA ZARZYCKA, BEATA DOBROWOLSKA, TOMASZ CUBER

(Katedra Rozwoju Pielęgniarstwa, Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny, Lublin)

ZNACZENIE WARTOŚCI OSOBISTYCH I SYMBOLI SZCZĘŚCIA WŚRÓD PIELĘGNIAREK AKTYWNYCH ZAWODOWO

Wstęp: Wartości osobiste człowieka i wyrażone symbole szczęścia ludzkiego nadają sens jego egzystencji, kształtują życie oraz określają jego styl. Hierarchia wartości osobistych wśród pielęgniarek powinna być spójna z wyznacznikami pełnionej przez nie roli zawodowej i oczekiwaniami społecznymi odbiorców ich świadczeń.

Cel: Celem pracy jest przedstawienie zakresu wartości osobistych i symboli szczęścia w grupie pielęgniarek pracujących zawodowo oraz określenie różnic w ich preferencji zależnych od cech społeczno-zawodowych.

Metodyka: Badania przeprowadzono przy użyciu standaryzowanej Listy Wartości Osobistych (LWO) wg Juczyńskiego. Zakres badania obejmował także pytania metryczkowe i opinie pielęgniarek na temat roli symboli pielęgniarstwa. Badaniami objęto grupę 200 pielęgniarek pracujących w kilku szpitalach w Lublinie.

Wyniki badań: W grupie badanych pielęgniarek 96,00% (n=192) stanowiły kobiety i 4,00% (n=8) mężczyźni. Wyniki badań skali LWO w kategoriach wartości osobistych wskazują, że pielęgniarki najwyżej cenią następujące wartości: dobre zdrowie, sprawność fizyczna i psychiczna, miłość i przyjaźń, wiedza i mądrość, inteligencja i bystrość umysłu oraz radość i zadowolenie. Analiza statystyczna wykazała istotną korelację pomiędzy inteligencją i bystrością umysłu ($R=0,15$; $p=0,04$) oraz wiedzą i mądrością ($R=-0,21$, $p=0,003$) a rolą symboli pielęgniarstwa w codziennym życiu.

Wnioski: Kategorie wartości osobistych wskazywane przez pielęgniarki takie jak „miłość i przyjaźń” oraz „inteligencja i bystrość umysłu” posiadają związek istotny statystycznie z wiekiem, stażem pracy badanych oraz opinią dotyczącą roli symboli pielęgniarstwa

THE IMPORTANCE OF PERSONAL VALUES AND SYMBOLS OF HAPPINESS AMONG VOCATIONALLY ACTIVE NURSES

Introduction. Personal values of human being and expressed symbols of happiness give the meaning for existence, create life and define style. The hierarchy of personal values among nurses should be coherent with determinants of their vocational roles and social expectations of clients.

Aim. The aim of the study was to illustrate the range of personal values and symbols of happiness among the group of working nurses and determine differences of their preference in dependence on socio-vocational features.

Method and material. The study was conducted by the use of the standardised tool by Juczyński called List of Personal Values (LPV). The range of study also focuses on personal data questions and questions related to opinion of nurses about meaning of nursing symbols. The group of 200 nurses working at a few hospitals in the city of Lublin took part in the study.

Results. The group of surveyed nurses constituted of 96% (n=192) of women and 4% (n=8) of men. The results of LPV scale related to categories of personal values showed that the most important values declared by nurses were: good health, physical and psychological capacity, love and friendship, knowledge and wisdom, intelligence and cleverness, joy and satisfaction. Statistical analysis proved significant correlation between intelligence and cleverness ($R=0.15$; $p=0.04$) and knowledge and wisdom ($R=-0.21$; $p=0.003$) and meaning of nursing symbols in everyday life.

Conclusions. The categories of personal values that were pointed out by nurses, such as: love and friendship as well as intelligence and cleverness had statistically significant correlation with age, years of working and opinion of surveyed nurses connected with meaning of nursing symbols.

Sesje plakatowe

**SESJA: HISTORIA KSZTAŁCENIA I ROZWOJU
ZAWODOWEGO PIELEŃNIARSTWA W POLSCE (H)
HISTORY OF EDUCATION AND PROFESSIONAL
DEVELOPMENT OF NURSING IN POLAND (H)**

**H.1. MAŁGORZATA DZIEDZIC, KAZIMIERA PŁOCH, DOROTA MATUSZYK,
ELŻBIETA SIBIGA**

(Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

**HISTORIA KSZTAŁCENIA POŁOŻNYCH W KRAKOWIE I JEJ
UNIwersYTECKIE TRADYCJE**

Celem artykułu jest przedstawienie uczestnikom konferencji długoletnich tradycji uniwersyteckiego kształcenia położnych w Krakowie.

Kształcenie położnych w Krakowie ma ponad 230 letnią historię, z czego ponad sto pierwszych lat związane było ściśle ze strukturami Uniwersytetu Jagiellońskiego. Podjęcie kształcenia na Krakowskim Uniwersytecie od 1780, zwanym wówczas Szkołą Główną Koronną, związane było ściśle z reformą podupadłej Uczelni oraz nowym systemem edukacji w Rzeczypospolitej. Pierwsze wykłady dla kobiet przy utworzonej katedrze i powstałej klinice położniczej rozpoczął prof. Rafał Czerwiakowski. Zmienność stosunków politycznych, przekształcenia w strukturze i organizacji władz oddziaływało na warunki pracy i kształcenia położnych. W roku akademickim 1895/1896 kształcenie akuserek prowadzone było już samodzielnie, w przekazanej części Kliniki Położniczo –Ginekologicznej św. Łazarza nadal pod nadzorem naukowym Wydziału Lekarskiego. Po odzyskaniu niepodległości została opracowana ustawa o zawodzie oraz regulamin dla szkół położnych. Krakowska szkoła podlegała od tego okresu Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Oddzielenie Państwowej Szkoły Położnych od kliniki stało się możliwe dopiero w 1952 r., a w roku akademickim 2005/2006 rozpoczęto kształcenie położnych ponownie w strukturach Uniwersytetu Jagiellońskiego. W ciągu tego okresu zmieniały się wymagania stawiane chętnym do zawodu, czas nauki, otrzymywane świadectwa. Wchodziły w życie rozporządzenia i ustawy, które regulowały sprawy nauczania zawodu i najbardziej zasadnicze sprawy zawodowe położnych.

**THE HISTORY OF MIDWIFERY TRAINING IN KRAKOW AND ITS TRADITIONS
CONNECTED WITH KRAKOW UNIVERSITY**

The manuscript aims to present the conference participants long-standing traditions of midwifery education at university in Krakow.

Midwifery training in Krakow has a history of over 230 years, and for over 100 years it was closely connected with the structures of the Jagiellonian University. The beginning of midwifery education program at Krakow University in 1780, called Main Royal School at the time, was closely connected with the reform of the run-down school and the new education system in Poland. Prof Rafał Czerwiakowski started the first lectures for women at the newly opened department and obstetric hospital. Changeability of political relations and changes in the structure and organization of authorities affected the conditions of midwifery training and practice. In the academic year 1895/1896 midwifery education program was already conducted independently, in the part of St Lazarus Obstetric-Gynecological Hospital that was handed over, still under the academic supervision of Medical Department. After Poland regained independence Midwifery Practice Act was passed and rules for midwifery schools were provided. Since that time the Krakow midwifery school was under the authority of the Ministry of Religious Affairs and Public Education. Separation of Midwifery School from the

hospital was only possible in 1952, and in the academic year 2005/2006 training returned to the structures of the Jagiellonian University. During that period many things changed: requirements candidates for midwives had to fulfill, length of training, certificates. Government orders and acts which regulated midwifery training and fundamental issues of midwifery practice took effect.

H.2. TERESA GABRYŚ

(Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

ZNACZENIE CZASOPISMA PIELEŃNIARKA POLSKA W ROZWOJU PIELEŃNIARSTWA ZAWODOWEGO W POLSCE

Wstęp: Przedmiotem badań była zawartość czasopisma w okresie dziesięciolecia jego wydawania 1929-1939. W ciągu 10-letniego okresu wydawania czasopisma zawarł się opis dziejów nowoczesnego pielęgniarstwa w Polsce. Czasopismo jest cennym, nie w pełni wykorzystanym źródłem informacji o początkach pielęgniarstwa zawodowego w Polsce.

Cel badania: Pogrupowanie i omówienie treści czasopisma.

Materiał i metoda: Roczniki czasopisma w okresie 1929-1939. Zastosowano metodę analizy źródeł historycznych, która pozwoliła na odtworzenie w sposób obiektywny przebiegu zdarzeń przedstawionych w czasopiśmie i dokonanie interpretacji badanych faktów.

Wyniki: Przeanalizowano 243 artykuły i ustalono 5 głównych grup zagadnień stanowiących treść czasopisma: podstawowa edukacja zawodowa, doskonalenie zawodowe, praktyka zawodowa, działalność PSPZ, prawne regulacje zawodu. W każdej grupie dokonano szczegółowego podziału tematycznego artykułów. W wyniku syntezy analizowanych treści odtworzono przebieg zdarzeń związanych z kształtowaniem zawodu pielęgniarstwa w Polsce.

Wnioski: Czasopismo: integrowało środowisko pielęgniarstwa; służyło pomocą w zdobywaniu wiedzy potrzebnej w realizacji procesu dydaktycznego w szkołach; przyczyniało się do doskonalenia wiedzy zawodowej w praktyce; propagowało zdobycze pielęgniarstwa w krajach zachodnich; informowało o rozwoju pielęgniarstwa i zaangażowaniu w ten proces środowiska lekarskiego, władz państwowych i społeczeństwa; ukazywało pielęgniarstwo zawodowe jako dziedzinę samodzielną, znaczącą dla zdrowia społeczeństwa.

THE IMPORTANCE OF "PIELEŃNIARKA POLSKA" MAGAZINE IN THE NURSING DEVELOPMENT IN POLAND

Introduction. The content of the magazine during the decade of its publishing, 1929-1939, was the subject of study. The description of the history of modern nursing in Poland was included during the 10-year period of magazine publishing. The magazine is a valuable, not fully used source of information about the beginnings of professional nursing in Poland.

Purpose of the study. Grouping and discussing the content of the magazine.

Material and method. Annual volumes of the journal in the period 1929-1939. The method of analysis of historical sources was used to allow reconstruction of the events progress described in the journal and to interpret the investigated facts in an objective way.

Results. 243 articles were analyzed and there were found five main groups of issues of the magazine content: basic vocational education, in-service training, professional practice, PSPZ activity, legal profession regulation. In each group, there was detailed thematic division of the articles. As a result of the synthesis of the analyzed content, the sequence of events were reproduced in association with shaping of the development of the nursing profession in Poland.

Conclusions. Magazine: integrated the nursing environment; provided help in getting the knowledge needed in the process of teaching in schools; contributed to the improvement of professional knowledge in practice; propagated the achievements of nursing in western countries; informed about the development of nursing and involvement of medical community, government and society in the process; demonstrated professional nursing as an independent field, important for public health.

H.3. KATARZYNA JAWORSKA

(Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Szpital Specjalistyczny im. S. Żeromskiego SP ZOZ, Kraków)

HISTORIA KSZTAŁCENIA PIEŁĘGNIAREK W POLSCE

Rozwój pielęgniarstwa jako profesji i dyscypliny naukowej rozpoczął się z początkiem XX wieku. W wyniku licznych wydarzeń historycznych ulegał on i ulega nadal nieustannym przemianom.

Celem pracy było skrótowe przedstawienie rozwoju kształcenia polskich pielęgniarek w oparciu o akty prawne oraz analizę literatury z zakresu historii pielęgniarstwa i kształcenia pielęgniarek.

Początek nowoczesnego pielęgniarstwa w Polsce datuje się na 1911 r. Wtedy to powstała w Krakowie Szkoła Pielęgniarek Zawodowych Panien Ekonomek im. Wincentego a Paulo.

W okresie międzywojennym kształcenie odbywało się na bardzo wysokim poziomie, który ulegał nieustannemu wzrostowi. W kraju powstawały liczne szkoły pielęgniarские. Niestety trudny okres II Wojny Światowej przyczynił się do zahamowania tendencji rozwojowej pielęgniarstwa jako profesji i dziedziny nauczania.

W okresie powojennym pielęgniarstwo Polskie prezentowało bardzo niski poziom. Brak odpowiednich szkół i nauczycieli zawodu spowodował niedostateczną liczbę niezbędnej kadry pielęgniarskiej. Zaistniała sytuacja skutkowała koniecznością utworzenia szkół kształcących w zawodzie. W 1960 r. w Polsce było już 59 szkół kształcących pielęgniarki.

Szkoły powstałe w omawianym okresie charakteryzowały się zróżnicowanym poziomem nauczania oraz niejednorodnym systemem kształcenia, co niekorzystnie wpływało tak na poziom edukacji, jak i świadczonej opieki. W latach 60- tych powstawały 2-letnie szkoły i 5-letnie licea pielęgniarские.

Nadawanie stopnia magistra pielęgniarstwa było możliwe dopiero od 1972 r., kiedy to powstał w Lublinie pierwszy Wydział Pielęgniarstwa w ramach szkolnictwa na poziomie akademickim. Rozpoczęcie kształcenia magistrów pielęgniarstwa doprowadziło do zakończenia edukacji pielęgniarskiej w liceach medycznych i szkołach pomaturalnych.

W roku 1996 Polska przystąpiła do realizacji europejskich standardów kształcenia pielęgniarek.

Przedstawiony zarys rozwoju pielęgniarstwa w Polsce ukazuje ciągłe dążenie środowiska do profesjonalizacji zawodu. Szybki wzrost znaczenia pielęgniarstwa i jego efektywny rozwój jako dyscypliny naukowej nie ulega bowiem wątpliwości. Pielęgniarstwo ma coraz silniejszą pozycję jako dziedzina nauki, co przekłada się na system coraz skuteczniejszej opieki nad pacjentem.

HISTORY OF EDUCATION OF NURSING IN POLAND

The development of nursing as a profession and scientific discipline commenced with the beginning of the XX century. Since then, as a result of historical events nursing has been evolving constantly.

The aim of the study was to present the development of education of nurses in Poland.

The study is an analysis of the literature in the field of history of nursing, nursing education and legislation.

1911 marks the beginning of modern nursing in Poland, when the "Szkoła Zawodowa Pielęgniarek Panien Ekonomek św. Wincentego a Paulo" nursing school was founded in Cracow. In those days the education of nurses was at a very high level and still developing. There were a number of nursing schools established all over the country. The period of Second World War halted the development of nursing as a profession and a field of education. Therefore, Polish nursing after war was at a very low level. Lack of nursing schools and teachers resulted in deficiency of professional nursing staff. Establishment of such schools was considered a necessity. Consequently in 1960 there were 59 nursing schools in Poland. The differences between the post war's schools, having different levels of teaching and using various learning systems, were adversely affecting the level of nursing care. In the 60's, additionally 2-years nursing colleges and 5-years high schools were formed. Faculty of Nursing in Lublin established in 1972, allowed graduation with the master's degree in nursing as the first university in Poland. Nursing training at the tertiary education level has contributed to termination of education in nursing high schools and colleges. Since 1996 Poland has implemented European standards of nursing training. In recent years nursing gains a stronger position as a scientific discipline. Constant development of nursing as a scientific discipline leads to significant improvement of nursing profession.

H.4. ALICJA KAMIŃSKA¹, ALEKSANDRA LISZKA², IWONA BODYS-CUPAK¹

(¹Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków, ²Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych w Katowicach)

ŚWIADOMOŚĆ ODPOWIEDZIALNOŚCI ZAWODOWEJ WŚRÓD PIELĘGNIAREK

We współczesnym świecie, obok rosnących wymagań dotyczących stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pielęgniarki i położne rośnie odpowiedzialność zawodowa dotycząca tych profesji. Odpowiedzialność ta ma oparcie w wielu dokumentach zawierających deontologiczną regulację poszczególnych zachowań w czasie pełnienia funkcji zawodowych.

Celem pracy było poznanie i porównanie stopnia świadomości odpowiedzialności zawodowej wśród pielęgniarek pracujących w dwóch różnych placówkach medycznych z pacjentami w różnym wieku oraz wykazanie czy istnieją czynniki motywujące i wpływające na wyższą świadomość odpowiedzialności zawodowej w badanej grupie.

Materiały i metody: W badaniu posłużono się metodą sondażu diagnostycznego zrealizowanego za pomocą autorskiego narzędzia badawczego, którym był kwestionariusz ankiety. Badania przeprowadzono w miesiącach styczeń – marzec 2010 roku. Próbę badawczą stanowiła 204-osobowa grupa pielęgniarek pracujących w Centrum Pediatrii w Sosnowcu oraz Samodzielnym Publicznym Zespole ZOZ Szpitala Miejskiego w Sosnowcu.

Wyniki i wnioski: W wynikach badań wskazano na znaczące różnice w poziomie świadomości odpowiedzialności zawodowej wśród personelu pielęgniarskiego. Jedynym znaczącym czynnikiem mającym wpływ na wysokość i poziom świadomości odpowiedzialności zawodowej wśród badanej grupy miał rodzaj wykształcenia np. średnie, wyższe.

CONSCIOUSNESS OF PROFESSIONAL RESPONSIBILITY AMONG NURSES

Introduction. In modern world along with growing requirements regarding permanent professional training of nurses and labor support professionals, the professional responsibility connected with this type of job is growing as well. This responsibility is based on many documents including deontological regulation of particular sorts of behavior while performing professional functions.

Propose. The aim of this work was to determine and compare the degree of consciousness of professional responsibility among nurses working in two different medical institutions with patients of various age and to find out whether there are any factors that motivate and influence higher consciousness of professional responsibility in the tested group.

Materials and methods: the method of diagnostic poll performed with the aid of author's testing tool – a questionnaire – was used for testing. The tests were carried out in the months from January to March 2010. The test sample constituted a group of 204 nurses working in the Pediatric Center in Sosnowiec (Centrum Pediatrii w Sosnowcu) and in the Independent Public Health Care Complex of the Municipal Hospital in Sosnowiec (Samodzielny Publiczny Zespół ZOZ Szpitala Miejskiego w Sosnowcu).

Results and conclusions: the results of the tests showed significant differences as to the level of consciousness of professional responsibility among the nursing staff. The only important

factor that influences the level of professional responsibility among the tested group is the type of education, such as high school education or higher education.

H. 5. MAŁGORZATA LIPIŃSKA

ŚWIAT WARTOŚCI PIEŁĘGNIAREK I POŁOŻNYCH W USTAWODAWSTWIE DWUDZIESTOLECIA MIĘDZYWOJENNEGO

Normy prawne są uzależnione od przyjętego systemu wartości, są też środkiem jego realizacji. Stąd swoje poszukiwania systemu wartości przedwojennych pielęgniarek i położnych oparłam na ustawach i rozporządzeniach tworzących ramy prawne tych zawodów.

W dniu 16 marca 1928 roku na mocy upoważnienia konstytucyjnego, Prezydent Rzeczypospolitej wydaje rozporządzenie w sprawie położnych. Sejm 21 lutego 1935 roku uchwała pierwszą ustawę traktującą o prawach i obowiązkach pielęgniarek. W opracowaniu ustawy biorą udział pielęgniarki należące do powołanego w celu przygotowania ustawy komitetu. Pielęgniarstwo jako zawód zyskuje podstawy prawne, unormowany zostaje zakres obowiązków i uprawnień pielęgniarskich, określona organizacja zawodu i program nauczania w szkołach pielęgniarskich.

Analiza przepisów dała mi wyobrażenie naszych poprzedniczek, jako pielęgniarek i położnych, które w wysokim poziomie profesjonalizmu i niezależności zawodowej upatrywały przyszłości dla tych zawodów. W kraju o wysokim odsetku analfabetyzmu, do szkoły pielęgniarskiej mogła wstąpić jedynie absolwentka szkoły gimnazjalnej lub wyższej a kształcenie trwało 2,5 roku. Położna, która systematycznie nie podnosiła swoich kwalifikacji mogła stracić prawo praktyki.

Absolwentki przedwojennych szkół pielęgniarstwa, szkół położnych cieszyły się wysokim autorytetem nie tylko w Polsce, lecz też poza jej granicami, za swoją fachowość, wysoki poziom kompetencji, który zawdzięczają twórczyniom nowoczesnego polskiego pielęgniarstwa.

NURSES AND MIDWIVES OF VALUES IN THE INTERWAR LEGISLATION

Legal regulations are dependent on accepted system of values, being simultaneously a mean of its realization. Hence my studies on set of values shared by pre-war nurses and midwives were based on acts and ordinances that had created legal frames of those professions.

On 16th March 1928 by virtue of constitutional authorization the President of Poland issued an ordinance regarding midwives. On 21st February 1935 the Parliament enacted the first act regulating rights and duties of nurses. The representatives of nurses also took part in the preparation of the act. The profession was set on legal grounds, nurses' duties and rights, as well as occupation organization, and education program in nursing school were regulated in a state's legal act.

The analysis of the regulations gave me an idea of our predecessors, who, in a high level of professionalism and independence, had seen the future of their profession. In a country with a high percentage of illiterates, only graduates from higher secondary schools or universities could join a nursing school, where the education lasted for 2,5 year. A midwife, who hadn't systematically improved her professional skills, could lose her license.

Graduate interwar nursing and midwives' schools had the authority not only in Poland but also abroad on account of professionalism and high competence that they owed to founders of modern Polish nursing.

H.6. DOROTA MATUSZYK, MAŁGORZATA DZIEDZIC

(Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

STANISŁAWA LESZCZYŃSKA: POŁOŻNA OŚWIĘCIMSKICH MATEK

Wstęp: Od zakończenia II wojny światowej upłynęło wiele lat, jednak nadal istnieje konieczność przypominania osób, które w tych nieludzkich czasach metodycznego ludobójstwa zachowały godność i człowieczeństwo.

Cel badania: Przedstawianie sylwetki zawodowej oraz osobowości Stanisławy Leszczyńskiej (1896-1974) położnej oświęcimskiej jako wzoru do naśladowania dla środowiska położnych i pielęgniarek.

Materiał i metody: Przedmiot badań stanowią dokonania oraz postawa etyczna – zawodowa Stanisławy Leszczyńskiej podjęta w formie monografii historycznej.

Wyniki: W czasie wojny aresztowana, za pomoc świadczoną przez jej rodzinę Żydom i wywieziona do nazistowskiego obozu zagłady Auschwitz-Birkenau. Na terenie obozu pracowała na sztabie położniczej. Przyjęła tam w nieludzkich warunkach ponad trzy tysiące porodów. Więźniarki nazywały ją Matką. Stanisława Leszczyńska miała odwagę odmówić doktorowi Mengele lekarzowi esesmanowi, wykonania rozkazu zabijania dzieci bezpośrednio po narodzinach. Po wojnie swoje przeżycia spisała w „Raporcie oświęcimskim”. Jej grób - Sługi Bożej przyciąga do kościoła pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP w Łodzi pielgrzymujące do niej położne i matki dziękujące za dar macierzyństwa.

Wnioski: Stanisława Leszczyńska jest wzorem matki i położnej jakże potrzebnych w trudnych czasach braku autorytetów.

STANISŁAWA LESZCZYŃSKA: THE MIDWIFE OF AUSCHWITZ MOTHERS

Introduction. It has been many years since the Second World War ended, yet there is still a need to remind the contemporary of people who, in these inhumane times of methodical genocide, behaved with dignity and humanity.

Aims of research. Presentation of the professional profile and personality of Stanisława Leszczyńska (1896-1974), a midwife in Auschwitz, as a role model for the contemporary midwives and nurses.

Material and methods. Analysis of source materials portraying Stanisława Leszczyńska.

Outcomes. During the war she was arrested for the help her family gave to Jews, and then deported to Aschwitz-Birkenau Nazi extermination camp. In the camp she worked in a delivery area. There, in inhumane conditions, she assisted more than three thousand births. Prisoners called her Mother. Stanisława Leszczyńska had the courage to refuse SS doctor Mengele's order to kill the babies immediately after delivery.

After the war she described her experiences in the book “An Auschwitz Midwife Report”. Her grave – God's servant's – in The Assumption Of Blessed Virgin Mary Church in Lodz attracts numerous midwives and mothers making a pilgrimage to thank for the gift of motherhood.

Conclusions. Stanisława Leszczyńska is a role model of a mother and a midwife, so valuable nowadays, in difficult times which lack authorities.

H.7. KAZIMIERA PŁOCH

(Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA OŚRODKA KSZTAŁCENIA PIELEŃNIAREK PSYCHIATRYCZNYCH W KRAKOWIE – KOBIERZYNIE W LATACH 1958-1966

Wstęp: Poszukiwanie nowego modelu kształcenia pielęgniarek ze specjalizacją psychiatryczną i pediatryczną w połowie lat pięćdziesiątych zakończyło się decyzją Ministerstwa Zdrowia o stopniowej likwidacji dotychczas istniejących szkół pielęgniarstwa psychiatrycznego i tworzeniu ośrodków kształcenia, gdzie w drodze krótkich kursów na podbudowie programowej szkoły pielęgniarstwa uzyskiwało się specjalizację zawodową.

Cel badań: Celem pracy było odtworzenie działalności dydaktyczno- wychowawczej Ośrodka Kształcenia Pielęgniarek Psychiatrycznych z siedzibą w Krakowie Kobierzynie 18.

Materiał i metody: Monografia Ośrodka jest wynikiem analizy archiwalnych (rękopiśmiennych i drukowanych) materiałów źródłowych, ich uzupełnienie stanowi wywiad z byłymi nauczycielkami.

Wyniki: Powołanie Ośrodka Kształcenia Pielęgniarek Psychiatrycznych w Krakowie Kobierzynie na bazie dotychczasowej szkoły było kontrowersyjne ponieważ uległa likwidacji najlepsza polska szkoła pielęgniarstwa psychiatrycznego. Kolejne transformacje Ośrodka dowodzą braku wyraźnej koncepcji jego istnienia. W latach 1958-1962 prowadzono w nim zaplanowane kształcenie podyplomowe, później do 1965 r. dwumiesięczne kursy dla czynnych zawodowo asystentek pielęgniarstwa, które po zdaniu egzaminu państwowego z pielęgniarstwa otrzymywały pełne kwalifikacje pielęgniarstwa i prawie równoległe bo w latach 1962-1966 egzaminy państwowe dla przyuczonych asystentek pielęgniarstwa. Obok kursowych form szkolenia działała tu także 3-letnia Zasadnicza Szkoła Zawodowa Psychiatrycznych Asystentek Pielęgniarskich dla pracujących. Ostateczna Likwidacja Ośrodka nastąpiła w 1966 r. a w jego miejsce reaktywowano zlikwidowaną wcześniej szkołę. Działalnością Ośrodka kierowała dyplomowana pielęgniarka Emma Skrzyńiarz.

THE EDUCATIONAL ACTIVITY OF PSYCHIATRIC NURSING EDUCATION CENTRE IN KRAKOW-KOBIERZYN IN 1958-1966

Introduction. The search for a new model of psychiatric and pediatric nursing education in the mid-1950 resulted in a decision by the Ministry of Health to gradually close down psychiatric nursing schools existing to date, and to create educational centers where, through completing a short course based on the nursing school curriculum, one obtained a professional specialization.

Aims of study. The aims of the study was to reconstruct the educational activity of Psychiatric Nursing Education Centre in Krakow-Kobierzyn 18

Material and Methods. The school monograph is based on a detailed analysis of archive source documents, handwritten and printed, supplemented by interviews with former teachers of the school.

Outcomes. Establishing Psychiatric Nursing Education Centre in Krakow-Kobierzyn on the basis of the former school was controversial because the best Polish psychiatric nursing school was closed down. The following transformations of the Centre prove lack of any clear

concept of its existence. In 1958-1962 planned postgraduate education was held in the Centre. Later, until 1965, two-month training courses were organized for working nursing assistants, who, having passed state nursing examination, obtained full nursing qualifications. Almost parallel to it, in 1962-1966, there were state examinations for nursing assistants trained for nursing. Apart from training courses there was a three-year Night Vocational School for Psychiatric Nursing Assistants. In 1966 the Centre was definitively closed down and replaced by the previously closed school, which was reactivated. The Centre was managed by Emma Skrzyniarz, a certified nurse.

H.8. KAZIMIERA PŁOCH

(Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

KSZTAŁCENIE PIELEŃNIAREK W SZKOLE PIELEŃNIARSTWA PSYCHIATRYCZNEGO W KRAKOWIE W LATACH 1949-1958 I 1965-1991

Wstęp: Kształcenie pielęgniarek w zakresie pielęgniarstwa psychiatrycznego rozpoczęto w Polsce od 1949 r. i było to w Krakowie –Kobierzynie przy Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych. Ostatni nabór na ten kierunek kształcenia odbył się w 1989 r.

Cel badań: Celem pracy było całościowe odtworzenie działalności dydaktyczno-wychowawczej krakowskiej Szkoły Pielęgniarstwa Psychiatrycznego na tle przemian w średnim szkolnictwie medycznym XX wieku.

Materiał i metody: Monografia szkoły oparta jest na szczegółowej analizie archiwalnych (rękopiśmiennych i drukowanych) materiałów źródłowych, ich uzupełnienie stanowi wywiad z byłymi nauczycielkami.

Wyniki: Krakowska Szkoła Pielęgniarstwa Psychiatrycznego. Nazwy placówki, siedziby, struktura organizacyjna, podbudowa programowa, plany i programy nauczania ulegały zmianom. Najpierw jako samodzielna placówka zajmowała obiekty szpitalne w Krakowie – Kobierzynie 18 a od 1974 jako Wydział Pielęgniarstwa Neuropsychiatrycznego Medycznego Studium Zawodowego nr 2 w Krakowie, część budynku przy ul. Zamojskiego 58. Dyrektorami placówki najpierw byli lekarze, później pielęgniarki m.in. Hanna Chrzanowska, Kazimiera Zahradniczek, Aleksandra Opalska. Szkoła w opinii władz nadrzędnych była jedną z najlepszych tego typu w Polsce, stanowiła bazę praktyk pedagogicznych dla studentów Wydziału Pielęgniarskiego AM, uczennice zajmowały wysokie lokaty w Olimpiadzie Pielęgniarskiej. Mimo wielu trudności skromnej bazy materialnej i lokalowej wykształcono ponad tysiąc pielęgniarek ze specjalizacją psychiatryczną.

EDUCATION IN THE KRAKOW SCHOOL OF PSYCHIATRIC NURSING IN 1949-1958 AND IN 1965-1991

Introduction. Education in psychiatric nursing in Poland began in 1949 in Krakow – Kobierzyn, in the buildings of the Psychiatric Hospital. The last enrolment for this field of study took place in 1989.

Aims of study. The aim of the study was a comprehensive reconstruction of educational activity of the Krakow School of Psychiatric Nursing compared to changes in secondary medical education in the 20th century.

Material and Methods. The school monograph is based on a detailed analysis of archive source documents, handwritten and printed, supplemented by interviews with former teachers of the school.

Outcomes. The name of the school, its seat, the organizational structure, the curriculum framework and the syllabus underwent changes. At first the school was an independent institution located in hospital buildings in Krakow-Kobierzyn 18a. In 1974 it became the Neuropsychiatric Department of the Medical Vocational School no. 2 in Krakow and was located in a part of the building at 58 Zamojskiego Street. The head teachers of the school were at first doctors and later nurses, among others Hanna Chrzanowska, Kazimiera

Zahradniczek, Aleksandra Oplaska. The supervising authorities regarded the school as one of the best schools of this type in Poland. It was the base site of teaching practice for students of the Nursing Department of the Medical College. The school students came in top places in Nursing Contests. Despite numerous difficulties, modest financial resources and limited space over a thousand psychiatric nurses were educated.

H.9. KAZIMIERA PŁOCH, MAŁGORZATA DZIEDZIC, DOROTA MATUSZYK

(Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNA, NAUKOWA I SPOŁECZNA PAŃSTWOWEJ SZKOŁY POŁOŻNYCH W KRAKOWIE W OKRESIE MIĘDZYWOJENNYM

Wstęp: Krakowska Szkoła Położnych po odzyskaniu niepodległości (1918 r.) miała już za sobą 138 letnią tradycję. Przez pierwszych 115 lat była połączona strukturalnie z Wydziałem Lekarskim Uniwersytetu Jagiellońskiego, a od 1896 r. funkcjonowała jako samodzielna placówka dydaktyczna pod kierunkiem naukowym Wydziału Lekarskiego UJ.

Cel badań: Celem pracy było całościowe odtworzenie działalności krakowskiej Państwowej Szkoły Położnych w okresie międzywojennym XX w. ponieważ okres ten w istniejących już opracowaniach był traktowany dość marginalnie.

Materiał i metody: Praca oparta jest na szczegółowej analizie archiwalnych (rękopiśmiennych i drukowanych) materiałów źródłowych, których uzupełnienie stanowią istniejące już opracowania.

Wyniki: Siedzibą Krakowskiej Szkoły Położnych w okresie międzywojennym była wydzielona część budynku Szpitala Św. Łazarza przy ul. Kopernika 17, później nowego gmachu Kliniki Uniwersyteckiej nr 23. Placówką kierowała dr Ada Markowa a po niej prof. January Zubrzycki. Jednoroczny cykl kształcenia na podbudowie szkoły powszechnej wydłużono w 1928 r. do 2 lat. Za przebieg kształcenia odpowiadał profesor szkoły, jego asystenci i położne szkolne. Odbywały się tu także kursy dokształcające dla położnych oraz egzaminy końcowe dla absolwentek szkół prywatnych. Wśród uczennic przewagę stanowiły kobiety zamężne wyznania rzymsko-katolickiego. Nauczanie położnictwa i ginekologii prowadzono w oparciu o podręczniki autorstwa profesorów szkoły. Zespół nauczający zainicjował powstanie Związku Zawodowego Zawodowych Położnych oraz wydawanie miesięcznika „Położna”. Szkoła utrzymywała bliskie kontakty ze Szkołą Położnych we Lwowie.

Wnioski: Szkoła była prężnie działającym ośrodkiem dydaktyczno-wychowawczym, naukowym i opiniotwórczym, mimo bardzo skromnych warunków materialnych.

THE EDUCATIONAL, ACADEMIC AND SOCIAL ACTIVITY OF THE NATIONAL MIDWIFERY SCHOOL IN KRAKOW DURING THE INTERWAR YEARS

Introduction. When Poland regained independence (1918) The Krakow Midwifery School had had traditions spanning 138 years. For the first 115 years the school was operating within the framework of the Faculty of Medicine of the Jagiellonian University, and from 1896 it functioned as an independent educational institution under academic supervision of the Faculty of Medicine.

Aims of study. The aim of the study was a comprehensive reconstruction of the activity of the Krakow Midwifery School during the interwar years, as in the existing monographs this period has been quite marginal.

Material and methods. The monograph is based on a detailed analysis of archive source documents, handwritten and printed, supplemented by the existing works.

Outcomes. The seat of the Krakow Midwifery School during the interwar years was a part of St Lazarus Obstetric-Gynecological Hospital at 17 Kopernika Street, and later a part of the

new University Hospital building, 23 Kopernika Street. The School was run by Ada Markowa, MD and then Prof. January Zaburzycki. One-year education cycle after obligatory completion of primary school was lengthened in 1928 to two years. The school professor, his assistants and school midwives were responsible for the training. Also additional training for midwives and final exams for private school graduates were held. A vast majority of students were married women of the Roman Catholic faith. Teaching midwifery and gynecology was based on books written by the school professors. The teaching staff initiated the establishment of The Trade Union of Professional Midwives and publishing a monthly magazine "Midwife". The school kept close relations with the Lvov Midwifery School.

Conclusions. The school was a dynamic educational, academic and opinion-forming centre, despite rather modest financial situation.

H.10. KAZIMIERA PŁOCH

(Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

ZUZANNA MARIA MERUNOWICZ- ŚMIERZCHALSKA DYREKTOR SZKOŁY POŁOŻNYCH W KRAKOWIE (1952-1975)

Wstęp: Zuzanna Maria Merunowicz Śmierzchalska (1920- 1986) była pierwszą dyrektorką nie lekarzem w ponad 172 letniej tradycji kształcenia położnych w Krakowie. Absolwentka Uniwersyteckiej Szkoły Pielęgniarsko –Położniczej, musiała zmierzyć się z licznymi problemami Państwowej Szkoły Położnych, która od 1950 roku została definitywnie oddzielona od Wydziału Lekarskiego UJ.

Cel badań: Celem pracy było całościowe przedstawienie sylwetki Z. M. Merunowicz – Śmierzchalskiej na tle przemian w średnim szkolnictwie medycznym i kształceniu położnych w zmieniającej się sytuacji społeczno- politycznej.

Materiał i metody: Biografia oparta na szczegółowej analizie archiwalnych materiałów źródłowych oraz wywiadzie z członkami rodziny, byłymi nauczycielkami i uczennicami.

Wyniki: Zuzanna Maria Merunowicz urodziła się 17 maja 1920 r. w Krakowie jako córka Włodzimierza Merunowicza i Józefy z Szarskich. Wybuch II wojny światowej uniemożliwił jej dalszą edukację i dopiero w marcu 1945 rozpoczęła kształcenie w Uniwersyteckiej Szkole Pielęgniarek i Higienistek (później Uniwersyteckiej Szkole Pielęgniarsko –Położniczej). Po uzyskaniu dyplomu pielęgniarki –położnej pracowała najpierw jako instruktorka w Uniwersyteckiej Szkole, później jako przełożona Kliniki Położnictwa i Chorób Kobięcych a w latach 1952-1975 dyrektorka krakowskiej Szkoły Położnych. Nowa rzeczywistość społeczno-polityczna i ogromne trudności z pozyskaniem odpowiedniej bazy materialnej i naukowej dla Szkoły wymagały konsekwencji w działaniu i elastyczności, która w jej przypadku nie przekraczała granic tradycyjnego, wyniesionego z domu systemu wartości. Umiejętnie godziła obowiązki żony, matki i dyrektora. Jako dyrektor szkoły dbała o wysoki poziom nauczania oraz o potrzeby pracowników i uczennic, w kontaktach z innymi empatyczna i taktowna. Autorka wielu publikacji i programów nauczania. Inicjatorka powstania drugiej w Krakowie szkoły rodzenia opartej na założeniach Włodzimierza Fijałkowskiego. Zmarła nagle 24.12.1986 r.

ZUZANNA MARIA MERUNOWICZ- ŚMIERZCHALSKA HEAD OF MIDWIFERY SCHOOL IN KRAKOW (1952-1975)

Introduction. Zuzanna Maria Merunowicz Śmierzchalska (1920-1986) was the first head teacher who was not a doctor in the tradition of midwifery training in Krakow, spanning over 172 years. She was a graduate of the University School of Nursing and Midwifery. She had to face numerous problems at National Midwifery School, which in 1950 was definitively separated from Faculty of Medicine at the Jagiellonian University.

Aim of study. The aim of the study was a comprehensive presentation of the profile of Z.M. Merunowicz-Śmierzchalska compared to the changes in secondary medical and midwifery education and the changes of the social and political situation.

Material and methods. A biography based on a detailed analysis of archive source documents and interviews with family members, former teachers and former students.

Outcomes. Zuzanna Maria Merunowicz was born on the 17 of May 1920 in Krakow, a daughter of Włodzimierz Merunowicz and Józefa, Merunowicz (maiden name Szarska) . The outbreak of the Second World War made it impossible to continue her education, and only in March 1945 did she start her education at the University School for Nurses and Hygienists (later University School of Nursing and Midwifery). Having received a nursing and midwifery certificate she worked at first as an instructor at the University School, later as a head nurse at Obstetrics and Gynecology Clinic and, in 1952-1975, as the head teacher of the Krakow Midwifery School. New socio-political situation and tremendous difficulties with acquisition of sufficient resources for the School required determination and flexibility, which, in her case, never went beyond the boundaries of traditional moral values acquired at home. She skillfully combined being a wife, a mother and a head teacher. As a head teacher she went to great lengths to provide high standard of teaching and cater for the needs of the staff and the students. In her day-to-day interactions she showed empathy and tact. She was the author of numerous publications and curriculums and the initiator of the second antenatal classes in Krakow based on Włodzimierz Fijałowski's method. She died suddenly on the 24th of December 1986.

H.11. ELŻBIETA WALEWSKA, TERESA RADZIK

(Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

STEFANIA POZNAŃSKA 1923 – 2010 – NESTORKA PIELĘGNIARSTWA, NAUCZYCIEL

Wstęp: Dr Stefania Poznańska była jedną z pięciu dyrektorek Szkoły, której nieformalna nazwa brzmiała Krakowska Szkoła Pielęgniarek. Nazwa, ta przyjęta w środowisku pielęgniarek, dotyczyła utworzonej 5 listopada 1911 roku Szkoły Zawodowych Pielęgniarek — zwanej też „starą szkołą krakowską” — i jej kontynuatorki otwartej 10 grudnia 1925 roku Uniwersyteckiej Szkoły Pielęgniarek i Opiekunek Zdrowia, później Higienistek, a także Uniwersyteckiej Szkoły Pielęgniarsko-Położniczej (1946–1951), Państwowej Szkoły Pielęgniarsko-Położniczej (1949–1951), Państwowej Szkoły Pielęgniarstwa (1950–1964), Państwowej Szkoły Medycznej Pielęgniarstwa (1964–1971), Medycznego Studium Zawodowego nr 1 Wydział Pielęgniarstwa (1971–1981), Medycznego Studium Zawodowego nr 1 Wydział Pielęgniarstwa im. Anny Rydlówny (1982–2001). Szkoła mieściła się w Krakowie do roku 1975 przy ulicy Kopernika 25, a następnie przy ulicy Michałowskiego 12.

Cel: Wspomnienie osoby dr Stefanii Poznańskiej, pielęgniarki, nauczyciela, nestorki pielęgniarstwa, autorki prac naukowych i publikacji, wszechstronnie zaangażowanej w rozwój nowoczesnego pielęgniarstwa, przyjaciela.

Materiał i metody: Wykorzystano dokumenty osobiste i materiały archiwalne zgromadzone w zbiorach Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa WNZ UJ CM oraz w zbiorach prywatnych rodziny. W pracy uwzględniono również osobiste wspomnienia z wielokrotnych kontaktów autorek z S. Poznańską. Zastosowano metodę biograficzno – historyczną i analizę dokumentów.

Wnioski: Należy podkreślić znaczny wkład Stefanii. Poznańskiej w rozwój nowoczesnego pielęgniarstwa, m.in. poprzez pracę w Komisji Programowej działającej w Krakowie na rzecz programu kształcenia pielęgniarek na poziomie wyższym, opracowywanie programów szczegółowych z zakresu historii pielęgniarstwa i etyki pielęgniarskiej, publikowanie cyklu artykułów na temat nowego kształtu nauczania zawodu. Była człowiekiem otwartym na drugiego człowieka.

STEFANIA POZNAŃSKA 1923 – 2010 – TEACHER, TUTOR OF NURSING

Introduction. Stefania Poznańska, PhD, was one of five managers of the School, which informal name was Cracow School of Nurses. The School was founded on 5 November 1911 under the name of School of Professional Nursing, also called the “old Cracow school”. Its successor i.e. the University School of Nurses and Health Carers later Hygienists was opened on 10 December 1925. The abovementioned term also refers to the following nursing schools: University School of Nursing and Midwifery (1946–1951), Public School of Nursing and Midwifery (1949–1951), Public School Of Nursing (1950–1964), Public Medical School of Nursing (1964–1971), Department of Nursing of the Medical Vocational College No 1(1971–1981), and Anna Rydlowna Department of Nursing of the Medical Vocational College No 1(1982–2001). The school was localised in Cracow, 25 Kopernika St. until 1975, and then was moved to a new location - 12 Michalowskiego St.

Aim. The recollection of Stefania Poznańska, PhD, a nurse, teacher, tutor of nursing, author of multiple research studies and publications, a person dedicated to the development of modern nursing, and last but not least, a great fiend.

Material and Methods. The study material is based on a review of personal notes and archive materials gathered by the Institute of Nursing and Midwifery, Faculty of Health Sciences, Medical Collage, Jagiellonian University in Cracow. Also, personal recollections of multiple encounters with S. Poznańska were taken into account. A biography-historical method as well as the review of documents were applied by the authors.

Conclusions. A significant contribution of Stefania Poznańska to the development of modern nursing must be emphasized. This contribution included her work for the Programme Committee in Cracow for nursing education curriculum at university level as well as specific detailed programs regarding nursing history and ethical issues in nursing care, and the publication of a series of articles on new concept for teaching nursing profession. S. Poznańska was a person open to another human being.

H.12. WOJCIECH WIŚNIEWSKI

PRACA I KSZTAŁCENIE PIELEŃNIAREK W KOLEJOWEJ SŁUŻBIE ZDROWIA

Wstęp: Kolejowa Służba Zdrowia zaczęła powstawać wraz z rozwojem kolei. Podczas jej rozwoju powoływano w poszczególnych dyrekcjach kolejowych placówki służby zdrowia, które zajmowały się leczeniem pracowników i osób poszkodowanych w wypadkach kolejowych. W okresie powojennym, wraz z rozwojem struktur kolejowej służby zdrowia, takich jak szpitale, przychodnie, dworcowe punkty opieki nad matką z dzieckiem i inne, pielęgniarki zaczęły odgrywać dużą rolę w tychże zakładach. Kolej posiadała własną szkołę, podległą Ministrowi Komunikacji, w której szkolono pielęgniarki. Ponieważ Kolejowa Służba Zdrowia już nie istnieje, dlatego warto przypomnieć i ocalić od zapomnienia rolę pielęgniarki w strukturach kolejowych.

Cel pracy: Celem pracy jest przedstawienie roli pielęgniarki w Kolejowej Służbie Zdrowia, oraz działalności Kolejowej Szkoły Ministerstwa Komunikacji w Poznaniu.

Materiał i metody: W pracy dokonano analizy literatury na podstawie następujących kryteriów: rola pielęgniarki w Kolejowej Służbie Zdrowia; stanowiska pracy jakie zajmowały pielęgniarki zatrudnione na kolei; działalność i kształcenie osób w Kolejowej Szkole Pielęgniarstwa Ministerstwa Komunikacji.

Wyniki: Pielęgniarka zatrudniona w Kolejowej Służbie Zdrowia spełniała te same zadania co w publicznej służbie zdrowia, choć niejednokrotnie, jej zakres obowiązków był większy. Na kolei występowały miejsca pracy, typowe dla publicznej służby zdrowia, jak również miejsca specyficzne jedynie dla kolejowej służby zdrowia. Szkoła Pielęgniarstwa Ministerstwa Komunikacji w Poznaniu wykształciła przez lata dużą liczbę pielęgniarek, gotowych do pracy w Kolejowej Służbie Zdrowia.

Wnioski: Praca pielęgniarki zatrudnionej na PKP wymagała nie tylko umiejętności niezbędnych do pracy w publicznej służbie zdrowia, ale również specjalistycznej wiedzy związanej z specyfiką pracy na kolei.

WORK AND EDUCATION OF NURSE IN POLISH RAILROAD HEALTH CARE

Introduction. Railway Health Care (RHC) began to emerge with the development of railways. During its development set up in each Directorate train health care facilities that deal with treatment of workers and people injured in rail accidents. In the postwar period, with the development of railway structures, health care, such as hospitals, train health points of mothers with a child, and other. Rail had its own school, reporting to the Minister of Communications, in which trained nurses. Since the RHC no longer exists, so it is worth remembering, and to save from oblivion the role of nurses in railway structures.

Objective. To present the role of nurses in the RHC and School of Railway Ministry of Communication in Poznań.

Materials and methods. The paper analyzes the literature on the following criteria: The role of nurses in RHC; jobs that occupy nurses employed on the railways; operations and training of the Railway School of Nursing.

Results. Nurse employed by the RHC meet the same tasks as a public health service, but often, it was bigger responsibilities. On the other hand, there were jobs, typical of public

health, as well as places only for a typical train health. School of Nursing, Ministry of Communications in Poznan has developed over the years a large number of nurses.

Conclusions. Working nurses employed in the RHC required not only the skills needed to work in public health, but also the expertise associated with specific work on the railway.

**SESJA: PROBLEMY PIEŁĘGNIARSTWA
KLINICZNEGO (K)
PROBLEMS OF CLINICAL NURSING (K)**

Przewodniczący sesji: Joanna Bonior, Jolanta Skolimowska, Barbara Ślusarska

K.13. EDYTA BARNAŚ^{1,2}, IWONA IZAK³, BARBARA ZYCH¹, ELŻBIETA KRAŚNIANIAN

(¹Katedra Położnictwa, Instytut Położnictwa i Ratownictwa Medycznego Uniwersytet Rzeszowski, ²Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie, ³Oddział Intensywnej Terapii Noworodkowej, Szpital Wojewódzki, Tarnów)

**OPIEKA PIEŁĘGNIARSKA NAD NOWORODKIEM Z ZESPOŁEM ZABURZEŃ
ODDYCHANIA**

Zespół niewydolności oddechowej jest jednym z najczęstszych problemów w praktyce neonatologicznej. Pomimo licznych prac badawczych na ten temat, rozwoju technik wspomaganego oddechu, stosowania steroidów - kwestie dotyczące zaburzenia oddychania należą do grupy poważnych problemów we współczesnej neonatologii.

Prezentowana praca badawcza omawia problemy związane z zespołem zaburzeń oddychania. Szczególny nacisk kładziony jest na rolę i zadań pielęgniarki/ położnej w zakresie umiejętności prawidłowego obserwowania, rozpoznawania symptomów i szybkiego reagowania stosownie do sytuacji zdrowotnej pacjenta.

NURSING CARE OF NEONATES WITH RESPIRATORY DISTRESS SYNDROME

Respiratory distress syndrome is one of the most frequent problems in neonatal practice. Despite research work concerning this subject, the development of assisted ventilation techniques and early administration of steroids, issues regarding breathing disorders belong to the group of major challenges in contemporary neonatology.

Presented research work discusses problems related to respiratory distress syndrome. Special emphasis is put on the role and tasks expected from neonatology nurses/ midwives regarding correct recognition and adequate actions taken when symptoms indicating this syndrome are observed.

K.14. AGNIESZKA GNIADK¹, ANNA BIAŁECKA², AGNIESZKA KULIG³, IWONA OPACH³, ANDRZEJ KASPROWICZ³

(¹Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²Centrum Badań Mikrobiologicznych i Autoszczepionek im. J. Bobra w Kraków, ³Oddział Kliniczny Kliniki Neonatologii Szpitala Uniwersyteckiego, Kraków)

KOLONIZACJA DROBNOUSTROJAMI KANIUL DONOSOWYCH STOSOWANYCH W TERAPII ODDECHOWEJ U NOWORODKA

Wprowadzenie. Noworodki przedwcześnie urodzone poddawane terapii oddechowej należą do grupy zwiększonego ryzyka wystąpienia zakażeń szpitalnych. Ze względu na mnogość i inwazyjność stosowanych procedur leczniczych noworodki narażone są na wystąpienie zakażeń pochodzenia egzogenego.

Cel pracy. Celem pracy była ocena kolonizacji drobnoustrojami kaniul donosowych stosowanych w terapii oddechowej u noworodka.

Materiał i metody. Badania przeprowadzono w oddziale intensywnej terapii noworodka w latach 2009-2010 roku. Materiał do badań stanowiły wymazy pobrane z kaniul donosowych i maseczek stosowanych w terapii nCPAP (Continuous Positive Airway Pressure) u noworodka. Rodzaj oraz ilość pobieranych wymazów uzależniony był od czasu przebywania dziecka w oddziale oraz stosowanej terapii oddechowej. Uzyskane wymazy posiewano na podłoża mikrobiologiczne i oceniano pod względem ilościowym i jakościowym według zasad przyjętych w mikrobiologii.

Wyniki. W badaniach, łącznie od 26 noworodków, pobrano 108 kaniul donosowych. W posiewach uzyskanych z 10 badanych kaniul nie obserwowano wzrostu bakterii, a z pozostałych 98 izolowano przede wszystkim bakterie Gram(+) i głównie były to szczepy *Staphylococcus epidermidis*. Z 17 kaniul pochodzących od 8 noworodków wyhodowano metycylinowarazliwe bakterie *Staphylococcus aureus*. Bakterie Gram(-) izolowano z 12 kaniul pochodzących od 6 noworodków i należały one do takich gatunków jak: *Enterobacter cloacae*, *Klebsiella oxytoca*, *Klebsiella pneumoniae*. Spośród szczepów *Klebsiella pneumoniae* trzy produkowały ESBL i izolowano je z kaniul pochodzących od tego samego noworodka.

Wniosk.: Sprzęt stosowany w terapii oddechowej ulega kolonizacji drobnoustrojami pochodzącymi od noworodka, a także szczepami patogennymi pochodzącymi ze środowiska i odpowiedzialnymi za powstawanie zakażeń szpitalnych. Im dłuższy czas hospitalizacji noworodka tym większe ryzyko kontaminacji materiału szczepami oportunistycznymi.

MICROBIAL COLONIZATION OF NASAL CANNULAS APPLIED IN INFANT RESPIRATORY THERAPY

Introduction. Preterm infants treated with respiratory therapy belong to an increased risk group of nosocomial infections. Due to proliferation and invasiveness of applied treatment procedures, neonates are exposed to infections of exogenous origin.

Objective: The research objective was an assessment of microbial colonization of nasal cannulas applied in infant respiratory therapy.

Material and methods. The research was carried out in Neonatal Intensive Care Unit in 2009-2010. The material consisted of swabs taken from nasal cannulas, and masks used in nCPAP

therapy (Continuous Positive Airway Pressure) in the newborn. The type and amount of taken swabs depended on time the newborn spent in the unit and applied respiratory therapy. Obtained swabs were cultured on microbiological medium, assessed in terms of quantity and quality according to rules applied in microbiology.

Results. 108 nasal cannulas were taken from 26 infants during the study. No bacterial growth was observed in swabs taken from 10 cannulas. In case of other 98 cannulas mostly Gram (+) bacteria were isolated, among which *Staphylococcus epidermidis* strain predominated. Methicilinosensitive *staphylococcus aureus* bacteria were grown from 17 cannulas obtained from 8 neonates. Gram (-) bacteria were isolated from 12 cannulas obtained from 6 neonates and they belonged to: *Enterobacter cloacae*, *Klebsiella oxytoca*, *Klebsiella pneumoniae*. Among *Klebsiella pneumoniae* strain three produced ESBL and were isolated from cannulas taken from the same neonate.

Conclusion. equipment applied in respiratory therapy is prone to microbial colonization of neonatal origin as well as pathogenic strains of environmental origin which are responsible for nosocomial infections. The longer the hospitalisation time is the higher the risk of opportunistic strain material contamination is.

K.15. JOANNA HARZOWSKA¹, MARIA KÓZKA²

(¹doktorantka Wydział Lekarski, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA WYSTĄPIENIE U CHORYCH HIPOTERMII W OKRESIE POOPERACYJNYM

Wstęp: Częstość występowania u chorych leczonych w chirurgii ogólnej przypadkowej hipotermii pooperacyjnej szacuje się na około 70%. Hipotermia wiąże się z licznymi powikłaniami, do których najczęściej zalicza się: zatrzymanie akcji serca, zaburzenia oddychania, zaburzenia elektrolitowe, zespół DIC, upośledzone gojenie się rany i wzrost zakażeń.

Cel badania: Celem badania było rozpoznanie czynników zewnętrznych i wewnętrznych mających wpływ na wystąpienie u chorych hipotermii w okresie pooperacyjnym

Materiał i metoda: Badaniem prospektywnym objęto 112 pacjentów leczonych chirurgicznie w Szpitalu Uniwersyteckim w Krakowie. Kryteriami analizy były: wiek, płeć, masa ciała, choroby towarzyszące, rodzaj zabiegu, czas trwania zabiegu, rodzaj znieczulenia, ilość przetoczonych w trakcie zabiegu nie ogrzanych płynów infuzyjnych, temperatura sali operacyjnej, obecność lub brak ogrzewania śródoperacyjnego, wartość temperatury przed zabiegiem, wartość temperatury po zabiegu, spadek temperatury ciała w trakcie zabiegu.

Do analizy zależności między zmiennymi wykorzystano pakiet statystyczny Statistica for Windows.

Wyniki: Badania wykazały, że u **55** chorych wystąpiła przypadkowa hipotermia pooperacyjna. Do czynników wystąpienia hipotermii pooperacyjnej w badanej grupie zaliczono: długi czas trwania zabiegu, jego rozległość oraz przetaczanie nieogrzanych płynów. Przeprowadzanie zabiegu ma wpływ na temperaturę ciała badanych. Im dłuższa operacja tym większy spadek temperatury. Im mniej płynów infuzyjnych przetoczono badanym podczas zabiegu tym wyższą temperaturę ciała mieli po zabiegu. Nie stwierdzono żadnego związku między temperaturą sali operacyjnej a temperaturą ciała operowanego. Występuje istotny wpływ rodzaju operacji na spadek temperatury ciała podczas operacji.

Wnioski: Istnieją czynniki mające wpływ na wystąpienie przypadkowej hipotermii pooperacyjnej. My jako personel medyczny powinniśmy je ograniczyć.

FACTORS INFLUENCING THE OCCURRENCE OF HYPOTHERMIA IN PATIENTS IN THE POSTOPERATIVE PERIOD.

Introduction. The incidence of accidental postoperative hypothermia in patients treated in general surgery is estimated at approximately 70 %. Hypothermia is associated with many complications mostly including: cardiac arrest, respiratory disorder, electrolyte imbalance, DIC syndrome, impaired wound healing and increase of infections.

The aim of the study. The aim of this study was to identify internal and external factors affecting the occurrence of hypothermia in patients in the postoperative period.

Material and methods. The prospective study included 112 patients surgically treated at University Hospital in Krakow. Criteria for analysis were: age, sex, body weight, comorbidities, type of surgery, duration of surgery, type of anesthesia, number of not heated

infusion fluids transfused during surgery, the temperature of the operating room, the presence or absence of intraoperative heating, the temperature before the procedure, the value temperature after the surgery, decrease in body temperature during surgery. Statistical package Statistica for Windows was used for the analysis of dependence between variables.

Results. The study showed that 55 patients experienced post-operative accidental hypothermia. The factors of postoperative hypothermia in the test group included: long duration of the treatment, its extent and the transfusion of unheated fluids. The longer the operation lasts the greater the drop of temperature is. The less infusion fluid was transfused to patients during surgery, the higher temperature they had after the surgery. There is a significant effect of surgery type on the temperature drop during the operation.

Conclusions. There are factors that influence the occurrence of accidental postoperative hypothermia.

K. 16. ROBERT JACH¹, MAŁGORZATA RADOŃ- POKRACKA¹, HUBERT HURAS², TOMASZ MILEWICZ³, PAWEŁ BASTA¹, BARBARA PRAŻMOWSKA⁴
(¹Klinika Ginekologii i Onkologii, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²Klinika Położnictwa i Perinatologii, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ³Klinika Endokrynologii Ginekologicznej, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ⁴Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

RODZINNE WYSTĘPOWANIE RDZENIOWEGO ZANIKU MIĘŚNI – OPIS PRZYPADKU I PRZEGLĄD MOŻLIWOŚCI DIAGNOSTYKI PRENATALNEJ

Wstęp: Rdzeniowy zanik mięśni (ang. spinal muscular atrophy, SMA) jest ciężką chorobą, dziedziczną w sposób autosomalny recesywny. Jej patofizjologia polega na degeneracji motoneuronów rdzenia kręgowego odpowiedzialnych za unerwienie mięśni dosiebnych. Pojawia się z częstością 1/7000 do 1/10000 żywych urodzeń. W naszej pracy prezentujemy przypadek noworodka płci męskiej chorującego na rdzeniowy zanik mięśni (którego rodzice są bezobjawowymi nosicielami zmutowanego genu) oraz przegląd współczesnych możliwości diagnostyki prenatalnej i preimplantacyjnej tej choroby.

Materiały i metody: Przeprowadziliśmy analizę DNA opartą na próbce krwi obwodowej dziecka. Rodzina została objęta diagnostyką prenatalną w związku z planowaniem kolejnej ciąży.

Wyniki: Analizy DNA chłopca oraz obraz kliniczny pozwoliły na postawienie rozpoznania rdzeniowego zaniku mięśni typu 1 (choroba Werdniga-Hoffmanna). Diagnostyka prenatalna wdrożona w kolejnej ciąży pozwoliła na wykluczenie rdzeniowego zaniku mięśni u płodu.

Wnioski: Dostępne leczenie objawowe jedynie spowalnia progresję SMA, dlatego diagnostyka preimplantacyjna jest jedynym sposobem zapobiegania tej chorobie a diagnostyka prenatalna przeprowadzona w czasie ciąży daje możliwości wdrożenia najlepszej opieki już od chwili narodzin.

FAMILIAL OCCURENCE OF SPINAL MUSCULAR ATROPHY – A CASE DESCRIPTION AND REVIEW OF PRENATAL DIAGNOSTICS POSSIBILITIES

Objectives. Spinal muscular atrophy (SMA) is common severe autosomal recessive disease, that affects the motor neurons responsible for movement of the proximal muscles of the trunk and body, with an incidence of approximately 1/7000 to 1/10,000 live births. We present the case report of male newborn with SMA (which parents are symptomless carriers of the spinal muscular atrophy) and the review of current possibilities of prenatal and preimplantation diagnosis.

Methods. We conducted DNA analysis based on the child's peripheral blood sample. Prenatal diagnosis was offer to this family with connection of planning the next pregnancy.

Results. The results of the genetic tests and clinical picture allowed for the diagnosis of spinal muscular atrophy type 1 (Werdnig-Hoffman). Proper prenatal management of patient's next pregnancy led to exclusion of SMA in the fetus.

Conclusion. The available symptomatic treatment only slows down progression of SMA that is why preimplantation genetic diagnosis is the only way to prevent the disease and the

methods of prenatal diagnosis conducted during pregnancy are the only way to ensure the best care from the moment of birth.

K.17. EWA KAWALEC¹, AGATA RECZEK¹, AGATA PORĘBSKA², TOMASZ BRZOSTEK¹, IWONA MALINOWSKA – LIPIEŃ¹.

(¹Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego i Środowiskowego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²Absolwent Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

ZACHOWANIA ZDROWOTNE PACJENTÓW Z OTYŁOŚCIĄ

Wstęp: W wieloczynnikowej genezie otyłości coraz większą wagę przypisuje się czynnikom behawioralnym. Jednak tylko w nielicznych badaniach podejmowana jest problematyka prezentowanych przez osoby otyłe zachowań zdrowotnych.

Cel badań: Ocena zachowań zdrowotnych pacjentów z otyłością.

Materiał i metody: Badaną grupę stanowiło 75 osób (47 kobiet i 28 mężczyzn) z nadwagą lub otyłością. W badaniach zastosowano metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety i Inwentarza Zachowań Zdrowotnych (IZZ) według Z. Juczyńskiego. Pomiar antropometryczne obejmowały: wysokość i masę ciała; obwód talii i w biodrach – na ich podstawie wyliczono wskaźnik BMI i WHR.

Wyniki: Średnia wieku badanych kobiet wynosiła 49,7 lat (12,8), mężczyzn 51,7 (11,4).

Nadwagę stwierdzono u 8% badanych, otyłość u 92%, w tym otyłość III° u 48% badanych. W oparciu o skalę IZZ, wyniki niskie lub średnie w zakresie deklarowanych zachowań zdrowotnych uzyskało 70,66% pacjentów, zaś wysokie – 29,33%. Wykazano ujemną korelację pomiędzy wiekiem, a prawidłowymi nawykami żywieniowymi (PN1). Masa ciała ujemnie korelowała z prawidłowymi nawykami żywieniowymi (PN1) i pozytywnym nastawieniem psychicznym (PN2). Osoby preferujące wypoczynek czynny uzyskały istotnie lepsze wyniki we wszystkich ocenianych wymiarach IZZ. Osoby stosujące farmakologiczne leczenie otyłości uzyskiwały lepsze wyniki w zakresie: zachowań sprzyjających zdrowiu (ZZ), zachowań profilaktycznych (ZP) i praktyk zdrowotnych (PZ).

Wnioski: Zaledwie 1/3 badanych uzyskała wynik na poziomie wysokim w zakresie prezentowanych zachowań zdrowotnych. Wykazano ujemną korelację pomiędzy masą ciała, a PN1 i PN2 oraz wiekiem i PN1. Osoby preferujące wypoczynek czynny oraz stosujące farmakologiczne leczenie otyłości uzyskiwały lepsze wyniki w zakresie prezentowanych zachowań zdrowotnych.

HEALTH-RELATED BEHAVIOUR OF PATIENTS AFFECTED BY OBESITY

Introduction. In the multi-factor etiology of obesity an increasing degree of importance is attributed to behavioral factors. However, it is only in a small number of studies that the problems of health-related behaviours exhibited by obese persons are examined.

Purpose of research. Evaluation of health-related behaviours exhibited by patients suffering from obesity.

Material and methods. The group under investigation comprised 75 persons (47 women and 28 men) with overweight problems or obesity. A method of diagnostic survey including the Health-Related Behaviour Inventory (HBI) questionnaire developed by Z. Juczyński was employed in this study. Anthropometric measurements included the following: height and

weight; waist girth and hip measurement on the basis of which the indices of BMI and WHR were calculated.

Results. The average age of the examined women was 49.7 years (± 12.8) and men: 51.7 (± 11.4), respectively. Overweight problems was found among 8 percent of the subjects, obesity in 92 percent and third-degree obesity in 48 percent of the studied group. On the basis of the HBI scale, low or medium results with regard to the behaviours declared were obtained by 70.66 percent of patients, while high ones by only 29.33 percent. A negative correlation was found between age and proper eating habits (PEH) as well as between body weight on the one hand and proper eating habits (PEH) and positive mental attitude (PMA) on the other. People displaying a preference for active recreation obtained significantly better results in all the dimensions of the HBI. People applying pharmacological treatment of obesity obtained better results with regard to the: behaviours conducive to health (BCH), preventive behaviours (PB), and health practices (HP).

Conclusions. Only one third of the subjects obtained a high level a result on with respect to the health-related behaviours exhibited. A negative correlation was established between body weight on the one hand and proper eating habits (PEH) and positive mental attitude (PMA) on the other. As well was a negatively correlated with a proper eating habits (PEH). The people who displayed a preference for active recreation as well as those among who employed pharmacological treatment of obesity obtained better results with respect to the health-related behaviours exhibited.

K.18. MARIA KÓZKA¹, KATARZYNA WOJNAR – GRUSZKA¹, KATARZYNA KUŚMIERSKA²

(¹Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²Szpital Uniwersytecki, Kraków)

JAKOŚĆ ŻYCIA PACJENTÓW Z PRZEWLEKŁYM WIRUSOWYM ZAPALENIEM WĄTROBY TYPU C LECZONYCH INTERFERONEM ALFA I RYBAWIRYNĄ

Wstęp: Przewlekłe wirusowe zapalenie wątroby (PWZW) typu C jest istotnym problemem klinicznym i psychospołecznym. Według WHO liczba zakażonych wynosi 3% (200 milionów) ludności na świecie. W Europie jest około 4 milionów nosicieli. Aktualnym standardem leczenia PWZW C jest terapia skojarzona interferonem alfa i rybawiryną. Zastosowane leczenie daje dobre wyniki, jednocześnie wywołując liczne skutki uboczne, mające wpływ na jakość życia chorego.

Cel badania: Poznanie jakości życia pacjentów z PWZW C leczonych interferonem alfa i rybawiryną.

Materiał i metody: Badaniem objęto dwie grupy chorych leczonych w Szpitalu Uniwersyteckim w Krakowie. Grupę zasadniczą stanowiło 32 pacjentów z rozpoznaniem PWZW C leczonych interferonem alfa i rybawiryną a grupę kontrolną 30 pacjentów zakażonych HCV nie poddanych terapii wymienionymi lekami. Do zebrania materiału wykorzystano kwestionariusz SF-36v2. Do analizy danych posłużono się programem STATGRAPHICS CENTURION XV z elementami statystyki opisowej, analizą korelacji i wariancji (ANOVA).

Wyniki: Badani z grupy zasadniczej uzyskali niższe wartości w zakresie poczucia zdrowia psychicznego ($x=32.7$), fizycznego ($x=41.2$) i funkcjonowania w sferze społecznej ($x=34.1$). Również samoocena zdrowia badanych z grupy zasadniczej była niższa ($x=3.6$) w porównaniu z grupą kontrolną ($x=2.5$). Prawie połowa badanych w grupie zasadniczej (47%) oceniła swoje zdrowie jako niezbyt dobre, a ponad połowa (56%) w czasie terapii miała trudności z wykonywaniem pracy zawodowej. Na jakość życia badanych nie wpływa wiek, płeć i wykształcenie.

Wnioski: Leczenie chorych z PWZW typu C interferonem alfa i rybawiryną obniża jakość ich życia i samoocenę. Osoby poddane terapii gorzej funkcjonują społecznie, mają problemy fizyczne i emocjonalne w dużym stopniu ograniczające codzienne funkcjonowanie.

QUALITY OF LIFE AMONG PATIENTS WITH CHRONIC HEPATITIS C VIRUS TREATED INTERFERON ALPHA AND RYBAVIRYN.

Introduction. The chronic hepatitis C virus is significant clinical and psychosocial problem. According to WHO the number of infected is 3% (200 million) people in the world. There are about 4 million carriers in Europe. Up to date standard of treatment is interferon alpha and rybaviryn therapy. Implementing treatment brings good results but cause many side-effects which have an influence on patient's quality of life.

Aim of study. To find patient's quality of life treated interferon alpha and rybaviryn

Material and methods. The study contained two groups of patients treated in Jagiellonian University Hospital in Cracov. There were 32 patients in basic group with chronic hepatitis C virus treated interferon alpha and rybaviryn and 30 patients infected HCV in control group

who weren't treated. Research was carried out using SF-36v2 questionnaire. Results were analysed using STATGRAPHICS CENTURION XV with descriptive statistic elements, analysis of correlation and analysis of variance (ANOVA).

Results. Patients in basic group had lower ratings in sense of mental health ($x=32.7$), physical ($x=41.2$) and social sphere functioning ($x=34.1$). Health self-assessment in basic group was lower ($x=3.6$) in comparison with control group ($x=2.5$). Many patients in basic group (47%) assess their health as not very good, in most cases (56%) patients have difficulties with work during therapy. Age, sex and education have no influence on patient's quality of life.

Conclusions. Treatment patients with HCV using interferon alpha and ribavirin decreases their quality of life and self-assessment. Patients who were undergoing therapy have worse social functioning, physical and emotional problems which restrain daily functioning.

K. 19. ANNA LEJA-SZPAK, JOANNA SZKLARCZYK, JOLANTA JAWOREK
(Zakład Fizjologii Medycznej, Instytut Fizjoterapii, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

NADEKSPRESJA ANTY-APOPTOTYCZNYCH BIAŁEK SZOKU CIEPLNEGO 90 I 70 W LUDZKICH KOMÓRKACH NOWOTWOROWYCH TRZUSTKI – ROLA MELATONINY

Wstęp: Białka szoku cieplnego (HSPs); 90 (HSP90 α/β) i 70 (HSP70) należą do białek opiekuńczych a ich działanie związane jest z proliferacją komórek, regulacją cyklu komórkowego oraz metabolizmem produktów genowych. HSPs odgrywają kluczową rolę w karcynogenezie, co więcej nadekspresję tych białek można zaobserwować w wielu guzach nowotworowych, w tym raku trzustki. W poprzednich badaniach wykazaliśmy, że melatonina promuje proapoptotyczny szlak na poziomie cytochromu równocześnie aktywując i fosforylując HSP27, który poprzez blokowanie kaspazy 3 hamuje egzekucję apoptozy.

Celem pracy było określenie wpływu melatoniny oraz antagonisty receptora melatoninowego; luzindolu na produkcję białek szoku cieplnego; 90 i 70 w komórkach nowotworowych trzustki ludzkiej (PANC-1).

Materiał i metodyka: Komórki PANC-1 inkubowano w standardowej pożywce DMEM wzbogaconej 10% surowicą bydlęcą płodową w 37°C oraz atmosferze zawierającej 5% CO₂ zarówno w warunkach podstawowych oraz w obecności różnych dawek melatoniny (10-12-10-6M) lub nioselektywnego antagonisty receptora Mel A/B; luzindolu (10-12-10-6M) podawanego w kombinacji z melatoniną (10-12M). Eksperymenty kontrolne wykonywano w takich samych warunkach używając 0,1% DMSO zamiast wymienionych powyżej substancji. Po 24 godzinach komórki PANC-1 zbierano w celu izolacji białek cytoplazmatycznych i jądrowych do dalszego badania immunoprecypitacyjnego.

Wyniki: Inkubacja komórek PANC-1 z melatoniną podawaną we wzrastających dawkach (10-12-10-6M) pobudziła produkcję cytoplazmatycznej oraz jądrowej frakcji HSP90 α/β . Znaczący i dawkozależny wzrost tego białka zaobserwowano 24 h od podania substancji. Zmianom tym towarzyszył znaczący wzrost cytoplazmatycznej frakcji HSP90 oraz HSP70, jednakże najsilniejsza ekspresja tych białek została wykryta po podaniu najniższej dawki melatoniny (10-12M). Podawanie luzindolu razem z melatoniną spowodowało odwrócenie pobudzającego działania melatoniny na produkcję białek szoku cieplnego; 90 and 70 w komórkach nowotworowych trzustki ludzkiej.

Wniosek: Melatonina pobudza ekspresję antyapoptotycznych białek szoku cieplnego; 90 i 70 w komórkach nowotworowych trzustki ludzkiej (PANC-1) poprzez aktywację receptorów Mel A/B.

OVEREXPRESSION OF ANTIAPOPTOTIC HEAT SHOCK PROTEINS 90 AND 70 IN HUMAN PANCREATIC CARCINOMA CELLS – ROLE OF MELATONIN

Background. Heat shock proteins (HSPs); 90 (HSP90 α/β) and 70 (HSP70) are molecular chaperones closely related to cell proliferation, cell cycle regulation and the metabolism of gene products. These proteins play important roles in various processes of carcinogenesis,

moreover their overexpression was observed in many tumors including pancreatic carcinomas. In our previous study we have shown that melatonin stimulates proapoptotic signalling pathway at cytochrome level but probably activation and phosphorylation of HSP27 inhibits executioner of apoptosis; caspase 3.

The aim. of this study was to assess the effects of melatonin and melatonin membrane receptors antagonist; luzindole on antiapoptotic HSPs; 90 and 70 proteins production in human pancreatic carcinoma cells (PANC-1).

Methods. PANC-1 cells were incubated in the standard medium DMEM supplemented with 10% fetal bovine serum at 37 °C with 5% CO₂ and humidified atmosphere under basal conditions or in the presence of various doses of melatonin (10^{-12} - 10^{-6} M) or nonselective Mel A/B-1 receptors antagonist; luzindole (10^{-12} - 10^{-6} M) in combination with melatonin (10^{-12} M). Control experiments were performed using the vehicle (0,1% DMSO) instead of above substances. After 24 hr PANC-1 were harvested, the cytoplasmic and nuclear proteins were isolated for immunoblotting studies.

Results. Incubation of PANC-1 cells with increasing doses of melatonin (10^{-12} - 10^{-6} M) resulted in the stimulation both cytoplasmic and nuclear HSP90 α/β proteins in PANC-1 cells. The significant and dose-dependent rise of nuclear HSP90 α/β protein level was observed at 24 hr of incubation. This was accompanied by significant increments of cytoplasmic pools of HSP90 and HSP70, however the strongest stimulation of these proteins was detected at the lowest used concentration of melatonin (10^{-12} M). Pretreatment with luzindole reversed stimulatory effect of melatonin on HSPs; 90 and 70 proteins expression in PANC-1 cells.

Conclusion. Melatonin stimulates antiapoptotic HSPs; 90 and 70 proteins expression in human pancreatic carcinoma cells (PANC-1) via activation of Mel A/B-1 receptors.

K.20. ANNA MAJDA¹, JOANNA ZALEWSKA-PUCHAŁA¹, DANUTA BREJ²

(¹Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²absolwentka Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

ZAWROTY GŁOWY I ZABURZENIA RÓWNOWAGI U PACJENTÓW POWYŻEJ 60-GO ROKU ŻYCIA

Wstęp: Zawroty głowy stanowią problem w grupie osób powyżej 60-go roku życia. Burzliwym objawom wegetatywnym często towarzyszy lęk o życie, spotęgowany niemożnością utrzymania równowagi ciała.

Cel: Celem pracy była analiza objawów, typów zawrotów głowy, najczęstszych przyczyn prowadzących do zawrotów głowy i zaburzeń równowagi u osób powyżej 60-tego roku życia, przebadanych w Pracowni Zaburzeń Narządu Równowagi Kliniki Otolaryngologii Szpitala Uniwersyteckiego w Krakowie w 2009 roku.

Materiał i metody: Wykorzystując metodę badań opartą na dokumentach zebranych w sposób systematyczny w tej Pracowni, przy użyciu techniki badawczej, jaką jest analiza dokumentacji medycznej, zebrano dokumentację 1244 pacjentów. Dla potrzeb badań, wyodrębniono 240 osób powyżej 60-tego roku życia, u których wykonano elektronystagmografię (ENG).

Wyniki: Średnia wieku badanych wynosiła 67 lat, ponad dwukrotnie częściej były to kobiety. U 67% badanych funkcjonowanie błędnika było w normie, wypadnięcie czynności błędnika miało 3% badanych, a u pozostałych 30% uszkodzenie było duże lub średnie. Większość badanych uskarżała się na zawroty głowy o typie wirowania. Osoby te istotnie częściej zgłaszały również objawy ogólne, jakimi były nudności lub wymioty. U osób, u których w badaniu laryngologicznym słuchu stwierdzono niedosłuch lub utratę słuchu, istotnie częściej występował wyższy poziom uszkodzenia błędnika i zawroty głowy z zaburzeniami równowagi. Badani, którzy mieli szum w uszach istotnie częściej mieli również osłabiony słuch. Najwyższy poziom uszkodzenia błędnika miały osoby, u których w badaniu dopplerowskim wykryto zmiany naczyniowe przepływów krwi w naczyniach szyjnych i kręgowych.

Wnioski: Najczęstszą przyczyną zawrotów głowy i zaburzeń równowagi u osób powyżej 60-go roku życia były zmiany naczyniowe.

VERTIGO AND EQUILIBRIUM DISTURBANCES IN PATIENTS OVER 60 YEARS OF AGE

Introduction. At the age over sixty persons experience severe problems caused by vertigoes. Severe vegetative symptoms are often accompanied by fear for life, intensified by the difficulties in keeping proper balance.

Aim. The aim of the study was to analyze symptoms, types of dizziness and the most common causes leading to vertigo and disequilibrium in persons over 60 years of age, examined in the Laboratory of Balance Disorders in the Department of Otolaryngology, University Hospital in Krakow in the year 2009.

Material and methods. Medical documentation of 1244 patients was analyzed. For the purpose of the study a group 240 of patients over 60 years of age who underwent electronystagmographic examination was selected.

Results. The mean age of the examined patients was 67 years. More than two-thirds of them were women. Most of the patients complained of balance disorders lasting from 1 to 6 months. In 67% the result of vestibular tests were normal, 3% had loss of vestibular function, in remaining 30% the vestibular impairment was moderate or severe. Most of the examined group complained of rotatory vertigo. These persons significantly more often reported nausea or vomiting. Persons with hearing impairment or deafness significantly more often had severe vestibular disfunction und vertigo of disequilibrium. Persons with tinnitus significantly more often had hearing impairment as well. The most severe vestibular impairment was observed in patients with vascular abnormalities found in the carotid and vertebral artery doppler ultrasonography.

Conclusions. The most common cause of vertigo were vascular disorders in persons over 60 years of age.

K.21. IWONA MALINOWSKA-LIPIEŃ¹, AGATA RECZEK¹, TOMASZ BRZOSTEK¹, ANNA BELSKA², EWA KAWALEC¹,

(¹Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego i Środowiskowego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²Absolwentka Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

POCZUCIE KOHERENCJI U PACJENTÓW CHORYCH NA HEMOFILIĘ

Wstęp: Hemofilia, to wrodzona osoczowa sprzężona z płcią skaza krwotoczna, której przyczyną jest niedobór lub zaburzenie funkcji pojedynczego czynnika krzepnięcia krwi. Wyróżnia się dwa typy hemofilii: A (niedobór cz. VIII) i B (niedobór cz. IX). Poczucie koherencji jest przekonaniem, że zdarzenia i procesy doświadczane przez człowieka przebiegają zgodnie z jego oczekiwaniami, a świat ma charakter uporządkowany i przewidywalny. Poczucie koherencji składa się z trzech elementów: 1/poczucia zrozumiałości; 2/poczucia zaradności; 3/poczucia sensowności. Silniejsze poczucie koherencji sprawia, że człowiek organizuje adekwatne dla danej sytuacji zasoby i potrafi je w pełni lepiej wykorzystać.

Cel pracy: Celem pracy jest ocena poczucia koherencji u chorych na hemofilię.

Materiał i metody: Badania zostały przeprowadzone w styczniu 2010 roku w grupie 35 mężczyzn chorych na hemofilię. W badaniu zastosowano Kwestionariusz Orientacji Życiowej (SOC-29) oraz kwestionariusz ankiety własnej konstrukcji.

Wyniki: U dwudziestu dziewięciu ankietowanych (82,8%) poziom czynnika krzepnięcia krwi wynosił $\leq 1\%$, u czterech badanych (11,4%) wahał się między 1,1 a 3%. Pozostałe dwie osoby (tj. 5,7%) posiadały poziom czynnika krzepnięcia $>3\%$. U 11 chorych częstotliwość krwawień przekraczała pięć wylewów w miesiącu. Średnia wartość poczucia koherencji w badanej grupie chorych na hemofilię wynosiła 139,22 pkt, najwyższy ogólny wynik uzyskało 5 chorych będących w przedziale wiekowym od 18 do 25 roku życia (=145,80 pkt). Spośród trzech składowych poczucia koherencji u wszystkich badanych najwyższa wartość dotyczyła poczucia zaradności (=49,94), mężczyźni w wieku 18-25 lat uzyskali największą liczbę punktów w tej kategorii (=54,6). Najniższe średnie wartości ogólnego poczucia koherencji oraz w dwóch z trzech jego składowych (zaradności i sensowności) uzyskali chorzy w wieku 26-35 lat.

Wnioski: Ogólne poczucie koherencji badanych chorych mieściło się w zakresie średnich wartości normatywnych uzyskiwanych przez Antonovsky'ego. Najwyższą liczbę punktów uzyskali najmłodszy chorzy w przedziale wieku: 18-25 lat.

SENSE OF COHERENCE AMONG PATIENTS WITH HEMOPHILIA

Introduction. Hemophilia is an inherited plasma coupled with gender bleeding disorder the cause of which is deficiency or dysfunction of blood coagulation single factor. There are two types of hemophilia: A (lack of factor VIII) and B (deficiency of factor IX). The sense of coherence (SOC) is the belief that events and processes experienced by human occur in accordance to his expectations, and the world is orderly and predictable. The sense of coherence consists of three components: 1/ the sense of comprehensibility, 2/ the sense of

resourcefulness, 3/ the sense of purpose. A stronger sense of coherence makes man arranges adequate resources for a given situation and is able to fully make use of them.

Aim. The aim of the work is to assess the sense of coherence among patients with hemophilia. **Materials and methods.** The research was conducted in January 2010 on the group of 35 male with hemophilia. The study used the Life Orientation Questionnaire (SOC-29) and the questionnaire constructed on the purpose of this survey.

Results. Twenty-nine respondents (82.8%) blood coagulation factor level was $\leq 1\%$, Four respondents (11.4%) ranged between 1.1 and 3%. The other two patients (i.e. 5.7%) had coagulation factor levels $>3\%$. Among 11 patients the frequency of bleeding exceeded five strokes in a month. The average value of SOC in the studied group of patients with hemophilia was 139.22 points, the highest overall score was received by 5 patients being between the ages of 18 to 25 years of age (= 145.80 points). From among the three components of SOC the highest value from all the patients concerned the sense of resourcefulness (= 49.94) , men aged 18-25 years received the greatest number of points in this category (=54.6). Patients at the age of 26-35 years got the lowest average value of the total sense of coherence and in two of three SOC components (resourcefulness, and meaningfulness).

Conclusions. The general sense of coherence for the patients was within the range of average normative values obtained by Antonovsky. The youngest patients at the age of: 18-25 years received the highest result.

**K.22. KATARZYNA MARCIŃSKA¹, MONIKA MAJEWSKA-SZCZEPANIK¹,
KATARZYNA MARESZ², MARIAN SZCZEPANIK¹**

(¹Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum

(²Wydział Biochemii, Biofizyki i Biotechnologii, Uniwersytet Jagielloński, Kraków)

NASKÓRNA (EC) IMMUNIZACJA KOLAGENEM CHRONI PRZED KOLAGENOWYM ZAPALENIEM STAWÓW (CIA) U MYSZY

Reumatoidalne zapalenie stawów (RZS) jest przykładem schorzenia autoimmunizacyjnego. Obecnie istnieje wiele metod terapii RZS, ale większość z nich obarczona jest efektami ubocznymi. Od wielu lat w wiodących ośrodkach badawczych próbuje się stworzyć szczepionkę, która mogłaby zapobiec postępowi chorób autoimmunologicznych np. RZS. Wcześniej wykazaliśmy, że naskórna (EC) aplikacja antygeny białkowego redukuje odpowiedź zapalną w dwóch różnych modelach eksperymentalnych: nadwrażliwość kontaktowa i model zwierzęcy stwardnienia rozsianego. Aby określić czy naskórna immunizacja może hamować RZS, w badaniach posłużono się modelem kolagenowego zapalenia stawów (CIA) u myszy. Obecne badania dowiodły, że EC immunizacja kolagenem (COLL) przez tydzień przed indukcją CIA redukowało natężenie choroby do 50% w porównaniu do kontroli pozytywnej. Optymalna protekcyjna dawka EC zastosowanego COLL mieści się w zakresie pomiędzy 100 - 30 µg/mysz. Obserwacje makroskopowe zostały potwierdzone badaniami histopatologicznymi. Dodatkowo, złagodzenie symptomów choroby w grupie myszy EC immunizowanych COLL korelowało ze zmniejszoną aktywnością mieloperoksydazy w homogenatach tkankowych, zmniejszoną produkcją przeciwciał IgG2a anti-COLL oraz przeciwciał przeciwko cyklicznym cytrulinowanym białkom w surowicy. EC indukowana supresja jest antygenowo nieswoista ponieważ EC aplikacja nie reagujących krzyżowo antygenów OVA lub MBP hamowała odpowiedź zapalną w stawach. Ponadto, EC immunizacja kolagenem w chwili pojawienia się pierwszych symptomów choroby znacząco redukowała proces zapalny w stawach. Podsumowując, EC immunizacja kolagenem przed indukcją CIA prowadzi do złagodzenia choroby. Ponadto, złagodzenie CIA obserwowane po EC immunizacji kolagenem w chwili pojawienia się pierwszych symptomów choroby stwarza szanse na zastosowanie tej metody w opracowaniu nowej strategii terapii RZS.

EPICUTANEOUS (EC) IMMUNIZATION WITH COLLAGEN PROTECTS FROM COLLAGEN INDUCED ARTHRITIS (CIA) IN MICE

Rheumatoid arthritis (RA) is an example of autoimmune disease. At present there are many therapeutic strategies to treat RA but many of them have serious side effects. Since many years leading research centers have tried to create a vaccine which could prevent progression of autoimmune diseases e.g. RA. Recently we showed that epicutaneous (EC) application of protein antigen reduces inflammatory response in two different experimental models: contact sensitivity and experimental autoimmune encephalomyelitis. To determine if EC immunization could suppress RA, collagen induced arthritis (CIA) has been used as an experimental model. Our research proved that EC immunization with collagen (COLL) for one week before induction of CIA reduced disease severity by 50% when compared to positive control. Optimal protecting dose of EC applied COLL ranges between 100 and 30 µg/mice. Macroscopic observations were confirmed by histology. Additionally, disease symptom

alleviation in the group of mice EC immunized with COLL correlates with decreasing mieloperoxidase activity in joint homogenates, decreased anti-COLL IgG2a and anti-cyclic citrullinated peptide antibodies in sera. EC induced suppression is antigen non-specific because EC application of non-cross-reacting antigens OVA or MBP suppressed inflammatory response in the joints. Moreover, EC immunization with COLL at the time of first disease symptoms significantly reduced inflammatory process in the joints. To summarize, EC immunization with COLL before induction of CIA leads to disease amelioration. Moreover, amelioration of CIA observed after EC immunization with COLL at the time of first disease symptoms gives a chance to use this method as a new therapeutic strategy.

K.23. ANNA MIERZWA, ELŻBIETA SIBIGA, RENATA TOKARSKA, KAZIMIERA PŁOCH

(Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

SATYSFAKCJA PIELEŃNIAREK I POŁOŻNYCH Z PRACY ZAWODOWEJ

Wstęp: Satysfakcję z pracy można przedstawić w kategoriach postawy człowieka wobec wykonywanych przez niego obowiązków zawodowych. Może być ona pozytywna, gdy pracownik jest zadowolony z pracy lub negatywna w przypadku niezadowolenia. Satysfakcja z pracy jest funkcją równowagi między zasobami człowieka, tzn. tym co w nią inwestuje (np. czas, wykształcenie, doświadczenie, zaangażowanie) a tym, jakie są jej wyniki lub co otrzymuje w zamian (np. awans, relacje ze współpracownikami, szkolenia, wynagrodzenie).

Cel badania: Celem badań była ocena satysfakcji z wykonywanego zawodu przez pielęgniarki i położne.

Materiał i metody: Badania przeprowadzono w 2010 roku wśród 170 pracujących pielęgniarek i położnych zatrudnionych w placówkach służby zdrowia na terenie województwa małopolskiego. W badaniach zastosowano metodę sondażu diagnostycznego. Narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety, Minesocki Kwestionariusz Zadowolenia z Pracy i Skala Zadowolenia z Życia. Uzyskany materiał poddano analizie ilościowej i jakościowej.

Wyniki: W wyniku przeprowadzonych badań na satysfakcję z wykonywanej pracy zawodowej pielęgniarek i położnych ma wpływ wiele czynników związanych bezpośrednio z miejscem pracy, z życiem osobistym a także poziomem wykształcenia. Występują statystycznie istotne zależności między wykształceniem i uzyskanymi kwalifikacjami kształcenia zawodowymi a satysfakcją z pracy.

Wnioski: Większość ankietowanych wyodrębniła czynniki mające wpływ na satysfakcję: wynagrodzenie za pracę, wyposażenie stanowisk, relacje między pracownikami, oraz zaangażowanie w wykonywanie zadań zawodowych. Im wyższy jest poziom wykształcenia, zdobyte kwalifikacje zawodowe, zaangażowanie w pracę, tym wyższy poziom satysfakcji z pracy. Słowa kluczowe: satysfakcja, pielęgniarka, położna, praca zawodowa.

NURSES' AND MIDWIVES' PROFESSIONAL SATISFACTION

Introduction. Professional satisfaction can be presented in terms of a person's attitude towards performed professional duties. It can be positive when an employee is satisfied with their job, or negative, in case of dissatisfaction. Professional satisfaction is a function of balance between the resources one invests in his job (e.g. time, education, experience, commitment) and the results achieved or rewards obtained (e.g. promotion, relation with colleagues, training, salary).

Aim of study. The aim of the study was to assess professional satisfaction of nurses and midwives.

Material and methods. The research was conducted in 2010 among 170 nurses and midwives employed in medical facilities in Małopolska province. Diagnostic survey method was used, the tools being an opinion questionnaire, Minnesota Satisfaction Questionnaire and

The Satisfaction with Life Scale. The material obtained was subject to quantitative and qualitative analysis.

Outcome. The result of research indicated that nurses' and midwives' professional satisfaction is affected by many factors directly connected to workplace, personal life, and education level. A statistically considerable correlation has been observed between education and qualifications and professional satisfaction.

Conclusions. The majority of respondents singled out the following factors affecting professional satisfaction: salary, workplace equipment, relations with colleagues and commitment to professional duties. The higher the education level, qualifications, and commitment, the higher the level of professional satisfaction.

K.24. IRENA MILANIAK¹, WIOLETTA MAKIEŁA¹, KATARZYNA JAKIMOWICZ¹, PIOTR PRZYBYŁOWSKI^{1,2}, KAROL WIERZBICKI^{1,2}, JERZY SADOWSKI^{1,2}

(¹Oddział Kliniczny Chirurgii Serca, Naczyń i Transplantologii, Krakowski Szpital Specjalistyczny im. Jana Pawła II, ²Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum)

20 LAT DOŚWIADCZEŃ W PIEŁĘGNIARSTWIE TRANSPLANTACYJNYM – SZTUKA I NAUKA PIEŁĘGNIARSTWA

Przeszczepianie narządów stało się rutynową praktyką kliniczną i jedyną skuteczną metodą leczenia schyłkowej niewydolności narządów takich jak serce, nerki, wątroba, czy płuca. Jest to wysoko wyspecjalizowana gałąź medycyny, która pozwala obrócić tragizm śmierci w możliwość przedłużenia życia. Łączy w sobie zarówno filozofię, aspekt etyczny jak i naukę i sztukę. Samo zaś pielęgniarstwo transplantacyjne jest sztuką pielęgnowania w połączeniu nauki i techniki.

Celem pracy jest przedstawienie pielęgniarstwa transplantacyjnego w kontekście sztuki i nauki w 20 letnim doświadczeniu w sprawowaniu opieki nad pacjentem po przeszczepieniu serca w Oddziale Klinicznym Chirurgii Serca, Naczyń i Transplantologii w Krakowie

Współczująca opieka przy łóżku chorego w trakcie jego kwalifikacji do zabiegu przeszczepienia, w czasie oczekiwania na zbieg, gdzie każdy dzień jest naznaczony niepewnością przeżycia, podejmowania trudnych decyzji, w czasie przejścia przez zabieg operacyjny, adaptacji do nowej sytuacji zdrowotnej, gdzie istnieje ciągła potrzeba słuchania pacjenta, podejmowania specyficznych interwencji pielęgniarstkich, monitorowania wyników wymaga od pielęgniarek takich umiejętności, które czynią pielęgniarstwo transplantacyjne unikatową specjalnością pielęgniarstwą oraz mieszanką artystycznych i naukowych wysiłków.

W materiale przedstawiono ponad 20-letnie doświadczenie Kliniki Chirurgii Serca, Naczyń i Transplantologii w sprawowaniu i tworzeniu standardów opieki pielęgniarstkiej oraz podejścia naukowego, multidyscyplinarnego w opiece nad pacjentem.

Zostały przedstawione takie elementy opieki: budowanie zespołu terapeutyczno pielęgnacyjnego, organizacja opieki pielęgniarstkiej, przeprowadzenie pacjenta przez okres oczekiwania, zabieg operacyjny, przygotowanie do sprawowania ciągłej opieki, tworzenie standardów, jakości opieki w oparciu Evidence Base Nursing., promowanie samo opieki, edukacja, badania naukowe, uczestniczenie w życiu pacjenta, stosowanie zaawansowanych technologii medycznych.

20 YEARS OF EXPERIENCE IN NURSING TRANSPLANTAT - ART AND SCIENCE

Organ transplantation has become routine clinical practice and effective treatment for end-stage failure of organs. Transplantation is a highly specialized area of medicine that allows physicians to turn tragic deaths into lifesaving opportunities. It combines both philosophy and ethical aspects of science and art. transplant nursing is an unique and challenging blend of artistic and scientific endeavour.

Purpose: providing transplant nursing in the context of art and science in 20 years of experience in the care of patients after heart transplantation in the Department of Cardiovascular Surgery and Transplantology in Krakow

Compassionate caring at the bedside, listening to patients, designing interventions, evaluating outcomes, and implementing change - these are some of the required skills of transplant nurse.

The material presented more than 20 years of experience the Department of Cardiovascular Surgery and Transplantation in the celebration and creation of standards for nursing care and scientific approach, multidisciplinary in patient care.

Were presented such elements of care: the therapeutic nursing team building, organization of nursing care, to carry the patient through a waiting period, the operating procedure, prepare to exercise constant care, the creation of standards, quality of care based on Evidence Base Nursing, promoting self-care, education, research , to participate in the life of the patient, the use of advanced medical technologies.

K.25. KAZIMIERA MOŹDZIERZ¹, MONIKA ŁABUZEK¹, LESZEK S. KOŁODZIEJSKI^{1,2}

(¹Zakład Pielęgniarstwa, Instytut Ochrony Zdrowia, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Tarnów, ²Akademia Wychowania Fizycznego, Kraków)

**PROBLEMY PSYCHOSPOŁECZNE CHORYCH PRZEWLEKLE
DIALIZOWANYCH**

Wstęp: Przewlekła choroba nerek, prowadzi do schyłkowej niewydolności nerek i konieczności dializoterapii. Jest chorobą trwającą kilka a nawet kilkanaście lat. Zaczyna się zazwyczaj skrycie, a pacjenci dowiadują się o chorobie całkiem przypadkowo. W Polsce stałego dializowania wymaga już około 12 tyś. osób, a liczba ta wzrasta średnio o 7 – 10% rocznie. Kłopoty zdrowotne, nagła wiadomość o chorobie – zwłaszcza ciężkiej, trudnej w leczeniu, czy wręcz nieuleczalnej – mogą wywołać szereg zmian w zachowaniu pacjenta. Często są to reakcje skrajne, trudne do przewidzenia i dotyczą one również pacjentów dializowanych. Chory dializowany staje nagle w obliczu zupełnie nowych dla niego trudności i problemów z którymi musi się zmagać. Mogą wiązać się one zarówno ze specyfiką schorzenia, jak i z procedurami leczniczymi np. z metodami nerkozastępczymi. Dotyczą one samopoczucia fizycznego, funkcjonowania psychicznego, relacji społecznych i rodzinnych oraz wypełniania obowiązków zawodowych. Nagłe i niespodziewane zmiany w każdym z tych aspektów życia, mogą wywołać wiele negatywnych reakcji, takich jak: lęk, strach, frustracje, obniżenie nastroju, apatia, zniechęcenie, poczucie beznadziejności, bezsenność, konfliktowość, depresja.

Cel pracy: Celem pracy była analiza najczęściej występujących problemów psychospołecznych u chorych przewlekle dializowanych.

Materiał i metody: Przedmiotem analizy była grupa 120 pacjentów, 65 mężczyzn i 55 kobiet w wieku od 30 do 78 lat, poddanych przewlekłej dializoterapii. Badania przeprowadzono w dwóch ośrodkach dializ: w Tarnowie i Dąbrowie Tarnowskiej. W badaniu posłużono się autorskim kwestionariuszem ankiety.

Wyniki: Z analizy przeprowadzonych badań wynika że, choroba przewlekła jest traktowana jako przeszkoda w wykonywaniu pracy zawodowej (87%), codziennych obowiązkach podejmowanych w rodzinie (88% chorych uważa się za osoby niewydolne w opiece nad rodziną), kontaktach towarzyskich (82 %). Hemodializy przyczyniają się do zmniejszenia kondycji fizycznej, co powoduje ograniczenie w codziennym funkcjonowaniu (65%). Przewlekła dializoterapia wywołuje zaburzenia emocjonalne prowadząc do trwałego uczucia napięcia i lęku. Ważnymi czynnikami powodującym trudne przystosowanie się do dializ jest duże ograniczenie czasowe, jakie narzuca hemodializa (30%), złe samopoczucie między dializami (80%), stosowanie się do ograniczeń dietetycznych (30%), ograniczenie spożywania płynów (20%).

Wnioski: 1. Przewlekła dializoterapia stanowi istotną przeszkodę w wykonywaniu pracy zawodowej, co „zmusza” chorych do przejścia na rentę lub emeryturę, a tym samym pogarsza ich sytuację materialną. 2. Choroba i dializoterapia powoduje obniżenie aktywności na skutek zmniejszenia sił fizycznych. 3. Przewlekła dializoterapia wywołuje zaburzenia emocjonalne prowadzące do trwałego uczucia napięcia, lęku, zmęczenia.

PSYCHOSOCIAL PROBLEMS OF CHRONIC DIALYSIS PATIENTS

Introduction. Chronic kidney disease results in the end-stage renal disease and necessity of dialysis therapy. It is a disease which lasts for a period from a few to several years. It usually starts latently and the patients find out about the disease quite accidentally. In Poland about 20 thousand people require permanent dialysis access and this number increases on average by 7%-10% per year.

Health problems, unexpected information about the disease – particularly the one which is serious and difficult in treatment or even incurable – can bring about numerous changes in the patient's behaviour. Frequently, these are extreme and unpredictable reactions. They also affect the patients who undergo dialysis procedures. The dialysed patient suddenly faces completely new difficulties and problems he or she has to cope with. They can be related to both the disease specificity as well as medical procedures, e.g. renal replacement methods. They can affect physical well-being, mental functioning, social and family relations as well as performing vocational duties. The rapid and unexpected changes in each of these life aspects may trigger off lots of negative reactions, such as: fear, anxiety, frustrations, depressed mood, apathy, discouragement, the feeling of hopelessness, sleeplessness, abrasiveness and depression.

Objective of the thesis. The aim of the thesis was the analysis of the most common psychosocial problems occurring among the chronic dialysis patients.

Material and methods. The group of 120 patients: 65 men and 55 women aged 30-78 who undergo the intensive dialysis therapy was the subject of the analysis. The research was conducted at two dialysis centres: in Tarnów and Dąbrowa Tarnowska. In the research the author's survey questionnaire was used. The results were presented quantitatively, as percentages and graphically.

Results. The vast majority of the respondents 80% gave up social life, and 15% stopped leaving homes. In the respondents' opinion, the reasons for that were deterioration of health 62.5%, diet limitations 47.5% and time limitations 30%. In as many as 70% of the surveyed increased fatigability occurred, 25% rarely has such disposition, and only two respondents did not experience similar problems. The majority of the surveyed population 77.5% admitted that they had difficulty in doing everyday activities and moving. In case of 67.5% dialysis therapy and its consequences prevent them from functioning independently and make those patients dependant on the help from others. Almost everybody (90%) felt anxiety and fear of their life.

Conclusions. 1. The end-stage renal disease requiring chronic dialysis therapy deteriorates quality of patients' life leading to fixation of disorders in physical and psycho-social sphere. 2. Losing a job and qualifying for sickness pension of the majority of professionally active employees bring about significant deterioration of material situation of the patients, which is a source of the sense of lower social value and stress. 3. Physical weakness, chronic stress and fear related to the dependence on a dialysis therapy centre often lead to giving up contacts and withdrawing from social life. 4. Family, work and social environment may have activating influence and reduce patients' experiencing nuisances related to renal replacement therapy.

K.26. KATARZYNA NAWROT-PORĄBKA, JOLANTA JAWOREK, ANNA LEJASZPAK

(Zakład Fizjologii Medycznej, Instytutu Fizjoterapii, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

CZYNNOŚĆ ZEWNĄTRZYDZIELNICZA TRZUSTKI – RÓŻNICA POMIĘDZY EFEKTEM DZIAŁANIA DIETY STANDARDOWEJ A DIETY POZBAWIONEJ TRYPTOFANU

Wstęp: Tryptofan, aminokwasowy prekursor serotoniny, melatoniny i kynureniny, odgrywa ważną rolę w regulacji czynności przewodu pokarmowego. Tryptofan należy do aminokwasów niezbędnych, nie jest wytwarzany w organizmie i musi być dostarczany w pożywieniu. Wpływ trwałego deficytu tej substancji na funkcję zewnątrzwydzielniczą trzustki nie został jeszcze zbadany.

Cel: Ocena wpływu diety pozbawionej tryptofanu na wydzielanie enzymów trzustkowych u szczurów.

Materiał i metody: Badania przeprowadzono na szczurach rasy Wistar o wadze 250g. Zwierzęta podzielono na dwie główne grupy: jedna grupa otrzymywała standardową dietę, druga grupa - dietę pozbawioną tryptofanu. Szczury obydwu grup karmione były przez 1, 3 lub 7 dni. W celu oceny czynności zewnątrzwydzielniczej trzustki zwierzętom zostały założone przetoki trzustkowe (jeden z silikonowych kateterów został umieszczony w przewodzie trzustkowo-żółciowym, drugi - w dwunastnicy). Próbkę soku trzustkowego zbierano w 15-minutowych odstępach. Po zakończeniu eksperymentu szczurom pobrano krew w celu oznaczenia poziomu CCK metodą ELISA.

Wyniki: W grupie szczurów karmionych standardową dietą, podstawowe wydzielanie amylazy utrzymywało się na stałym poziomie zarówno po 1, 3 lub 7 dniach eksperymentu. U zwierząt karmionych dietą pozbawioną tryptofanu zaobserwowano znaczny spadek uwalniania amylazy zarówno po 1, 3 lub 7 dniach karmienia (odpowiednio o 10%, 36% i 74%) w stosunku do wartości uzyskanych od szczurów kontrolnych. Zmianom tym towarzyszyło znaczne zmniejszenie stężenia CCK w osoczu krwi.

Wniosek: Karmienie szczurów dietą pozbawioną tryptofanu znacząco obniża wydzielanie enzymów trzustkowych.

ROLE OF TRYPTOPHAN IN THE MODULATION OF PANCREATIC EXOCRINE SECRETION

Introduction. Tryptophan, aminoacid precursor of serotonin, melatonin and kynurenin, plays an important role in the regulation of gastrointestinal functions. As an essential aminoacid tryptophan must be supplied in the normal diet. The effect of sustained deficit of this substance on pancreatic exocrine function has not been investigated yet.

Aim. To assess the effects of tryptophan-free diet on pancreatic enzyme secretion in the rat.

Material and methods. The study was performed on Wistar rats weighing 250g. Animals were divided on two main groups: one group was maintained on normal diet, another group on-tryptophan-free diet. Rats from each group were maintained on above diets for 1, 3 or 7 days. To assess the pancreatic exocrine secretion, the animals were surgically equipped with pancreatic fistulas (silicone catheters was inserted into pancreato-biliary duct, the other one -

into duodenum). The samples of pancreato-biliary juice were collected in 15 minutes aliquots to measure the amylase outputs. The blood specimens were taken for determination of CCK employing ELISA.

Results. In the groups of rats kept on normal diet, basal amylase secretion was relatively stable after 1, 3 or 7 days of experiment. In the rats with tryptophan-free diet the significant reduction of amylase output have been observed after 1, 3 and 7 days (by 10%, 36% and 74 % respectively). These changes were accompanied by a marked dose-dependent decrease of CCK plasma levels.

Conclusion. Pancreatic exocrine secretion was significantly reduced in the rats with tryptophan-free diet.

K.27. PATRYCJA OSTROGÓRSKA

(Oddział Kliniczny Kliniki Neonatologii, Szpital Uniwersytecki, Kraków)

HISTORIA OPIEKI NAD NAJMNIEJSZYMI Z NAJMNIEJSZYCH

Wstęp: Neonatologia zajmuje się fizjologią i patologią okresu noworodkowego oraz leczeniem dzieci wymagających hospitalizacji w oddziale intensywnej terapii noworodka.

Cel pracy: Celem pracy było przedstawienie zarysu historii neonatologii i pielęgniarstwa neonatologicznego.

Materiał i metody: Przegląd i analiza polskiego i zagranicznego piśmiennictwa z zakresu historii neonatologii oraz aktualnych zaleceń odnoszących się do intensywnej terapii noworodka.

Wyniki: W ciągu wieków przeżycie noworodka urodzonego przedwcześnie było uważane za niewiarygodny cud, a jego śmierć była akceptowana i odbierana przez rodziców i personel medyczny jako nieunikniona. Wraz z upływem wieków zainteresowanie noworodkami stawało się coraz większe, dzięki czemu powstawały nowe koncepcje leczenia i pielęgnowania. Ponadto postęp naukowy i techniczny przyczynił się do rozwoju intensywnej terapii noworodka.

Wnioski: Neonatologia jest jedną z najbardziej interdyscyplinarnych i dynamicznie rozwijających się dziedzin medycyny i pielęgniarstwa. Rozwój technik leczenia i pielęgnowania powoduje narastanie dylematów etycznych.

CARE FOR NEWBORNS – A HISTORIAL PERSPECTIVE

Introduction. Neonatology is the study of the physiology and pathology of the neonatal period as well as the treatment of babies requiring hospitalisation in the intensive care unit for newborns.

Objective of the thesis. This thesis is aimed at presenting the outline of the history of neonatology and neonatological nursing.

Material and methods. Review and analysis of Polish and foreign literature from the field of neonatology and current recommendations for intensive care of newborns.

Results. The moment of birth is an unusual event for parents and a very complicated and complex process for a newborn since directly after the birth many changes take place that make it possible for a newborn to adapt to independent functioning. Throughout ages, the survival of a prematurely born newborn was considered to be an extraordinary miracle and the baby's death was accepted and treated by both parents and medical staff as something unavoidable.

K.28. MIECZYŚLAWA PEREK, GRAŻYNA CEPUCH

(Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

POZIOM WIEDZY I JAKOŚĆ ŻYCIA MŁODZIEŻY CHOREJ NA NIESWOISTE ZAPALENIA JELIT

Wstęp: Nieswoiste zapalenia jelit choroba Leśniowskiego-Crohna oraz wrzodziejące zapalenie jelita grubego, stanowią obciążenie psychiczne dla dzieci i młodzieży. Obraz choroby, rokowanie oraz procedury diagnostyczne i terapeutyczne wpływają znacząco na jakość życia pacjentów zarówno w aspekcie fizycznym, emocjonalnym oraz społecznym.

Cel badania: Ocena poziomu wiedzy i jakości życia młodzieży chorej na nieswoiste zapalenia jelit.

Materiał i metody: Grupę badawczą stanowiło 32 chorych na nieswoiste zapalenia jelit oraz 26 rodziców. Grupa kontrolna - 38 uczniów gimnazjum. Wykorzystano kwestionariusz jakości życia – PEDS QL, drabinę Cantrilla oraz kwestionariusz własnego autorstwa. Materiał badawczy opracowano statystycznie. Za istotność statystyczną przyjęto $p < 0,05$.

Wyniki: Młodzież posiada zadowalający poziom wiedzy na temat choroby i pozytywnie ocenia jakość swojego życia.

Wnioski: Posiadanie wiedzy na temat choroby może stać się gwarantem posiadania kontroli nad własnym stanem zdrowia i lepszej jakości życia w przyszłości.

KNOWLEDGE AND QUALITY OF LIFE ADOLESCENTS SUFFERING FROM INFLAMMATORY BOWEL DISEASE

Introduction. Inflammatory bowel disease are undeniable big psychical burden for sick adolescent. The whole picture of disease, prognosis, the diagnostic and therapeutic procedures significantly affected the quality of life in physical, emotional and social aspects.

Material and methods. Research group comprised of 32 patients and their parents in the number of 26. Control group comprised of 37 pupils from 6th Secondary School. The methods used in the analysis were: quality of life questionnaire-PEDS QL, “Cantrill Ledger”. Obtained results were statistically analyzed.

Results: Adolescent possess sufficient knowledge about their disease and relatively highly see their quality of life.

Conclusions. The right level of knowledge about the disease may guarantee having the control over one's own health and having better life in the future.

K.29. LUCYNA PŁASZEWSKA-ŻYWKO¹, LESŁAWA KLECHA²

(¹Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków, ²Częstochowskie Regionalne Centrum Chorób Serca, Częstochowa)

PORÓWNANIE WYBRANYCH ASPEKTÓW OPIEKI NAD CHORYMI PO ZABIEGACH KORONAROGRAFII Z DOSTĘPU PRZEZ TĘTNICĘ UDOWĄ I TĘTNICĘ PROMIENIOWĄ

Wstęp: Koronarografia jest metodą powszechnie stosowaną w diagnostyce choroby niedokrwiennej serca. Najczęściej wykonywana jest z dostępu przez tętnicę udową (TU), a w ostatnich latach także z dostępu przez tętnicę promieniową (TP). Wyniki badań z ośrodków zagranicznych wskazują na wiele korzyści wynikających ze stosowania dostępu promieniowego. W Polsce doniesienia na ten temat są nieliczne, brak jest również badań na temat opieki pielęgniarstwa nad chorymi u których zastosowano różne dostępy naczyniowe. Celem pracy była ocena wad i zalet dostępu naczyniowych przez TU i TP w aspekcie komfortu pacjentów, trudności w opiece pielęgniarstwa, występowania powikłań oraz długości hospitalizacji chorych.

Materiał i metody: Badania przeprowadzono w grupie 113 pacjentów po koronarografii (gr. A- 59 osób z dostępu przez TU, gr. B- 54 osoby z dostępu przez TP) i 53 pielęgniarek. Zastosowano ankietę dla pacjentów, która zawierała dane socjodemograficzne oraz pytania ze skalą Likerta oceniające trudności w samoopiece. Nasilenie bólu oceniano przy pomocy skali VAS. Na podstawie danych z historii choroby analizowano długość hospitalizacji i powikłania po koronarografii. Ankieta dla pielęgniarek zawierała dane socjodemograficzne i pytania dotyczące trudności w opiece nad chorymi z poszczególnymi rodzajami dostępu naczyniowych. Zależności pomiędzy zmiennymi badano przy pomocy testu t-Studenta, testu Chi-kwadrat oraz analizy korelacji Spearmana.

Wyniki: W gr.B nasilenie bólu było znacznie mniejsze niż w gr. A (śr. $1,9 \pm 1,6$ vs $2,7 \pm 2,2$, $p < 0,05$), a czasokres stosowania opatrunku uciskowego był znacznie krótszy (5godz.42min. vs 15 godz.24 min, $p < 0,05$). Pacjenci z gr. B deklarowali znacznie mniejszy dyskomfort podczas przygotowywania pola operacyjnego i mniejsze trudności przy czynnościach samoobsługowych po zabiegu. Również czas hospitalizacji był znacznie krótszy w grupie B ($3,0 \pm 1,2$ dni vs $5,0 \pm 2,6$ dni, $p < 0,05$), a odsetek chorych z powikłaniami znacznie mniejszy. Pielęgniarki oceniły dostęp przez TP jako korzystniejszy ze względu na łatwość pielęgnacji.

Wnioski: Koronarografia z dostępu przez TP jest korzystniejsza w opinii pacjentów i pielęgniarek niż koronarografia z dostępu przez TU.

COMPARISON OF SELECTED ASPECTS OF CARING FOR THE PATIENTS WITH TRANSFEMORAL AND TRANSRADIAL APPROACH FOR CORONAROGRAPHY

Introduction. Coronarography is a commonly used diagnostic procedure for ischaemic heart disease. Routinely, the femoral approach (FA) and, in the last years, also radial approach (RA) are used. The results of the studies abroad show benefits of using radial access for coronarography. In Poland, however, there is a limited number of publications on this subject and lack of studies on nursing care of the patients with different approaches for

coronargraphy. The aim of the study was to determine positive and negative aspects of using FA and RA for coronarography with respect to patients' comfort, difficulties in nursing care, complications and duration of hospital stay.

Material and methods. One hundred and thirteen patients (pts) (gr. A – 59 pts with FA, gr. B – 54 patients with RA) and 53 nurses were included into the study. The questionnaire for the patients including sociodemographic data and questions with Likert's scale assessing difficulties with self-care was used. Pain intensity was evaluated by VAS scale. The length of hospitalisation and complications were analysed from medical records. Questionnaire for nurses included sociodemographic data and information about difficulties in caring for the patients with particular approach for coronarography. For statistical analysis t-Students test, Chi-square test and Spearman correlation analysis were used.

Results. In gr. B, the pain intensity was significantly lower (mean $1,9 \pm 1,6$ vs $2,7 \pm 2,2$, $p < 0,05$) and the time of compression significantly shorter (5h 42min. vs 15h 24 min, $p < 0,05$) when compared with gr. A. Patients from gr. B declared less discomfort during preparation for coronarography and self-care after that. Moreover, the length of hospitalisation was significantly lower in gr.B ($3,0 \pm 1,2$ days vs $5,0 \pm 2,6$ days, $p < 0,05$), so was the percentage of patients with complications. Nurses found the RA more advantageous with respect to nursing care.

Conclusions. In nurses' and patients' opinions the radial access is more advantageous than femoral access.

**K.30. IWONA SADOWSKA-KRAWCZENKO¹, ALDONA K. JANKOWSKA²,
ANDRZEJ KURYLAK^{1,2}**

(¹Zakład Pielęgniarstwa Pediatricznego, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu Collegium Medicum w Bydgoszczy, ² Katedra i Klinika Pediatrii, Hematologii i Onkologii Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu Collegium Medicum w Bydgoszczy)

**OPIEKA NAD NOWORODKIEM PRZEDWCZEŚNIE URODZONYM PO WYPISIE
ZE SZPITALA - ROLA PIEŁĘGNIARKI I POŁOŻNEJ**

Mimo postępu jaki dokonał się w opiece perinatalnej odsetek wcześniactwa jest nadal wysoki i wynosi ponad 8%. Przeżywalność noworodków z małą masą ciała rośnie i dla noworodków urodzonych z masą ciała poniżej 1000g wynosi 85%. W związku z czym rośnie liczba dzieci wymagających szczególnej troski. Wnikliwą opieką należy otoczyć zarówno noworodki urodzone znacznie przedwcześnie jak i grupę tzw. późnych wcześniaków. Opieka nad wcześniakiem powinna być działaniem zespołowym. W procesie leczenia zaangażowanych jest wielu lekarzy specjalistów, pielęgniarka, położna, rehabilitant, psycholog, logopeda, pedagog, pracownik socjalny. Działanie zespołu polega na wczesnym wykrywaniu i leczeniu stwierdzanych zaburzeń, a także na przystosowaniu dziecka i jego rodziny do często ograniczonych możliwości życiowych dziecka. W pracy szczególną uwagę zwrócono na rolę pielęgniarki i położnej w opiece nad noworodkiem przedwcześnie urodzonym po wypisie ze szpitala.

**CARING FOR A PREMATURE BABY AFTER BEING DISCHARGED FROM
HOSPITAL - THE ROLE OF NURSE AND MIDWIFE**

In spite of the progress made in perinatal care, the percentage of premature births is still high and makes up more than 8% of all births. The survival rate of newborn babies with small body mass is on the rise, and for newborn babies with body mass of less than 1000 g equals 85%. In connection with the above, the number of children that require special care is rising. We should take care of both extremely premature babies and so-called late preterm babies. In addition to routine well-child care, a premature infant usually requires specialized follow-up for monitoring, detection, and management of sequelae of neonatal problems. Caring for a premature baby ought to be a teamwork activity, which requires - apart from the general practitioner, - a team of specialists, physiotherapist, psychologist, speech, therapist and the patient's primary care nurse. The work of such team involves identifying and treating disorders, and preparing both the child and his parents for frequent limitations in the child's life. In this paper the special role of nurses and midwives in taking care of a premature baby after the discharge from hospital has been presented.

K.31. JOANNA SZKLARCZYK¹, JOLANTA JAWOREK¹, KATARZYNA NAWROT-PORĄBKA¹, JOANNA BONIOR¹, MICHALINA KOT¹, ROMANA TOMASZEWSKA², STANISŁAW J. KONTUREK³

(¹Zakład Fizjologii Medycznej Instytut Fizjoterapii Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²Katedra Patomorfologii, ³Katedra Fizjologii Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

OCHRONNE DZIAŁANIE NA TRZUSTKĘ OBUSTRONNEJ WAGOTOMII W ZAPALENIU TRZUSTKI WYWOŁANYM CERULEINĄ

Wstęp: Nerwy błędne uczestniczą w regulacji wydzielania trzustkowego, jedynie rola tych nerwów w patogenezie ostrego zapalenia trzustki nie była przedmiotem regularnych badań.

Cel: Ocena wpływu obustronnej wagotomii na przebieg ostrego zapalenia trzustki (OZT) wywołane ceruleiną u szczurów.

Metody: Badania przeprowadzono na szczurach rasy Wistar. U zwierząt wykonano obustronną wagotomię przez nadprzeponowe przecięcie nerwów błędnych. Cztery dni po zabiegu, OZT zostało wywołane przez podskórne podanie ceruleiny (5 µg/kg-h x 5 h) zwierzętom z wykonaną wagotomią oraz bez wagotomii. Następnie pobrano próbki krwi do oznaczania aktywności amylazy oraz lipazy, wyizolowano gruczoł trzustkowy w celu badania histologicznego. Za pomocą lasera Doppler zmierzono trzustkowy przepływ krwi (TPK).

Wyniki: U szczurów z ostrym zapaleniem trzustki zaobserwowano w badaniu histologicznym obrzęk śródzrądkowy, naciek leukocytów i wakuolizację komórek, natomiast w osoczu krwi stwierdzono wzrost aktywności amylazy i lipazy (odpowiednio o 400% i 800% w stosunku do wartości kontrolnych). U szczurów poddanych zapaleniu z wykonaną wagotomią aktywności amylazy i lipazy były istotnie niższe w porównaniu do szczurów z OZT z nienaruszonymi nerwami błędnymi. U szczurów z OZT, które zostały wcześniej poddane dwustronnej wagotomii, wszystkie histologiczne objawy zapalenia trzustki zostały znacznie złagodzone. U tych szczurów przepływy trzustkowe znacznie wzrosły w porównaniu do grupy szczurów z ostrym zapaleniem trzustki i nienaruszonymi nerwami błędnymi.

Wniosek: Obustronna wagotomia zmniejsza nasilenie zmian zapalnych w przebiegu ostrego zapalenia trzustki

PROTECTIVE EFFECT OF BILATERAL VAGOTOMY ON CAERULEIN-INDUCED PANCREATITIS

Background. Vagal nerves are implicated in the regulation of pancreatic secretions, but the role of these nerves in pathogenesis of acute pancreatitis has not been the subject of regular study.

Aim. To evaluate the effect of bilateral vagotomy on the course of acute caerulein-induced pancreatitis (CIP) in the rat.

Methods. The study was performed on Wistar rats. Animals were surgically prepared by bilateral vagotomy. Sham-operation was performed in the control group of rats. Four days after surgery, CIP was induced by subcutaneous infusion of caerulein (5 mg/kg-h x 5 h) to the conscious animals with or without vagotomy. The blood samples were taken for determination of plasma amylase and lipase activities, the pancreas was subjected to

histological examination. Pancreatic blood flow (PBF) was measured by a laser Doppler flowmetry.

Results. In CIP rats pancreatic edema, usual morphological signs of CIP, the rises of plasma amylase and lipase levels (by 400% and 800% respectively) were observed. In vagotomized rats subjected to CIP amylase and lipase levels were significantly decreased as compared to CIP rats with intact vagal nerves. In CIP rats which have been previously subjected to bilateral vagotomy all histological signs of pancreatitis were significantly reduced. In these rats PBF was markedly increased as compared to CIP rats with intact vagal nerves.

Conclusions. Bilateral vagotomy resulted in the significant attenuation of caerulein-induced pancreatitis (CIP) in the rat.

K.32. LUCYNA ŚCISŁO¹, ELŻBIETA WALEWSKA¹, ANTONI M. SZCZEPANIK², STANISŁAW KŁĘK³, MARIA KÓZKA¹, ANTONI CZUPRYNA², JAN KULIG²

(¹Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²I Katedra Chirurgii Ogólnej i Kliniki Gastroenterologicznej Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków, ³Szpital Specjalistyczny im. S. Dudricka w Skawinie)

STAN ODŻYWIENIA PACJENTÓW Z RAKIEM ŻOŁĄDKA PRZED ZABIEGIEM OPERACYJNYM

Wstęp: Niedożywienie, jest częstym następstwem choroby nowotworowej, szczególnie górnego odcinka przewodu pokarmowego, w tym raka żołądka. Wynikiem niedożywienia oraz urazu operacyjnego są zaburzenia ze strony układu odpornościowego i w konsekwencji zwiększenie ryzyka wystąpienia powikłań pooperacyjnych. Dlatego rozpoznanie niedożywienia u chorych celem korekcji zaburzeń w odżywianiu w okresie okołoperacyjnym u niedożywionych pacjentów ma istotny wpływ na zmniejszenie komplikacji w okresie pooperacyjnym.

Cel: Ocena stanu odżywienia chorych z rakiem żołądka zakwalifikowanych do zabiegu operacyjnego

Materiał i metody: Badaniem objęto 99 chorych z rakiem żołądka przed planowym zabiegiem operacyjnym. Do oceny stanu odżywienia wykorzystano: test przesiewowy według Szczygieł B. na podst. Thorsdottir i wsp., procentową utratę masy ciała w czasie 3-6 miesięcy, oznaczenie BMI, poziom albumin w surowicy krwi, całkowitą liczbę limfocytów w krwi obwodowej, pomiar tłuszczowej i beztłuszczowej masy ciała.

Wyniki: U chorych z rakiem żołądka występuje, procentowa utrata masy ciała, obniżenie poziomu albumin w surowicy krwi i całkowitej liczby leukocytów oraz niedożywienie na podstawie wywiadu żywieniowego.

Wnioski: U 30% pacjentów zakwalifikowanych do operacji z powodu raka żołądka stwierdzono niedożywienie lekkiego lub umiarkowanego stopnia

NUTRITION STATUS IN PATIENTS WITH STOMACH CANCER BEFORE A SURGERY

Introduction. Malnutrition is a frequent consecution of cancerous disease, especially upper digestive cancer, including stomach cancer. The consecutions of malnutrition and a surgical injury are disorder of immune system and consequently the increased risk of occurrence of postoperative complications. Therefore, recognition of malnutrition in patients in order to correct nutrition disorders in the perioperative period in malnourished patients has got significant influence on decreasing complications in the postoperative period.

Aim. The assessment of nutritional status in patients with stomach cancer classified to a surgery.

Material and methods. The study included 99 patients with stomach cancer before the planned surgery. Nutritional status was evaluated with the screening method developed by Szczygieł on the basis of Thorsdottir . This test assesses percentage body mass loss, serum albumin concentration, the total count of peripheral blood lymphocytes, and measurement of fat mass and fat-free body mass.

Results. In patients with stomach cancer occurs percentage loss of body weight, reduction of serum albumin concentration, reduction of the total number of leukocytes and malnutrition on the basis of nutrition interview.

Conclusion. Malnutrition in slight or moderate degree has been recognized in 30% of patients classified to a surgery due to stomach cancer.

K.33. KRYSZYNA TWARDUŚ¹, GENOWEFA GAWEL², GRZEGORZ LIS³

(¹Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego, ²Zakład Zarządzania Pielęgniarstwem, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ³Klinika Chorób Dzieci Katedry Pediatrii, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

OBJAWY ASTMATYCZNE I OBECNOŚĆ NADREAKTYWNOŚCI OSKRZELI (NO) U DZIECI Z ALERGICZNYM I NIEALERGICZNYM NIEŻYTEM NOSA

Wstęp: Astma oskrzelowa często współwystępuje u dzieci z objawami alergicznego nieżyty nosa (ANN). Obecność objawów ze strony oskrzeli u dzieci z niealergicznym nieżytem nosa (Non-ANN) jest mało zbadana.

Cel: Ocena objawów astmatycznych i obecności NO u dzieci z po raz pierwszy postawionym rozpoznaniem ANN lub Non-ANN.

Materiał: Dzieci (wiek: 8-14 r.ż.) zgłaszające się z powodu przewlekłego nieinfekcyjnego nieżyty nosa (<4 tyg., przez co najmniej 4dni/tydz.), bez ustalonego rozpoznania astmy oraz stosowania leków przeciwastmatycznych lub przeciwalergicznymi.

Metody: Kwestionariusz ISAAC wersja polska, test wysiłkowy na bieżni dla oceny NO. Względne obniżenie FEV1 powysiłkowe (deltaFEV1) o co najmniej 10% kwalifikowano jako NO. Atopię ustalano w prick testach z 10 aeroalergenami.

Wyniki badania kwestionariuszowego: u dzieci z ANN (n=63) i z Non-ANN (n=49) świszczący oddech kiedykolwiek występował odpowiednio u 36% i 55% (p=0,076); świszczący oddech w ostatnim roku u 21% i 41% (p=0,034); napady duszności (>3x/rok) u 5% i 4% (p=0,138); przebudzenia w nocy z powodu duszności u 9% i 17% (p=0,342); objawy astmatyczne po wysiłku u 16% i 14% (p=0,973); kaszel w nocy bez przeziębienia u 64% i 71% (p=0,494).

Wyniki testu wysiłkowego: u dzieci z ANN i Non-ANN występowała NO odpowiednio u 28% i 12% z nich (p=0,077). Mediany (95%PU dla mediany) dla delta FEV1 w tych dwóch grupach wynosiły odpowiednio: 5,9 (4,8-8,0) i 4,1 (2,5-5,7), (p=0,072).

Wnioski: Objawy astmatyczne (świszczący oddech w ostatnim roku) są znacząco częściej obecne u dzieci z Non-ANN niż z ANN, natomiast częstość i zakres NO występuje porównywalnie w obu grupach. ANN, jak również Non-ANN może być czynnikiem ryzyka astmy u dzieci.

ASTHMA SYMPTOMS AND BRONCHIAL HYPERRESPONSIVENESS (BHR) IN CHILDREN WITH ALLERGIC AND NONALLERGIC RHINITIS

Introduction. Asthma frequently coexists with allergic rhinitis (AR) symptoms. There are little data about asthmatic symptoms in children with nonallergic rhinitis (Non-AR).

Aim. estimate frequency of asthmatic symptoms and prevalence of BHR in children with ANN and Non-ANN.

Materials. children (age: 8-14ys), surveyed because of chronic non-infectious rhinitis symptoms (<4weeks, more than 4days/week), without established asthma diagnosis and without asthma or allergic treatment.

Methods. Polish version of ISAAC questionnaire, exercise challenge test with tread mill. Relative decrease of FEV1 (deltaFEV1) at least 10% indicated BHR. Atopy was established by prick tests with 10 aeroallergens.

Results of the questionnaire survey. in children with AR (n=63) and Non-AR (n=49) wheeze ever was observed in 36% and 55% (p=0,076), respectively; and in the last year: wheeze in 21% and 41% (p=0,034); asthma attacks (>3x/rok) in 5% and 4% (p=0,138); night awaking in 9% and 17% (p=0,342); post exercise wheeze in 16% and 14% (p=0,973); night cough in 64% and 71% (p=0,494).

Results of the exercise challenge test. in children with AR and Non-AR, BHR was observed in 28% and 12% (p=0,077), respectively. Medians (95%CI for median) for deltaFEV1 were 5,9 (4,8-8,0) and 4,1 (2,5-5,7) (p=0,072) for these two groups of children.

Conclusion. wheeze in the last year was significant more often observed in children with Non-AR than with AR. However, frequency of BHR and results of exercise challenge tests were comparable in both groups of children. ANN and Non-AR in children could be the risk factor of asthma.

K.34. ELŻBIETA WALEWSKA¹, MAGDALENA SUMLET², LUCYNA ŚCISŁO¹, STANISŁAW KŁĘK², ANTONI M. SZCZEPANIK³, ANTONI CZUPRYNA³

(¹Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²Szpital Specjalistyczny im. S. Dudricka w Skawinie, ³I Katedra Chirurgii Ogólnej i Kliniki Gastroenterologicznej Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

STAN ODŻYWIENIA PACJENTÓW ŻYWIONYCH DOJELITOWO W WARUNKACH DOMOWYCH

Wstęp: Żywienie dojelitowe w warunkach domowych (ż.d.d.) jest wskazane u chorych, którzy nie mogą w wystarczającym zakresie przyjmować niezbędnych substancji odżywczych drogą doustną, możliwe jest natomiast wykorzystanie dalszych odcinków przewodu pokarmowego. Zastosowanie żywienia dojelitowego, szczególnie w warunkach domowych, konieczne jest głównie u chorych z zaburzeniami połykania lub niedrożnością w górnym odcinku przewodu pokarmowego.

Cel: Celem pracy była ocena stanu odżywienia chorych leczonych żywieniowo drogą dojelitową w warunkach domowych.

Materiał i metody: Badaniem objęto 131 chorych, W dniu rozpoczęcia żywienia dojelitowego dokonano pomiarów masy ciała i wzrostu w celu oznaczenia BMI oraz pobrano krew w celu oznaczenia poziomu całkowitej liczby limfocytów, albumin i transferyny w surowicy krwi. U każdego chorego zastosowano żywienie dojelitowe wg karty zleceń. Następnie powtórzono pomiary w 6 miesiącu prowadzonego żywienia dojelitowego.

Wyniki: W wyniku żywienia dojelitowego prowadzonego w warunkach domowych stwierdzono wzrost BMI i poziomu całkowitej liczby limfocytów, albumin i transferyny.

Wnioski: Stosowanie leczenia żywieniowego w warunkach domowych jest wskazanym i skutecznym sposobem odżywiania chorych.

NUTRITIONAL STATUS OF PATIENTS RECEIVING HOME PARENTERAL NUTRITION (HPN)

Introduction. Home Parenteral Nutrition (HPN) is recommended for patients, who cannot receive necessary nutritional compounds through the oral route but in whom further sections of the alimentary tract can be used. The application of parenteral nutrition, especially HPN, must be initiated for patients with dysphagia or obstruction in the upper gastrointestinal tract.

Purpose. The purpose of this study was the evaluation of nutritional status of patients receiving home parenteral nutrition NPN.

Material and methods. The study group comprised 131 patients. In order to assess the Body Mass Index, BMI, patients' weight and height were measured on the day parenteral nutrition was initiated. Additionally, blood samples were taken. The total number of lymphocytes, albumin and transferrin concentrations in serum were assessed. Every patient received parenteral nutrition according to the medical record. After six months of HPN all measurements were repeated.

Results. As a result of home parenteral nutrition an increase in the BMI and the total number of lymphocytes as well as serum albumin and transferrin levels were observed.

Conclusions. The application of home parenteral nutrition HPN is a recommended and effective method of patient nutrition.

**K.35. BARBARA ZYCH, KATARZYNA OSTROWSKA, EDYTA BARNAŚ,
ELŻBIETA KRAŚNIANIN**

(Instytut Położnictwa i Ratownictwa Medycznego, Uniwersytet Rzeszowski)

**MUZYKA W MEDYCYNIE JAKO SKŁADOWA LECZENIA NOWORODKÓW
PRZEDWCZEŚNIE URODZONYCH**

Wprowadzenie: Muzyka stanowi element uzupełniający i wspomagający proces zintegrowanego leczenia w terapii wielu zaburzeń. Bodźce muzyczne bez względu na wiek regulują metabolizm ludzkiego organizmu, wpływają na częstość i regularność oddechów, zmiany w tętnie, ciśnieniu krwi, obniżają próg bólowy i napięcie mięśni. W relacjach dziecka z matką pozwala ona na kontakt niewerbalny i stwarza poczucie bezpieczeństwa.

Materiał i metoda: Badaniami objęto grupę 10 noworodków urodzonych przedwcześnie pomiędzy 30 a 35 tygodniem ciąży, ze stabilnym układem krążenia i oddychania. Na potrzeby badania został stworzony arkusz obserwacyjny własnego autorstwa oraz dokonano wyboru muzyki poważnej – relaksacyjnej. Codziennie jedynie grupie badanej noworodków odtwarzano muzykę przez słuchawki podczas gdy grupa kontrolna noworodków nie słuchała muzyki. W obu grupach obserwowano tętno i saturację. Obserwację prowadzono siedem dni w tygodniu a czas trwania eksperymentu był zależny od długości pobytu dziecka w szpitalu. Po zweryfikowaniu otrzymanego materiału został on poddany analizie statystycznej. Weryfikacji sformułowanych hipotez statystycznych dokonano na poziomie istotności $p < 0,05$.

Wyniki: W badaniach własnych zaobserwowano wpływ terapii muzyką na stan ogólny noworodków przedwcześnie urodzonych. Muzyka relaksacyjna odtwarzana każdemu noworodkowi z grupy badawczej przyczyniła się w istotny sposób do zwolnienia wartości tętna (1 tydzień: $p=0,015$; 2 tydzień: $p=0,007$) i obniżenia saturacji (1 tydzień: $p=0,012$; 2 tydzień: $p=0,020$) w granicach normy w porównaniu z grupą kontrolną.

Wnioski: Muzyka relaksacyjna ma istotny wpływ w sprawowaniu opieki pielęgniarzkiej nad noworodkiem przedwcześnie urodzonym i jest zgodna z filozofią holistycznej opieki pielęgniarzkiej. Leczenie muzyką może wpłynąć na polepszenie efektów leczenia noworodków przedwcześnie urodzonych a tym samym szybszy ich powrót do zdrowia. Muzyka w terapii dzieci przedwcześnie urodzonych przynosi wymierne korzyści w fizjologicznym funkcjonowaniu organizmu poprzez obniżanie poziomu tętna i saturacji.

**MUSIC IN MEDICINE AS A COMPONENT OF THE TREATMENT OF
PREMATURE INFANTS**

Introduction. Music is a complementary and supportive element of the process of integrated treatment in many disorders. Regardless of the age, musical stimuli regulate the body's metabolism, affect the frequency and regularity of breathing, changes in pulse, blood pressure, lower the threshold for pain and muscle tension. In relationship between child and mother, music allows to the nonverbal communication, and to feel the sense of security.

Materials and methods. The research was being done among the study group which consists of 10 prematurely born infants between 30 and 35 weeks of gestation, with a stable circulatory and respiratory system. For the purpose of this research, an own observation form and an own choice of classical music (relaxing) were proposed. The study group of infants

was divided into two groups; every day the first group listened to music with headphones, the second did not. In both groups, the pulse rate and the oxygen saturation were observed. The observation was conducted during seven days and the time duration of the experiment depended on the length of child's hospital stay. The materials research was being verified to statistical analysis. The statistical hypotheses were formulated at the significance level $p < 0.05$.

Results. In our study, it was observed the impact of music therapy on the general condition of prematurely born infants. The relaxation music was played for every infant from the research group, and it had an impact on the release of the pulse (1 week: $p=0,015$; 2 weeks: $p=0,007$) and lower oxygen saturation (1 week: $p=0,012$; 2 weeks: $p=0,020$) within normal limits compared with the control group.

Conclusions. The relaxation music has a significant influence in the nursing care of the prematurely born infants and is similar to the philosophy of holistic nursing care. The music therapy treatment may improve the effective treatment of prematurely born infants and help them return to health. This therapy may bring benefits for the physiological function of the body by reducing heart rate and oxygen saturation level.

**SESJA: HUMANISTYCZNY I SPOŁECZNY WYMIAR
OPIEKI PIELEŃNIARSKIEJ (HS)
HUMANISTIC AND SOCIAL ASPECTS OF NURSING
CARE (HS)**

HS.36. JOANNA BARAN, JADWIGA PIĄTEK

(Zakład Psychologii Zdrowia, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

WYDARZENIA TRAUMATYCZNE ZWIĄZANE Z PRACĄ POŁOŻNYCH A WYPALENIE ZAWODOWE

Cel pracy: Celem pracy był pomiar częstości wystąpienia zdarzeń kryzysowych zawodowych i wydarzeń traumatycznych pozazawodowych oraz ich związku z wypaleniem zawodowym. Założono, że kontakt z wydarzeniami traumatycznymi może zwiększać stres pracy, a nawet prowadzić do wypalenia.

Materiał i metodyka: Grupę badaną stanowiły 52 położne. W badaniach zastosowano: autorski kwestionariusz ankiety badającej konfrontowanie się z wydarzeniami kryzysowymi zawodowymi, Kwestionariusz Przesiewowy Stresujących Zdarzeń Życiowych (SLESQ) i Kwestionariusz Wypalenia Zawodowego (MBI).

Wyniki: Wszystkie badane konfrontowały się z co najmniej 2 zdarzeniami zawodowymi spełniającymi kryterium pierwsze zdarzenia traumatycznego, a połowa z nich z 12 i więcej takimi zdarzeniami. Aż 75,56 % badanych przeżyło co najmniej jedno traumatyczne zdarzenie pozazawodowe. Wymiar wyczerpania emocjonalnego okazał się w badanej grupie niski i korelował z liczbą i niektórymi rodzajami zdarzeń kryzysowych zawodowych, a także wiekiem badanych i stażem pracy. Depersonalizacja, kolejny wymiar wypalenia uzyskał średni poziom nasilenia i korelował z terminacją ciąży. Poczucie dokonań osobistych uzyskało wyniki niskie.

Wnioski: W badaniach stwierdzono znaczną ekspozycję badanych na zdarzenia kryzysowe i traumatyczne, jednak okazało się, że nie wpływa ona bezpośrednio na poziom wypalenia zawodowego. Problem ten wymaga dalszej eksploracji, przede wszystkim w obszarze radzenia sobie i zasobów.

TRAUMATIC EVENTS RELEVANT TO THE OCCUPATION OF MIDWIVES AND BURNOUT SYNDROME

Study goal. Aim of this study was to measure the frequency of occupational crisis events and non-occupational traumatic events, and their relation to burnout. It was assumed that exposure to traumatic events would rise work stress levels, and eventually lead to burnout.

Subject and methodology. The test group consisted of 52 midwives. An original survey questionnaire that assesses confrontations with occupational crisis events was used, together with the Stressful Life Events Screening Questionnaire (SLESQ) and the Maslach Burnout Inventory (MBI).

Results. Everyone in the test group was confronted with at least two occupational events that meet the first criterion for a traumatic event, and half of them with 12 or more such events. 75.56% of the group had had at least one non-occupational traumatic event. Emotional exhaustion was low in the test group and correlated with the number and certain types of occupational crisis events, as well as with subjects' age and length of service. Depersonalization, another dimension of burnout, reached the average level. In the test group it was correlated with the termination of pregnancy. A sense of personal accomplishment, the last dimension of burnout, was low.

Conclusion. Our research found that significant exposure to crisis and traumatic events did not directly affect the level of occupational burnout. This issue requires further exploration, particularly in the area of coping and resources.

HS.37. GRAŻYNA CEPUCH¹, ZOFIA FORYŚ², GRAŻYNA DĘBSKA², ELŻBIETA BIŃCZYCKA³

(¹Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²Kierunek Pielęgniarstwo Wydział Zdrowia i Nauk Medycznych Krakowska Akademia im. A.F. Modrzewskiego, ³absolwentka kierunku - Pielęgniarstwo Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

POCZUCIE SENSU ŻYCIA W OKRESIE ADOLESCENCJI

Wstęp: Ludzie od początku istnienia na ziemi zastanawiali się nad sensem swojego istnienia. Odpowiedzi na pytania: „Kim jest człowiek?“, „Jaki jest sens życia?“, poszukiwano w religii, filozofii, psychologii, socjologii i w literaturze. Posiadanie sensu życia przez człowieka jest koniecznym warunkiem rozwoju i samorealizacji.

Cel pracy: Celem pracy była ocena tego jak młodzież odczuwa sens życia, jaką wiedzę na ten temat posiada oraz jak wyobraża sobie swoją przyszłość.

Metodologia: W celu zweryfikowania postawionych problemów badawczych zastosowano następujące narzędzia badawcze: Kwestionariusz ankiety. Test poczucia celu i sensu życia PIL (Purpose in Life Test) – do oceny poziomu satysfakcji, celu i sensu życia. Test „Drabina” Cantrila – do pomiaru jakości życia. Grupę badawczą stanowiły 62 osoby zdrowe, w tym 29 dziewcząt i 33 chłopców. Wiek badanych wahał się od 14 –17 lat.

Wyniki: Analiza wyników testu PIL wykazała, że u większości nastolatków poczucie sensu życia jest obniżone, a nawet wskazuje na pustkę i frustrację egzystencjalną. Młodzież odczuwa lęk i negatywne doznania łączy z myślami o przyszłości. Strach przed utratą własnego zdrowia to powód do odczuwania niepokoju, a lęk o bliskich powoduje dyskomfort w samopoczuciu.

Wnioski: 1. Poziom poczucia sensu życia u młodzieży jest obniżony, a nawet wskazuje na pustkę i frustrację egzystencjalną. 2. Młodzież w zdecydowanej większości odczuwa satysfakcję z dotychczasowych osiągnięć życiowych, a celem życiowym związanym z przyszłością jest uzyskanie dobrego wykształcenia, zdobycie zawodu i poznawanie świata.

THE SENSE OF MEANING IN LIFE IN THE PERIOD OF ADOLESCENCE

Introduction. Ever since the beginning of their life on earth people have wondered about the sense of their own existence. A sense of life is for man a necessary condition of development and self-realization.

Methodology. In the course of making preparations to the writing of the present thesis, I made use of a questionnaire of my own devise, as well as of the PIL test and Cantril’s Ladder. My research group consisted of 62 healthy individuals that included 29 girls and 33 boys. The age of the participants oscillated between 14 and 17.

Results. An analysis of the PIL test results revealed that among the majority of teenagers the feeling of the sense of life is decreased and even points to an existential emptiness and frustration. On the whole the respondents displayed a positive attitude toward their own life, although a small part of the participants revealed a negative attitude and uncertainty as regards their own lives.

Conclusions. The level of the feeling of the sense of life among young people is decreased and even points to an existential emptiness and frustration. A straight majority of young people are satisfied with their present-day life achievements whereas their major goal associated with the future is to obtain a good education, to acquire professional qualifications and to get to know the world.

HS.38. MONIKA CHODYNIAK, ANNA KORYTKOWSKA, DIANA RYSAK, KATARZYNA ROKOSZ, ANNA KOZYNACKA, ANNA KULA, JANINA HOMA
(*Studenci Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków*)

EDUKACJA DZIECI I MŁODZIEŻY NA TERENACH POPOWODZIOWYCH NA PRZYKŁADZIE MUSZYNY – FOLWARKU

Wstęp: W wyniku powodzi w Muszynie ucierpiało wiele dzieci. Ich domy zostały zniszczone przez wodę. Dzieci nie były odpowiednio przygotowane na traumę związaną ze wspomnianą sytuacją, brak też było im wiedzy i umiejętności przydatnych w sytuacjach klęski żywiołowej.

Cel pracy: Celem pracy jest przedstawienie sytuacji dzieci, które ucierpiały w powodzi w 2010 roku oraz opracowanie dla nich poradnika, dotyczącego zasad postępowania w przypadku powodzi i innych sytuacji niebezpiecznych.

Materiały i metody: Badania prowadzono w Muszynie – Folwarku. Jako metodę badawczą zastosowano sondaż diagnostyczny, na który składały się: analiza dokumentów i wytworów, obserwacja zachowań powodziarzy, rozmowa – wywiad. Badania poddano analizie jakościowej i opracowano literacko.

Wyniki: Zebrane informacje wskazały na konieczność udzielenia pomocy materialnej dzieciom, organizowania im wyjazdów na czas remontu domów oraz edukacji dotyczącej postępowania na wypadek powodzi i w innych sytuacjach zagrożeń. Dlatego opracowano dla dzieci poradnik składający się z następujących części: zagrożenia powodziowe, pożar, wyprawa w góry, pierwsza pomoc.

Wnioski: W Muszynie podjęto szereg działań na rzecz dzieci i młodzieży. Jednak sytuacja materialna wielu z nich pozostaje trudna. Badania wykazały braki w wiedzy dotyczącej zachowania się w obliczu klęsk żywiołowych i innych sytuacji niebezpiecznych, stąd potrzeba opracowania poradnika dla młodzieży, zawierającego wskazówki, w jaki sposób należy postępować w wymienionych sytuacjach.

EDUCATION OF CHILDREN AND TEENAGERS ON THE AFTER FLOOD AREAS ON THE EXAMPLE OF MUSZYNA – FOLWARK

Introduction. Many children suffered because of flood in Muszyna. Their houses were destroyed by water, class at school were also cancelled.

Purpose of work. The purpose of this work is to present a situation of children who suffered in the flood and to elaborate a guide concerning rules of conducting in the case of natural disasters and other dangerous situations.

Materials and methods. Research was conducted in Muszyna. A diagnostic survey was applied as a research method, consisted of: analysis of documents and products, observation of the flood victims' behaviour, conversation- an interview. The research was subjected to quantitative and qualitative analysis, written down and supplemented with iconography. The research was conducted in three stages. The first one took place three months after the flood (August 2010), the other ones will be initiated in the three month intervals after the first stage.

Results. Children should be granted financial help, trips should be organized for them until their houses are rebuilt, there is a need of applying education concerning acting in the case of floods and other emergencies. The guide for children was elaborated, composed of: flood

threats, acting in the face of the fire, expedition into the mountains and the principles of giving the first aid.

Conclusions. The situations of many teenagers still remain difficult. The research showed lacks of knowledge about how to behave in the face of some emergencies. There was a need for a special guide for teenagers.

HS.39. KATARZYNA BEATA GŁODOWSKA, MICHAŁ MUSIELAK, JAN GŁODOWSKI

(Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny im. K. Marcinkowskiego, Poznań)

OCALENIE OD ZAPOMNIENIA. BUDOWANIE ŚWIADOMOŚCI TŁA HISTORYCZNO-ETYCZNEGO PROFESJI PIELEŃNIARSKIEJ WŚRÓD STUDENTÓW KIERUNKÓW MEDYCZNYCH. PERSPEKTYWA POLSKA I NIEMIECKA

Przykład projektu „Pielęgniarstwo w okresie narodowego socjalizmu i dziś”, dzięki wspólnym spotkaniom studentów pielęgniarstwa z Polski i Niemiec, umożliwia z jednej strony poznanie ciemnej strony historii medycyny i pielęgniarstwa w Trzeciej Rzeszy, z drugiej zaś ukazuje, iż z tych traumatycznych doświadczeń ludzkość, ale także medycyna i pielęgniarstwo wyciągnęła wnioski, osądzając najpierw w Norymberdze czynione zło, a następnie formułując nowe zasady postępowania pracowników opieki zdrowotnej. Szczególnie cenną wartością jest ukazanie w czasie prowadzonych zajęć niekiedy odmiennych, ciekawych punktów widzenia przedstawicieli tej samej profesji - obywateli różnych narodów. Katalog zagadnień nawiązujących do Kodeksu Norymberskiego, które z perspektywy etyki zawodowej pielęgniarstwa można dyskutować na zajęciach z historii zawodu, a przede wszystkim etyki czy bioetyki jest niezwykle szeroki. Począwszy od roli sumienia, jako subiektywnej normy moralności, poprzez wybrane cnoty moralne, np. sprawiedliwość czy męstwo, wymagające niesłychanego heroizmu w sytuacji obozu zagłady, po rozpatrywanie na zajęciach takich podstawowych zasad etycznych, jak odpowiedzialność, dobroczynność, czy wreszcie nieszkodzenie. Ta ostatnia zasada – norma nieszkodzenia, można powiedzieć była problemem towarzyszącym codziennie lekarzom i pielęgniarkom, więzionym w obozach hitlerowskich, dylematy egzystencji więźniów lekarzy i pielęgniarek w rewirze medycznym obozu koncentracyjnego. Omawianie na zajęciach ich postaw i decyzji w kontekście wyboru mniejszego zła, może być jeszcze dla współczesnych adeptów pielęgniarstwa czy medycyny traumatycznym doświadczeniem. Stosunkowo łatwo jest o historii – szczególnie tej trudnej - zapomnieć, trudniej ocalić od zapomnienia.

TO SAVE FROM OBLIVION: DEVELOPING CONSCIOUSNESS OF THE HISTORICAL AND ETHICAL BACKGROUND OF THE NURSING PROFESSION AMONG MEDICAL STUDENTS. POLISH AND GERMAN PERSPECTIVES

The project Nursing in the days of National Socialism and today, involving meetings of Polish and German nursing students, enabled the participants to learn the dark history of medicine and nursing in the Third Reich on the one and on the other hand showed that the two disciplines had learned their lessons: first by recognising and condemning the evil done at Nuremberg and then by formulating new principles for the conduct of healthcare workers. One valuable benefit of the project is that it showed interesting, sometimes varying, points of view of the representatives of the same profession from two different nations. The list of issues related to the Nuremberg Code, which, from the perspective of the nursing professional ethics, can be discussed in nursing history, ethics or bioethics courses, is very long. It ranges from the role of conscience as a subjective source of moral norms, to elected moral virtues, e.g. justice or courage, requiring incredible heroism in a death camp, to the discussion of such

fundamental ethical principles as responsibility, beneficence or non-maleficence. The principle of non-maleficence may be said to have been the source of daily dilemmas for physicians and nurses imprisoned in Nazi camps. The discussion of their attitudes and decisions in the context of choosing the lesser of two evils may still be a traumatic experience for the adepts of nursing or medicine. It is relatively easy to forget about history, especially if it is painful. It is difficult to save it from oblivion.

HS.40. KATARZYNA BEATA GŁODOWSKA, MICHAŁ MUSIELAK, JAN GŁODOWSKI

(Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny im. K. Marcinkowskiego, Poznań)

WYKORZYSTANIE PROBLEM-BASED LEARNING W PROCESIE KONSTRUOWANIA WIEDZY Z ZAKRESU HISTORII PIELĘGNIARSTWA

Autorzy opisują doświadczenia wynikające z implementacji problem-based learning w procesie kształcenia studentów Wydziału Nauk o Zdrowiu, Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu z zakresu historii pielęgniarstwa. Wybór opisywanej metody stał się sposobem na zwiększenie motywacji studentów i przedmiotem obserwacji społecznych procesów grupowych zachodzących w trakcie realizacji zadanych tematów. Obrana metoda jest najbardziej naturalnym planowanym działaniem zespołowym. Wydaje się, iż ma ona zastosowanie również na poziomie codziennej pracy pielęgniarstwa. Wygenerowana przez udział w zajęciach aktywność studentów kierunku pielęgniarstwo - przyspiesza proces uczenia się, wzmacnia umiejętność rozwiązywania problemów, rozbudza kreatywność i nieszablonowe myślenie, zaś przede wszystkim w interesujący sposób rozwija świadomość historyczną jako fundament wiedzy o zawodzie. Opisane w artykule efekty uzyskiwane wśród studentów pozwalają na rozważenie decyzji o systematycznym zwiększaniu ilości zajęć dydaktycznych realizowanych omawianą metodą.

The authors describe the experiences of the implementation of problem-based learning in the teaching of the history of nursing to the students of the Faculty of Health Sciences of the Poznań University of Medical Sciences. The method was applied as a way to increase student motivation and to observe the social group processes during the completion of tasks by students. Problem-based learning is the most natural type of planned team activity. It seems to be of use also in everyday nursing work. The activity displayed by the nursing students thanks to class participation facilitates learning, improves problem-solving skills, stimulates creativity and thinking out of the box, but most of all raises their historical consciousness as a foundation of their knowledge of the profession. The discussed effects of problem-based learning on the students suggest that it could be viable to systematically increase the number of classes conducted using the method.

HS.41. JANINA HOMA, MONIKA CHODYNIAK, KATARZYNA ROKOSZ, ANNA KORYTKOWSKA, ANNA KULA, DIANA RYSAK, ANNA KOZYNACKA

(Studenci Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

**SYTUACJA OSÓB STARSZYCH NA TERENACH POPOWODZIOWYCH NA
PRZYKŁADZIE MUSZYNY - FOLWARU**

Wstęp: W wyniku powodzi wiele rodzin w Muszynie straciło dorobek całego życia. Szczególnie trudna była sytuacja osób starszych.

Cel pracy: Celem pracy jest przedstawienie sytuacji ludzi starszych, zamieszkujących tereny zniszczone przez powódź oraz zmian zachodzących w niej wraz z upływem czasu.

Materiał i metody: Badania prowadzono w Muszynie – Folwarku, z udziałem pielęgniarki środowiskowej. Metodę badawczą stanowił sondaż diagnostyczny, składający się z: rozmowy – wywiadu, obserwacji zachowań powodziarzy, analizy dokumentów i wytworów. Zebrany materiał poddano analizie jakościowej oraz opracowano redakcyjnie.

Wyniki: W czasie powodzi wiele domów w Muszynie – Folwarku zostało zniszczonych. Po opadnięciu wody żywność i wodę dostarczała OSP. Z powodu zerwania mostu, ludzie starsi nie mieli możliwości skorzystania z pomocy medycznej, wykupienia lekarstw, kontynuowania leczenia specjalistycznego. U części z nich pojawiły się schorzenia skórne. Obiecana pomoc rządowa okazała się niewystarczająca.

Wnioski: Sytuacja materialna osób starszych w Muszynie jest nadal trudna, większość domów nie nadaje się nadal do zamieszkania. Udzielona przez rząd pomoc nie była adekwatna do poniesionych strat oraz potrzeb powodziarzy. Stąd też powszechne nie zadowolenie, potęgowane przez depresyjny nastrój, lęk o przyszłość, rozgoryczenie. Niepokojący jest również fakt, że nie było możliwości, aby do poszkodowanego dotarła wykwalifikowana pomoc medyczna. Ponadto mieszkańcy, z powodu braku materiałów edukacyjnych, nie zdają sobie sprawy, jakie zagrożenia niesie powódź oraz jak należy w jej obliczu i po niej postępować.

**SITUATION OF THE ELDERLY ON THE AFTER FLOOD AREAS ON THE
EXAMPLE OF MUSZYNA - FOLWARK**

Introduction. As a result of flood in Muszyna many families lost everything they have achieved during their life.

Purpose of work. The purpose of this work is to present a situation of the elderly, who live on the areas destroyed by the flood.

Materials and methods. Research was conducted in Muszyna with district nurse. A diagnostic survey was applied as a research method, composed of: conversation, observation of the flood victims' behaviour, analysis of documents and products. The collected data was subjected to quantitative and qualitative analysis.

Results. During the flood a lot of houses in Muszyna were entirely flooded and cut off from the world. Because of washing away the bridge, the elderly were unable to profit from the temporary qualified medical help, to buy medicines, continue the specialist treatment. Some of them started to suffer from a skin disease, still have no place to live.

Conclusions. Most of the elderly's houses isn't still suitable for settling. In the case of emergency during the flood, no qualified medical help can reach an injured person. Some of the people do not realize what threats the flood carries and how they should act in the face of it.

HS.42. MAŁGORZATA JANTOS

(Zakład Filozofii Medycyny i Bioetyki, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

ETYKA ZAWODOWA PIELEŃNIAREK: POWOŁANIE CZY PROFESJONALIZM

Zawód pielęgniarki zaliczany jest do profesji, które obarczane są przez opinię społeczną wyjątkowymi wymaganiami. Pielęgniarki cieszą się wysokim zaufaniem, ale też oczekuje się od nich posiadania walorów etycznych rzadko wymaganych od osób innych zawodów. Nawet profesja lekarza nie jest tak precyzyjnie dookreślana pod względem wymagań moralnych. Co więcej, wymagania te obejmują także życie prywatne. Dużo i często mówi się o zasadach etycznych, których posiadanie jest niezbędne do wykonywania praktyki pielęgniarskiej.

Czy rzeczywiście jest to zawód tak bardzo szczególny i czy te wszystkie wymagania są uzasadnione? Szukając odpowiedzi na te pytania, przyjrzyjmy się procesowi eskalacji wymagań w dziejach nowoczesnego pielęgniarstwa.

Problemem istotnym współczesnego świata jest pytanie o to, czy etyka ma szansę w zglobalizowanym świecie. Hans Jonas, jeden z wybitnych etyków XX wieku martwił się tym, że powstaje granica pomiędzy ogromem wiedzy technicznej i wątpliwością orientacji moralnej ludzkości. Człowiek staje wobec ważnych pytań dotyczących zasad swojego postępowania w ogóle i zapewne nie rozdziela ich na zasady działania w pracy i poza nią. Problemy tak zwanych etyk zawodowych zdają się więc być nieprawdziwe. Stwarzają pozory rozdzielenia człowieka na tego, który jest kimś innym w pracy i kimś innym poza nią. Uprawianie każdego zawodu to nie tylko umiejętności, ale i hexis proajretike – sprawność samodzielnego postępowania zgodnie z prawem moralnym, którą się posiada lub której się nie ma. Jak napisał Zygmunt Bauman: „Odpowiedzialność moralna jest dziś niepodzielna tak samo, jak niepodzielne są kwestie pokoju, wolności, bezpieczeństwa i zwykłego biologicznego przetrwania gatunku ludzkiego.”

HS.43. ANETA KOŚCIOŁEK, TOMASZ CUBER, JOANNA GIRZELSKA

(Katedra Rozwoju Pielęgniarstwa, Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Medyczny, Lublin)

OCZEKIWANIA MŁODZIEŻY PONADGIMNAZJALNEJ DOTYCZĄCE REALIZACJI EDUKACJI SEKSUALNEJ W SZKOLE

Wstęp: Edukacja seksualna jest działaniem skierowanym do dzieci, młodzieży i dorosłych, związanym z płciowością człowieka, dotyczącym zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego. Działanie to polega na dostarczaniu wiedzy w różnych fazach życia człowieka, uczeniu umiejętności wartościowania postaw i kształtowaniu zachowań prozdrowotnych. Zatem można powiedzieć, iż działanie to bywa ważnym źródłem energii, przyjemności i szczęścia, ale także lęków, kompleksów i frustracji. Polski model edukacji seksualnej stanowi jeden z podstawowych bloków tematycznych programu wychowania zdrowotnego w szkole.

Cel badania: Celem niniejszej pracy było poznanie oczekiwań młodzieży ponadgimnazjalnej na temat edukacji seksualnej realizowanej w szkole.

Materiał i metody: Badania przeprowadzono w oparciu o metodę sondażu diagnostycznego, wykorzystując autorski kwestionariusz ankiety. Objęto nim 145 uczniów szkół ponadgimnazjalnych, dwóch województw Polski: mazowieckiego i śląskiego. Materiał badawczy zebrano w styczniu 2010 roku. Zebrane dane empiryczne poddano analizie opisowej i statystycznej.

Wyniki i wnioski: Badania pozwoliły na poznanie oczekiwań i problemów życia seksualnego młodzieży województwa mazowieckiego i śląskiego. Z materiału empirycznego wynika, iż zapotrzebowanie na edukację seksualną deklarowało 93% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Zdecydowana większość respondentów (78%) opowiedziała się za prowadzeniem wychowania seksualnego przede wszystkim przez szkoły. Z kolei wiek, według ankietowanych, od jakiego należy rozpocząć edukację to 16 – 18 lat. Wśród badanych istnieje duża potrzeba zdobywania i pogłębiania wiedzy o metodach i środkach antykoncepcyjnych (48%), jak również o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa (36%), którą najkorzystniej jest zaspakajać ze sprawdzonych źródeł w ramach systemu edukacji i pod okiem fachowców. Niestety, opinie respondentów wskazują, że podstawowym źródłem edukacji seksualnej dla młodzieży są media, co powoduje przyspieszenie inicjacji życia erotycznego. Znajduje to potwierdzenie w stanowisku młodzieży, wśród której blisko 30% potwierdza to zjawisko. uważa, że edukacja seksualna przyspiesza inicjację życia erotycznego.

EXPECTATIONS OF THE SECONDARY SCHOOL YOUTHS CONCERNING SEXUAL EDUCATION AT SCHOOL

Introduction. Sexual education is the activity addressed to children, youths and adult people connected with human sexuality concerning sexual and reproductive health. This subject of science is a source of knowledge at different periods of human life and focuses on education of skills of evaluating attitudes and creation of healthy behaviour. It can be concluded that activity in this area is a foundation of energy, pleasure and happiness form one point of view, and fears, complexes and frustration from the other. Polish model of sexual education constitutes one of the basic subject module of health education programmes at schools.

The aim of the study. The aim of the study was to recognize the expectations of the secondary school youths concerning sexual education at school.

Material and methods. The study was conducted on the basis of using diagnostic survey method with a utilisation of self-constructed questionnaire. 145 pupils of the secondary schools from two Polish regions: Mazowieckie and Silesian voivodships took part in the study. The data were collected in January 2010 statistically and descriptively analysed.

Results and conclusions. The empirical study allowed to recognize the expectations and problems of sexual lives of secondary school youths from Mazowieckie and Silesian voivodships. The results showed that 93% of secondary school students had declared the need for sexual education. The majority of respondents (78%) claimed that sexual education should be realised at school. The sexual initiation age in respondents opinion should be between 16 and 18 years of age. There was a great need among the respondents for getting adequate knowledge about contraceptives (48%) and principles of conscious and responsible parenting (36%) and the best way to fulfil it should be by using hard sources within the education system and under the tutelage of experts. Unfortunately, the reality looks different - opinion of respondents pointed out that media are the basic sources of sexual education what may create the situation of acceleration of the initiation of sex life. Almost 30% of youths confirmed this phenomenon. thought that sexual education accelerate the initiation of sex life.

HS.44. MARIA KÓZKA¹, STANISŁAW WOJTAN¹, ELŻBIETA WOŹNIOK²

(¹Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ²Uniwersytecki Szpital Dziecięcy, Kraków)

FUNKCJONOWANIE PSYCHOSPOŁECZNE OPIEKUNÓW CHORYCH WENTYLOWANYCH MECHANICZNIE W WARUNKACH DOMOWYCH

Wstęp: Domowe wspomaganie wentylacji staje się coraz częściej stosowaną metodą leczenia chorych z przewlekłą niewydolnością oddechową. Na powszechność tej metody głównie w krajach europejskich ma wpływ rozwój technologii umożliwiających stosowanie wentylacji w domu, rozszerzanie wskazań do leczenia, obniżenie kosztów opieki, postęp w organizacji opieki nad chorym, wzrost satysfakcji chorych z opieki w swoim środowisku oraz zainteresowanie rodziny opieką nad chorym w domu.

Cel pracy: Celem pracy było poznanie funkcjonowania psychospołecznego opiekunów chorych wspomaganych wentylacją w warunkach domowych.

Materiał i metody: Badaniem objęto 25 opiekunów chorych wentylowanych w warunkach domowych z województwa małopolskiego, co obejmuje 41% wszystkich chorych wentylowanych w tym regionie. Do zebrania danych wykorzystano: kwestionariusz CISS, Skalę Wsparcia Społecznego i autorski kwestionariusz ankiety. Do analizy wyników badań zastosowano macierz korelacji oraz test U Manna-Witney'a, przyjmując za istotność $p < 0,05$.

Wyniki badań: Opieka nad chorym w domu była przyczyną zaburzeń w funkcjonowaniu psychospołecznym badanych. Większość badanych opiekunów nie pracowała zawodowo, co stanowiło źródło problemów finansowych rodziny. Zaburzenia w funkcjonowaniu społecznym badanych wynikały z braku czasu, braku możliwości zostawienia chorego pod opieką innej osoby, kłopotów w pracy i ograniczenia kontaktów towarzyskich. Badani otrzymali przede wszystkim wsparcie informacyjne, a ich źródłem była pielęgniarka, lekarz i rodzina. Badani prezentowali głównie zadaniowy styl radzenia sobie z sytuacją trudną. Analiza statystyczna wykazała, że sposób radzenia sobie badanych jest uzależnione od wieku, płci i aktywności zawodowej.

Wnioski: Organizacja opieki nad chorym wentylowanym w warunkach domowych powinna uwzględniać oczekiwania opiekunów oraz pomoc w rozwiązywaniu ich sytuacji trudnych.

PSYCHOSOCIAL FUNCTIONING OF CAREGIVERS OF MECHANICALLY VENTILATED PATIENTS IN AT HOME ENVIRONMENT

Introduction. Home ventilatory assistance is becoming an increasingly widespread method of treatment in patients with chronic respiratory insufficiency. The universality of this method, mainly in European countries, results from the development of technologies allowing the use of ventilation in home setting, expanding the indications for treatment, reduced costs of care, progress in the organization of patient care, increased patient satisfaction with care in their communities, and the families interest in caring for the sick at home.

Aim. The aim of this study was to identify the psychosocial functioning of the caregivers of patients receiving assisted ventilation at home.

Material and methods. The study group included 25 caregivers of patients ventilated in home environment in the Malopolska voivodship, which includes 41% of all ventilated

patients in the region. The following instruments were used for data collection: the Coping in Stressful Situations questionnaire; the Social Support Scale questionnaire, and the original questionnaire developed by the authors. Statistical analysis of results was carried out with the correlation matrix and the Mann-Whitney U-test accepting the significance level of $p < 0,05$.

Results. Patient care at home was the cause of disturbances in psychosocial functioning of carers. Most of the caregivers are not gainfully employed, resulting in family financial problems. Disturbances in social functioning resulted from lack of time, the inability to leave the patient under the care of another person, workplace problems, and reduced social network contacts. Caregivers primarily received information support from nurses, doctors and the family. The subjects mainly presented the task-focused style of coping with difficult situations.

Statistical analysis indicated that the caregivers style of coping was related to the subjects age, gender and professional activity.

Conclusions. Organization of care of patients ventilated at home settings should take into account the needs of carers and provide assistance in resolving their difficult situations.

HS.45. BARBARA KUBIK¹, MALGORZATA KOŁPA¹, MAŁGORZATA SCHLEGEL-ZAWADZKA²

(¹Instytut Ochrony Zdrowia, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie, ²Zakład Żywienia Człowieka, Instytut Zdrowia Publicznego, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

WIEDZA I ŚWIADOMOŚĆ POLAKÓW W ZAKRESIE PROFILAKTYKI DEPRESJI NA PRZYKŁADZIE MIESZKAŃCÓW MAŁEGO MIASTA

Wstęp: We współczesnym świecie zaburzenia psychiczne o charakterze lękowym i depresyjnym są znacznie rozpowszechnione i stanowią poważny problem zdrowotny zarówno w Polsce jak i w Europie.

Cel pracy: Poznanie wiedzy i określenie świadomości Polaków na temat zaburzeń depresyjnych i działań zapobiegających tym zaburzeniom.

Materiał i metoda: Badania przeprowadzono w grupie 50 osób obojga płci w przedziale wiekowym 20-60 lat. W badaniach wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego.

Wyniki: Ankietowani w wysokim odsetku (72%) to osoby, które miały kontakt z chorymi na depresję. Ponad połowa respondentów (52%) uważa że zaburzenia depresyjne dotyczą tylko ludzi dorosłych. Badani uważają, że depresja jest chorobą traktowaną w sposób lekceważący, szczególnie przez lekarzy pierwszego kontaktu i wstydliwą w opinii społeczności lokalnej.

Wnioski: Wiedza i świadomość Polaków w zakresie ogólnej problematyki depresji wzrasta, jednakże w kwestii profilaktyki tej choroby jest znikoma.

POLES' KNOWLEDGE AND AWARENESS OF THE PREVENTION IN THE AREA OF DEPRESSION ON THE EXAMPLE OF SMALL TOWN CITIZENS

Introduction. In a present world, psychological depressive and anxiety disorders are appear very often and are serious health problem in Poland as well as in the whole Europe.

Aim of the work. Getting familiar with the knowledge and describing the Poles' awareness of the depression disorders and ways of its prevention.

Material and the method. The research was conducted in the group of 50 people both sexes in the age of 20-60 years. Diagnostic opinion poll was used as a research method.

Results. Majority of respondents (72%) are people, who deal with people suffering from depression. More than half of the respondents (52%) think that depression disorders appears only among adults. The examined group as a whole, think that depression is a disease, which is neglected, especially by first aid doctors. They also claim, that depression as a disease is considered as a bashful in a local society.

Conclusions. Poles' knowledge and awareness in the area of general problem of depression is growing, however the awareness of it prevention is still very low.

HS.46. ALICJA MARZEC¹, ANNA ANDRUSZKIEWICZ², MARIOLA BANASZKIEWICZ³

(¹Katedra i Zakład Pielęgniarstwa Społecznego, ²Katedra i Zakład Promocji Zdrowia Uniwersytet Mikołaja Kopernika Toruń, Collegium Medicum w Bydgoszczy, Wydział Nauk o Zdrowiu, ³Zakład Kształcenia Podyplomowego Pielęgniarek i Położnych)

POCZUCIE KOHERENCJI, AKCEPTACJA CHOROBY A FUNKCJONOWANIE W CHOROBY PRZEWLEKŁEJ OSÓB CHORYCH NA CHOROBY NEREK I CHORYCH NA CUKRZYCĘ, HEMODIALIZOWANYCH

Wstęp: W holistycznym modelu opieki medycznej ważny jest subiektywny wymiar choroby. SOC sprzyja lepszej akceptacji choroby (AIS) i ograniczeń związanych z nią i terapią.

Cel: Celem badań było ustalenie związku między SOC, AIS a funkcjonowaniem w chorobie osób przewlekle chorych na chorobę nerek i chorych na cukrzycową chorobę nerek, w stadium niewydolności, leczonych hemodializą.

Metoda: Zastosowano narzędzia badawcze: SOC-29, AIS, ankietę własną do oceny funkcjonowania w chorobie.

Materiał: Badaniami objęto 2 grupy: 1) chorych na przewlekłą chorobę nerek w stadium niewydolności i 2) chorych na cukrzycę i cukrzycową chorobę nerek w stadium krańcowej niewydolności, leczonych hemodializą.

Wynik i wnioski: Hemodializowani wykazywali SOC i AIS na poziomie średnim. Wynik średni świadczy o braku pełnej akceptacji choroby. Ograniczenia funkcjonowania chorych zaznaczyły się w sferach: aktywność fizycznej i kontakty towarzyskie, co można wiązać z negatywnym wpływem choroby i prowadzonym leczeniem hemodializą.

THE SENCE OF COHERENCE, THE ACCEPTANCE OF ILLNESS AND FUNCTIONING IN CHRONIC ILLNESS IN PATIENTS WITH CHRONIC KIDNEY DISEASE IN THE END STAGE AND IN PATIENTS WITH DIABETES, TREATMENT HEMODIALYSIS

Summary. In the contemporary holistic health care oriented at attaining high quality of life regardless of patient's illnesses, it is important to learn the subjective side of the illness and patient's internal capabilities. Chronic kidney disease (CKD) and diabetes (D) in their late phases and complications, leading up to ultimate renal failure, combined with the complex hemodialysis and diabetes therapy, constitute a major obstacle in every sphere of life. Both hemodialysis and diabetes therapy require close cooperation between the patient and the therapeutic team.

Employed. functioning in a disease questionnaire (self devised), questionnaire SOC-29 by Antonovsky, Acceptation Illness Scale AIS by Felton. The research has been carried out in patients with chronic kidney disease in the end stage, treated by hemodialysis, in patients with diabetes.

Results. The global SOC level does not differentiate patients significantly within the groups surveyed, aThe level of acceptance of illness (AI) in the surveyed groups estimated M=25,25. It is an average value for this method, and shows the lack of full AI among the surveyed. In the analysis of patients' functioning differences were found in the spheres of:

physical/everyday activity, social/family relationships. No differences were found in the spheres of professional and personal life.

Conclusions. chronic patients (CKD, diabetes in various phases, including those subjected to complex hemodialysis and diabetes therapy) exhibit varying SOC in general and in its constituents. The negative impact the disease has on patients' lives appears in the following fields: everyday/physical activity and social relations.

HS.47. MARIA MERKLINGER-SOMA¹, MIROSLAWA DZIKOWSKA², GRAŻYNA DĘBSKA³

(¹Institut Zdrowia, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu, ²Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ³Wydział Zdrowia i Nauk Medycznych, Krakowska Akademia im. A. Frycza Modrzejewskiego, Kraków)

POSTAWY RATOWNIKÓW MEDYCZNYCH WOBEC ŚMIERCI

Wstęp: Zawód ratownik medyczny jest jednym z najbardziej stresujących zawodów medycznych. Wymaga on dużego zaangażowania i ciągłej odpowiedzialności za ludzkie życie. Częsty kontakt ze śmiercią przyczynia się do przyjmowania przez ratowników medycznych różnorodnych postaw wobec pacjenta umierającego.

Cel badania: Poznanie typów postaw, jakie towarzyszą ratownikom medycznym w kontakcie z pacjentem umierającym.

Materiał i metody: Ogółem w badaniach wzięło udział 33 mężczyzn. Najliczniejszą grupę pod względem wieku stanowili ratownicy medyczni pomiędzy 36-55 rokiem życia w liczbie 25 osób. Wszystkie badane osoby miały kontakt ze śmiercią, z tego „rzadki” (1 zgon na miesiąc) 12 osób, „częsty” (2-3 zgony na miesiąc) 19 ratowników medycznych, „bardzo częsty” (powyżej 4 zgonów na miesiąc) 2 osoby. W metodologii badań przyjęto strategię badań jakościowych na podstawie metody sondażu diagnostycznego, wykorzystując technikę wywiadu nieskategoryzowanego z użyciem narzędzia w formie pisemnego przedstawienia poglądów na temat postaw, jakie towarzyszą ratownikom medycznym w czasie kontaktu z pacjentem umierającym. Analiza badań jakościowych przebiegała w dwóch etapach: redukcji danych i reprezentacji danych.

Wyniki: Z pośród 33 wywiadów opracowano 33 kategorie analityczne (KA) i 33 kody teoretyczne (KT). Z nich, na drodze kodowania selektywnego wyłoniono 20 kategorii selektywnych (KS) i 20 kodów teoretycznych (KT). Kategorie selektywne i kody teoretyczne o podobnym znaczeniu zakwalifikowano do trzech grup, z których opracowano trzy noty teoretyczne.

Wnioski: W badanej grupie wyłoniono trzy typy postaw wobec śmierci, jakie towarzyszą ratownikom medycznym, należą do nich: typ neutralny, typ zdystansowany i typ emocjonalny.

PARAMEDICS ATTITUDES TO DEATH

Introduction. Paramedic profession is one of the most stressful medical jobs. It requires great involvement and constant responsibility for human life. Paramedics are very often exposed to death, which contributes to take different attitudes to dying patients.

The aim. The aim of this research was to gain knowledge about paramedics attitudes to dying patients.

Material and methodology. The whole number of respondents amounts to 33 men. The highest group of 25 people in terms of age constitute paramedics between 36-55 years old. Every examined person have had contact with death, among these: “rare” (once demise a month) 12 people, “frequent” (two or three demise per month) 19 paramedics, “very frequent” (above four demise per month) 2 people. As for the methodology, the research used the strategy of qualitative research on the basis of the method of diagnostic opinion poll, using the technique of uncategorized interview and the instrument which were the written opinions on

the paramedics attitudes to dying patients. Analysis of qualitative research was done on two stages: reduction and representation of data.

Research results. Among the 33 questioners compiled 33 analytic categories (CA) and 33 theoretical codes (CT). Out of them, by means of selective coding, 20 selective categories and 20 theoretical codes were obtained. Selective categories and theoretical codes which had similar meaning were qualified in three groups where three theoretical notes were compiled.

Conclusion. In the examined group were selected three attitudes to death which accompany paramedics: neutral type, outstanding type and emotional type.

HS.48. MAREK MOTYKA, JOANNA SURMACKA, MAGDALENA GÓRAL

(Zakład Psychologii Zdrowia , Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

PSYCHOLOGIA W CZASOPISMACH PIELEŃNIARSKICH

Wstęp: Pielęgniarstwo jako określona dziedzina wiedzy i powiązany z nią ściśle obszar działań praktycznych, ma charakter zdecydowanie interdyscyplinarny, a szczególne zastosowanie wydaje się mieć w nim psychologia. Nie znaczy to jednak, że stopień aktualnego wykorzystania psychologii w pielęgniarstwie jest zgodny z jej faktycznym znaczeniem dla tej dziedziny.

Cel: Celem referowanych badań stało się określenie pozycji jaką aktualnie zajmuje psychologia w pielęgniarstwie. Dla realizacji tego celu podjęto badania polegające na analizie publikacji zamieszczonych w czasopismach pielęgniarstwach, pod kątem oceny liczby artykułów o tematyce psychologicznej, w stosunku do liczby prac o innej tematyce.

Metoda: Metodą badań była analiza dokumentów, gdzie dokumentami były cztery reprezentatywne czasopisma pielęgniarstwach, tj.: Pielęgniarstwo XXI wieku, Pielęgniarstwo Polskie, Pielęgniarka i Położna, Magazyn Pielęgniarki i Położnej, analizowane w okresie lat 2003-2007.

Wyniki: Wyniki przeprowadzanych badań wykazały, że w polskich czasopismach pielęgniarstwach artykuły poruszające szeroko pojęte aspekty o tematyce psychologicznej stanowią około 13,4% ogółu zamieszczanych publikacji. Wskazuje to na znaczącą rolę przypisywaną psychologii świadomie przez polskie pielęgniarstwo, choć wydaje się, że jej znaczenie w pielęgniarstwie jest jeszcze wyższe. W analizie wyników podjęto ponadto próbę kategoryzacji tematyki psychologicznej najczęściej uwzględnianej w publikacjach do której zaliczono: problemy komunikowania, problemy psychologiczne pacjentów, osobowość, zaburzenia psychiczne, edukacja, psychologiczne aspekty jakości życia i sytuacje trudne w pracy pielęgniarstwach. Treść opracowania zawiera szerszą charakterystykę wyżej wymienionych zagadnień.

PSYCHOLOGY IN NURSING JOURNALS

Introduction. Nursing as a specific field of knowledge as well as an area of practical activities strictly connected with it definitely show an interdisciplinary character, and psychology appears to have a particular application in it. This, however, does not mean that the degree of the current use of psychology in nursing corresponds to its actual significance for the field. This is the reason why determining the position which psychology is currently occupying in nursing has become the objective of the reported study. In order to meet this goal research was undertaken which consisted in analysing publications included in nursing periodicals in terms of assessing the number of articles on psychological subjects as compared to the number of works concerning other issues.

Methods. The research method used was document analysis, in which the documents were four representative nursing periodicals, i.e. Pielęgniarstwo XXI wieku, Pielęgniarstwo Polskie, Pielęgniarka i Położna, Magazyn Pielęgniarki i Położnej, scrutinised in the period between 2003 and 2007.

Results. The research results demonstrated that articles raising the broadly understood aspects of psychological issues constituted ca. 13.4% of the totality of texts published in the Polish nursing periodicals. This indicates a significant role consciously attributed to psychology by the Polish nursing, although it appears that its meaning in nursing is still greater. Moreover, an attempt was made in the analysis to categorise the psychological subjects most often raised in the publications, which included: the problems of communicating, psychological problems of patients, personality, mental disorders, education, psychological aspects of life quality, and problematic situations in the nursing profession. The content of the study provides a broader characteristics of the above-mentioned aspects. Key words: nursing, psychology

**WPROWADZENIE I EWOLUCJA PRAKTYKI PIELĘGNIARKI ZDOBYWAJĄCEJ
WIEDZĘ W ŚRODOWISKU PRAKTYCZNYM**

Istnieje wiele stylów wprowadzenia nowego personelu, czy też uczennicy na teren praktyki. Na pewno przypominają sobie państwo, osobę waszego nauczyciela, która wykładała, po części w szkole, poczym przygotowywała wprowadzenie nabywających wiedzę w zakresie dyscypliny pielęgniarskiej, na wybranym przez nich terenie. Od jakości stylu dydaktycznego wykładowcy, interakcji z uczącym się, zależy osiągnięcie (albo i nie) dyplomu czy też miejsca pracy profilującej się pielęgniarki nowicjuszek. Chciałabym podzielić się z państwem moimi obserwacjami, przemyśleniami, lekturami, strukturą, a także wiedzą z terenu gdzie aktualnie się rozwijam: Szwajcaria francuskojęzyczna. 1. W jaki sposób relacja złożona Profesor/Uczeń, może wpłynąć na inicjację/integrację nowicjuszek w dyscyplinie pielęgniarskiej 2. Wnieść akcent na wielopostaciową ko-konstrukcję osobowości profesjonalnej w relacji Profesor/Uczeń (dialog, kolaboracja, rola profesjonalna) 3. Paradigmat konstruktywne: Metody: wpływ jednoczesności wydarzeń na proces zdobywania wiedzy w zakresie dyscypliny pielęgniarskiej, opis zjawiska w miejscu stażu, obserwacja. Materiał: Pars, Coallazzi, Deschamps... 4. Lepsze wprowadzanie nowicjuszek na teren 5. Mozaika teoretyczna (językoznawstwo, dydaktyka, psychologia, socjologia, etnologia, teorie dyscypliny pielęgniarskiej), mogą nadać nowe naświetlenie, jeżeli chodzi o relacje Profesor/Uczeń i osiągnąć lepszy wpływ na rozwój naszej dyscypliny.

1. Comment la relation multidimensionnelle Professeur/Étudiant, peut aider à professionnaliser/initier une novice sur le terrain
2. Mettre l'accent sur multidimensionnalité lors de construction de personnalité professionnelle dans la relation Professeur/Étudiant (dialogue, collaboration, rôle professionnel)
3. Paradigme constructiviste: Méthode: l'influence de simultanéité sur le processus d'apprentissage dans la discipline infirmière, description d'événement vécu sur le lieu de stage, l'observation. Matériel: les théories de Pars, Coallizzi, Deschamps.
4. Meilleure introduction de novices
5. Mosaïque théorique (linguistique, dydactique, psychologie, sociologie, ethnologie, théorie d'issue de la discipline infirmière), pourrions donner une nouvelle lumière sur la relation Professeur/Étudiant et améliorer l'évolution de notre discipline.

HS.50. ANITA ORZEŁ-NOWAK¹, ANNA WCISŁO²

(¹Zakład Pielęgniarstwa Klinicznego, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, ²Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków)

KREW BEZCENNY DAR - STUDENCI KRAKOWSKICH UCZELNI WOBEC HONOROWEGO KRWIODAWSTWA

Wstęp: Krew spełniając wiele funkcji ma fundamentalne znaczenie dla zdrowia i życia człowieka, jest głównym i szeroko wykorzystywanym środkiem leczniczym. Pomimo ogromnego postępu technologicznego nadal nie udało się stworzyć substancji, która pod każdym względem mogłaby zastąpić ludzką krew. Dlatego też ofiarność honorowych dawców krwi jest nieodzowna dla ratowania życia i zdrowia ludzkiego.

Cel pracy: Celem pracy było poznanie wiedzy, opinii i doświadczeń studentów krakowskich uczelni w zakresie honorowego oddawania krwi.

Materiał i metody: W okresie od 1 marca do 30 kwietnia 2010 roku badaniami objęto 655 studentów krakowskich uczelni. Do uzyskania materiału badawczego wykorzystano autorski kwestionariusz ankiety.

Wyniki: Wśród badanych studentów tylko 22,90% podało, iż są dawcami krwi, a powodem do oddawania krwi jest głównie motyw altruistyczny. Gotowość bycia honorowym dawcą krwi zgłosiło 16,49% studentów.

Wnioski: Studenci mogą zwiększyć populację honorowych dawców krwi. Dlatego istnieje potrzeba dalszego badania postaw tej grupy społecznej wobec honorowego krwiodawstwa. Uzyskane dane mogą stanowić podstawę do ukierunkowania działań edukacyjnych i promocyjnych na temat honorowego krwiodawstwa.

BLOOD AS A PRICELESS GIFT – STUDENTS OF CRACOW UNIVERSITIES AND HONORARY BLOOD DONATION.

Introduction. Blood with its multiple functions has a fundamental significance for human life and health. It is also a major and widely used therapeutic agent. Despite enormous technological progress, the attempts to create blood substitute, which could replace it in every aspect, have failed so far. Therefore, generosity of honorary blood donors becomes substantial and necessary for saving human life and health.

Purpose. The objectives of this work included recognition of knowledge, opinions, and experiences of Cracow university students regarding honorary blood donation.

Material and Methods. The study took place between 1 March and 30 April 2010 and included 655 students of Cracow universities. Research material was obtained through a survey questionnaire developed by the authors.

Results. Only 22.90% of students participating in the study were blood donors. When asked about their motivations most of these respondents pointed to altruistic reasons. As far as the readiness to become a blood donor was concerned, 16.49% of students said they were ready to donate blood.

Conclusions. Students may increase the number of honorary blood donor population. Therefore, the attitudes toward honorary blood donation presented in this social subgroup require further investigation. Outcomes of such studies may become the basis for promotion and educational interventions regarding honorary blood donation.

HS.51. BARBARA PRAŻMOWSKA¹, MAŁGORZATA DZIUBAK¹, STANISŁAWA MORAWSKA², JOANNA STACH³

(¹Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, ²Zakład Zdrowia Matki i Dziecka, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków, ³Zespół Szkół Specjalnych w Nowym Sączu)

WYBRANE ZACHOWANIA ZDROWOTNE NAUCZYCIELI SZKÓŁ ŚREDNICH

Wstęp: Zdrowie to najważniejsza wartość w życiu człowieka. Zachowania prozdrowotne zwiększają potencjał zdrowia, chronią przed zagrożeniami, służą także przywracaniu zdrowia. Kształtowanie prozdrowotnych postaw i zachowań oraz nabywanie wiedzy sprzyjającej zdrowiu powinno charakteryzować nauczycieli. Takie działania mogą przyczynić się do tego, że uczniowie będą umieć podejmować decyzje o realizacji zdrowego stylu życia niezbędnego dla zachowania i doskonalenia zdrowia własnego i innych ludzi.

Cel pracy: Poznanie zachowań zdrowotnych nauczycieli szkół średnich.

Materiał i metody: Badania przeprowadzono w 2010 roku wśród 88 nauczycieli dwóch szkół średnich w Nowym Sączu. Metoda wykorzystana w pracy to sondaż diagnostyczny, a narzędzie badawcze stanowił autorski kwestionariusz ankiety. Wyniki przeprowadzonych badań poddano analizie statystycznej przy użyciu programu Statistica 8.0 z zastosowaniem testów: chi-kwadrat i U Manna Whitney'a.

Wyniki: Prawie połowa (48,86%) badanych dostrzega potrzebę zmiany zachowań zdrowotnych w swoim stylu życia, ale tylko 19,32% podjęło działania w tym kierunku. Nie stwierdzono istotnej statystycznie zależności między działaniami podjętymi w kierunku zmiany swojego stylu życia a płcią badanych ($p=0,1139$) oraz wiekiem ($p=0,1576$). Większość nauczycieli (55,68%) dostrzega potrzebę uzupełnienia swojej wiedzy w zakresie zachowań zdrowotnych. Nie stwierdzono istotnej statystycznie zależności ($p=0,0995$) między potrzebą uzupełniania wiedzy w zakresie zachowań zdrowotnych a płcią. Prawie wszyscy badani nauczyciele uważają, że poprzez własne zachowania zdrowotne mogą być wzorem dla uczniów.

Wnioski: Badani nauczyciele mają świadomość, że ich zachowania zdrowotne powinny ulec zmianie szczególnie w zakresie odżywiania, stosowania używek, aktywności fizycznej, ponieważ postrzegają siebie poprzez własne zachowania zdrowotne jako wzór dla uczniów.

SELECTED ASPECTS OF SECONDARY SCHOOL TEACHERS' HEALTHFUL BEHAVIOUR

Introduction. Health is a crucial value in human life. Healthful behaviour increases the health potential, protects from threats and restores individuals to health. Teachers should shape healthful attitudes and behaviour and acquire knowledge about health. Such activities may contribute to the fact that students will be able to take decisions to have a healthful lifestyle, essential for retaining and improving their own and other people's health.

Aims of study. To examine secondary school teachers' healthful behaviour.

Material and methods. The survey was conducted in 2010 among 88 teachers working at two secondary schools in Nowy Sącz. Diagnostic survey method was used, the tool being an original questionnaire. The outcome of the survey was subject to statistical analysis with the use of Statistica 8.0 computer program, applying chi-square test and Mann-Whitney U test.

Results. Nearly half (48.86%) of the respondents discern the need to change healthful behaviour in their lifestyles, but only 19.32% have taken action to do it. No significant correlation has been found between taking action to change one's lifestyle and respondent's gender ($p=0.1139$) and respondents' age ($p=0.1576$). The majority of the teachers (55.68%) discern the need to supplement their knowledge regarding healthful behaviour. No significant correlation has been found ($p=0.0995$) between the need to supplement healthful behaviour knowledge and the respondents' gender. Nearly all surveyed teachers think that they can be role models for students through their own healthful behaviour.

Conclusion. Surveyed teachers are aware that their healthful behaviour should be changed, especially as far as their dietary habits, using substances and physical activity, because they perceive themselves as role models for students in this respect.

**HS.52. AGNIESZKA SADURSKA, IRENA WROŃSKA, WIESŁAW FIDECKI,
MARIUSZ WYSOKIŃSKI, IWONA ADAMSKA-KUŹMICKA, LILLA WALAS**
*(Katedra Rozwoju Pielęgniarstwa, Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet
Medyczny, Lublin)*

WYBRANE ELEMENTY SATYSFAKCJI ZE STUDIOWANIA STUDENTÓW PIELĘGNIARSTWA

Wstęp: Ocena jakości kształcenia w uczelni wyższej opiera się na ocenie zewnętrznej dokonywanej przez komisje akredytacyjne, a także na ocenie wewnętrznej, będącej inicjatywą środowiska akademickiego, które wypracowuje procedury samooceny procesu nauczania. Jednym z ważnych elementów świadczącym o jakości kształcenia w uczelni wyższej jest satysfakcja studentów ze studiowania. W ostatnich latach w warunkach dużej konkurencji szkół i kierunków studiów na rynku usług edukacyjnych wzrasta znaczenie opinii wyrażanej przez studentów o przebiegu i warunkach procesu kształcenia w uczelni wyższej.

Cel badań: Celem badań była próba określenia poziomu zadowolenia studentów z programu kształcenia i organizacji toku studiów.

Materiał i metody: Do realizacji postawionego celu badań posłużono się metodą sondażu diagnostycznego. zastosowano kwestionariusz ankiety, pt. "Zadowolenie ze studiowania. Kwestionariusz dla studentów". Badaniami objęto 540 studentów kierunku pielęgniarstwo Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Lublinie.

Wyniki: Stwierdzono, że ankietowani studenci na poziomie niezadowolającym ocenili kilka aspektów programu kształcenia. Zadowolenie z realizacji programu kształcenia różnicowały następujące zmienne: wiek, średnia ocen, rok i forma studiów. Badani studenci nisko ocenili organizację toku studiów. Stwierdzono, że zadowolenie z organizacji toku studiów wysoce istotnie zależało od wieku respondentów i średniej ocen.

Wnioski: Badani studenci na poziomie niezadowolającym ocenili dostępność informacji o programach i zasadach realizacji praktyk studenckich, wymaganiach stawianych pracom dyplomowym i realizowanym systemie punktowym (ECTS). Na poziomie niezadowolającym została oceniona ilość zajęć, rozplanowanie przedmiotów na poszczególnych latach studiów, obciążenie nauką w ciągu roku, długość przerw między zajęciami, sprawność działania pracowników dziekanatu, uprzedzanie o zmianach w organizacji zajęć.

SELECTED ELEMENTS OF NURSING STUDENTS' SATISFACTION WITH STUDYING

Introduction. Selected elements of nursing students' satisfaction with studying Introduction
A quality evaluation of university teaching is based on an external evaluation made by accreditation committees as well as on an internal evaluation, which is initiated by the academic community that works out procedures for the self-evaluation of the teaching process. Students' satisfaction with studying is one of key elements determining the quality of university teaching. Significance of students' opinions concerning the course and conditions of the university teaching process has recently been more and more important, so much so in the highly competitive educational services' market of schools and university faculties.

Research aim. The research aimed at attempting to evaluate students' satisfaction level with their study curriculum and the organization of the course of studies.

Material and methods. The diagnostic poll method was used to achieve the said research aim. A questionnaire form entitled “Satisfaction with Studying. A Questionnaire for Students” was used. The investigation involved 540 nursing students from the Faculty of Nursing and Health Sciences at the Medical University of Lublin.

Results. Investigated students were found to evaluate negatively several aspects of the teaching programme. Satisfaction with implementing the teaching programme was determined by the following variables: age, mean evaluation, study year and type. Investigated students assessed organisation of their course of studies as very poor. Satisfaction with the organisation of the course of studies was found to depend significantly on respondents’ age and their mean evaluation.

Results. The availability of information on students’ traineeship programmes and rules for their operation, on requirements posed for students’ theses, and finally on the score system in operation (ECTS) was evaluated as unsatisfactory by investigated respondents. The number of classes, planning subjects throughout individual study years, being burdened with studying throughout the year, the length of breaks between classes, efficiency of faculty office staff, informing on changes in schedules and class organisation were also found to be at an unsatisfactory level in students’ evaluations.

HS.53. MAŁGORZATA SCHLEGEL-ZAWADZKA^{1,2}, ANNA KLICH², BARBARA KUBIK², MAŁGORZATA KOŁPA²

(¹Zakład Żywienia Człowieka, Instytut Zdrowia Publicznego, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków, ²Zakład Pielęgniarstwa, Instytut Ochrony Zdrowia, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie)

OCENA ZDOLNOŚCI LUDZI STARSZYCH DO SAMOOBSŁUGI I SAMOOPIEKI Z UWZGLĘDNIENIEM ZACHOWAŃ ŻYWIENIOWYCH

Wstęp: Starzenie i starość są tematem poruszonym w wielu publikacjach. Dotyczą one różnych aspektów życia ludzi starszych, ale w większości są związane z określonymi problemami chorobowymi.

Cel pracy: Ocena umiejętności radzenia sobie w życiu codziennym ludzi po 70. roku życia mieszkających w Gminie Brzostek, nie wymagających stałej opieki lekarsko-pielęgniarskiej.

Materiał i metody: W badaniu wykorzystano wystandaryzowane skale oceny geriatrycznej: skala MNA, Barthel, Lawtona oraz skrócony test Tinetti. Grupa badana liczyła 57 osób w wieku 70-96 lat (23 mężczyzn i 34 kobiety). Cała grupa nie wymagała stałej opieki pielęgniarki środowiskowej. W badaniach wzięto pod uwagę zróżnicowanie wynikające z płci badanych.

Wyniki: Tylko 28% osób mieszkało samotnie. Wartość średnia BMI wynosiła 27,3+4,9 kg/m² (19,0-37,3 kg/m²). Utratę apetytu deklarowało 5,3% a umiarkowaną utratę 21,0%. Nadwagę i otyłość stwierdzono u 73,6% osób. Tak samą lub lepszą subiektywną ocenę stanu zdrowia podało 47,4%. Trzy i więcej leków przyjmowały istotnie częściej kobiety (88%) niż mężczyźni (48%; p=0,0102). Niesamodzielnych było 8,8% osób. Bez pomocy poruszało się 82,5%.

Wnioski: Na podstawie uzyskanych wyników stwierdzono, że w badanej grupie osób płeć nie ma istotnego wpływu na ocenę stanu odżywienia, sprawności fizycznej, złożonych czynności dnia codziennego i ryzyka upadków.

THE ESTIMATION OF OLDER PEOPLE ABILITIES TO THE SELF-SERVICE AND THE SELF-CARE WITH THE REGARD OF NUTRITIONAL BEHAVIOURS

Introduction: The aging and old age are a theme in many publications. They refer to different aspects of the older people life, but in the most they are connected with particular disease problems.

The aim: The assessment of daily life skills persons over 70 years in the everyday life of people over 70 years, living in the Brzostek region and who do not need the regular medical-nursing care.

Material and methods: The standardized scales for the geriatric evaluation have been used: the MNA, Barthel, Lawtona scales and the shortened Tinetti test. The study comprised 57 persons aged 70-96 years (23 men and 34 women). The all group did not demand the constant care of the community nurse. The gender differences between study groups was taken into account.

Results: Only 28% persons lived alone. The mean value of BMI was 27.3+4.9kg/m² (19.0-37.3 kg/m²). The loss of the appetite declared 5.3% and moderate loss 21.0% persons. The overweight and obesity were stated at 73.6% persons. The same or better subjective health

status gave 47.4%. Three and more medicines have taken significantly more often women (88%) than men (48%; $p=0.0102$). 8.8% persons were not self-reliant and without any help moved 82.5% persons.

Conclusions: The gender did not have the significant influence on the nutritional status, physical fitness, combined acts of every day and the risk of falls.

HS.54. KONRAD WROŃSKI¹, ADAM DEPTA², ROMAN BOCIAN¹

(¹Oddział Chirurgii Ogólnej i Naczyniowej, Wojewódzki Specjalistyczny Szpital im. dr Mikołaja Pirogowa, ²Zakład Metod Ilościowych w Zarządzaniu, Wydział Organizacji i Zarządzania Politechnika, Łódź)

WIEDZA PACJENTÓW NA TEMAT OCHRONY PRAWNEJ NALEŻNEJ FUNKCJONARIUSZOWI PUBLICZNEMU DLA PERSONELU MEDYCZNEGO PODCZAS UDZIELANIA ŚWIADCZEŃ MEDYCZNYCH

Wstęp: W Polsce z roku na rok wzrasta zjawisko przemocy wobec personelu medycznego. Mimo, że formy przemocy są różne (obelgi, groźby, naruszenie nietykalności cielesnej) to jednak częściej na ataki narażony jest personel pielęgniarstwa niż lekarski. Personel medyczny wykonujący czynności w ramach świadczeń pomocy doraźnej jest objęty ochroną prawną należną funkcjonariuszowi publicznemu. Dzięki takim przepisom personel lekarski, pielęgniarstwa i ratownicy medyczni mogą wykonywać bez przeszkód powierzone im przez państwo obowiązki.

Cel pracy: Celem pracy było zapoznanie się z wiedzą pacjentów na temat ochrony prawnej personelu medycznego podczas udzielania świadczeń pomocy doraźnej.

Materiał i metody: Grupa 200 pacjentów przebywających w Wojewódzkim Specjalistycznym Szpitalu im. dr Mikołaja Pirogowa w Łodzi została poddana badaniu przeprowadzonemu ankietą własnego opracowania, w której zastosowano narzędzia badające opinię pacjentów na temat ochrony prawnej personelu medycznego podczas udzielania świadczeń pomocy doraźnej. Niezbędne obliczenia przeprowadzone zostały za pomocą pakietów: STATISTICA 7.1 i EXCEL 2008.

Wyniki: Analiza wyników przeprowadzonego badania wykazała, że 182 (91,0%) respondentów nie wiedziało, że personel medyczny ma ochronę prawną należną funkcjonariuszowi publicznemu podczas udzielania świadczeń pomocy doraźnej. Wśród 200 badanych, 8 (9,0%) ankietowanych wiedziało o takich zapisach prawnych.

Wnioski: Z przeprowadzonej ankiety wynika, że pacjenci nie wiedzą o szczególnej ochronie prawnej personelu medycznego. Autorzy uważają, że wiedza personelu medycznego na ten temat też jest niewielka. Dzięki przepisom dającym personelowi medycznemu ochronę prawną należną funkcjonariuszowi publicznemu w trakcie udzielania świadczeń doraźnej pomocy medycznej, osoba chcąc naruszyć jego nietykalność cielesną lub chcąc go znieważać musi się liczyć z konsekwencjami prawnymi zapisanymi w odpowiednich artykułach Kodeksu Karnego.

PATIENTS' AWARENESS CONCERNING LEGAL PROTECTION APPERTAINING TO A PUBLIC OFFICIAL GUARANTEED TO MEDICAL STAFF WHILE PERFORMING MEDICAL SERVICES

Introduction. In Poland aggression towards medical staff is increasing from year to year. However, it is the nursing staff that is exposed to aggression more often than doctors. Medical staff performing emergency activities is guaranteed a legal protection appertaining to a public official. Owing to these regulations medical staff can perform his duties imposed upon him by the state without obstacles.

Objectives. The objective of this research was to become acquainted with patients' knowledge about legal protection for medical staff who are performing emergency medical services.

Material and methods. A group of 200 patients treated in Doctor Pirogow's High Specialized Hospital in Lodz was interviewed by means of the author's own survey in which specific tools were used to become acquainted with patients' knowledge about legal protection for medical staff who are performing emergency medical services.

Results. The analysis of the results shows that 182 (91,0%) respondents were not familiar with the fact that medical staff is subject to a rightful protection as a public official. Among 200 respondents, 8 (9,0%) were informed about this regulation.

Conclusions. The research proves that patients do not know about the special legal protection of medical staff. The authors think that the knowledge of medical staff concerning these issue is also limited. Owing to the legal regulations that guarantee medical staff legal protection appertaining to a public official, anybody wishing to insult or assault a public official must be aware of legal consequences written in the appropriate clauses of the Criminal Code

HS.55. DANUTA ZARZYCKA, BARBARA ŚLUSARSKA, BEATA DOBROWOLSKA, TOMASZ CUBER

(Katedra Rozwoju Pielęgniarstwa, Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Medyczny, Lublin)

EMPIRYCZNA IDENTYFIKACJA PIELEGNOWANIA W OPARCIU O ZWIĄZEK Z PRAKTYKĄ PIELEGNIARSKĄ

Wstęp: Pielęgniarstwo jest to obszar teoretyczno-praktycznego działania opartego na wynikach badań naukowych i założeniach filozoficznych przejawiających się w pielęgnowaniu.

Cel: Celem pracy jest przedstawienie istoty pielęgnowania w ujęciu operacyjnym z perspektywy pielęgniarek pracujących w oddziałach szpitalnych ze zwróceniem szczególnej uwagi na opiekuńczość w pielęgnowaniu.

Metodyka: W realizacji badań wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego z autorskim kwestionariuszem ankiety. Do analizy wybrano treść odpowiedzi na pytanie „Określ, czym dla Ciebie jest pielęgnowanie?” oraz wypowiedź badanych warunkowaną prezentacją graficzną pięciu wyrazów twarzy stanowiących strukturę Delighted – Terrible Faces (D-T) Scale (Andrews and Withey 1974, 1976). W badaniach udział wzięły 324 pielęgniarki pracujące w lubelskich szpitalach.

Wyniki: Analiza zgromadzonego materiału w obszarze definiowania pielęgnowania pozwoliła wyodrębnić następujące kategorie odpowiedzi: grupy działań składające się na pielęgnowanie, odbiory opieki pielęgniarskiej, oraz szczegółowe czynności wykonywane w ramach pielęgnowania. W ramach działań pielęgniarskich najczęściej wskazań uzyskały działania takie jak pomaganie (33,33%), opiekowanie się (25,9%) i wspieranie (13,89%). Według badanych pielęgnowanie rozumiane jako wykonywanie czynności polega na edukowaniu chorych (8,95 %), pomaganiu w czynnościach samoobsługowych (6,79 %) oraz czynnościach higienicznych (5,86%). Pogłębionej analizy istoty pielęgnowania dokonano w oparciu o ekspozycję wizualną twarzy pacjentów, która wykazała, że niezależnie od wyrazu twarzy proponowane są zawsze takie działania jak rozmowa z pacjentem i diagnozowanie stanu pacjenta, co dopełnia rozumienia pielęgnowania.

Podsumowanie: Zastosowanie zróżnicowanych sposobów poznania obszaru pielęgnowania funkcjonującego w praktyce pozwoliło na ujawnienie ukrytych działań podejmowanych przez pielęgniarkę głównie o charakterze opiekuńczym w ramach opieki pielęgniarskiej.

EMPIRICAL IDENTIFICATION OF CARE PROCESS ON THE BASIS OF ITS RELATION WITH NURSING PRACTICE

Introduction. Nursing is the area of theoretical and practical activities based on the results of scientific studies and philosophical assumptions emerge in care process.

Aim. The aim of the study was to present the core of care process seen at the operational perspective from the point of view of nurses who work at hospital wards with paying extraordinary attention on concern in caring.

Method. The study performance was conducted by the use of diagnostic survey method with self-constructed questionnaire. The content of answers was taken out for analysis related to the question “what is care process in your opinion?” Declarations of participant conditioned

by graphic presentation of five face expression drawn into the structure of Delighted – Terrible Faces (D-T) Scale (Andrews and Withey 1974, 1976) were also analysed. The task for participants was to project professional nursing activity towards patient with particular face expression after one minute exposition. The study consisted of 324 nurses who worked at hospitals in Lublin.

Results. The analysis of collected data in the area of defining care process allowed to select the following categories of answers: groups of care activities, reception of nursing care and detailed care activities. The highly ranked activities in the area of nursing performance were: helping (33.33%), care taking (25.9%) and supporting (13.89%). In accordance to respondents caring understood as nursing performance consists in education of patients (8.95%), helping with self-care activities (6.79%) and hygienic activities (5.86%). The deeper analysis of the core of care process was made on the basis of visual exposition of faces of patients that showed independently from face expression proposed activities were almost the same – conversation with patient, diagnosing condition of patient and its complete understanding of caring.

Summary. Using different ways of cognition of the area of care process in practice allowed to discover the hidden activities of nurse, mostly of caring nature.

HS.56. JEAN S. MACFADYEN

*(Drexel University College of Nursing and Health Professions, Dr. Fran Cornelius
Philadelphia, Pennsylvania, USA)*

ENTREPRENEURISM: VALUING THE PAST, CREATING THE FUTURE

Entrepreneurism is a French word which has been extrapolated into the English vocabulary. It essentially represents change, an inevitable part of life, and seeks to imaginatively maximize the functioning of whatever has contact with it. This conference celebrates the changes in Polish nursing, seeking to value its past while creating its future.

In the United States, we also continue to seek to refine nursing's role within health care. We recognize the impact of exploding knowledge which has been enabled through technology. To stimulate and hasten the transformation which needs to accompany these changes, academic programs have been initiated at the post-baccalaureate level to assist nurses in developing intra/entrepreneurial concepts to be implemented in the health care arena. The program trains nurses in the theory of change and practical business skills which are used in the development of a Capstone project. The projects are real, not theoretical, and are selected by the student in their area of interest.

The impact of some of the projects has been outstanding on major health delivery systems, but there is a future which continues to need to be built. Nursing needs to create its own entrepreneurs to challenge the status quo, reforming from within with knowledgeable thinkers who have the vision to see things differently. The university afore mentioned would be happy to work alongside of Polish nurses who seek to understand this process and to implement changes appropriate to Poland's country needs.